T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANA BİLİM DALI
ULUSLARARASI İKTİSAT TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TERCİHLİ TİCARET ANLAŞMASINDAN SERBEST TİCARET ANLAŞMASINA: PAKİSTAN VE TÜRKİYE ARASINDAKİ TİCARET POTANSİYELİNİN ARAŞTIRILMASI

Yüksek Lisans Tezi

IMRAN ALI KHAN

İstanbul, 2025

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANA BİLİM DALI
ULUSLARARASI İKTİSAT TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TERCİHLİ TİCARET ANLAŞMASINDAN SERBEST TİCARET ANLAŞMASINA: PAKİSTAN VE TÜRKİYE ARASINDAKİ TİCARET POTANSİYELİNİN ARAŞTIRILMASI

Yüksek Lisans Tezi

IMRAN ALI KHAN

Tez Savunma Jürisi

1. Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Hakkı Kutay BOLKOL
2. Üye : Doç. Dr. Ece Handan GÜLERYÜZ
3. Üye : Dr. Öğr. Üyesi Eren YILDIRIM

İstanbul, 2025

ÖZET

TERCİHLİ TİCARET ANLAŞMASINDAN SERBEST TİCARET ANLAŞMASINA: PAKİSTAN VE TÜRKİYE ARASINDAKİ TİCARET POTANSİYELİNİN ARAŞTIRILMASI

Bu çalışma, 2022 yılında yürürlüğe giren Türkiye–Pakistan Mal Ticareti Anlaşması'nın ikili ticaret yapısına etkilerini incelemekte ve söz konusu anlaşmanın Serbest Ticaret Anlaşması'na (STA) dönüşüm potansiyelini değerlendirmektedir. 2018–2023 dönemine ait ürün bazlı dış ticaret verileri kullanılarak gerçekleştirilen analiz; rekabet avantajı, pazar erişimi ve ticaretin tamamlayıcılık düzeyi çerçevesinde yürütülmüştür. Elde edilen bulgular, her iki ülkenin belirli sektörlerde önemli dış ticaret fırsatlarına sahip olduğunu; ancak mevcut ticaret hacminin bu potansiyeli yeterince yansıtmadığını ortaya koymaktadır. Ticaret yoğunluğu ve tamamlayıcılık göstergeleri, sadece tarifelerin azaltılmasının yeterli olmadığını; kurumsal, teknik ve yapısal engellerin de dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Özellikle menşe kuralları, teknik mevzuat farklılıkları ve lojistik sınırlamalar, ticaretin genişlemesini önemli ölçüde kısıtlamaktadır. Bu bağlamda, tercihli düzenlemelerin serbest ticaret rejimine evrilmesi, yalnızca gümrük tarifelerinin kaldırılmasıyla değil; aynı zamanda teknik mevzuat uyumunun sağlanması, sektörel iş birliğinin güçlendirilmesi ve lojistik altyapının iyileştirilmesi ile mümkün olabilecektir. Böyle bir dönüşümün, uzun vadede ticaret hacmini ve ürün çeşitliliğini artırmasının yanı sıra, iki ülke arasındaki ekonomik entegrasyonu da pekiştireceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ticaret Anlaşmaları, Tercihli Ticaret, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük, İhracat Potansiyeli, Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi, Ticaret Yoğunluk Endeksi, İş Birliği, Mal Ticareti Anlaşmaları

ABSTRACT

FROM PREFERENTIAL TRADE AGREEMENT TO FREE TRADE AGREEMENT: EXPLORING THE TRADE POTENTIAL BETWEEN PAKISTAN AND TÜRKİYE

This study examines the impact of the Türkiye–Pakistan Trade in Goods Agreement, which entered into force in 2022, on bilateral trade structure and assesses the potential for its transformation into a Free Trade Agreement (FTA). The analysis, based on product-level trade data from the period 2018–2023, is conducted within the framework of competitive advantage, market access, and trade complementarity. The findings reveal that both countries possess significant trade opportunities in certain sectors; however, the current volume of trade does not fully reflect this potential. Indicators of trade intensity and complementarity demonstrate that tariff reductions alone are insufficient to foster deeper trade integration. Institutional, technical, and structural barriers must also be taken into account. In particular, rules of origin, differences in technical regulations, and logistical constraints significantly limit the expansion of trade. In this context, the evolution from a preferential trade arrangement to a free trade regime requires not only the elimination of tariffs but also the harmonization of technical standards, the strengthening of sectoral cooperation, and improvements in logistical infrastructure. Such a transformation is expected to enhance not only trade volume and product diversity in the long term but also reinforce economic integration between the two countries.

Keywords: Trade Agreements, Preferential, Revealed, Comparative Advantage, Export Potential, Complementarity Index, Intensity Index, Cooperation, Goods Agreements.

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması, uluslararası ticaretin gelişmekte olan ülkeler üzerindeki etkilerini ve Türkiye ile Pakistan arasında imzalanan tercihli ticaret anlaşmasının potansiyelini analiz etme amacıyla hazırlanmıştır. Tez konusunun belirlenmesinde, her iki ülkenin ekonomik ilişkilerinin son yıllarda artan önemi ve bu ilişkilerin daha derin ekonomik iş birlikleri ile nasıl geliştirilebileceği sorusu temel motivasyon kaynağım olmuştur.

Tez süreci boyunca karşılaştığım veri temini, yöntem seçimi ve analiz aşamalarında çeşitli zorluklarla karşılaştım. Ancak bu zorluklar, akademik gelişimime önemli katkılar sağlamış ve araştırma becerilerimi derinleştirmiştir. Bu süreçte bilgi ve tecrübeleriyle bana yön gösteren, değerli katkılarını hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hakkı Kutay BOLKOL'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca, yüksek lisans eğitimim süresince katkı sunan Marmara Üniversitesi İktisat Anabilim Dalı'nın değerli akademik kadrosuna ve idari personeline teşekkür ederim. Erasmus değişim programı kapsamında bulunduğum Rennes 1 Üniversitesi'nde akademik destek sağlayan CREM Araştırma Merkezi'ne de şükranlarımı sunarım. Bu süreçte her daim yanımda olan, sabırları ve manevi destekleriyle bana güç veren aileme de sonsuz teşekkür ederim.

Bu çalışmanın, Türkiye ile Pakistan Arasındaki ticaret ilişkilerine katkı sunması ve akademik literatürde yerini alması en büyük temennimdir**.**

Imran Ali KHAN

İstanbul, 2025

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **ii**
ÖNSÖZ ..... **iii**
İÇİNDEKİLER ..... **iv**
KISALTMALAR ..... **vi**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **vii**
ŞEKİLLER LİSTESİ ..... **viii**
GİRİŞ **1**
1. LİTERATÜR TARAMASI **6**
2. KARŞILAŞTIRMALI ÜSTÜNLÜK VE REKABET ÜSTÜNLÜĞÜ KAVRAMLARINA İLİŞKİN TEORİK ÇERÇEVE **12**
2.1. Karşılaştırmalı Üstünlük 14
2.2. Rekabet Avantajı 16
2.3. Karşılaştırmalı Üstünlüğün Rekabet Avantajına Bağlanması 17
3. YÖNTEM **20**
3.1. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) 21
3.2. İhracat Potansiyeli Endeksi (İPE) 22
3.3. Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) 22
3.4. Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE) 23
3.5. Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE) 24
4. BULGULAR **28**
4.1. Pakistan 28
4.1.1. AKÜ Değeri 1'den Büyük Olan Ürünler 28
4.1.2. AKÜ Değeri 1'den Küçük Olan Ürünler 32
4.1.3. Değişken AKÜ Değerine Sahip Ürünler 36
4.1.4. İhracat Potansiyeli 38
4.1.5. AKÜ Değeri 1'den Büyük Olan Ürünlerin İhracat Potansiyeli 39
4.1.6. AKÜ Değeri 1'den Küçük Olan Ürünlerin İhracat Potansiyeli 42
4.1.7. Değişken AKÜ Değerlerine Sahip Ürünlerin İhracat Potansiyeli 46
4.2. Türkiye 48
4.2.1. AKÜ Değeri 1'den Büyük Olan Ürünler 49

4.2.2. AKÜ Değeri 1'den Küçük Olan Ürünler 52
4.2.3. Değişken AKÜ Değerine Sahip Ürünler 55
4.2.4. İhracat Potansiyeli 58
4.2.5. AKÜ Değeri 1'den Büyük Olan Ürünlerin İhracat Potansiyeli 58
4.2.6. AKÜ Değeri 1'den Küçük Olan Ürünlerin İhracat Potansiyeli 61
4.2.7. Değişken AKÜ Değerlerine Sahip Ürünlerin İhracat Potansiyeli 63
4.3. Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE) 66
4.3.1. Pakistan ve Türkiye Arasındaki Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE) 66
4.3.2. Türkiye ile Pakistan Arasındaki Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE) 67
4.3.3. Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE) 68
4.3.4. Pakistan ve Türkiye Arasındaki Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE) 69
4.3.5. Türkiye ile Pakistan Arasındaki Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE) 69
SONUÇ 72
KAYNAKÇA 80
EKLER 85
Ek 1: Ürün İsimleri ve GTİP Kodları-Pakistan 85
Ek 2: Ürün İsimleri ve GTİP Kodları-Türkiye 91
Ek 3: Pakistan'ın Ürünlerinin Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) Değerleri 97
Ek 4: Türkiye'nin Ürünlerinin Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) Değerleri 113
Ek 5: Pakistan'nin Türkiye'ye Yönelik ürün Bazındaki Potansiyel İhracatı 129
Ek 6: Türkiye'nin Pakistan'a Yönelik ürün Bazındaki Potansiyel İhracatı 132
Ek 7: Pakistan ve Türkiye'nin Simetrik Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) Değerleri 135
Ek 8: Pakistan ve Türkiye Arasındaki Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi 138
Ek 9: Pakistan ve Türkiye Arasındaki Ticaret Yoğunluğu Endeksi 139

KISALTMALAR

AKÜ	**:**	Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (Revealed Comparative Advantage – RCA)
ASKÜ	**:**	Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (Revealed Symmetric Comparative Advantage – RSCA)
B2B	**:**	İşletmeden İşletmeye (Business-to-Business)
DTB	**:**	Tarife Dışı Engeller (Non-Tariff Barriers – NTBs)
DTÖ	**:**	Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization – WTO)
FTA	**:**	Serbest Ticaret Anlaşması (Free Trade Agreement)
GTİP	**:**	Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (Harmonized System Code – HS Code)
IMF	**:**	Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund)
İPE	**:**	İhracat Potansiyeli Endeksi (Export Potential Index)
KOBİ	**:**	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (Small and Medium-sized Enterprises – SME)
KUTM	**:**	Karşılıklı Uyum Tanıma Mutabakatı (Mutual Recognition Agreement – MRA)
MME	**:**	Mal Ticareti Anlaşması (Trade in Goods Agreement – TGA)
PTA	**:**	Tercihli Ticaret Anlaşması (Preferential Trade Agreement)
RCA	**:**	Revealed Comparative Advantage (Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük)
RSCA	**:**	Revealed Symmetric Comparative Advantage (Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük)
TTE	**:**	Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (Trade Complementarity Index)
TYE	**:**	Ticaret Yoğunluk Endeksi (Trade Intensity Index)
WITS	**:**	Dünya Entegre Ticaret Çözümü (World Integrated Trade Solution)

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: 2018'den 2023'e Kadar AKÜ > 1 28
Tablo 2: 2018'den 2023'e Kadar AKÜ < 1 32
Tablo 3: 2018'den 2023'e AKÜ Değişimi Gösteren Ürünler 36
Tablo 4: AKÜ > 1 Olan Ürünler İhracat Potansiyeli (2018–2023, milyon ABD doları) 39
Tablo 5: AKÜ < 1 Olan Ürünler İhracat Potansiyeli (2018–2023, milyon ABD doları) 43
Tablo 6: AKÜ Değişimi Gösteren Ürünlerin İhracat Potansiyeli (2018–2023, milyon ABD doları) 46
Tablo 7: 2018'den 2023'e Kadar AKÜ > 1 49
Tablo 8: 2018'den 2023'e Kadar AKÜ < 1 53
Tablo 9: AKÜ Değişimi Gösteren Ürünler (2018–2023, milyon ABD doları) 55
Tablo 10: AKÜ > 1 Olan Ürünlerin İhracat Potansiyeli (2018–2023, milyon ABD doları) 58
Tablo 11: AKÜ < 1 Olan Ürünlerin İhracat Potansiyeli (2018–2023, milyon ABD doları) 61
Tablo 12: AKÜ Değişimi Gösteren Ürünlerin İhracat Potansiyeli (2018–2023, milyon ABD doları) 64
Tablo 13: Pakistan ile Türkiye Arasındaki Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi 66
Tablo 14: Türkiye ile Pakistan Arasındaki Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi 67
Tablo 15: Pakistan ile Türkiye Arasındaki Ticaret Yoğunluğu Endeksi 69
Tablo 16: Türkiye ile Pakistan Arasındaki Ticaret Yoğunluğu Endeksi 70

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Karşılaştırmalı Üstünlük Çerçevesi 15
Şekil 2: Rekabetçi Üstünlük Çerçevesi 16
Şekil 3: Karşılaştırmalı Üstünlükten Rekabetçi Üstünlüğe Geçiş Çerçevesi 18

GİRİŞ

Pakistan ile Türkiye arasındaki ekonomik, kültürel ve siyasi ilişkiler 1948 yılından bu yana derin bir geçmişe sahiptir. Birinci Dünya Savaşı'ndan günümüze kadar her iki ülke de zor dönemlerinde birbirine destek olmuştur. Hindistanlı Müslümanların Birinci Dünya Savaşı sonrasında Türk halkına maddi yardımda bulunmalarının, Türk halkının Pakistan'a karşı duyduğu derin sevgi ve bağlılığın temelinde yattığını belirtmektedir. Türkiye, tarihsel olarak, Pakistan ile ortak kültürel ve stratejik çıkarlara dayalı yakın diplomatik ve ekonomik ilişkiler sürdürmüştür. Bu ilişkiler, ticaret, savunma ve kalkınma gibi çeşitli alanlardaki iş birliklerine yansımıştır. Türkiye'nin Pakistan'a yönelik insani yardım ve kalkınma desteği, ikili ilişkileri pekiştirmiş ve ekonomik iş birliğinin derinleşmesine zemin hazırlamıştır (Pakistan Ministry of Commerce, 2022). Türkiye, 2005 ve 2007 yıllarında meydana gelen depremler ile 2010 yılındaki sel felaketlerinde Pakistan'a kayda değer yardımda bulunmuştur. 2005 yılında 150 milyon ABD doları tutarında mali yardımda bulunan Türkiye, 2010 yılında ise sekiz uçakla 244-ton insani yardım malzemesi göndermiş ve sel mağdurlarına yönelik olarak ayrıca 10 milyon ABD doları tutarında bağışta bulunmuştur(Feinstein International Center, 2010).

Türkiye ile Pakistan, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO), D-8[1] ve İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)[2] gibi çeşitli uluslararası örgütlerde uzun yıllara dayanan iş birliği geçmişine sahiptir. Bu süreçte, iki ülke arasında önemli anlaşmalar imzalanmıştır. Bunlar arasında 1965 tarihli Ticaret Anlaşması, 1976 tarihli Ekonomik ve Teknik İş Birliği Anlaşması, 1988 tarihli Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması ve 1997 tarihli Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması öne çıkmaktadır. Türkiye-Pakistan İş Konseyi'nin kurulması, iki ülkenin özel sektörleri arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesini ve ticaret hacminin artırılmasını hedeflemiştir. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ile Pakistan Ticaret ve Sanayi Odaları Federasyonu (PTSOF) arasında kurulan bu iş birliği platformu, iki ülkenin iş dünyasının doğrudan iletişim kurmasına olanak sağlayarak ticari ilişkilerin daha da gelişmesine zemin hazırlamaktadır. Tüm bu çabalara rağmen, Türkiye ile Pakistan arasındaki ticaret hacmi istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Bu düşük ticaret hacminin temel nedenlerinden biri, her iki ülkenin benzer ürünleri —pamuk, pirinç, deri ve tekstil gibi— ihraç etmesi ve aynı hedef pazarlara yönelmiş olmalarıdır. Bununla birlikte, birçok Türk ve Pakistanlı iktisatçı, bu durumun iki ülkenin karşılaştırmalı

[1] Developing-8 (D-8), Büyük Müslüman nüfusa sahip sekiz gelişmekte olan ülkenin ekonomik iş birliğini güçlendirmek amacıyla kurulmuş bir uluslararası örgüttür. Bu yapı, üye ülkeler arasında ticaretin artırılması, sanayi, tarım, enerji, ulaştırma, bilgi ve iletişim teknolojileri gibi çeşitli alanlarda iş birliğinin geliştirilmesini hedeflemektedir

[2] 1969 yılında kurulan ve 57 üye devletten oluşan İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT), Birleşmiş Milletler'den sonra dünyanın en büyük ikinci hükümetler arası kuruluşudur. Teşkilatın amacı, üye devletler arasında iş birliği ve dayanışmayı güçlendirmek, İslam dünyasının çıkarlarını korumak ve uluslararası platformlarda ortak bir duruş sergilemektir.

üstünlükleri doğrultusunda ticaret yapmalarına engel olmadığını savunmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye; Pakistan'dan daha uygun fiyatlı kuru meyve, el sanatları ürünleri, pirinç, pamuk ve tekstil ürünleri ithal edebilir. Diğer yandan, Pakistan da Türkiye'den kalite ve fiyat açısından Batı ve Doğu Asya ürünlerine kıyasla daha avantajlı olan süt ürünleri, buzdolabı, çamaşır makinesi, elektronik eşyalar, otomobiller ve benzeri dayanıklı tüketim mallarını ithal edebilir. Bu tür bir ürün çeşitliliği, iki ülke arasındaki ticaretin karşılaştırmalı üstünlüklere dayalı olarak çeşitlendirilmesine ve artırılmasına katkı sağlayabilir[3].

2009 yılında, başbakanlık düzeyinde bir Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi (YDİK[4]) kurulmuş olup, bu yapının her iki ülkede yıllık olarak toplanarak ticaret ve ekonomik iş birliğini gözden geçirmesi öngörülmüştür. YDİK'in temel amacı, iki ülke arasında benzersiz ortaklıkları artırmak ve iş birliğini daha da yoğunlaştırmaktır. Bu bağlamda, Aralık 2010'da Ankara'da düzenlenen ilk YDİK toplantısında iki ülke arasında 18 Mutabakat Zaptı (MoU) ve anlaşma imzalanmıştır. Mayıs 2012'de Pakistan'da gerçekleştirilen ikinci YDİK toplantısında ise yatırım, enerji ve iletişim gibi alanları kapsayan dokuz iş birliği anlaşması daha nihai hâle getirilmiştir. Üçüncü YDİK toplantısı 17 Eylül 2013 tarihinde Ankara'da yapılmış ve ticaret, enerji, altyapı geliştirme, güvenlik, kültür, eğitim, bilim ve teknoloji gibi çeşitli alanlarda iş birliğini derinleştirmeye yönelik toplam 12 mutabakat zaptı ve anlaşma imzalanmıştır. Ayrıca, bölgesel barış için çabaların artırılması konusunda da görüş birliğine varılmıştır. Dördüncü YDİK toplantısı ise 17 Şubat 2015 tarihinde İslamabad'da gerçekleştirilmiş ve terörle mücadele, güvenlik, ticaret, enerji, ulaştırma ve diğer çeşitli alanlarda toplam 11 mutabakat zaptı imzalanmıştır. Dönemin Türkiye Başbakanı ile Pakistan Başbakanı, iki ülke arasında kapsamlı bir Serbest Ticaret Anlaşması (STA) müzakerelerine başlanmasına ve ikili ticaret hacminin mevcut 3 milyar ABD dolarından 5 ila 10 milyar ABD doları seviyelerine çıkarılmasına yönelik iddialı bir hedef belirlemişlerdir. 2015 yılından bu yana, Ankara'da iki ve İslamabad'da bir olmak üzere üç STA müzakere turu gerçekleştirilmiştir. İlk turda, ikili STA müzakereleri için Müzakere Usul Belgesi (Terms of Reference) imzalanmıştır. İkinci ve üçüncü turlarda ise tarife yapıları, gümrük kolaylıkları ve korunma önlemleri, menşe kuralları, tarife indirim yöntemleri, ikili yatırım mekanizmaları ve hizmet ticareti konuları kapsamlı biçimde ele alınmıştır. 29 Ağustos 2016 tarihinde İslamabad'da gerçekleştirilen dördüncü Pakistan-Türkiye Serbest Ticaret Anlaşması müzakerelerinde, her iki taraf da tarifelerin %85'inin kaldırılması konusunda mutabakata varmıştır. Bu kapsamda, Pakistan için düzenleyici vergiler ve ek vergiler ile Türkiye için ek vergiler ve Toplu Konut Fonu katkıları da bu kapsama dâhil edilmiştir.

Son yıllarda Türkiye, Pakistan ile olan dış ticaretinde istikrarlı bir şekilde fazla vermekte ve bu durum, ikili ticaretin yapısal dengesizliğini ortaya koymaktadır. Tarihsel olarak tekstil ürünleri, iki ülke

[3] Pakistan Business Council, 2015

[4] Türkiye'nin dış ülkeler ile ilişkilerinin, Devlet Başkanları düzeyinde ele alındığı platformdur

arasındaki dış ticaretin temelini oluşturmuş; Türkiye'nin Pakistan'a ihracatında önemli bir paya sahip olurken, Pakistan'ın Türkiye'ye ihracatında da başat bir sektör konumuna gelmiştir. 2021 itibarıyla, Türkiye'nin Pakistan'a gerçekleştirdiği ihracatın yaklaşık üçte birini, Pakistan'ın Türkiye'ye gerçekleştirdiği ihracatın ise büyük çoğunluğunu tekstil ürünleri oluşturmaktadır. Bununla birlikte, tercihli ticaret anlaşması kapsamında Türkiye, bu ürün grubuna ait belirli tarife satırlarını avantajlı listeye dâhil edebilmişken, Pakistan'ın benzer bir kazanım elde edememesi dikkat çekicidir. Bu durum, müzakerelerdeki asimetrik pazarlık gücünü ve ürün listelerinin stratejik önemini ortaya koymaktadır. Özellikle yüksek ihracat potansiyeline sahip ve rekabet avantajı sunan ürünlerin, ticaret anlaşmalarında öncelikli olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu tür bir yaklaşım, hem ihracatçı ülkenin güçlü olduğu sektörleri desteklemekte hem de ithalatçı ülkenin talep yapısıyla örtüşen alanlarda karşılıklı faydaya dayalı bir ticaret zemini oluşturmaktadır. Türkiye ile Pakistan arasındaki ticari ilişkiler son dönemde olumlu bir seyir izlese de, Türkiye lehine süregelen dış ticaret fazlası, daha dengeli ve sürdürülebilir bir ticaret yapısının inşası için politika düzeyinde daha kapsamlı girişimlerin gerekliliğine işaret etmektedir.

Türkiye ve Pakistan, ekonomik ilişkilerini daha da güçlendirme hedefi doğrultusunda, son yıllarda kapsamlı bir Serbest Ticaret Anlaşması (STA) müzakerelerine başlamışlardır. Gerçekleştirilen 19 müzakere turunun ardından, iki ülke 12 Ağustos 2022 tarihinde Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA) olarak da bilinen Mal Ticareti Anlaşması'nı (MTA) imzalayarak önemli bir dönüm noktasına ulaşmıştır. Söz konusu TTA, Türkiye ile Pakistan arasında daha derin ekonomik entegrasyonun önünü açan, piyasalara daha geniş erişim ve gümrük tarifelerinde indirimi öngören kritik bir adımı temsil etmektedir. Tercihli Ticaret Anlaşması kapsamında, Pakistan küresel ihracat değeri 5,1 milyar ABD doları olan ürünleri kapsayan 261 tarife satırında Türkiye'ye piyasa erişimi sağlamıştır. Buna karşılık Türkiye, küresel ihracat değeri 23 milyar ABD doları olan ve toplam küresel ihracatının yaklaşık %12'sine tekabül eden 130 tarife satırında Pakistan'a taviz vermiştir[5]. Bu karşılıklı tarife tavizleri, her iki ülkenin ikili ticareti ve ekonomik iş birliğini geliştirme yönündeki kararlılığını açıkça ortaya koymaktadır. Türkiye ile Pakistan arasındaki ticaret hacmi yıllar içinde artmaya devam ederken, her iki ülkenin politika yapıcıları, Tercihli Ticaret Anlaşması'ndan (TTA) daha kapsamlı bir Serbest Ticaret Anlaşması'na (STA) geçiş konusundaki iradelerini sıkça dile getirmiştir.

Tercihli Ticaret Anlaşmaları, iki ülke arasında belirli ürün gruplarında karşılıklı olarak gümrük tarifelerinin indirilmesini öngören, sınırlı kapsamlı düzenlemelerdir. Buna karşılık, Serbest Ticaret Anlaşmaları, taraf ülkeler arasında malların büyük çoğunluğunun tarifesiz ve kotasız şekilde ticaretine imkân tanıyan, daha kapsamlı ve yapısal entegrasyonu hedefleyen düzenlemelerdir. Hızla değişen

[5] ITC Trade Map

küresel ekonomik düzende, bölgesel ticaret anlaşmaları (BTA'lar), ticaret iş birliğini teşvik eden ve ekonomik entegrasyonu destekleyen önemli araçlar hâline gelmiştir. Bu bağlamda, TTA'lar ve STA'lar, ülkelerin ticaret hacimlerini artırmaları, tarife engellerini azaltmaları ve karşılıklı ekonomik büyüme elde etmeleri açısından stratejik öneme sahiptir. TTA'dan STA'ya geçiş süreci ise, sınırlı tarife indirimlerinden kapsamlı ekonomik entegrasyona doğru yönelen, ticari ilişkilerdeki derinleşmenin açık bir göstergesidir.

Bu geçiş, Türkiye ile Pakistan arasındaki uluslararası ticaretin daha da serbestleştirilmesi ve ekonomik büyüme ile kalkınma açısından yeni fırsatların ortaya çıkarılması yönünde önemli bir potansiyel barındırmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye-Pakistan Serbest Ticaret Anlaşması'nın (TPSTA) şekillendirilmesine yönelik nitelikli akademik araştırmaların ve uygulanabilir politika önerilerinin geliştirilmesine olan ihtiyaç giderek daha belirgin hâle gelmektedir. Bu çalışma, söz konusu anlaşmanın tasarımında karşılaştırmalı ve rekabetçi üstünlüğe sahip ürünlerin belirlenmesini esas alan bütüncül bir analitik çerçeve sunmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, ilk olarak Türkiye ile Pakistan arasında imzalanan Mal Ticareti Anlaşması kapsamındaki ürünlerin mevcut ticaret performansı incelenmiş; ikinci olarak, yüksek ihracat potansiyeline, yüksek Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değerine ve güçlü rekabet kapasitesine sahip, büyüme açısından stratejik öneme haiz ürünlerin tespiti hedeflenmiştir. Üçüncü olarak ise, Mal Ticareti Anlaşması'ndan Serbest Ticaret Anlaşması'na geçiş sürecinde karşılaşılan yapısal zorluklar ve ortaya çıkan fırsatlar değerlendirilmiş; bu sürecin etkinliğini artırmaya yönelik politika önerileri geliştirilmiştir. Söz konusu analizler aracılığıyla Türkiye ile Pakistan arasındaki ekonomik tamamlayıcılık düzeyinin ve karşılıklı iş birliği potansiyelinin daha derinlemesine anlaşılması sağlanarak, iki ülkenin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine hizmet edecek etkili ticaret politikalarının ve stratejik yönelimlerin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Türkiye ile Pakistan arasındaki ticaret ilişkileri, tarihî ve kültürel bağların yanı sıra bölgesel ekonomik iş birliğinin güçlendirilmesi açısından stratejik bir potansiyel taşımaktadır. Ancak 2018–2023 dönemine ait ikili ticaret verileri, mevcut ticaret hacminin karşılıklı karşılaştırmalı üstünlüklerle örtüşmediğini ve iki ülkenin ihracat yapılarının potansiyelini tam anlamıyla yansıtmadığını göstermektedir. Bu durum, sadece tarifelerin düşürülmesiyle sınırlı olmayan, aynı zamanda sektörel uyumun ve kurumsal kapasitenin artırılmasını hedefleyen daha derin bir entegrasyon modelinin gerekliliğine işaret etmektedir. Tekstil, tarım ürünleri, makine ve kimya sanayi gibi yüksek potansiyelli alanlarda ticaretin serbestleştirilmesine yönelik adımların, karşılıklı faydayı maksimize edebilecek yapısal reformlarla desteklenmesi, STA'nın etki gücünü artıracaktır.

Ayrıca, tarife dışı engellerin azaltılması veya ortadan kaldırılması, gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi ve düzenleyici işbirliğinin artırılması gibi unsurlar, ticaretin gelişmesine daha elverişli bir ortam yaratacaktır. Bu çalışma kapsamında analiz edilen 391 ürün üzerinden yapılan ayrıntılı

inceleme, sağlanabilecek faydaların nicel olarak ortaya konmasını, karşılaşılan engellerin belirlenmesini ve daha güçlü bir ticaret işbirliği için stratejik öneriler sunulmasını hedeflemektedir. Ekonomik ortaklıkların küresel ittifakları yeniden şekillendirdiği günümüzde, Türkiye ile Pakistan arasında imzalanacak bir Serbest Ticaret Anlaşması, bölgesel ticaret dinamiklerinde dönüştürücü bir adım teşkil edebilir. İki ülke arasındaki ticaret ilişkilerinin muhtemel seyrini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışma, söz konusu anlaşmaların ekonomik büyümeyi nasıl teşvik edebileceğini, ikili ilişkileri nasıl güçlendirebileceğini ve ülkeleri küresel pazarda daha stratejik bir konuma nasıl taşıyabileceğini analiz etmeye katkı sunmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye-Pakistan Serbest Ticaret Anlaşması'nın (TPSTA) tasarımı, yalnızca ticaret hacmini artırmaya değil, aynı zamanda karşılaştırmalı üstünlükleri esas alan ürün bazlı entegrasyon stratejileriyle ekonomik yapıları tamamlayıcı bir düzleme taşımayı hedeflemelidir. Bu çalışma, 2018–2023 dönemi ticaret verileri ışığında, AKÜ, TTE, İPE ve TYE gibi göstergeleri kullanarak bu tür bir entegrasyon için zemin oluşturabilecek ürün gruplarını tanımlamış ve politika yapıcılar için sektörel düzeyde öneriler geliştirmiştir.

1. LİTERATÜR TARAMASI

Karşılaştırmalı üstünlük ve dış ticaret dinamiklerine ilişkin teorik ve ampirik literatür, ülkelerin sektörel uzmanlaşma düzeylerini ve bu uzmanlaşmanın ticaret politikalarına yansımalarını açıklamada önemli bir zemin oluşturmaktadır. Ricardo'nun klasik karşılaştırmalı üstünlük yaklaşımından başlayarak, Heckscher-Ohlin'in faktör donanımına dayalı modellerine ve Balassa'nın Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) endeksine kadar genişleyen literatür, dış ticaretin yapısını analiz etmek için çeşitli yöntemsel araçlar geliştirmiştir.

Balassa (1986), Heckscher-Ohlin modelini geliştirerek çok sayıda ülke ve ürün grubunu içeren bir çerçevede faktör donanımları, ticaret akımları ve ürün yoğunlukları üzerinden uluslararası ticareti açıklamaya çalışmıştır. Çalışmada ulaşılan bulgular, ülkeler arasındaki ticaret farklılıklarının temelinde insan sermayesi ile fiziksel sermaye donanımı gibi yapısal unsurların etkili olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, doğrudan yabancı yatırımlar (DYY) ve dışa açıklık gibi dış ekonomik faktörlerin, ihracat yapısındaki yoğunlaşmayı şekillendirdiği ve bu yolla ülkelerin belirli ürün gruplarında uzmanlaşma eğilimlerini yönlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda, Balassa ve Noland (1989) tarafından gerçekleştirilen karşılaştırmalı bir çalışmada ise, Amerika Birleşik Devletleri ile Japonya'nın AKÜ endeksleri üzerinden sektörel üstünlük yapıları analiz edilmiştir. 1967–1983 dönemini kapsayan çalışmada, Japonya'nın emek yoğun ürünlerden sermaye ve teknoloji yoğun ürünlere yöneldiği, buna karşılık doğal kaynak yoğun ürünlerde rekabetçiliğini yitirdiği ortaya konmuştur. ABD ise doğal kaynak temelli ürünlerde uzmanlaşmaya devam ederken, her iki ülkenin de düşük nitelikli işgücü gerektiren ürünlerdeki üstünlüğünü kaybettiği vurgulanmıştır. Söz konusu çalışmalar, bu tezin temel varsayımı olan karşılaştırmalı üstünlüğün zaman içinde yapısal faktörlere bağlı olarak değişebileceği fikrini desteklemekte ve AKÜ analizinin yalnızca mevcut durumu değil, aynı zamanda yapısal dönüşümleri anlamada da etkili bir araç olduğunu göstermektedir. Bu yönüyle, Türkiye ve Pakistan gibi gelişmekte olan ülkelerin dış ticaret stratejilerinde sektörel dönüşüm dinamiklerinin dikkate alınmasının gerekliliğine işaret etmektedir.

Lee (1995), 1965–1992 döneminde Kore'nin sanayi sektörlerinde AKÜ değerlerini inceleyerek, ülkenin zamanla dinamik karşılaştırmalı üstünlük kazandığını ortaya koymuştur. Emek yoğun sektörlerin yerini ağır ve orta sanayilere bırakması, sanayi politikalarının bu dönüşümde etkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, Türkiye ile Pakistan arasındaki ticari ürün seçiminde sadece mevcut rekabet üstünlüklerinin değil, gelecekteki yapısal dönüşüm potansiyelinin de dikkate alınması gerektiğini göstermesi açısından önemlidir. Greenaway vd. (1997), 1985 sonrası dönemde ticaretin

serbestleştirilmesinin GSYİH büyüme oranlarına etkisini panel veri yöntemiyle incelemiş; sonuçlar, serbestleşmenin her zaman büyümeyi desteklemediğini, bazı durumlarda olumsuz etkilere yol açtığını göstermiştir. Bu bulgu, Türkiye-Pakistan STA sürecinde atılacak adımların dikkatli biçimde analiz edilmesi ve sadece serbestleşmenin değil, sektörel yapının da dikkate alınması gerektiğine işaret etmektedir.

Bojnec (2001), ticaret ve politika engellerinin Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) göstergelerini nasıl etkilediğini incelemiş ve bu tür engellerin, ihracat sübvansiyonları veya ithalatı koruma amaçlı tarife ve tarife dışı önlemler aracılığıyla iç üretimi yapay biçimde desteklediğini belirtmiştir. Araştırma, ihracat verilerine dayalı AKÜ hesaplamalarının bu engellerden daha az etkilendiğini, buna karşın ithalatı esas alan ölçütlerin daha fazla bozulduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, AKÜ ile sektör içi ticaret ve ticaret şartları arasında zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, Türkiye ile Pakistan arasında olası bir Serbest Ticaret Anlaşması'nın sadece tarifelere değil, aynı zamanda tarife dışı engellere odaklanması gerektiğine işaret etmektedir.

Fertö ve Hubbard (2003), Macar tarım ürünlerinin Avrupa Birliği karşısındaki rekabet gücünü AKÜ yöntemiyle incelemiş ve 1992–1998 döneminde istikrarlı bir karşılaştırmalı üstünlük sergilediğini ortaya koymuştur. Bu bulgu, AKÜ endeksinin sektörel düzeyde rekabet gücünü değerlendirmede güvenilir bir araç olduğunu teyit etmektedir. Bu çalışma, tezimizde Pakistan ve Türkiye'nin belirli sektörlerdeki dış ticaret yapısının ölçülmesinde AKÜ metodunun tercih edilmesini gerekçelendiren ampirik bir dayanak sunmaktadır. Benzer şekilde, Batra ve Khan (2005), Hindistan ve Çin'in ürün bazlı karşılaştırmalı üstünlüklerini inceleyerek özellikle imalat sektöründe yüksek AKÜ değerleri ile bu ülkelerin rekabet avantajlarını ortaya koymuştur. Dinamik AKÜ analizlerinin sunduğu içgörüler, bu tezde Pakistan ve Türkiye'nin dış ticaret yapılarındaki zamansal değişimleri değerlendirme açısından metodolojik bir referans niteliğindedir. Özellikle Hindistan'ın tarımsal ürünlerde sağladığı avantaj, Pakistan'ın benzer sektörlerdeki potansiyelinin analizinde karşılaştırmalı bir temel sunmaktadır.

Mahmood ve Nishat (2004), Pakistan'ın tarım dışı sektörlerindeki açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük yapısını inceleyerek ürünleri rekabetçi, zayıf, tehdit altında ve yükselen kategorilere ayırmıştır. Elde edilen bulgular, tarım dışı sektörlerin genel olarak AKÜ değerleri açısından güçlü bir yapıya sahip olduğunu ve özellikle tekstil ile konfeksiyon sektörlerinde karşılaştırmalı üstünlüğün zaman içinde korunduğunu ortaya koymuştur. Ancak çalışmada, Çin gibi güçlü rakip ülkelerden gelen artan uluslararası rekabetin, bu sektörlerin gelecekteki konumunu tehdit edebileceğine dikkat çekilmiştir. Bu analiz, tez kapsamında Pakistan'ın Türkiye ile ticaretinde öne çıkan ürünlerin dinamik AKÜ değerleriyle değerlendirilmesi açısından metodolojik bir temel teşkil etmektedir. Ayrıca, tekstil sektörünün iki ülke arasındaki ticaretteki merkezi rolü göz önüne alındığında, söz konusu sektörün zaman içindeki

rekabetçiliğinin izlenmesi, STA kapsamında alınacak politika kararları açısından kritik önem taşımaktadır.

Hausmann ve Klinger (2007), karşılaştırmalı üstünlüğün evriminde ilk üretim tercihlerinden ziyade, ülkelerin ürün uzayındaki konumları ile altyapı ve kurumsal düzenlemelerin belirleyici olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Muendler (2007) Brezilya örneğinde AKÜ endeksiyle yaptığı analizde, sektörler arası üstünlüklerin zamanla değiştiğini ve bu değişimin ticaret politikaları ile yapısal dönüşümlerle şekillendiğini göstermiştir. Bu bulgular, karşılaştırmalı üstünlüğün dinamik yapısını vurgulamakta ve çalışmamızın sektörel düzeydeki değerlendirmeleri için teorik temel sunmaktadır. Acharya (2008), yedi büyük ülke için AKÜ değerlerini hesaplayarak karşılaştırmalı üstünlüğün teknoloji seviyeleriyle ilişkisini incelemiştir. Çalışma, Çin'in AKÜ bazlı olmayan orta-yüksek teknoloji ihracatında büyük bir paya sahip olduğunu ve bu durumun ihracat yapısının teknoloji düzeyine göre farklılaşabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda, çalışmamızda Pakistan ve Türkiye'nin sektör bazlı AKÜ düzeyleri incelenirken, teknoloji yoğunluğu da göz önünde bulundurularak sektörlerin dış ticaretteki konumu analiz edilmiştir. Benzer şekilde, Abidin ve Loke (2008), Malezya'nın makine ve elektronik ürünlerdeki karşılaştırmalı üstünlüğünün zamanla zayıfladığını ortaya koymuş ve AKÜ endeksinin ihracat rekabetçiliğini izlemek için önemli bir gösterge olduğunu vurgulamıştır. Bu yaklaşım, çalışmamızda da tercihli ticaret anlaşmasının etkilerini değerlendirirken, zaman içinde rekabet gücünde yaşanan değişimlerin AKÜ üzerinden nasıl gözlemlenebileceğini ortaya koymak açısından yol gösterici olmuştur.

Zhang (2010), Çinli firmalar üzerinden STA'ların kullanım oranlarını ve etkilerini incelemiş, STA'ların firmalar açısından pazara erişim fırsatlarını artırdığını ve fayda sağladığını ortaya koymuştur. Zhang'ın bulguları, bu çalışmada önerilen Serbest Ticaret Anlaşması'nın firmalar düzeyindeki etkilerinin değerlendirilmesinde ve STA'nın ticaretin serbestleşmesine katkısının yorumlanmasında teorik bir temel sağlamaktadır. Hamanaka (2013), STA kullanımını değerlendirmek üzere uygun metodolojileri belirlemek amacıyla Asya bölgesine yönelik STA çalışmalarını incelemiş ve bu anlaşmaların genel olarak düşük kullanım oranlarına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Çalışmada, STA kullanımının düşük olmasının başlıca nedenleri arasında işlem hacminin azlığı, firmaların hâlihazırda vergi muafiyetlerinden yararlanıyor olması ve ticareti yapılan ürünlerin dayanıksız yapısı gösterilmektedir. Ayrıca, tercih marjı pozitif olan ürünlerde STA kullanım oranının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, Türkiye ile Pakistan arasındaki mevcut Mal Ticareti Anlaşması kapsamındaki düşük STA kullanımının nedenlerini anlamak açısından yol gösterici niteliktedir. Benzer şekilde bu çalışmada, karşılaştırmalı üstünlüğe sahip ürünlerin STA kapsamında daha verimli değerlendirilmesi için tercih marjı, ürün yapısı ve firma davranışları gibi unsurlar dikkate alınarak politika önerileri geliştirilmiştir.

Cheong ve Tang (2018), 1996–2010 döneminde 90 ithalatçı ve 149 ihracatçı ülkeyi kapsayan bir veri seti kullanarak, tercihli ticaret anlaşmaları kapsamında tarifeler ve tarife dışı engellerin etkilerini analiz etmiştir. Çalışma, serbest ticaret anlaşmalarının gümrük birliklerine kıyasla daha sınırlı etki yarattığını, ancak her iki düzenlemenin de yeni ürün ticaretini artırabildiğini ortaya koymuştur. Tarife değişikliklerinin etkisinin kısa vadeli olmasına karşın, tarife dışı düzenlemelerin uzun vadeli yapısal dönüşümler üzerinde daha belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular, Türkiye ve Pakistan arasındaki mevcut tercihli ticaret düzenlemesinden serbest ticaret anlaşmasına geçişin, sadece tarife indirimleriyle değil, aynı zamanda teknik düzenlemeler, sertifikasyon ve menşe kuralları gibi tarife dışı alanlarda da uyum sağlanmasını gerektirdiğine işaret etmektedir.

Ali (2017), Pakistan ile Türkiye arasında önerilen Serbest Ticaret Anlaşması'nın sektörel etkilerini Küresel Ticaret Analizi Projesi (GTAP) modeli aracılığıyla değerlendirmiştir. 113 bölge ve 57 mal grubunu kapsayan analizde, Türkiye'nin Pakistan'a kıyasla daha fazla kazanım elde ettiği; ancak genel anlamda her iki ülke için de ticaretin serbestleştirilmesinin olumlu etkiler yarattığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, Pakistan'da koruma altında bulunan sektörlerin serbestleşmesinin bazı olumsuz sonuçlar doğurabileceği vurgulanmıştır. Özellikle tekstil ve kimya sektörleri, ikili ticaret açısından yüksek potansiyele sahip olarak öne çıkmaktadır. Haroon ve Özcan (2021) ise Türkiye ile Pakistan arasındaki ilişkilerin tarihsel, kültürel ve ekonomik bağlarla desteklendiğini; iki ülkenin enerji, tekstil ve diğer sanayi alanlarında iş birliğini artırma yönünde güçlü bir irade sergilediğini ifade etmiştir. Ancak, Türkiye'nin Pakistan'a yönelik açtığı anti-damping davaları dikkate alındığında, Pakistan'ın olası Serbest Ticaret Anlaşmalarında teknik ve ticari anlaşmazlıkların önceden giderilmesine özel önem vermesi gerektiği önerilmektedir.

Nayyar vd. (2022), Türkiye ile Pakistan arasındaki ilişkilerin son yıllarda siyasi, askeri ve ekonomik alanlarda derinleştiğini ve bu sürecin kurumsal çabalarla desteklendiğini ortaya koymuştur. Bölgesel gelişmeler ve çok taraflı iş birlikleri aracılığıyla ikili ilişkilerin güçlendirilmesinin hedeflendiği belirtilmiştir. Benzer şekilde Gul (2014), iki ülke arasındaki ekonomik ilişkileri Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA) çerçevesinde analiz ederek, dış ticaret fazlası, benzer ihracat yapıları ve sektör içi ticaretin varlığını ortaya koymuş; TTA'nın sanayi iş birliğini ve ihracat kapasitesini artırma potansiyeline sahip olduğunu vurgulamıştır. Bu çalışmalar, Türkiye ile Pakistan arasında daha kapsamlı bir Serbest Ticaret Anlaşması'nın (STA) tesis edilmesinin gerekliliğine işaret etmektedir. Nitekim Akram (2022), mevcut ticaret anlaşmasının Pakistan'ın ihracatını artırma potansiyelinin sınırlı olduğunu; özellikle yüksek ihracat payına sahip birçok ürünün tercihli statüden yararlanamadığını belirtmiştir. Ancak Türk pazarında gümrüksüz erişim sağlanması durumunda, kısa vadede ihracatın %33 oranında artabileceği ve bu kapsamda 200 potansiyel ürünün belirlendiği ifade edilmiştir. Tekstil sektörü ise iki ülke arasındaki ticaretin büyük bölümünü oluşturmaktadır. Benzer şekilde, Pakistan Business

Council (2015), kapsamlı ve dengeli bir STA'nın iki ülke arasındaki ticareti kısa sürede beş milyar dolara çıkarabileceğini, ancak bu artışın yalnızca tarifelerin kaldırılmasıyla değil, aynı zamanda tarife dışı engellerin ortadan kaldırılmasıyla mümkün olabileceğini vurgulamıştır. Bu çalışmalar, STA'nın etkili olabilmesi için karşılıklı çıkarların dengelenmesi ve Pakistan ihracatının yapısal sınırlamalarının dikkate alınması gerektiğine işaret etmektedir.ilmesinin hem yapısal hem ekonomik açıdan güçlü bir zemine oturduğunu göstermektedir.

Mamoon vd. (2011), Pakistan'ın ticaret uyumunu SAARC[6] bölgesi ile değerlendirmiştir. Çalışmada, 2007-2009 yılları arasında Pakistan'ın Bangladeş, Hindistan, Sri Lanka ve tüm SAARC bölgesine yönelik ihracatlarının ortalama Ticaret Tamamlayıcılık Endeksleri sırasıyla 39, 20, 33 ve 24 olarak hesaplanmıştır. Benzer şekilde, Bangladeş, Hindistan, Sri Lanka ve SAARC bölgesinin Pakistan'a yaptığı ihracatların ortalama TTE değerleri ise sırasıyla 8, 58, 17 ve 53 olarak belirlenmiştir. Ayrıca, Pakistan'ayönelik bu ülkelerden yapılan ihracatların ortalama Ticaret Rekabet Endeksi değerleri de aynı şekilde, Bangladeş için 8, Hindistan için 58, Sri Lanka için 17 ve SAARC bölgesi genelinde 53 olarak rapor edilmiştir. Pasha ve Imran (2015), Pakistan ile Hindistan arasındaki ticarette Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi'ni kullanarak yaptıkları analizde, Hindistan'ın Pakistan'a yönelik ihracatında TTE değerinin 42, Pakistan'ın Hindistan'a yönelik ihracatında ise sadece 8,2 olduğunu belirtmiştir. Suvankulov ve Ali (2012) de benzer şekilde, iki ülke arasındaki TTE değerlerini sırasıyla 41 ve 27 olarak rapor etmiş; ancak farklı ürün sınıflandırmaları (iki haneli vs. altı haneli) nedeniyle bu değerler arasında bazı farklılıklar olduğunu belirtmiştir. Endeks hesaplamasında kullanılan sınıflandırma düzeyinin ayrıntılı hale gelmesi, endeks değerlerinin düşmesine neden olmaktadır. Bu bulgular, Pakistan ile Türkiye arasında ticari tamamlayıcılığın daha çok Türkiye lehine olduğunu ve Pakistan'ın ihracat yapısında çeşitlenme ihtiyacına işaret etmektedir. Dolayısıyla, çalışmamızda açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük ve tamamlayıcılık göstergeleri bir arada değerlendirilerek bu dengesiz yapının ikili anlaşmalarda nasıl politika önerilerine dönüştürülebileceği araştırılmaktadır.

Ticaret anlaşmaları üzerine birçok kitap yazılmış ve çeşitli çalışmalar, farklı ürün ve sektörlerin rekabetçiliğini ölçmek amacıyla Karşılaştırmalı Üstünlük Açıklanması (AKÜ) yöntemini kullanmıştır. Çeşitli araştırmalar, ticaret anlaşmalarının refah etkilerini ve ürünlerin karşılaştırmalı üstünlüğünü ölçmek için ihracat ve ithalat verilerinden faydalanmıştır. Bazı çalışmalar, serbest ticaretin ülkelerin ihracatlarını çeşitlendirdiğini ve tüketicilere daha düşük fiyatlar yoluyla faydalar sağladığını ortaya koymuştur. Önceki literatürden çıkarılan ders, serbest ticaretin gelişmiş ülkelere fayda sağladığı, az gelişmiş ülkelerde ise rekabete yol açarak bebek (yeni gelişmekte olan) sanayilere zarar verdiğidir. AKÜ yöntemini kullanan araştırmalar, ürünlerin rekabet gücünün ve karşılaştırmalı üstünlüklerinin zamanla

[6] SAARC, Güney Asya Bölgesel İşbirliği Örgütü'nün (South Asian Association for Regional Cooperation) kısaltmasıdır. Bu örgüt, üye ülkeler arasında barış, kalkınma ve iş birliğini teşvik etmek amacıyla kurulmuş bölgesel bir oluşumdur.

değiştiğini göstermektedir. Bu değişim, ürünün verimliliğine ve uluslararası pazardaki ihracat payına bağlıdır. Birçok çalışma, AKÜ yöntemini temel alarak farklı endeksler kullanmıştır. Çoğu çalışma, bazı sınırlamalarla birlikte, AKÜ yönteminin ürünlerin karşılaştırmalı üstünlüklerini ve küresel rekabetçiliğini ölçmede en etkili araçlardan biri olduğunu ortaya koymuştur.

Ampirik çalışmalar, Pakistan'ın küresel rekabetçiliği üzerine bazı önemli bulgular ortaya koymuş olsa da mevcut literatür Türkiye ile Pakistan arasında "mal ticareti anlaşmaları" kapsamında ticareti yapılan ürünlerin uluslararası rekabet gücü ve karşılaştırmalı üstünlüğünü büyük ölçüde göz ardı etmiştir. Bu durum, Türkiye'ye yapılan Pakistan ihracatlarının ve Türkiye'nin Pakistan'a yönelik ihracatlarının uluslararası rekabetçiliğini mikro düzeyde, Altı Haneli (GTİP-6) ürün sınıflandırması ve AKÜ yöntemi kullanılarak inceleyen yerleşik bir literatürün bulunmadığını göstermektedir. Türkiye'ye yönelik ihracatın, Pakistan'ın toplam ihracatı içindeki yüksek payı nedeniyle özel bir önemi bulunmaktadır. Bu boşluğu doldurmak amacıyla, Türkiye ile Pakistan arasında ticareti yapılan malların mikro düzeyde AKÜ yaklaşımı ile derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde analiz edilmesine ihtiyaç vardır. Bu doğrultuda, bu çalışma Pakistan ve Türkiye'nin ihracatlarında AKÜ endeksini kullanarak karşılaştırmalı üstünlükleri ve rekabet gücünü incelemekte ve her iki ülkenin küresel rekabetçiliğine dair bütüncül bir bakış sunmaktadır. Ayrıca, söz konusu ürünlerin küresel rekabetçiliğinde meydana gelen değişimleri analiz ederek güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koymayı ve elde edilen bulgular doğrultusunda politika önerileri geliştirerek bu avantajlardan nasıl en iyi şekilde faydalanılabileceğini tartışmayı amaçlamaktadır.

2. KARŞILAŞTIRMALI ÜSTÜNLÜK VE REKABET ÜSTÜNLÜĞÜ KAVRAMLARINA İLİŞKİN TEORİK ÇERÇEVE

Karşılaştırmalı üstünlük teorisi, ticarette üstünlük elde etmede katkısı olan çeşitli belirleyicileri ele almaktadır. Bu belirleyiciler, genel olarak teknolojik yetkinlik, üretim faktörlerinin donanımı, iç ve dış talep eğilimleri ile uygulanan ticaret politikaları çerçevesinde sınıflandırılmaktadır.

David Ricardo'nun karşılaştırmalı üstünlük teorisi, Adam Smith'in mutlak üstünlük yaklaşımından temel olarak farklılaşmaktadır. Smith, bir ülkenin belirli malları diğer ülkelere kıyasla daha verimli üretme kapasitesine odaklanırken; Ricardo, üretimin fırsat maliyetine dayalı olarak değerlendirilmesi gerektiğini savunur. Karşılaştırmalı üstünlük, bir ülkenin herhangi bir malı, diğer ülkeye kıyasla daha düşük fırsat maliyetiyle üretebilmesi durumunda ortaya çıkar ve bu durum, mutlak üretim avantajı olup olmamasından bağımsızdır. Bu teori, yalnızca tek bir mal üzerinden analiz edilemez; göreli maliyetlerin karşılaştırılabilmesi için en az iki mal ve iki ülkenin varlığı gereklidir. Ricardo'nun yaklaşımı, bir ülkenin tüm mallarda daha az verimli olsa dahi, göreli avantaj sağladığı mallarda uzmanlaşarak ticaretten kazanç elde edebileceğini ortaya koyar. Bu yönüyle karşılaştırmalı üstünlük teorisi, ticaretin karşılıklı fayda temeline dayandığını ve ülkeler arasında kaynakların etkin tahsisini mümkün kıldığını vurgulayan temel iktisadi kuramlar arasında yer almaktadır. Mutlak üstünlük ilkesi, bir ülkenin belirli bir malın üretiminde diğer bir ülkeye kıyasla daha yüksek (mutlak) bir verimliliğe ya da daha düşük bir maliyete sahip olmasını ifade eder. Karşılaştırmalı üstünlük ilkesi ise, daha yüksek mutlak verimlilik değil, yalnızca daha yüksek göreli verimlilik (daha zayıf bir varsayım[7]) varsayımına dayanmaktadır. Ricardo modeli, yalnızca emeği üretim faktörü olarak kabul ettiğinden, sabit verimlilik varsayımına dayanır ve sabit fırsat maliyetlerini içerdiğinden dolayı mutlak uzmanlaşmaya yol açar. David Ricardo tarafından açıklanan karşılaştırmalı üstünlük kavramı, teknolojik üstünlük temelinde ifade edilmiştir. Bu ilke, ülkeler arasındaki fırsat maliyetlerinin[8] ya da mal ve hizmetlerin göreli fiyatlarının karşılaştırılması bağlamında sunulduğunda, farklı koşulları kapsayabilecek kadar genel bir yapıya sahiptir. Her ne kadar Ricardo karşılaştırmalı üstünlük kavramını klasik çerçevede, durağan ve teknolojiye dayalı sabit bir üretim avantajı olarak tanımlamış olsa da, sonraki literatür bu yaklaşımın yetersizliklerine dikkat çekerek daha dinamik bir perspektif geliştirmiştir.

---

7 Karşılaştırmalı üstünlük, mutlak verimlilikten ziyade göreli verimliliğe dayanır; bu nedenle daha zayıf (ya da daha az talepkâr) bir varsayım olarak kabul edilir. Daha geniş ve gerçekçi koşullar altında geçerli olduğundan, ticareti açıklamada daha genel ve güçlü bir ilke niteliğindedir.

8 Bir ülkenin, başka bir maldan bir birim daha üretmek için vazgeçmesi gereken mal miktarıdır.

Ancak 1980 sonrası dönemde, dünya ticaretindeki yapısal dönüşümler ve teknolojik gelişmeler, bu durağan ve faktör odaklı teorilerin yetersizliklerini ortaya koymuştur. Paul Krugman'ın (1980) ölçek ekonomileri ve artan getiri varsayımına dayanan yeni ticaret teorisi, ülkelerin benzer faktör donanımlarına rağmen neden benzer ürünleri karşılıklı olarak ihraç ettiklerini açıklamayı hedeflemiştir. Bunu izleyen dönemde Grossman ve Helpman (1991), teknolojik değişim, Ar-Ge yatırımları ve bilgi birikiminin ticaret yapısındaki belirleyici rolünü vurgulamış; karşılaştırmalı üstünlüğün durağan değil, dinamik bir kavram olduğunu öne sürmüşlerdir. Böylece, teknolojik yetkinlik, yenilik kapasitesi, öğrenme eğrileri ve kurumsal yapı gibi unsurlar, ülkelerin ticaret kalıplarını şekillendiren yeni değişkenler olarak öne çıkmıştır.

Sonraki yıllarda yapılan çalışmalar da bu evrimsel yaklaşımı desteklemiştir. Hausmann vd. (2007), ihraç edilen ürünlerin yapısal özelliklerinin ülkelerin uzun dönemli büyüme performanslarıyla doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca Hausmann ve Hidalgo (2010) tarafından geliştirilen "ürün uzayı" yaklaşımı, ülkelerin mevcut ihracat yapısının, gelecekte hangi ürünlerde rekabet avantajı elde edebileceklerini öngörmede belirleyici bir unsur olduğunu göstermiştir.

Farklı faktör donanımları, belirli varsayımsal koşullar altında ülkelerin belirli ürün gruplarında karşılaştırmalı üstünlük elde etmesine olanak tanır. Bu bağlamda, Heckscher ve Ohlin tarafından geliştirilen Heckscher-Ohlin teorisi, bir ülkenin nispeten bol olan üretim faktörlerini yoğun biçimde kullanan malların üretiminde uzmanlaşarak bu mallarda karşılaştırmalı üstünlük elde edeceğini öne sürmektedir. Bu çerçevede, yalnızca fiziksel sermaye ve doğal kaynaklar değil, aynı zamanda insan sermayesi de önemli bir üretim faktörü olarak değerlendirilmektedir.

İnsan sermayesinin görece bol olduğu ülkeler, mühendislik, yazılım geliştirme ve tasarım gibi yüksek düzeyde nitelikli işgücü gerektiren sektörlerde karşılaştırmalı üstünlük geliştirme eğilimindedir. Bu tür bir yetkinlik donanımı, eğitim sisteminin kalitesi, mesleki eğitim programlarının etkinliği ve kamu politikalarının yönelimi gibi unsurlar aracılığıyla zaman içerisinde şekillenebilir. Dolayısıyla, karşılaştırmalı üstünlük yalnızca mevcut kaynaklara değil, aynı zamanda bu kaynakların geliştirilmesine yönelik stratejik kamu müdahalelerine de bağlıdır.

Ölçek ekonomileri, üretim maliyetlerinin düşürülmesi yoluyla karşılaştırmalı üstünlük sağlayabilen bir durumdur. Firmaların ortalama maliyetlerini aşağı çekerek maliyet avantajı yaratan dışsal ölçek ekonomileri, sanayi politikaları, hükümetin altyapı yatırımlarındaki aktif rolü veya daha eğitimli ve donanımlı bir işgücünün varlığı sonucunda ortaya çıkabilmektedir. Bu tür ölçek ekonomileri, Ricardo modelinin varsayımlarıyla uyumludur. Altyapı geliştirme, ihracat teşviki, eğitim, mesleki eğitim ve araştırma-geliştirme faaliyetlerine odaklanan ulusal politikalar, ihracat sektörlerinde rekabet avantajının tesis edilmesi ve sürdürülebilirliği açısından önemli katkılar sağlamaktadır. Uzun vadede,

bu politikalarla desteklenen içsel ve dışsal ölçek ekonomilerinden kaynaklanan faydalar, ilgili sektörler için karşılaştırmalı üstünlük kaynağı haline gelebilmektedir.

Uluslararası ticaret, kaynakların daha etkin dağılımını sağlayarak gelir, tasarruf ve yatırımların artmasına imkân vermektedir. Bu kapasite, tam istihdamın sağlandığı ekonomilerde dahi daha yüksek bir büyüme potansiyelinin gerçekleşmesine olanak tanımaktadır. Gelişmekte olan ülkeler açısından ise ticaret, tüketim malları ve hammaddelerin sermaye mallarına dönüşümünü sağlamakta ve gelişmiş ülkelerden teknolojik bilgi transferini kolaylaştırmaktadır. Ayrıca, ticaretin talep üzerindeki uyarıcı etkisi, geri kalmış ekonomilerin atıl kapasiteyi değerlendirmesine yardımcı olmaktadır.

Tüm bu faktörler, bir ülkenin karşılaştırmalı üstünlük kazanmasına zemin hazırlayan çeşitli güçler olarak değerlendirilebilir ve Şekil 1'de özetlenen dinamik bir çerçeve içerisinde gösterilebilir. Bu çerçevede, bir sektörde uzmanlaşan ve karşılaştırmalı üstünlüğe sahip firmaların hem standart hem de farklılaştırılmış ürünlerin üretiminde rekabet avantajı elde etme konusunda daha sağlam bir konumda olduğu açıkça görülmektedir. Söz konusu çerçevede teknoloji, kaynaklar, talep yapısı ve ticareti teşvik eden politikalar, bir ülkenin mal veya hizmet bazında diğer ülkeler karşısındaki karşılaştırmalı üstünlüğünü etkileyen dört temel güç olarak ele alınmaktadır. Bu güçler, karşılaştırmalı üstünlük üzerinde dinamik etkiler yaratan unsurları da kapsamaktadır.

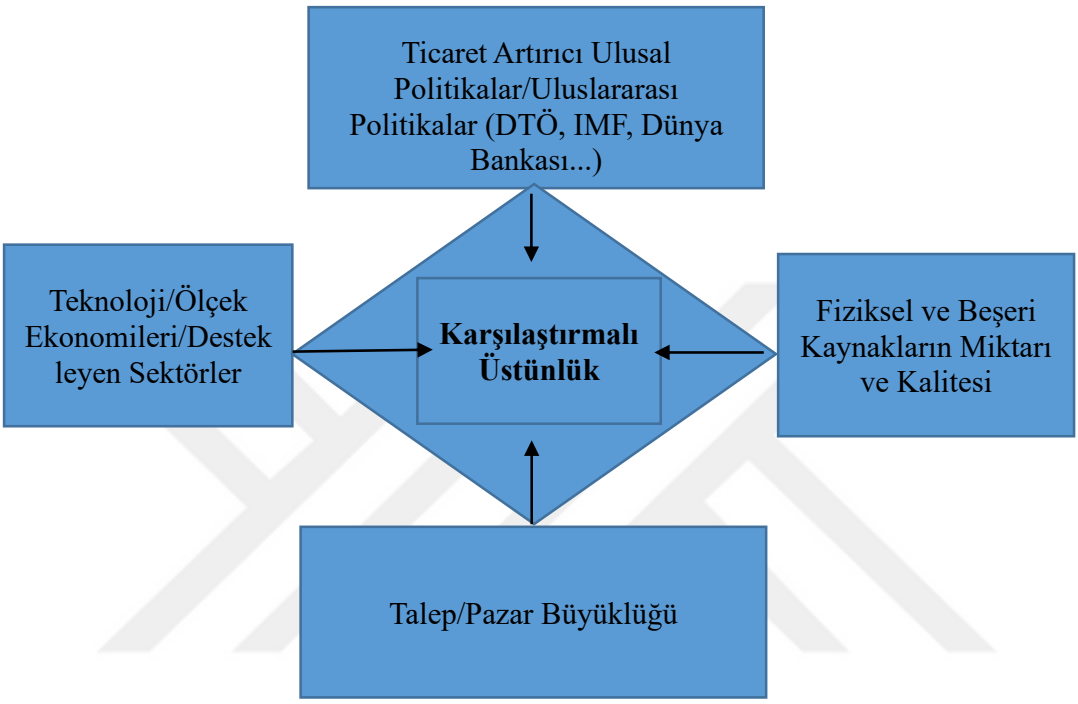
2.1. Karşılaştırmalı Üstünlük

Şekil 1'de gösterilen çerçeve, uluslararası ticaret teorisinde temel bir kavram olan karşılaştırmalı üstünlüğü ortaya koymaktadır. Karşılaştırmalı üstünlük, bir ülkenin belirli bir mal veya hizmeti başka bir ülkeye kıyasla daha düşük fırsat maliyetiyle üretebilme kapasitesini ifade eder. Akış diyagramı, bir ulusun karşılaştırmalı üstünlüğünü belirleyen faktörleri göstermektedir. Ticaretin teşvik edilmesine yönelik ulusal ve uluslararası politikalar bu konuda önemli bir rol oynamaktadır. Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ), Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası gibi kurumlar, ticaret engellerini azaltmak ve uluslararası ticareti artırmak amacıyla bu tür politikaları benimsemektedir. Bu politikalar, ticaretin daha açık ve öngörülebilir hale gelmesini sağlayarak ülkelerin karşılaştırmalı üstünlüklerine göre uzmanlaşmalarına ve ihracat yapmalarına olanak tanımaktadır.

Teknoloji, ölçek ekonomileri ve destekleyici sektörler de karşılaştırmalı üstünlük üzerinde etkili unsurlardır. Üstün teknolojiye ve ölçek ekonomilerine sahip ülkeler, belirli ürünleri karşılaştırmalı üstünlükle üretme olasılığı daha yüksek olan ülkelerdir. Destekleyici sektörler ise hayati girdiler ve hizmetler sağlayarak verimlilik ve rekabet gücünü artırmaktadır.

Fiziksel ve insan kaynaklarının nicelik ve niteliği ise rekabet avantajlarını belirlemektedir. Doğal kaynakları bol, altyapısı gelişmiş ve nitelikli işgücüne sahip ülkeler, çeşitli mal ve hizmetleri

etkin bir şekilde üretebilme kapasitesine sahiptir. Eğitim, mesleki eğitim ve altyapıya yapılan yatırımlar, bir ülkenin rekabet avantajını artırabilir. Son olarak, pazar büyüklüğü ve talep de karşılaştırmalı üstünlük üzerinde etkili faktörlerdendir. Büyük iç pazarlar veya ihracat pazarları, ölçek ekonomilerini ve yatırımları artırarak ülkelerin rekabet gücünü güçlendirmektedir. Ekonomik büyümeyi uluslararası ticaret aracılığıyla artırmayı amaçlayan ülkelerin, bu dinamikleri iyi anlamaları gerekmektedir.

Şekil 1: Karşılaştırmalı Üstünlük Çerçevesi

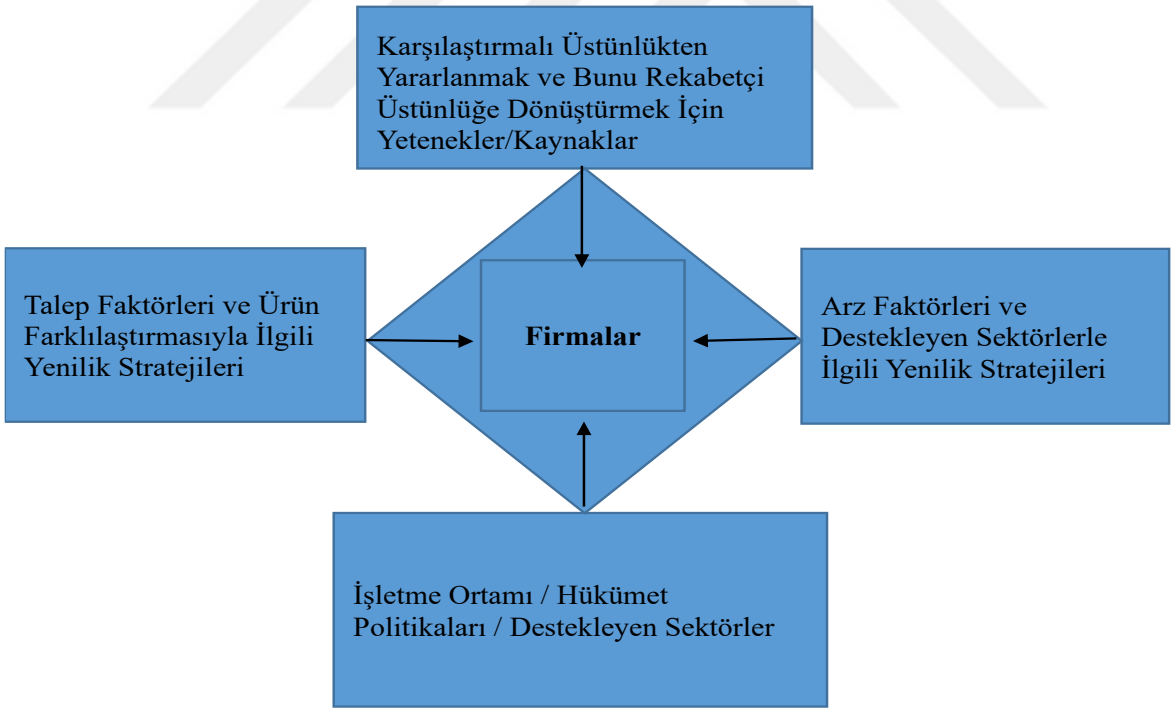
Kaynak: Krugman, P. R., Obstfeld, M., & Melitz, M. J. (2020). *Uluslararası İktisat: Teori ve Politika* (10. Baskı). Palme Yayıncılık.

Karşılaştırmalı üstünlük, iktisatçılar tarafından uluslararası üretim ve ticaret kalıplarının belirleyici temel unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bir ülkenin sanayisinin rekabet avantajına sahip olabilmesi için, bu avantajını sürdürülebilir ve anlamlı düzeyde ihracat ile yabancı yatırım aracılığıyla göstermesi gerekmektedir. Bir firmanın faaliyet alanlarının her birinde yenilikçilik, firmaya ve dolayısıyla ilgili sanayiye rekabet avantajı kazandırmada merkezi bir rol oynamaktadır. Bazı firmaların yenilikçilikte daha başarılı olmalarının nedeni, bir ülkenin dört temel niteliğine bağlıdır: faktör koşulları, talep koşulları, ilgili ve destekleyici sanayiler ile firma stratejisi, yapısı ve rekabet koşulları. Balassa (1965), Ricardo'nun teorisi doğrultusunda, bireysel ürünlerin karşılaştırmalı üstünlüklerini ölçmek amacıyla, niceliksel analiz için ihtiyaç duyulan verileri sağlamak üzere bir endeks geliştirmiştir.

2.2. Rekabet Avantajı

Rekabet avantajı, iktisat literatüründe çoğunlukla karşılaştırmalı üstünlük kavramıyla birlikte ele alınmakta, ancak özellikle 1980 sonrası dönemde gelişen yeni yaklaşımlarla birlikte daha geniş bir çerçevede değerlendirilmektedir. Geleneksel karşılaştırmalı üstünlük anlayışı, ülkelerin göreli üretim maliyetlerine odaklanırken, çağdaş yaklaşımlar ülkelerin rekabet gücünü belirleyen çok boyutlu faktörleri dikkate almaktadır. Bu bağlamda, ülkelerin dış ticarette sürdürülebilir rekabet avantajı elde edebilmesi; sadece üretim faktörlerine değil, aynı zamanda yenilik kapasitesi, teknolojik yeterlilik, sektörel uzmanlaşma ve politika yapıcıların yönlendirici rolü gibi dinamik unsurlara bağlıdır.

Rekabet avantajının bu çok boyutlu yapısını açıklayan en önemli teorik modellerden biri, Porter (1985) tarafından geliştirilen Elmas Modeli'dir. Bu model, ülkelerin belirli sektörlerde uluslararası rekabet avantajı geliştirebilmesinde dört temel unsurun etkileşimini esas alır: (i) üretim faktörlerinin niteliği, (ii) iç talep koşulları, (iii) destekleyici ve ilgili endüstrilerin varlığı, (iv) firma stratejisi, yapısı ve rekabet yoğunluğu. Ayrıca hükümet politikaları ve beklenmeyen dışsal gelişmeler de bu sistemi etkileyen tamamlayıcı unsurlar olarak değerlendirilir.

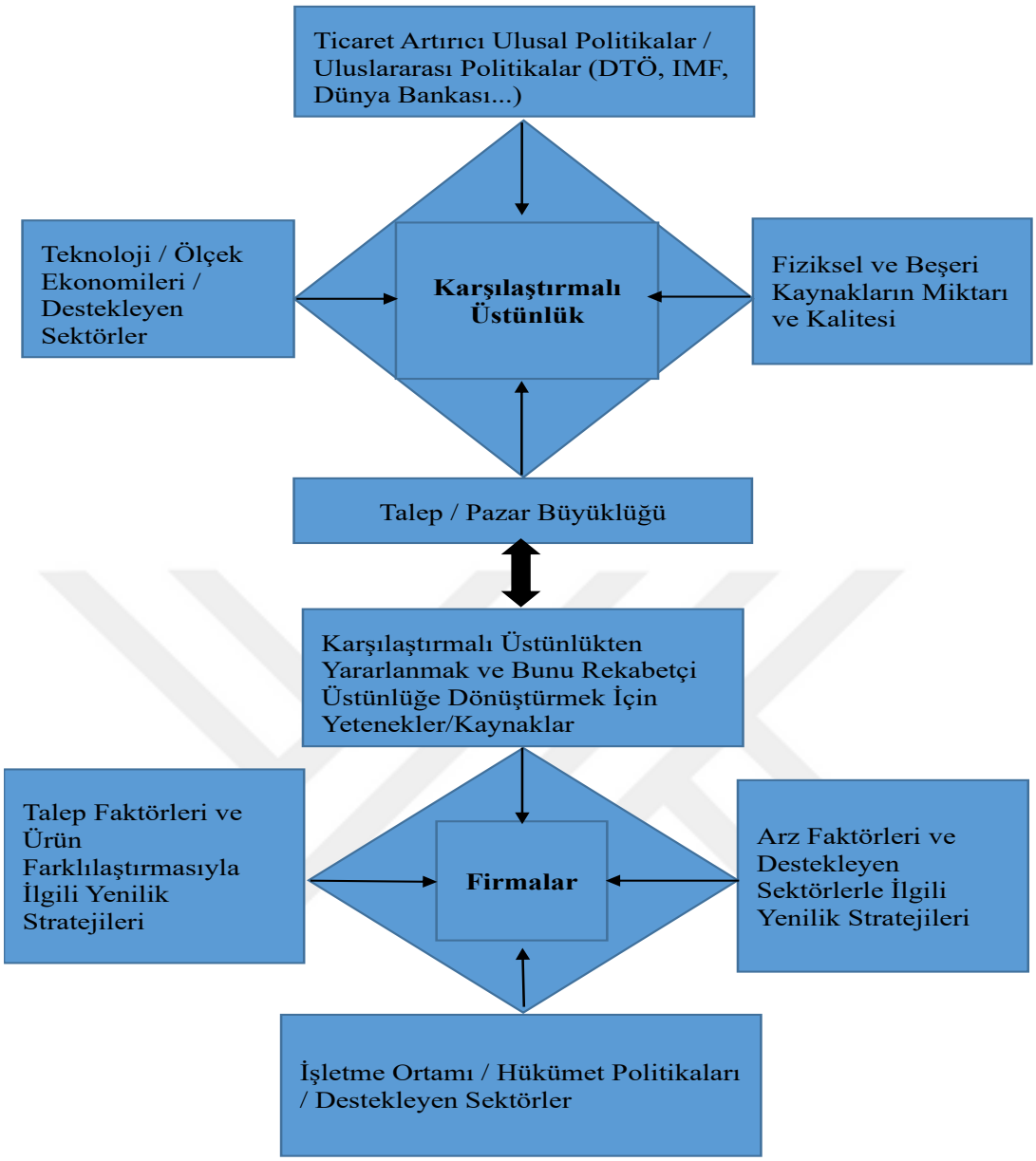

Şekil 2: Rekabetçi Üstünlük Çerçevesi

Kaynak: Krugman, P. R., Obstfeld, M., & Melitz, M. J. (2020). *Uluslararası İktisat: Teori ve Politika* (10. Baskı). Palme Yayıncılık.

Bu bağlamda, yenilikçilik odaklı stratejiler de önemli bir kaldıraç işlevi görmektedir. Söz konusu stratejiler; talep yönlü faktörler ile ürün farklılaştırma olanaklarının yanı sıra, arz tarafındaki yapısal değişkenleri ve destekleyici sanayi kümelenmelerine ilişkin politikaları da içermektedir. Şekil 2'de gösterilen diğer yandan, işletmenin faaliyet gösterdiği kurumsal çevre, yani iş ortamı ile kamu politikaları ve destekleyici sanayilerin varlığı, işletmenin rekabet avantajını inşa etme ve bunu sürdürülebilir kılma kapasitesi üzerinde belirgin etkiler yaratabilmektedir. Bu dışsal unsurlar, yalnızca mevcut rekabet konumunu değil, aynı zamanda uzun vadeli stratejik başarı olasılıklarını da şekillendirmektedir.

2.3. Karşılaştırmalı Üstünlüğün Rekabet Avantajına Bağlanması

Şekil 3'te sunulan Rekabetçi Üstünlük Çerçevesi, ulusal ya da uluslararası düzeyde sahip olunan karşılaştırmalı üstünlüklerin firmalar veya ülkeler tarafından nasıl rekabet avantajına dönüştürülebileceğini göstermektedir. Bu çerçeve; karşılaştırmalı üstünlüğün temel belirleyicileri olarak ticareti kolaylaştırıcı politikalar (örneğin DTÖ, IMF, Dünya Bankası girişimleri), teknoloji ve ölçek ekonomileri, destekleyici sektörlerin varlığı, fiziksel ve beşerî sermayenin kalitesi ile talep ve pazar büyüklüğü gibi unsurları içermektedir. Bu faktörlerin etkileşimi, bir ülkenin küresel pazarda belirli ürün veya sektörlerde karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olmasını ve bu üstünlüğü rekabet avantajına dönüştürmesini mümkün kılmaktadır. Bu açlışmada incelenen ürün gruplarının yalnızca statik bir karşılaştırmalı üstünlük analizine değil, aynı zamanda dinamik rekabet gücü potansiyellerine de ışık tutmayı amaçlamaktadır. Bu şekil, ulusal düzeydeki doğal, beşerî ve yapısal avantajların (örneğin düşük üretim maliyeti, yüksek doğal kaynak varlığı, politik destek vb.) nasıl firma düzeyinde inovasyon, ürün farklılaştırması ve stratejik yönetişim aracılığıyla sürdürülebilir rekabet avantajına dönüştürülebileceğini sistematik biçimde açıklamaktadır. Bu çerçeve, çalışmada kullanılan Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük ve İhracat Potansiyel Endeksi gibi göstergelerin, sadece mevcut durum analizinde değil, aynı zamanda geleceğe yönelik stratejik yönlendirmelerde de nasıl kullanıldığını kuramsal olarak temellendirmektedir. Böylece, şekil yalnızca teorik literatürü görselleştirmekle kalmaz, aynı zamanda tezdeki analizlerin mantıksal arka planını ortaya koyar.

Şekil 3: Karşılaştırmalı Üstünlükten Rekabetçi Üstünlüğe Geçiş Çerçevesi

Kaynak: Krugman, P. R., Obstfeld, M., & Melitz, M. J. (2020). *Uluslararası İktisat: Teori ve Politika* (10. Baskı). Palme Yayıncılık.

Şekil 3'te gösterilen bağlamaya göre firmalar, karşılaştırmalı üstünlükleri rekabet avantajına dönüştürme sürecinde merkezi bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda, işletmeler mevcut karşılaştırmalı üstünlüklerini etkin biçimde değerlendirmelerini mümkün kılan özgün yetkinlikler ve kaynaklar geliştirerek, bu yetkinlikleri stratejik uygulamalar yoluyla hayata geçirmektedir. İlgili kuramsal çerçeve, bu dönüşüm sürecinde özellikle talep yönlü faktörler (ürün farklılaştırması) ile arz yönlü bileşenler (destekleyici sektörlerin varlığı) etrafında şekillenen yenilikçilik stratejilerinin belirleyici niteliğine dikkat çekmektedir. Öte yandan, iş ortamı, kamu politikaları ve destekleyici sektörlerin yapısal

özellikleri, firmaların rekabet avantajı elde etme ve bunu sürdürülebilir kılma kapasitelerini doğrudan etkilemektedir. Bu dışsal faktörler, karşılaştırmalı üstünlüklerin firma ölçeğinde sürdürülebilir bir rekabet avantajına dönüştürülmesini kolaylaştırabileceği gibi, bu süreci sekteye de uğratabilir. Söz konusu kuramsal yapı, tüm bu unsurların küresel bağlamda firma performansı üzerindeki karşılıklı ve dinamik ilişkilerini ortaya koymaktadır.

İki yaklaşım birlikte değerlendirildiğinde, rekabet avantajının büyük ölçüde işletmeye özgü, yani 'yaratılmış' faktörlere; ürüne özgü 'üretilmiş' talebe ve yenilik temelli içsel ekonomilere dayandığı görülmektedir. Buna karşılık, karşılaştırmalı üstünlük yaklaşımı, daha çok ulusal düzeyde 'doğal' kaynaklara, uluslararası teknoloji ve verimlilik farklılıklarına, dışsal ekonomilere ve küresel düzeyde şekillenen politikalara vurgu yapmaktadır. Bu iki avantaj türünü şekillendiren unsurlar, bir ülkenin uluslararası ticaretteki konumunu belirlemede birbirini tamamlayıcı ve pekiştirici nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla, rekabet avantajı ile karşılaştırmalı üstünlük arasında kurulan bu bütüncül ilişki, ülkelerin dış ticaretteki performanslarını açıklamada bütünsel bir analiz çerçevesi sunmaktadır.

3. YÖNTEM

Bu çalışma, 2018–2023 dönemi için Mal Ticareti Anlaşması kapsamında Pakistan ile Türkiye arasında ticareti yapılan malların Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) düzeylerini ve rekabetçiliklerini AKÜ endeksi aracılığıyla incelemektedir. AKÜ kavramı ilk kez Balassa (1965) tarafından ortaya konmuş olup, belirli ürün gruplarında bir ülkenin ihracat performansı ile ilişkilendirilmiştir. AKÜ yöntemi, bir ülkenin belirli bir sektördeki karşılaştırmalı üstünlüğünü ölçmek amacıyla kullanılan sayılı güvenilir yöntemler arasında yer almaktadır. Bu yöntem, bir endüstrinin karşılaştırmalı üstünlüğünün zaman içerisindeki değişimini analiz etmek için yaygın biçimde kullanılmaktadır. AKÜ endeksi, öngörü amaçlı olmayıp gerçek ihracat verilerine dayanarak hesaplanır; dolayısıyla bir ülkenin gelecekteki karşılaştırmalı üstünlüğünü tahmin etmeyi amaçlamaz. Bununla birlikte, zaman serisi analizleriyle elde edilen AKÜ endeksi, karşılaştırmalı üstünlük kalıplarının zaman içerisindeki genel eğilimini ortaya koyabilmektedir (Maule, 1996).

Bir ülkenin belirli bir mal grubundaki dünya ihracat payı ile ülkenin toplam dünya ihracatındaki payının karşılaştırılmasıyla, karşılaştırmalı üstünlük düzeyi AKÜ endeksi aracılığıyla ortaya konulmaktadır. AKÜ değerinin 1'den büyük olması, ilgili ülkenin belirli bir ürün grubundaki küresel ihracat payının, tüm ürün gruplarındaki küresel ihracat payına kıyasla daha yüksek olduğunu göstermektedir. Başka bir ifadeyle, bir ülke, gözlem altındaki mal grubunda dünya ihracatındaki ortalama payının üzerinde bir paya sahipse, söz konusu malda açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüğe (AKÜ > 1) sahiptir. Bu durum, ülkenin ilgili üründe büyük bir ihracatçı olduğunu ve bu ürün grubunda karşılaştırmalı üstünlük taşıdığını göstermektedir.

Bu çalışmada, giriş bölümünde belirtilen amaçlara ulaşabilmek adına, açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük endeksi (AKÜ) kullanılacaktır. AKÜ endeksi, endüstrileri belirli bir pazarda rekabet edebilme kapasitelerine göre sınıflandırmaktadır. Bir endüstri, AKÜ değerinin yüksek olması durumunda, ihracatta göreli bir uzmanlaşma sergilemekte ve o pazarda rekabet avantajına sahip olmaktadır.

İhracat verilerinin kullanıldığı durumda, bir ülkenin belirli bir sektördeki açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüğü, Balassa (1965) tarafından geliştirilen AKÜ endeksi ile şu şekilde ifade edilmektedir:

3.1. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ)

$$(AKÜ^{y})_{m} = X^{y}_{m} / X^{y}_{tot} / X^{w}_{m} / X^{w}_{tot} \quad \text{(Denklem 1)}$$

Burada,

Xym = y ülkesinin m malına ilişkin ihracat değerini,

Xwm = m malının dünya genelindeki toplam ihracat değerini

Xytot = y ülkesinin toplam ihracatını

Xwtot = dünya toplam ihracatını ifade etmektedir

Denklem (1) yeniden düzenlendiğinde, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) endeksinin yeni hali aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

Denklem 2'de:

Pay (Numerator): $\mathbf{X^{y}m / X^{y}tot}$ oranı, y ülkesinin toplam ihracatı içinde m malının payını göstermektedir.

Payda (Denominator): $\mathbf{X^{w}m / X^{w}tot}$ oranı, dünya toplam ihracatı içinde m malının payını ifade etmektedir.

Bir ülkenin m malının ihracat payının, dünya m malı ihracat payına bölünmesiyle, ülkenin söz konusu malın ihracatında dünya ortalamasına kıyasla ne kadar uzmanlaştığını gösteren AKÜ değeri hesaplanır. Ülkeler arasındaki farklılıklar nedeniyle karşılaştırma zorluklarını gidermek amacıyla AKÜ Endeksi dört sınıfa ayrılmıştır (Hinloopen & Van Marrewijk, 2001; Naeem vd., 2022). Sınıflandırmalar aşağıdaki gibidir:

Sınıf W: $0 < (AKÜ^{y})m \leq 1$(Son derece zayıf karşılaştırmalı avantaja sahip olan tüm sektörleri temsil etmektedir)

Sınıf X: $1 < (AKÜy)m \leq 2$(Zayıf karşılaştırmalı avantaja sahip olan tüm sektörleri temsil etmektedir.

Sınıf Y: $2 < (AKÜy)m \leq 4$(Orta düzeyde karşılaştırmalı avantaja sahip olan tüm sektörleri ifade etmektedir)

Sınıf Z: $(AKÜy)m > 4$(Güçlü karşılaştırmalı avantaja sahip olan tüm sektörleri ifade etmektedir)

Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) Endeksi, yalnızca mevcut rekabet avantajlarını değil, aynı zamanda potansiyel üstünlüğe sahip sektörlerin belirlenmesinde de önemli bir analitik araç

olarak değerlendirilmektedir. Abbas ve Waheed (2017), AKÜ endeksinin düşük fakat artış eğiliminde olduğu sektörlerin, zaman içerisinde uluslararası pazarlarda rekabet gücü kazanabileceğini belirtmektedir.

3.2. İhracat Potansiyeli Endeksi (İPE)

AKÜ'ye ek olarak, bu çalışmada iki ülkenin potansiyel ticaret modeli kullanılarak göstergesel ihracat potansiyeli hesaplanmıştır. Bu model, Ülke A'nın kapasitesi (Ülke A'nın dünya ihracatları ile belirtilen) ve Ülke B'nin ihtiyacı (Ülke B'nin dünya ithalatları ile belirtilen) göz önünde bulundurularak, Ülke A'nın Ülke B'ye yapabileceği azami ihracat potansiyelini belirlemekte ve mevcut Ülke A-Ülke B ihracatından arındırmaktadır. Söz konusu metodoloji, Irshad vd. (2018) tarafından geliştirilen yaklaşım temel alınarak uyarlanmıştır.

Burada, Pakistan'ın Türkiye'ye yönelik ürün k bazındaki potansiyel ihracatı aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

$$\textbf{En az } (\boldsymbol{X_K^{PW}}, \boldsymbol{I_K^{WT}}) - \boldsymbol{X_K^{PT}} \qquad \text{(Denklem 2)}$$

Burada, X_K^{PW} Pakistan'ın dünya genelindeki ürün K ihracatını; I_K^{WT} Türkiye'nin dünya genelindeki ürün K ithalatını; ve X_K^{PT} Pakistan'ın mevcut durumda Türkiye'ye yaptığı ürün K ihracatını ifade etmektedir.

Türkiye'nin Pakistan'a yönelik ürün k bazındaki potansiyel ihracatı aşağıdaki şekilde ifade edilmektedir:

$$\textbf{En az } (\boldsymbol{X_K^{TW}}, \boldsymbol{I_K^{WP}}) - \boldsymbol{X_K^{TP}} \qquad \text{(Denklem 3)}$$

Burada, X_K^{TW} Türkiye'nin ürün k'ye ilişkin dünya ihracatı; I_K^{WP} Pakistan'ın ürün k'ye ilişkin dünya ithalatı; ve X_K^{TP} Türkiye'nin ürün k'ye ilişkin mevcut Pakistan'a ihracatını ifade etmektedir**.**

3.3. Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ)

AKÜ endeksinin 1'den büyük olması, karşılaştırmalı üstünlüğü (Karşılaştırmalı Üstünlük) veya Balassa terminolojisiyle açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüğü (AKÜ) göstermektedir. Endeksteki çarpıklık sorununu gidermek amacıyla, açıklanmış simetrik karşılaştırmalı üstünlük (ASKÜ[9]) Endeksi kullanılmıştır. RSCA Endeksi şu şekilde tanımlanmaktadır:

[9] Revealed Symmetric Comparative Advantage RSCA - ASKÜ

$$\mathbf{ASKÜ = AKÜ - 1 / AKÜ + 1} \quad \text{(Denklem 4)}$$

Bu Endeks, Laursen (2015) tarafından geleneksel Balassa AKÜ Endeksinin bir dönüşümü olarak geliştirilmiştir. Bu dönüşümün amacı, orijinal AKÜ Endeksinde bulunan asimetri ve ölçeklendirme sorunlarını gidermektir; zira AKÜ Endeksi 0 ile sonsuz arasında değişmekte ve bu durum ülkeler veya ürünler arasında karşılaştırma yapmayı zorlaştırmaktadır. Pitoňáková (2023), Çekya, Macaristan, Polonya ve Slovakya'nın ticaret yapılarını RSCA Endeksi ile birlikte Ticaret Dengesi Endeksi kullanarak incelemiştir. Naeem vd. (2022) ise, Pakistan'ın et ihracat sektörünü 2004-2020 döneminde RSCA Endeksi dahil olmak üzere çeşitli yöntemlerle analiz ederek rekabet gücünü değerlendirmiştir. AKÜ değerlerini -1 ile +1 arasında simetrik bir ölçeğe normalize eden RSCA, bir ülkenin karşılaştırmalı üstünlüğünü daha sezgisel şekilde anlamaya olanak sağlamaktadır:

RSCA > 0 değeri, ilgili ürün veya sektörde ülkenin açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğunu ifade etmektedir.

RSCA < 0 değeri ise, ülkenin söz konusu ürün veya sektörde açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükten yoksun olduğunu, yani karşılaştırmalı bir dezavantaja sahip olduğunu göstermektedir.

Bu endeks, özellikle gelişmekte olan veya yükselen ekonomilerde dış ticaret performansını değerlendirmek, karşılaştırmalı üstünlüğe sahip sektörleri belirlemek ve ticaret potansiyelini analiz etmek amacıyla dış ticaret ve rekabet gücü çalışmalarında yaygın olarak kullanılmaktadır.

3.4. Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE)

Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE), bir ülkenin ithalat ve ihracat yapılarının ne ölçüde örtüştüğünü göstererek bölgesel ticaretin potansiyeli hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Bu endeks, özellikle bölgesel ticaret anlaşması kurmayı düşünen ülkelerin mevcut ticaret yapılarını değerlendirmelerinde faydalı bir araç olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, böyle bir anlaşma kurmayı planlayan ülkelerin TTE değerlerinin, benzer anlaşmalar kurmuş veya kurmaya teşebbüs etmiş diğer ülkelerin değerleriyle karşılaştırılabilmesine olanak tanımaktadır. Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi, ilk olarak Michaely (1996) tarafından geliştirilmiştir. Çelen ve Demirel (2018), 2011–2015 yılları arasında Türkiye'nin 73 ülke ile olan ticaret uyumluluğunu değerlendirmek amacıyla TTE'yi uygulamıştır. Hoang (2018), 1997–2015 döneminde ASEAN ülkeleri arasındaki tarımsal ticaret tamamlayıcılığını TTE yöntemiyle incelemiştir. Ibrahim ve Shehu (2016) ise 2000–2014 yılları arasında Nijerya ile Hindistan arasındaki ticaret ilişkilerini değerlendirmek üzere TTE'yi kullanmıştır.

Ülkeler k ve j arasındaki Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE_{kj}) şu şekilde hesaplanmaktadır:

$$TTE_{ij} = 100(1 - \sum_k |M_{ik} - X_{jk}| \div 2) \quad \text{(Denklem 5)}$$

M_{ik}: Ürün k'nın, ülke i'nin toplam ithalatı içindeki payını ifade etmektedir.

X_{ij}: Ürün k'nın, ülke j'nin toplam ihracatı içindeki payını ifade etmektedir.

$\sum_k$: Tüm ürün kategorileri (örneğin, HS 6 haneli seviyede) üzerindeki toplamı ifade etmektedir.

$|M_{ik}-X_{jk}|$ |mutlak değeri, ithalat ve ihracat yapılarındaki farkı ifade etmektedir. Endeks, ülke j tarafından ihraç edilen hiçbir malın ülke k tarafından ithal edilmediği durumda 0, iki ülkenin ihracat ve ithalat paylarının tamamen örtüştüğü durumda ise 100 değerini alır. Genel olarak, TTE değeri yükseldikçe, ülke j'nin ihracatı (arz) ile ülke k'nın ithalatı (talep) arasında örtüşme olduğu varsayımıyla, söz konusu ülkeler arasında bölgesel ticaret potansiyelinin daha yüksek olduğu kabul edilmektedir.

3.5. Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE)

Kemp ve Wan (1976) tarafından geliştirilen Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE), iki ülke arasındaki ticaretin, söz konusu ülkelerin dünya ticaretindeki önemlerine kıyasla göreceli yoğunluğunu değerlendirmek amacıyla akademik çalışmalarda yaygın şekilde kullanılmaktadır. TYE, bir ülkenin bir ticaret ortağıyla olan ticaret hacminin, bu ülkelerin küresel ihracattaki paylarına dayalı olarak beklenenden daha fazla mı yoksa daha az mı olduğunu ölçmektedir. Çelen ve Demirel (2018), TYE'yi Türkiye'nin 2011-2015 döneminde 73 ülke ile olan ticari uyumunu değerlendirmek için uygularken, Hoang (2018) ise 1997-2015 yılları arasında ASEAN ülkeleri arasındaki tarımsal ticaret tamamlayıcılığını incelemiştir. Ticaret Yoğunluğu Endeksi, iki ülke arasındaki ticaret değerinin, bu ülkelerin dünya ticaretindeki önemlerine dayanarak beklenenden büyük mü küçük mü olduğunu belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. Endeks, bir ülkenin bir ortağa yaptığı ihracatın payının, dünya ihracatının aynı ortağa yaptığı paya bölünmesiyle tanımlanmaktadır.

İki ülke arasındaki TYE_{ij} aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır:

$$TYE_{ij}=(X_{ij}/X_{it})/(X_{wj}/X_{wt}) \quad \text{(Denklem 6)}$$

Xij: Ülke i'nin ülke j'ye gerçekleştirdiği ihracat değeri.

Xwj: Dünya genelinde ülke j'ye yapılan toplam ihracat değeri.

Xit: Ülke i'nin toplam ihracat değeri.

Xwt: Dünya genelinde toplam ihracat değeri.

Tij> 1: Ülke i ile ülke j arasındaki ikili ticaret hacmi, küresel ticaretteki önemlerine dayanarak beklenenden daha büyüktür. Bu durum, iki ülke arasında güçlü ticari ilişkilerin varlığına işaret etmekte

olup, ticaret anlaşmaları, tercihli ticaret rejimleri veya ekonomik bağlar gibi elverişli koşulların varlığını göstermektedir.

Tij< 1: Ülke i ile ülke j arasındaki ikili ticaret hacmi, dünya ticaretindeki önemlerine göre beklenenden daha küçüktür. Bu durum, iki ülke arasındaki ticaret potansiyelinin tam anlamıyla gerçekleştirilemediğini veya ticaret engelleri, jeopolitik sorunlar ya da diğer kısıtlayıcı faktörlerin mevcut olabileceğini göstermektedir.

Tij = 1: Ülke i ile ülke j arasındaki ticaret hacmi, dünya ticaretindeki önemlerine bağlı olarak tam olarak beklenen düzeydedir.

Bu çalışmada kullanılan veri seti, 2018–2023 döneminde Pakistan ile Türkiye arasında gerçekleşen ikili ihracat ve ithalat verilerinden oluşmakta olup, GTİP 6 haneli düzeyde ayrıştırılmıştır. Veriler, Uluslararası Ticaret Merkezi[10] Trade Map veri tabanından temin edilmiştir. Çalışmada incelenen 214 ürün, iki ana segment altında sınıflandırılmıştır: Türkiye'nin teklif listesi ve Pakistan'ın teklif listesi; bu listeler, iki ülke arasında imzalanan Mal Ticareti Anlaşması'nda belirtilmiştir. Ürün seçimi, ağırlıklı olarak AKÜ (Revealed Comparative Advantage – Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük) hesaplamalarında ihtiyaç duyulan ticaret verilerinin mevcut olması nedeniyle HS kodlarının 6 haneli düzeyine dayanmaktadır. Mal ticareti anlaşmaları genellikle 12 haneli HS kod düzeyinde yapılandırılmasına rağmen, 12 haneli düzeydeki veri kısıtları kapsamlı analiz yapılmasını sınırlamaktadır. Bu nedenle hem ayrıntı hem de veri erişilebilirliği açısından denge sağlamak amacıyla analizler 6 haneli düzeyde gerçekleştirilmiş ve böylece tutarlı ve sonuç odaklı bir değerlendirme sunulmuştur.

Buna göre, Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA) kapsamında 12 haneli HS kod düzeyinde listelenen toplam 261 üründen Pakistan tarafında 107 ürün seçilmiştir. Benzer şekilde, Türkiye'nin Pakistan'a ihracatında tercihli erişim sağlamak üzere teklif ettiği toplam 130 ürün arasından, anlaşma kapsamındaki ürünler dikkate alınarak 107 ürün seçilmiştir. Bu ürünler, Tercihli Ticaret Anlaşması'nın resmî mal listesinde yer almaktadır. Bu ürün seçimi, metodolojik tutarlılığı sağlamanın yanı sıra, yeni imzalanan Tercihli Ticaret Anlaşması kapsamında karşılaştırmalı üstünlüklerin ve ticaret potansiyelinin anlamlı bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanımaktadır. Ürün seçimi, Türkiye-Pakistan Tercihli Ticaret Anlaşması kapsamındaki resmi mal listesine dayanmaktadır.

İhracat potansiyeli, Pakistan ve Türkiye arasındaki ikili ticaret verilerinden belirlenen belirli bir ürünün, yeni imzalanan Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA) kapsamında ihracatını artırma kapasitesini ifade etmektedir. İhracat potansiyelinin değerlendirilmesinde temel kriter, her iki ülkede tercihli piyasa erişiminden fayda sağlayabilecek ürünlerin tespitine dayanmaktadır. Bu potansiyel, 2018-2023 yılları

[10] International Trade Center - ITC

arasındaki HS 6 haneli düzeydeki ticaret verileri kullanılarak analiz edilmekte olup, böylece ticaret akışları ve piyasa fırsatlarına ilişkin kapsamlı bir değerlendirme yapılabilmektedir. Herhangi bir alt veya üst eşik değeri belirlenmemekle birlikte, amaç, TTA listesi temelinde seçilen 214 ürün arasında, Pakistan'ın Türkiye pazarına yönelik önemli ihracat fırsatlarına sahip ürünlerin ve karşılıklı olarak Türkiye'nin Pakistan pazarına yönelik fırsatlarının belirlenmesidir. Bu doğrultuda, her iki ülkenin ticarette rekabet avantajına sahip olduğu alanları vurgulamak amacıyla Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) gibi göstergeler hesaplanmaktadır. Çalışmanın nihai hedefi, henüz yeterince değerlendirilmeyen ihracat potansiyeline sahip ürünleri ortaya koyarak, ikili ticaretin geliştirilmesine yönelik politika önerilerine ışık tutmaktır.

Bu araştırmanın şeffaflığını, güvenilirliğini ve tekrarlanabilirliğini artırmak amacıyla, tüm veriler, hesaplama detayları ve destekleyici materyaller ekler bölümünde sunulmuştur. Ek A ve Ek B, ürün düzeyindeki ticaret analizinin temelini oluşturan, sırasıyla Pakistan ve Türkiye'nin teklif listelerinde yer alan ürünleri ve bu ürünlere ait 6 haneli HS (Gümrük Tarife Pozisyonu) kodlarını içermektedir. Ek C ve Ek D, 2018–2023 dönemi için hesaplanan Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değerlerini sunarak, her iki ülkenin rekabetçi olduğu sektörlerin ayrıntılı bir biçimde anlaşılmasına olanak sağlamaktadır.

Ek E ve Ek F, ürün düzeyinde tahmin edilen ihracat potansiyellerini sunarak mevcut ticaret yapısında gözlemlenen boşluklara ve geliştirilebilecek alanlara yönelik göstergeler sunmaktadır. Ek G, Simetrik Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değerlerini sunarak, karşılaştırmalı üstünlüklerin daha dengeli ve simetrik bir analizini mümkün kılmaktadır. Ek H, iki ülke arasındaki sektörel ticaret uyumunu ortaya koyan Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE) değerlerini içerirken; Ek I, ülkeler arası ticaretin göreli yoğunluğunu değerlendirmeye imkân tanıyan Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE) verilerini sunmaktadır. Bu iki endeks, ikili ticaretin yapısal bütünlüğünü ve karşılıklı bağımlılık düzeyini değerlendirmek açısından kritik öneme sahiptir.

Her bir ek, analiz sürecinde kullanılan teknik verilerin ve hesaplamaların detaylarını sunarak, çalışmanın yöntemsel bütünlüğünü desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu sayede, ana metnin akıcılığı korunurken, ilgilenen okuyuculara çalışmanın ampirik temel bileşenlerine erişim olanağı sunulmaktadır.

Buna ek olrak çalışmada, Pakistan ve Türkiye arasındaki ticaret potansiyeline ilişkin önemli bulgular ortaya koyarken, bazı metodolojik kısıtlamaların da dikkate alınması gerekmektedir. En temel kısıtlardan biri veri erişilebilirliğidir. İki ülke arasında imzalanan Mal Ticareti Anlaşması, ürünleri 12 haneli GTİP (HS) kodu seviyesinde tanımlamaktadır; ancak bu ayrıntı düzeyinde güvenilir ve tutarlı ikili ticaret verileri mevcut değildir. Bu nedenle analiz, 6 haneli GTİP kodları düzeyinde gerçekleştirilmiştir. Bu seviye metodolojik olarak daha uygulanabilir olmakla birlikte, ürünlerin daha

alt seviyedeki detaylarını (örneğin marka, teknik özellik veya kullanım alanı) içermediğinden, ticaret akışlarını ve potansiyelini tam olarak yansıtma kapasitesi sınırlı olabilir. Bu durum, tahmin edilen ihracat potansiyeli ile AKÜ değerlerinin duyarlılığı üzerinde etkili olabilir.

Başka bir zorluk ise, iki ülke arasındaki tarifesiz engeller (NTB'ler) ve düzenleyici farklılıklara ilişkin güncel ve ayrıntılı verilerin bulunmamasıdır. Gümrük prosedürleri, ürün standartları, sertifikasyon gereklilikleri ve lojistik verimsizlikler gibi faktörler, tercihli ticaret anlaşmaları (TTA) veya serbest ticaret anlaşmaları (STA) kapsamında tarife oranları azaltılmış olsa bile, ticaret akışlarını önemli ölçüde etkileyebilir. Ancak, Trade Map ve ilgili kaynaklarda spesifik NTB verilerinin bulunmaması nedeniyle, bu çalışma bu engellerin ikili ticaret üzerindeki etkisini doğrudan ölçememiştir; bu durum analizde belirlenen gerçek ihracat potansiyelini etkileyebilir. Ayrıca, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ), Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE) ve Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE) gibi göstergelerin hesaplamaları mevcut ticaret modellerine dayanmaktadır. Bu göstergeler statik ve geçmişe dönük olup, rekabetçilikteki dinamik değişimleri, endüstriyel politikaları veya küresel piyasa koşullarını her zaman yansıtmayabilir. Örneğin, AKÜ değerinin 1'den büyük olması, piyasa koşulları değişirse veya ürün uluslararası alanda güçlü rekabetle karşılaşırsa, gelecekteki rekabet gücünü mutlaka garanti etmez. Benzer şekilde, TTE ve TYE değerleri, kayıt dışı ticaret, yeniden ihracat veya ürünlerin kalite farklılıklarını dikkate almamaktadır.

Başka bir önemli kısıtlama ise, ihracat potansiyelinin tahmininde "ceteris paribus" (diğer tüm faktörler sabitken) varsayımının yapılmasıdır. Çalışmada, Pakistan ve Türkiye'nin belirlenen ürünleri ihraç etme ve ithal etme kapasitesine ve isteğine sahip olduğu varsayılmakla birlikte, pratikte siyasi istikrar, döviz kuru oynaklığı, iş ağları ve yatırımcı güveni gibi pek çok faktör gerçek ticaret akışlarını etkileyebilir. Özellikle Pakistan'da üretim kapasitesi, altyapı ve kurumsal destek alanlarında iyileştirmeler olmadan, belirlenen potansiyelin gerçekleştirilmesi zor olabilir. Son olarak, bu çalışma, iki ülke arasındaki ticareti kolaylaştırabilecek veya engelleyebilecek daha geniş jeopolitik ve bölgesel faktörleri dikkate almamaktadır. Uluslararası ittifaklardaki değişiklikler, ticaret yaptırımları, çatışmalar veya ekonomik krizler ikili ticaret ilişkilerini önemli ölçüde etkileyebilir. Örneğin, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile olan bölgesel ticari ilişkileri veya Pakistan'ın Çin ve diğer Güney Asya ülkeleri ile olan ticaret bağları, her iki ülkenin ikili ticaret anlaşmalarına öncelik verme biçimini etkileyebilir.

4. BULGULAR

4.1. Pakistan

Yeni imzalanan mal ticareti anlaşması kapsamında, Pakistan 261 ürünü listeye dahil etmiş ve Türkiye de bu ürünlere Türk pazarında ücretsiz veya ayrıcalıklı erişim sağlamıştır. Bu bölümde, çalışmada listede yer alan ürünlerin Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) ve Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlükleri (ASKÜ) analiz edilerek, zaman içindeki karşılaştırmalı üstünlükleri ve göreli ihracat performansları incelenmektedir. İncelenen ürünler, 2018-2023 döneminde AKÜ değeri 1'den büyük olan ve mal ticareti anlaşmaları kapsamında Türkiye'ye ihraç edilen ürünler olup, küresel piyasalarda istikrarlı bir ihracat rekabetçiliğini yansıtmaktadır. 2023 yılı için ise, AKÜ değerlerindeki tutarsızlıkları gidermek amacıyla daha doğru bir karşılaştırmalı üstünlük değerlendirmesi sunmak üzere Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) hesaplanmıştır.

4.1.1. AKÜ Değeri 1'den Büyük Olan Ürünler

Tablo 1, donmuş sardalya (GTİP Kodu: 030353) ve donmuş karides ve karides türleri (GTİP Kodu: 030617) gibi deniz ürünlerinin karşılaştırmalı üstünlük açısından istikrarlı bir büyüme gösterdiğini ortaya koymaktadır. Donmuş sardalya, 2023 yılında 25,57 ile zirve yapan AKÜ değerleri ve 26,54 olan ASKÜ değeri ile önemli bir artış sergilemektedir. Bu yükseliş eğilimi, uygun fiyatlı ve sürdürülebilir deniz ürünlerine olan talebin artışına işaret etmektedir. Öte yandan, donmuş karides ve karides türlerinin AKÜ değeri nispeten istikrarlı kalmakta ve küçük dalgalanmalar göstermektedir. 2023 yılında 3,18 olan ASKÜ değeri, uluslararası deniz ürünleri pazarında mütevazı ancak sürekli bir rekabetçiliği yansıtmaktadır.

Tablo 1: 2018'den 2023'e Kadar AKÜ > 1

GTİP KODU	AKÜ(RCA)						ASKÜ 2023
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
030353	1,76	3,66	27,89	8,32	13,52	25,57	26,54
030617	2,92	3,26	3,31	2,82	2,76	2,57	3,18
050400	2,92	2,95	3,36	4,66	6,35	5,97	6,81
070190	29,49	21,97	15,62	24,61	40,52	22,3	23,26
080410	47,92	26,41	22,2	16,39	14,67	19,4	20,35
080450	19,68	22,51	22,05	31,97	26,22	24	24,96
091091	118,51	100,59	91,29	100,61	129,08	109,19	110,18
100630	66,83	70,72	58,46	55,27	56,1	62,29	63,27
120740	21,58	10,12	9,61	52,2	40,17	90,38	91,37

Tablo 1 (devam): 2018'den 2023'e Kadar AKÜ > 1

GTİP KODU	AKÜ(RCA)						ASKÜ 2023
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
170410	27,93	38,42	37,1	44,74	40,87	34,28	35,25
170490	2,03	2,51	2,22	2,54	4,06	3,6	4,33
190219	1,84	1,65	1,67	2,97	2,9	2,38	2,96
190531	1,56	1,92	1,75	1,83	3,2	2,68	3,3
340111	1,03	2,36	3,36	2,87	2,81	3,49	4,21
392062	1,13	2,66	3,08	3,62	4,45	2,98	3,65
401140	1,98	2,47	3,03	4,69	5,3	6,4	7,24
401150	1,98	2,08	2,28	3,04	2,06	2,89	3,54
401320	1,71	1,61	1,87	3,43	2,05	3,16	3,84
410712	20,54	15,01	14,7	15,92	19,37	15,8	16,73
410792	14,48	9,65	8,54	10,86	11,69	10,93	11,84
411200	32,84	30,46	30,04	22,45	26,01	29,7	30,66
411310	100,96	96,96	123,17	102,09	135,46	110,58	111,57
420100	4,35	3,75	3,23	3,06	3,21	2,79	3,43
420211	1,17	1,4	3,57	2,5	2,98	2,8	3,45
420291	2,96	2,81	2,94	1,89	1,43	1,69	2,1
420310	70,66	72,02	80,84	83,03	83,91	74,66	75,65
420321	182,25	126,33	108,28	105,38	102,77	77,09	78,08
420329	111,58	119,67	137,37	144,54	158,37	162,22	163,21
420330	2,92	2,85	4,13	4,03	5,57	5,38	6,19
640399	2,35	2,45	2,57	2,12	2,73	2,3	2,86
701337	1,22	1,33	1,47	1,79	1,85	1,6	1,97
730690	23,68	14,37	17,4	26,36	20,15	11,98	12,9
731029	3,2	2,23	2,94	4,76	3,82	3,05	3,72
741820	3,48	4,89	5,39	2,14	1,56	2,56	3,17
761290	1,03	2,02	1,91	2,03	3,48	5,5	6,31
761510	3,33	3,38	3,16	2,98	3,59	3,49	4,21
821192	6,15	8,13	7,5	7,5	9,1	8,74	9,62
821210	3,06	3,18	3,08	2,87	2,96	3,04	3,71
821220	4,24	4,24	3,51	3,69	3,19	3,07	3,75
821300	6,98	7,7	8,97	10,63	6,22	5,49	6,3
821420	78,81	78,33	80,28	71,33	21,21	17,08	18,02
841451	4,56	4,29	3,16	3,32	3,56	3,38	4,08
850710	1,43	1,96	1,9	1,58	2,05	1,86	2,33
940490	6,41	5,79	8,9	9,85	15,15	17,03	17,97
950662	100,92	104,73	91,57	91,21	109,35	99,33	100,32
950699	4,01	3,72	2,72	2,55	3,43	4,18	4,94

Kaynak: ITC Ticaret haritası ve yazar tarafından yapılan hesaplamalar.

Tablo 1, donmuş sardalya (GTİP Kodu: 030353) ve donmuş karides ve karides türleri (GTİP Kodu: 030617) gibi deniz ürünlerinin karşılaştırmalı üstünlük açısından istikrarlı bir büyüme

gösterdiğini ortaya koymaktadır. Donmuş sardalya, 2023 yılında 25,57 ile zirve yapan AKÜ değerleri ve 26,54 olan ASKÜ değeri ile önemli bir artış sergilemektedir. Bu yükseliş eğilimi, uygun fiyatlı ve sürdürülebilir deniz ürünlerine olan talebin artışına işaret etmektedir. Öte yandan, donmuş karides ve karides türlerinin AKÜ değeri nispeten istikrarlı kalmakta ve küçük dalgalanmalar göstermektedir. 2023 yılında 3,18 olan ASKÜ değeri, uluslararası deniz ürünleri pazarında mütevazı ancak sürekli bir rekabetçiliği yansıtmaktadır.

Tarım ihracatları arasında yer alan patates (GTİP Kodu: 070190), hurma (GTİP Kodu: 080410), tropikal meyveler (GTİP Kodu: 080450) ve baharatlar (GTİP Kodu: 091091), ülkenin tarımsal gücünü ortaya koymaktadır. Patates, dalgalı bir AKÜ eğilimi sergilemekte olup, 2022 yılında zirve yapmış ve 2023'te 23,26 ASKÜ değeri ile istikrar kazanmıştır. Hurma, artan küresel rekabetin bir göstergesi olarak AKÜ değerlerinde kademeli bir düşüş yaşarken, 2023 yılında hâlâ 20,35 seviyesinde bir ASKÜ değerine sahiptir. Tropikal meyveler benzer bir eğilim izleyerek 2018'den 2023'e kadar AKÜ değerlerinde azalma göstermiş, ancak 24,96 olan ASKÜ değeri ile kayda değer bir rekabet gücünü korumaktadır. Özellikle yüksek değerli baharatlar, 2023 yılında 110,18'e ulaşan olağanüstü yüksek AKÜ ve ASKÜ değerleri ile öne çıkarak, gastronomi ve farmasötik sektörlerdeki güçlü küresel talebi vurgulamaktadır.

Hayvansal kökenli ürünler arasında yer alan hayvan bağırsakları, idrar keseleri ve mideleri (GTİP Kodu: 050400), 2018 yılında 2,92 olan AKÜ değerinden 2023 yılında 5,97'ye yükselerek istikrarlı biçimde yüksek AKÜ değerleri sergilemektedir. 2023 yılı için 6,81 düzeyindeki ASKÜ değeri, bu ürünlerin farmasötik ve işlenmiş gıda gibi niş pazarlardaki önemini yansıtmaktadır. Söz konusu ürünlerin tutarlı ihracat performansı, ülkenin küresel ölçekte özelleşmiş talepleri karşılayabilme yetkinliğini ortaya koymaktadır. Tahıllar kategorisinde yer alan pirinç (GTİP Kodu: 100630) ile yağlı tohumlar grubundaki soya fasulyesi (GTİP Kodu: 120740), küresel pazarlarda güçlü bir rekabetçilik göstermektedir. Pirinç, yıllar boyunca yüksek AKÜ değerlerini korumuş, 2020 yılında yaşanan küresel aksaklıklara bağlı olarak kısa süreli bir düşüş yaşamış olsa da 2023 yılında 62,29'luk AKÜ ve 63,27'lik ASKÜ değeri ile toparlanmıştır. Soya fasulyesi ise 2018 yılında 21,58 olan AKÜ değerinden 2023'te 90,38'e yükselerek dikkat çekici bir artış göstermiş, 91,37 seviyesindeki ASKÜ değeri ile bu yüksek değerini korumuştur. Bu artış, bitki bazlı proteinler, biyoyakıtlar ve sürdürülebilir gıda ürünlerine yönelik artan küresel talebi yansıtmaktadır.

Şekerle ilgili ürünler arasında yer alan şekerli mamuller (GTİP Kodu: 170410) ve diğer şeker ürünleri (GTİP Kodu: 170490), ihracat rekabet gücünü korumaktadır. Şekerli mamullerin AKÜ değeri 2021 yılında 44,74 ile zirveye ulaşmıştır. Bu ürün 2023 yılı için ise 35,25 düzeyinde bir ASKÜ değerine sahiptir. Bu ürünler, işlenmiş gıda endüstrisinin genişlemesine ve hazır tüketimlik şekerlemelere yönelik artan küresel talebe işaret etmektedir. Deri ürünleri, özellikle el çantaları ve diğer deri eşyalar (GTİP Kodları: 420310, 420329), yüksek AKÜ değerleri ile güçlü karşılaştırmalı üstünlüklerini

sürdürmektedir. Örneğin, deri el çantaları (GTİP Kodu: 420329), 2023 yılında 163,21 ile en yüksek ASKÜ değerlerinden birine ulaşmıştır. Yıllar içinde AKÜ değerlerinde hafif dalgalanmalar gözlense de bu ürünler lüks ve işlevsel pazarlara hitap etmeye devam ederek uluslararası ticaretteki prestijli konumlarını korumaktadır.

Çeşitli imalat sanayi ürünleri, örneğin sofra takımları (GTİP Kodları: 821192, 821210), ayakkabı bileşenleri (GTİP Kodu: 640399) ve diğer sanayi ürünleri (GTİP Kodu: 841451), 1'in üzerinde seyreden tutarlı AKÜ değerleri ile küresel pazarlardaki rekabet güçlerini ortaya koymaktadır. Sofra takımı ürünleri istikrarlı bir talep sergilemekte olup, kademeli bir artışı ile 2023 yılı itibarıyla 9,62 AKÜ ve 3,71 ASKÜ değerlerine ulaşmıştır. Benzer şekilde, sanayi makineleri ve ayakkabı üretiminde kullanılan bileşenler, küresel sanayi talebinden kaynaklı olarak güçlü AKÜ değerlerini sürdürmektedir. Genel olarak analiz edilen ürünler, karşılaştırmalı üstünlük açısından istikrarlı ve artan eğilimler göstermektedir. 2023 yılı itibarıyla, baharatlar, soya fasulyesi ve deri eşyalar gibi sektörler, çok yüksek ASKÜ değerleri ile öne çıkmakta ve küresel ticaretteki baskın konumlarını yansıtmaktadır. Öte yandan, hurma ve tropikal meyveler gibi bazı ürünlerde AKÜ değerlerinin düşüş eğilimi sergilemesi, artan rekabet veya piyasa doygunluğu gibi faktörlerle açıklanabilir.

2018–2023 dönemine ait AKÜ > 1 olan ürünlerin analizi, Pakistan'ın tarım, deniz ürünleri, deri mamulleri ve bazı imalat sanayi alt sektörlerinde göreli bir üretim avantajına sahip olduğunu göstermektedir. Bu sektörler, emek-yoğun üretim yapısı ve düşük girdi maliyetleriyle, özellikle gelişmiş pazarlarda maliyet temelli rekabet stratejileri bakımından öne çıkmaktadır. 2023 yılına ait Simetrik Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) verileri ise, bu ürün gruplarının sadece göreli üstünlüğe sahip olmakla kalmayıp, aynı zamanda istikrarlı ve sürdürülebilir bir ihracat kapasitesi geliştirdiğini ortaya koymaktadır.

Bu bulgular, Pakistan'ın dış ticaret yapısında sektör çeşitliliğini artırma ve yüksek katma değerli ürünlere yönelme ihtiyacına işaret etmektedir. Tarım ve düşük teknolojili imalat sektörlerinde yoğunlaşmış bir ihracat yapısı, kısa vadede rekabetçi olsa da, uzun vadede dış şoklara ve fiyat dalgalanmalarına karşı kırılganlık yaratabilir. Dolayısıyla, elde edilen veriler ışığında, ihracat stratejilerinin sadece mevcut üstünlüklere dayanmakla kalmayıp, teknoloji transferi, inovasyon ve işgücü niteliğinin artırılması yoluyla dinamik karşılaştırmalı üstünlüklerin inşasına odaklanması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, özellikle STA'ya geçiş sürecinde Türkiye ile olan ticari ilişkilerin, rekabet avantajına dönüşebilecek ürün gruplarında derinleştirilmesi önem arz etmektedir.

4.1.2. AKÜ Değeri 1'den Küçük Olan Ürünler

Bu bölüm, 2018–2023 döneminde Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değeri 1'in altında olan ürünlere odaklanmaktadır. Bu değerler, söz konusu ürünlerin küresel pazarlarda sınırlı ihracat rekabetçiliğine sahip olduğunu göstermektedir. 2023 yılı için Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değeri kullanılmış olup, AKÜ göstergesinin asimetrik yapısını dengeleyerek daha tutarlı bir değerlendirme sunmaktadır.

Tablo 2: 2018'den 2023'e Kadar AKÜ < 1

GTİP KODU	AKÜ(RCA)						ASKÜ 2023
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
190190	0,98	0,83	0,75	0,52	0,38	0,26	-2,6
190590	0,6	0,52	0,69	0,62	0,7	0,56	-0,22
210320	0,37	0,41	0,47	0,21	0,2	0,15	-5,68
210390	0,12	0,14	0,2	0,2	0,22	0,25	-2,81
330420	0,24	0,21	0,38	0,36	0,33	0,23	-3,17
330499	0,1	0,13	0,17	0,15	0,21	0,2	-3,8
330510	0,41	0,19	0,2	0,21	0,17	0,18	-4,26
330590	0,12	0,12	0,96	0,85	0,71	0,65	0,11
330790	0,15	0,19	0,24	0,23	0,26	0,31	-1,94
340290	0,07	0,04	0,05	0,04	0,05	0,02	-62,47
392010	0,18	0,09	0,04	0,03	0,09	0,16	-5,23
392051	0,26	0,39	0,4	0,26	0,19	0,13	-6,58
392069	0,09	0,05	0,21	0,45	0,53	0,41	-1,06
392310	0,01	0,02	0,19	0,16	0,19	0,08	-10,76
392321	0	0,59	0,01	0,01	0,02	0,01	-81
392350	0,24	0,18	0,18	0,16	0,19	0,21	-3,65
392410	0,04	0,04	0,06	0,07	0,08	0,07	-12,69
392620	0	0	0	0,01	0,01	0,01	-120,03
392690	0,07	0,07	0,05	0,05	0,03	0,05	-19,79
401110	0,01	0,02	0,03	0	0	0	-1139,3
420221	0,32	0,29	0,24	0,22	0,21	0,3	-1,98
420231	0,23	0,25	0,22	0,31	0,59	0,36	-1,45
420292	0,15	0,07	0,12	0,02	0,03	0,02	-45,38
481920	0,36	0,3	0,21	0,23	0,28	0,29	-2,12
640299	0,04	0,05	0,11	0,16	0,21	0,19	-4,07
640391	0,3	0,28	0,47	0,53	0,54	0,49	-0,55
691090	0,53	0,59	0,6	0,47	0,41	0,3	-2,06
691200	0,17	0,32	0,3	0,45	0,43	0,6	-0,07
701090	0,36	0,57	0,3	0,62	0,27	0,22	-3,36
730890	0,34	0,25	0,06	0,01	0,01	0,03	-33,4

Tablo 2 (devam): 2018'den 2023'e Kadar AKÜ < 1

GTİP KODU	AKÜ(RCA)						ASKÜ 2023
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
731815	0,02	0,07	0,09	0,04	0,06	0,05	-17,24
732393	0,17	0,29	0,23	0,09	0,06	0,13	-6,41
732690	0,07	0,07	0,06	0,11	0,09	0,11	-8,01
760711	0,02	0,04	0,07	0,08	0,01	0,07	-13,71
830249	0,07	0,24	0,14	0,18	0,22	0,16	-4,96
830890	0,2	0,33	0,45	0,42	0,5	0,27	-2,39
841370	0,23	0,25	0,16	0,1	0,27	0,21	-3,44
841510	0,01	0,02	0,03	0,02	0,08	0,04	-27,14
841810	0,06	0,03	0,04	0,01	0,01	0,01	-197,58
841821	0,22	0,31	0,11	0,24	0,08	0,3	-2,07
841830	0,2	0,23	0,13	0,21	0,03	0,12	-7,34
842240	0,05	0,07	0,19	0,43	0,29	0,23	-3,12
902129	0,02	0,55	0,49	0,66	0,74	0,39	-1,16
940350	0,02	0,01	0,02	0,02	0,08	0,07	-12,99
940360	0,08	0,06	0,05	0,06	0,06	0,05	-17,22
950691	0,37	0,34	0,44	0,5	0,66	0,73	0,37

Kaynak: ITC Ticaret haritası ve yazar tarafından yapılan hesaplamalar.

Tablo 2, şlenmiş gıda ürünleri arasında yer alan hazır gıdalar (GTİP: 190190), bisküvi ve gofretler (GTİP: 190590) ile soslar (GTİP: 210320 ve 210390) gibi ürünlerin incelenen dönem boyunca düşük AKÜ değerlerine sahip olduğunu ortaya koymaktadır; bu durum, söz konusu ürünlerin uluslararası pazarlarda zayıf rekabet gücüne sahip olduğunu göstermektedir. Örneğin, hazır gıdalar 2018 yılında 0,98 olan AKÜ değerinden 2023 yılında 0,26'ya gerilemiş ve aynı yıl için ASKÜ değeri -2,60 olarak hesaplanmıştır. Benzer şekilde, bisküvi ve gofretler sınırlı dalgalanmalara rağmen 1'in altında kalmaya devam etmiş, bu da söz konusu ürünlerde ithalata bağımlılığın arttığını göstermektedir. Bu eğilimler, yerli üretim mevcut olsa da bu ürünlerin hâlihazırda pazarda güçlü konumda bulunan uluslararası markalarla rekabet etmekte zorlandığını ortaya koymaktadır.

Kozmetik ürünler arasında yer alan makyaj ürünleri (GTİP: 330420, 330499) ve saç bakım ürünleri (GTİP: 330510, 330590) sürekli olarak düşük AKÜ değerleri sergilemektedir. Örneğin, makyaj ürünleri (GTİP: 330420) 2023 yılında 0,23 AKÜ değeriyle ve -3,17 ASKÜ değeriyle oldukça sınırlı bir ihracat rekabet gücüne sahip olduğunu göstermektedir; bu durum, küresel kozmetik sektöründe lider konumda bulunan markalar karşısında Pakistan'ın zayıf performansını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, saç bakım ürünleri de 2018 yılında 0,41 olan AKÜ değerinden 2023'te 0,18'e gerileyerek düşüş eğilimi sergilemiştir. Bu eğilimler, bu alandaki yerel sanayinin yeterince gelişmediğini veya küresel ölçekte marka tanınırlığının yetersiz olduğunu göstermektedir.

Plastik ürünler arasında yer alan film ve levhalar (GTİP: 392010, 392051) ile kaplar (GTİP: 392310, 392321) da sürekli olarak 1'in altında kalan AKÜ değerleriyle düşük rekabet gücüne işaret etmektedir. Özellikle plastik kaplar (GTİP: 392321) için AKÜ değeri 2019 yılında 0,59 iken, 2023 yılında keskin bir düşüşle 0,01'e gerilemiş ve aynı yıl için ASKÜ değeri -81,00 olarak hesaplanmıştır. Kauçuk ürünler arasında yer alan lastikler (GTİP: 401110) de oldukça düşük performans sergilemiş, 2023 yılı itibarıyla AKÜ değeri sıfıra yakın düzeylere inmiş ve ASKÜ değeri -1139,35 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular, Pakistan'ın plastik ve kauçuk sektörlerinde üretim kapasitesi ve yenilikçilik düzeylerini artırma gerekliliğine işaret etmektedir.

Deri ürünleri, çantalar ve aksesuarlar gibi kalemler (GTİP: 420221, 420231, 420292) karışık eğilimler sergilemekle birlikte, incelenen dönem boyunca Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değerleri 1'in altında kalmıştır. Örneğin, deri el çantaları (GTİP: 420231) 2022 yılında 0,59 ile sınırlı bir artış göstermiş olsa da 2023 yılında 0,36'ya gerilemiş ve Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değeri -1,45 olarak hesaplanmıştır. Bu eğilimler, iç üretimin var olduğunu ancak yüksek kaliteli deri ürünleri ihracatında önde gelen ülkelerle rekabet edecek düzeyde olmadığını göstermektedir. Giyim aksesuarları arasında yer alan ayakkabı parçaları (GTİP: 640299) ve kumaş bazlı ürünler (GTİP: 640391) düşük AKÜ değerlerine sahip olmakla birlikte, yıllar içinde hafif bir artış eğilimi göstermiştir. Örneğin, ayakkabı parçaları için AKÜ değeri 2018 yılında 0,04 iken, 2023 yılında 0,19'a yükselmiş; ancak hâlen 1'in altında kalarak, -4,07 ASKÜ değeriyle sınırlı bir ihracat rekabetine işaret etmiştir. Bu durum, söz konusu sektörde kademeli fakat sınırlı bir büyüme olduğunu, ancak küresel düzeydeki yoğun rekabetin hâlen aşılmadığını ortaya koymaktadır.

Seramik sofra takımları (GTİP: 691090) ve cam kaplar (GTİP: 701090) gibi ürünler, AKÜ değerlerinde düşüş eğilimi sergilemektedir. Seramik sofra takımları, 2018 yılında 0,53 olan AKÜ değerinden 2023 yılında 0,30'a gerilemiş ve bu dönemde Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değeri -2,06 olarak gerçekleşmiştir. Bu durum ya küresel talepteki azalmayı ya da daha ucuz alternatiflerden kaynaklanan rekabet baskısını yansıtmaktadır. Benzer şekilde, cam kaplar dalgalı bir seyir izlese de 2023 yılında AKÜ değeri 0,22'ye düşmüş ve bu durum, küresel rekabet gücünde devam eden zorluklara işaret etmiştir. Makine ve ekipmanlara ilişkin ürünler arasında yer alan endüstriyel pompalar (GTİP: 841370) ve klima üniteleri (GTİP: 841510) ise sürekli olarak düşük AKÜ değerlerine sahiptir. Örneğin, klima üniteleri 2018 yılında 0,01 olan AKÜ değerinden 2023 yılında 0,04'e hafif bir artış göstermiş; ancak 2023 yılı ASKÜ değeri -27,14 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular, küresel pazarlarda etkin rekabet için teknolojik yeniliklere ve üretim çeşitliliğine ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

Mobilya ürünleri arasında yer alan ahşap mobilyalar (GTİP: 940350) ve ofis mobilyaları (GTİP: 940360) da analiz dönemi boyunca 1'in altında kalan AKÜ değerleriyle dikkat çekmektedir. Örneğin,

ahşap mobilyaların 2023 yılı AKÜ değeri 0,07 olup, ASKÜ değeri -12,99 olarak hesaplanmıştır. Bu durum, üretim kapasitesini ölçeklendirme ya da uluslararası kalite standartlarını karşılama konularında yaşanan zorluklara işaret etmektedir. Oyuncaklar ve spor ekipmanları (GTİP: 950691), küçük ancak büyüme potansiyeli taşıyan bir sektörü temsil etmektedir. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değerleri 2018 yılında 0,37 iken 2023 yılında 0,73'e yükselmiştir. Bu durum, sektörün genişleme potansiyeline işaret etmektedir. Bununla birlikte, 2023 yılı Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değeri 0,37 olarak hesaplanmış olup, bu uluslararası rekabet gücünün hâlâ sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, markalaşma çabalarının artırılması ve yeni pazarlara erişim stratejilerinin geliştirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Analiz edilen tüm ürünler genelinde, sürekli olarak düşük seyreden AKÜ değerleri, ülkenin küresel ölçekte güçlü rakiplerle rekabet etme konusundaki yapısal zorluklarını ortaya koymaktadır. 2023 yılına ait ASKÜ değerleri ise rekabetçilik açısından önemli açıkları daha net bir şekilde gözler önüne sermekte olup, birçok ürünün negatif değerlere sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, oyuncak ve oyun ürünleri ile tekstil gibi bazı sektörler zamanla iyileşme sinyalleri vermekte olup, bu alanlarda uygulanacak hedefli politika müdahalelerinin ihracat performansını artırma potansiyeli taşıdığı değerlendirilmektedir.

2018–2023 döneminde Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değeri 1'in altında kalan ürünlere ilişkin analizler, Pakistan'ın özellikle sermaye yoğun sektörlerde , örneğin makine, plastik sanayi ve kişisel bakım ürünleri gibi alanlarda rekabet gücünün oldukça sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu durum, ülkenin hem üretim teknolojisi hem de katma değer yaratma kapasitesindeki yetersizlikleri yansıtmaktadır. Ayrıca, bu sektörlerdeki düşük AKÜ değerleri, yerli sanayinin ihracat yapısına entegre olamadığını ve dış talebe uygun ürün portföyü geliştirmekte zorlandığını ortaya koymaktadır.

Her ne kadar tekstil ve oyuncak gibi bazı geleneksel sektörlerde dönemsel iyileşmeler gözlemlense de, genel eğilim Pakistan ekonomisinin düşük teknoloji tuzağında sıkıştığını ve yapısal dönüşüm ihtiyacının sürdüğünü göstermektedir. Bu bağlamda, uzun vadeli sürdürülebilir ihracat artışının sağlanabilmesi, sadece mevcut üretim kapasitelerinin genişletilmesiyle değil, aynı zamanda yüksek teknolojiye dayalı sanayilerin geliştirilmesi ve ürün çeşitliliğinin artırılmasıyla mümkün olacaktır.

Dolayısıyla, kamu politikalarının yatırım teşvikleri, sanayi kümelenmeleri, teknoloji transferi ve ihracat kredileri gibi araçlarla üretim altyapısını güçlendirmesi gerekirken, özel sektörün de Ar-Ge ve inovasyon kapasitesini artırarak uluslararası pazarlarda daha rekabetçi bir yapıya geçişi hedeflemesi gerekmektedir. Aksi takdirde, Pakistan mevcut ürün gruplarında düşük rekabet gücüyle sınırlı kalmaya devam edecektir.

4.1.3. Değişken AKÜ Değerine Sahip Ürünler

Bu bölüm, 2018'den 2023'e kadar değişken Göreli Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değerlerine sahip ürünleri incelemektedir. Söz konusu değişimler, çeşitli sektörlerde rekabet gücünün zamanla nasıl evrildiğine işaret etmektedir. 2023 yılına ilişkin analizde, daha dengeli bir değerlendirme sunmak amacıyla Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) göstergesi de dikkate alınmıştır.

Tablo 3: 2018'den 2023'e AKÜ Değişimi Gösteren Ürünler

GTİP KODU	AKÜ(RCA)						ASKÜ 2023
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
030354	0	4,59	0,73	3,55	9,54	9,57	10,47
100590	0,02	0,68	0,28	1,6	3,42	5,68	6,5
200979	0,87	0,73	0,76	0,75	0,82	1,32	1,56
210690	0,35	0,55	0,82	1,13	1,93	1,83	2,28
340211	0,07	0,19	1,39	2,61	43,51	0	0
340120	2,22	1,83	1,57	0,94	7,45	4,8	5,59
340220	0,32	0,52	0,45	0,52	15,6	0	0
391890	0,71	0,67	0,6	0,58	1,57	0,42	-0,97
392020	0,18	0,77	0,95	0,88	1,45	1,05	1,1
392490	1,8	0,91	0,95	1,38	2,06	1,35	1,62
740819	0,54	0,66	0,91	1,06	0,77	0,54	-0,3
820559	0,37	1,19	1,19	1,11	0,58	0,48	-0,62
821599	1,18	1,03	0,74	0,79	0,96	1,4	1,69
940520	1,08	0,35	0,62	0,28	0	0	0

Kaynak: ITC Ticaret haritası ve yazar tarafından yapılan hesaplamalar

Tablo 3'te görüldüğü üzere, deniz ürünleri kategorisi, özellikle donmuş mezgit (GTİP Kodu: 030354), 2018 yılında 0,00 olan Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değerini 2023 yılında 9,57'ye yükselterek kayda değer bir büyüme göstermektedir; Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değeri ise 10,47'dir. Bu dikkat çekici ilerleme, sektörün artan ihracat rekabetçiliğini yansıtmaktadır ve muhtemelen geliştirilmiş balıkçılık kapasitesi, iyileşmiş işleme tesisleri ve küresel deniz ürünleri talebindeki artıştan kaynaklanmaktadır. AKÜ'deki sürekli artış, mezgit ihracatının Pakistan'ın ticaret portföyünde önemli bir katkı haline geldiğini göstermektedir. Mısır (GTİP Kodu: 100590) ise AKÜ değerini 2018'de 0,02'den 2023'te 5,68'e yükselterek hızlı bir artış yaşamıştır; ASKÜ değeri 6,50'dir. Bu önemli iyileşme, mısırın önceki dönemde daha çok iç pazara yönelik bir ürün iken uluslararası rekabetçi bir ihracat ürünü haline geldiğini göstermektedir. İklim koşullarının elverişli olması, tarım teknolojilerine artan yatırımlar ve küresel pazarlara erişim gibi faktörler bu büyümeye katkı sağlamıştır. Meyve suyu karışımları (GTİP Kodu: 200979) için AKÜ değerleri 2018'den 2022'ye

kadar yaklaşık 1 civarında seyretmiş, ancak 2023'te 1,32'ye yükselmiş ve ASKÜ değeri 1,56 olmuştur. Bu büyüme, doğal ve organik içeceklere olan küresel talebin artması ve ihracata yönelik üretim kapasitesindeki gelişmelerle sektörde kademeli iyileşmeleri işaret etmektedir. Çeşitli gıda hazırlıkları (GTİP Kodu: 210690) ise AKÜ değerini 2018'de 0,35'ten 2023'te 1,83'e kadar istikrarlı bir şekilde artırmış olup, ASKÜ değeri 2,28'dir. Bu yükselen trend, işlenmiş gıda ürünlerindeki çeşitlenme ve uluslararası pazarlarda niş veya özel ürünlere olan talebin artmasıyla desteklenen rekabetçiliğin güçlendiğini göstermektedir. Sabunlar ve deterjanlar karışık performans sergilemektedir. Örneğin, organik yüzey aktif maddeler (GTİP Kodu: 340211) 2022 yılında 43,51 ile AKÜ zirvesine ulaşmış ancak 2023'te 0,00'a düşerek ihracat rekabetçiliğinde ani bir kayba işaret etmiştir. Öte yandan, tuvalet sabunları (GTİP Kodu: 340120) pozitif AKÜ trendini koruyarak 2023'te 4,80'e ulaşmış ve ASKÜ değeri 5,59'dur. Bu büyüme, küresel piyasalarda yüksek kaliteli sabunlara olan devam eden talebi vurgulamaktadır. Benzer şekilde, temizlik preparatları (GTİP Kodu: 340220) 2022'de 15,60'a kadar yükselmiş ancak 2023'te 0,00'a gerileyerek bu segmentte dalgalanma olduğunu göstermektedir.

Plastik ürünlerde ise farklı eğilimler gözlenmektedir. Plastik zemin kaplamaları (GTİP Kodu: 391890) AKÜ değeri 2018'de 0,71 iken 2023'te 0,42'ye düşmüş ve ASKÜ değeri -0,97'dir. Buna karşılık, polipropilen levhalar (GTİP Kodu: 392020) 2018'de 0,18'den 2023'te 1,05'e yükselmiş, ASKÜ değeri ise 1,10 olup çok yönlü plastik malzemelere artan küresel talebi yansıtmaktadır. Ev tipi plastik ürünler (GTİP Kodu: 392490) de istikrarlı bir büyüme göstermektedir. AKÜ değeri 2018'den 2023'e 1,80'den 1,35'e yükselmiştir. ASKÜ değeri ise 1,62 ile pazar payının arttığını göstermektedir. Metal ürünler ise dalgalı AKÜ değerleri sergilemektedir. Bakır tel (GTİP Kodu: 740819) 2021'de 1,06 AKÜ değerine ulaşmış ancak 2023'te 0,54'e düşmüş, ASKÜ değeri ise -0,30 olarak rekabetin azaldığını göstermektedir. Benzer şekilde, el aletleri (GTİP Kodu: 820559) 2019'da 1,19 ile zirve yapmış fakat 2023'te 0,48'e gerilemiş, ASKÜ değeri -0,62'dir. Buna karşın, çatal-bıçak takımları (GTİP Kodu: 821599) anlamlı bir iyileşme göstermiş, 2023'te AKÜ değeri 1,40'a yükselmiş ve ASKÜ 1,69 ile kaliteli çatal-bıçak ürünlerine olan uluslararası talebin güçlü olduğunu göstermektedir

Elektrikli lambalar ve aydınlatma armatürleri (GTİP Kodu: 940520), 2022 yılına kadar AKÜ değerini 0,00'a düşürmüş ve 2023'te de aynı seviyede kalmıştır. Bu eğilim, ihracat rekabet gücünün tamamen kaybedildiğini göstermektedir. Muhtemel nedenler arasında rakip ülkelerin LED teknolojisindeki gelişmeleri veya ürün inovasyonuna yapılan yetersiz yatırımlar yer almaktadır. Analiz, sektörler arasında farklılaşan eğilimler ortaya koymaktadır. Tarım ürünleri, deniz ürünleri ve belirli işlenmiş gıda ürünlerinde AKÜ değerlerinde istikrarlı bir artış gözlemlenmekte olup, bu durum küresel talebi etkin şekilde kullanma stratejilerinin başarısını yansıtmaktadır. Buna karşılık, sabunlar, plastikler ve aydınlatma ekipmanları gibi bazı sektörlerde dalgalanma görülmekte ve ihracat rekabetçiliğini sürdürmenin zorlukları ortaya çıkmaktadır. 2023 yılı için hesaplanan ASKÜ değerleri ise bu farklılıkları

daha da netleştirmektedir. Bazı ürünler güçlü performansını korurken, diğerleri uluslararası rekabetle mücadelede zorlanmaktadır.

2018–2023 dönemi boyunca Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değerlerinde yaşanan değişimler, Pakistan'ın ürün bazında ihracat rekabetçiliğinde meydana gelen dönüşümü gözler önüne sermektedir. Deniz ürünleri, mısır ve çatal-bıçak takımları gibi sektörlerde AKÜ değerlerinin artış göstermesi, bu alanlarda hem üretim verimliliği hem de uluslararası talep yönelimi açısından olumlu bir gelişim yaşandığını işaret etmektedir. Bu durum, söz konusu ürünlerin küresel değer zincirlerine daha etkin şekilde entegre olabildiğini ve ülkenin bu alanlarda rekabetçi konumunu güçlendirdiğini ortaya koymaktadır.

Buna karşılık, plastik zemin kaplamaları ve el aletleri gibi ürünlerde AKÜ değerlerinin düşüş eğilimi göstermesi, bu sektörlerin uluslararası pazarda rekabet gücünü kaybetmeye başladığını düşündürmektedir. Bu eğilim, düşük teknoloji yoğunluğu, sınırlı ölçek ekonomileri ve yetersiz ihracat teşvikleri gibi yapısal sorunların varlığına işaret etmektedir.

Bu bağlamda, AKÜ göstergelerinin sunduğu bulgular, sadece mevcut güçlü sektörlerin desteklenmesini değil, aynı zamanda rekabet gücünü kaybeden alanların yeniden yapılandırılmasını gerektirmektedir. Hedefe yönelik sanayi ve ticaret politikalarının uygulanması, yenilikçi üretim süreçlerine geçişin teşvik edilmesi ve ihracatçıların küresel pazarlara erişimlerini kolaylaştıracak stratejik düzenlemelerin yapılması, ihracat tabanının derinleştirilmesi açısından hayati öneme sahiptir. Bu yönüyle analiz, dinamik karşılaştırmalı üstünlük yaklaşımı çerçevesinde dış ticaretin sürdürülebilirliğini sağlamak adına kapsamlı bir politika setine duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.

4.1.4. İhracat Potansiyeli

Bu bölümde, 2018–2023 döneminde Pakistan'ın Türkiye'ye ihracat potansiyeli, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) endeksi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Analiz kapsamında yalnızca AKÜ değeri 1'in üzerinde olan ürünler yanı sıra, değeri 1'in altında kalan ve zaman içerisinde değişim gösteren ürünler de dikkate alınmıştır. Potansiyel ihracat hesaplaması, Irshad vd. (2018) tarafından geliştirilen potansiyel ticaret modeli temel alınarak yapılmıştır. Bu modele göre ihracat potansiyeli, ihracatçı ülkenin dünya genelindeki ihracat kapasitesi ile ithalatçı ülkenin dünya genelindeki ithalat talebinin karşılaştırılması ve hâlihazırda gerçekleşen ikili ihracat hacminin bu değerden çıkarılması yoluyla belirlenmektedir. Bu bağlamda, Pakistan'ın dünya ihracatları, Türkiye'nin dünya ithalatları ve Pakistan'ın Türkiye'ye mevcut ihracatları karşılaştırılarak her bir ürün için potansiyel değer hesaplanmıştır. Elde edilen veriler, özellikle ihracattaki açıklığı ve ticaretin genişletilmesine yönelik fırsatları ortaya koymaktadır.

4.1.5. AKÜ Değeri 1'den Büyük Olan Ürünlerin İhracat Potansiyeli

Tablo 4: AKÜ > 1 Olan Ürünler İhracat Potansiyeli (2018–2023, milyon ABD doları)

GTİP Kodu	PAK 'ın Dünyaya İhracatı - 2023	TRY 'nin Dünyadan İthalatı - 2023	PAK'ın Türkiye'ye Mevcut İhracatı - 2023	İhracat Potansiyeli - 2023
030353	20 M	18 M	0 M	17,5M
030617	63 M	37 M	0 M	37 M
050400	36 M	17 M	0,03 M	17 M
070190	140 M	0,4 M	0 M	0,4 M
080410	47 M	88 M	1 M	46 M
080450	109 M	5 M	9,5 M	3,9 M
091091	76 M	0,7 M	0,078 M	0,6 M
100630	2126 M	448 M	0,7 M	447 M
120740	417 M	486 M	14 M	403 M
170410	39 M	2 M	0,062 M	2 M
170490	72 M	50 M	0 M	49 M
190219	18 M	10 M	0,001 M	9,7 M
190531	39 M	35 M	1,5 M	34 M
340111	16 M	62 M	0,1 M	16 M
392062	34 M	186 M	0,4 M	33 M
401140	18 M	19 M	2,9 M	15 M
401150	3 M	11 M	0,81 M	2,5 M
401320	1 M	3 M	0,89 M	0,1 M
410712	57 M	28 M	2 M	25 M
410792	25 M	11 M	1,4 M	9 M
411200	18 M	6 M	0,4 M	5,5 M
411310	36 M	2 M	0,067 M	2 M
420100	9 M	3 M	0,021 M	3,1 M
420211	4 M	4 M	0,004 M	4 M
420291	4 M	13 M	0,013 M	4 M
420310	241 M	15 M	5 M	10 M
420321	59 M	1 M	0,13 M	0,71 M
420329	273 M	6 M	2 M	4 M
420330	18 M	14 M	0,002 M	14 M
640399	98 M	308 M	0 M	98 M
701337	6 M	7 M	0 M	6 M
730690	18 M	8 M	0 M	8 M
731029	10 M	19 M	0 M	10 M
741820	3 M	6 M	0 M	2,5 M
761290	43 M	38 M	0 M	38 M
761510	25 M	43 M	0 M	25 M
821192	14 M	6 M	0,004M	5,5 M
821210	9 M	57 M	0,18M	8,8 M
821220	6 M	36 M	0,1 M	5,9 M
821300	7 M	9 M	0,045 M	7 M
821420	18 M	5 M	0,3 M	4,7 M
841451	30 M	13 M	0,057 M	13 M
850710	28 M	137 M	0,3 M	27,9 M
940490	205 M	13,8 M	0,033 M	13,8M
950662	236 M	27 M	6 M	21 M
950699	37 M	15 M	0,1 M	14,8 M

Kaynak: ITC Ticaret haritası ve yazar tarafından yapılan hesaplamalar.

Bu bölümde, 2018-2023 yılları arasında Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değeri 1'in üzerinde olan ürünlerin Pakistan'ın Türkiye'ye yönelik ihracat potansiyeli analiz edilmektedir. Tablo 4'te sunulan verilere göre, Pakistan'ın donmuş sardalya (GTİP Kodu: 030353) ve donmuş karides (GTİP Kodu: 030617) gibi deniz ürünlerinde kayda değer bir ihracat potansiyeli bulunmaktadır. 2023 yılında Pakistan dünya genelinde sardalya ihracatından 20 milyon dolar elde ederken, Türkiye'ye ihracatı bulunmamaktadır; oysa Türkiye, dünya çapında 18 milyon dolarlık sardalya ithalatı yapmaktadır. Bu durum, Pakistan için Türkiye pazarında 17,5 milyon dolarlık bir potansiyel yaratmaktadır. Benzer şekilde, karides ihracatı dünya genelinde 63 milyon dolar iken Türkiye'ye yapılmamış, Türkiye ise 37 milyon dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir; bu da 37 milyon dolarlık önemli bir ihracat açığını göstermektedir. İyileştirilmiş ticaret anlaşmaları ve kalite sertifikasyonları, Pakistan'ın Türkiye'nin deniz ürünleri talebinden daha fazla pay almasına katkı sağlayabilir. Hayvan bağırsakları, mesanesi ve mideleri (GTİP Kodu: 050400) için Pakistan'ın dünya genelinde 36 milyon dolarlık ihracatı bulunmasına karşın, Türkiye'ye sadece 0,03 milyon dolarlık ihracat yapması ve Türkiye'nin 17 milyon dolarlık ithalatı, değerlendirilmemiş 17 milyon dolarlık bir potansiyel ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, patates (GTİP Kodu: 070190) ihracatında Pakistan dünya genelinde 140 milyon dolar değerinde ihracat gerçekleştirirken, Türkiye'nin ithalatı 0,4 milyon dolardır ve bu da 0,4 milyon dolarlık mütevazı bir potansiyel sunmaktadır. Taze veya kuru hurma (GTİP Kodu: 080410) ürününde ise Pakistan'ın dünya genelinde 47 milyon dolarlık ihracatı ve Türkiye'nin 88 milyon dolarlık ithalatı ve Türkiye'ye mevcut 1 milyon dolarlık ihracat dikkate alındığında 46 milyon dolarlık önemli bir potansiyele işaret etmektedir. Kuru mango (GTİP Kodu: 080450) ürününde ise Pakistan dünya genelinde 109 milyon dolarlık ihracat yaparken, Türkiye'ye 9,5 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir; bu da 3,9 milyon dolarlık bir potansiyel açığını göstermektedir.

Baharatlar (GTİP Kodu: 091091) alanında Pakistan'ın dünya genelinde 76 milyon dolarlık ihracatına karşılık, Türkiye'ye yalnızca 0,078 milyon dolar ihracat gerçekleştirmesi ve Türkiye'nin 0,7 milyon dolar ithalat yapması, 0,6 milyon dolarlık bir ihracat açığını ortaya koymaktadır. Basmati pirinci (GTİP Kodu: 100630) ise çok büyük bir potansiyele sahiptir; Pakistan'ın dünya genelindeki ihracatı 2,126 milyar dolar iken, Türkiye'nin ithalatı 448 milyon dolar seviyesindedir. Ancak Pakistan'ın Türkiye'ye mevcut ihracatı yalnızca 0,7 milyon dolar olup, bu alanda 447 milyon dolarlık önemli bir ihracat açığı bulunmaktadır ve bu, analiz edilen ürünler arasında en yüksek potansiyel açıklarından biridir. Susam tohumu (GTİP Kodu: 120740) ise, Pakistan'ın 2023 yılında dünya genelinde 417 milyon dolarlık ihracatına karşılık Türkiye'nin 486 milyon dolarlık ithalat yapması nedeniyle, 403 milyon dolarlık önemli bir değerlendirilmemiş potansiyele işaret etmektedir. Benzer şekilde, şekerlemeler (GTİP Kodları: 170410 ve 170490) alanında Pakistan'ın ihracatı ile Türkiye'nin ithalatı arasındaki

farklar sırasıyla 2 milyon dolar ve 49 milyon dolar potansiyel açığı göstermektedir; bu durum, Türkiye'nin bu ürünlere olan talebi ve Pakistan'ın küresel arzındaki artışla ilişkilendirilebilir.

Makarna (GTİP Kodu: 190219) için Pakistan'ın dünya genelindeki 18 milyon dolarlık ihracatı ve Türkiye'nin 10 milyon dolarlık ithalatı, 9,7 milyon dolarlık değerlendirilememiş bir potansiyeli işaret etmektedir. Benzer şekilde, bisküvi (GTİP Kodu: 190531) alanında Pakistan dünya genelinde 39 milyon dolar ihracat yaparken, Türkiye'nin ithalatı 35 milyon dolar seviyesindedir. Pakistan'ın güçlü üretim kapasitesine rağmen, Türkiye'ye ihracatı sadece 1,5 milyon dolar olup, 34 milyon dolarlık kullanılmamış bir ticaret potansiyeli bulunmaktadır. Tuvalet sabunları (GTİP Kodu: 340111) için ise, Pakistan'ın 2023 yılında dünya genelinde 16 milyon dolar ihracatına karşın Türkiye'ye yalnızca 0,1 milyon dolar ihracat gerçekleştirmesi ve Türkiye'nin 62 milyon dolar ithalat yapması, 16 milyon dolarlık önemli bir ihracat açığına işaret etmektedir. Lastik ürünlerinde, özellikle pnömatik lastikler (GTİP Kodları: 401140, 401150) için Pakistan'ın sırasıyla 18 milyon ve 3 milyon dolarlık dünya ihracatına karşılık Türkiye'nin 19 milyon ve 11 milyon dolarlık ithalatı, 15 milyon ve 2,5 milyon dolarlık potansiyel açıklar ortaya koymaktadır. Lastik hortumlarda (GTİP Kodu: 401320) ise 0,1 milyon dolarlık daha küçük bir açık bulunmaktadır. Deri ve deri mamulleri sektörü de önemli ihracat potansiyeli sergilemektedir. İşlenmiş deri (GTİP Kodu: 410712) için Pakistan'ın dünya genelindeki 57 milyon dolarlık ihracatına karşın Türkiye'ye yalnızca 2 milyon dolarlık ihracat yapılması, 25 milyon dolarlık değerlendirilememiş potansiyel yaratmaktadır. Benzer şekilde, tabaklanmış deri (GTİP Kodu: 410792) ve deri atıkları (GTİP Kodu: 411200) için potansiyel açıklar sırasıyla 9 milyon ve 5,5 milyon dolar olarak tespit edilmiştir. Eyer, koşum takımları (GTİP Kodu: 420100) ve el çantaları (GTİP Kodları: 420211, 420291) için Pakistan'ın dünya genelinde 9 milyon ve 4 milyon dolarlık ihracatına karşılık Türkiye için açıklar 3,1 milyon ve 4 milyon dolardır. Daha büyük ürünler olan valiz ve evrak çantalarında (GTİP Kodları: 420310, 420329) ise sırasıyla 10 milyon ve 4 milyon dolarlık kullanılmamış ihracat potansiyeli bulunmaktadır. Ayakkabılar (GTİP Kodu: 640399) önemli bir ihracat potansiyeli sunmaktadır. Pakistan dünya genelinde 98 milyon dolar ihracat yaparken, Türkiye'ye hiç ihracat gerçekleştirememiştir. Türkiye ise 2023 yılında 308 milyon dolar ayakkabı ithalatı yapmıştır. Benzer şekilde, spor eldivenleri (GTİP Kodu: 950662) ve spor malzemeleri (GTİP Kodu: 950699) için sırasıyla 21 milyon ve 14,8 milyon dolarlık değerlendirilmemiş potansiyeller mevcuttur. Metal ürünlerde ise, borular (GTİP Kodu: 730690) ve tel halatlar (GTİP Kodu: 731029) sırasıyla 8 milyon ve 10 milyon dolarlık ihracat potansiyeli göstermektedir. Bakır ve alüminyum ürünlerinde (GTİP Kodları: 741820, 761290, 761510) ise değerlendirilememiş potansiyeller 2,5 milyon ile 38 milyon dolar arasında değişmekte olup, Türkiye'deki güçlü talebin Pakistan tarafından karşılanabileceğini işaret etmektedir.

Çatal bıçak takımları ve mutfak gereçleri tutarlı bir ihracat potansiyeli sergilemektedir. Makas (GTİP Kodu: 821192) ve bıçaklar (GTİP Kodları: 821210, 821220) sırasıyla 5,5 milyon, 8,8 milyon ve

5,9 milyon dolarlık ihracat açığı göstermektedir. Manikür setleri (GTİP Kodu: 821300) ve tıraş setleri (GTİP Kodu: 821420) için ise sırasıyla 7 milyon ve 4,7 milyon dolar değerinde değerlendirilememiş potansiyeller bulunmakta olup, bu durum Pakistan'ın bu sektördeki güçlü üretim kapasitesini yansıtmaktadır. Elektrikli vantilatörler (GTİP Kodu: 841451) ve kurşun-asit aküler (GTİP Kodu: 850710) ise Türkiye'nin uygun fiyatlı ve güvenilir elektronik ürünlere olan talebi doğrultusunda sırasıyla 13 milyon ve 27,9 milyon dolarlık potansiyel taşımaktadır. Ev tekstili ürünlerinden yatak takımları (GTİP Kodu: 940490) 13,8 milyon dolarlık ihracat açığına işaret ederken, cam ürünlerinde (GTİP Kodu: 701337) 6 milyon dolarlık bir potansiyel söz konusudur. Bu ürünler, Pakistan'ın Türkiye pazarındaki varlığını genişletme fırsatlarını ortaya koymaktadır.

Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değeri 1'in üzerinde olan ürünlerin analizi, Pakistan'ın özellikle tarım ve hayvansal ürünler (örneğin pirinç, deniz ürünleri) ile deri mamulleri gibi geleneksel sektörlerde yüksek ihracat potansiyeline sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu ürün gruplarının çoğu, Türkiye'nin ithalat talebiyle de örtüşmektedir. Örneğin, Türkiye'nin 2023 yılında dünya genelinden gerçekleştirdiği pirinç ithalatı yaklaşık 500 milyon ABD doları düzeyindeyken, Pakistan'ın bu üründeki ihracatı 2 milyar doları aşmaktadır ve AKÜ değeri bu ürün için oldukça yüksektir. Benzer şekilde, işlenmiş deri ve deniz ürünleri gibi sektörlerde hem küresel hem de bölgesel rekabet gücü gözlemlenmektedir. Buna rağmen, mevcut ihracat rakamları potansiyelin oldukça gerisindedir. Bu durum, pazara erişimdeki teknik engeller, sağlık ve güvenlik standartlarına uyum eksiklikleri ile gümrük dışı engeller gibi yapısal kısıtlamalarla ilişkilendirilebilir. Dolayısıyla, bu sektörlerdeki ihracat potansiyelinden tam anlamıyla yararlanılabilmesi için öncelikli olarak ticareti kolaylaştırıcı teknik iş birliği anlaşmalarının hayata geçirilmesi, ürün kalitesine yönelik sertifikasyon sistemlerinin geliştirilmesi ve sektörel destek politikalarının uygulanması gerekmektedir. Bu bulgular, Pakistan'ın Türkiye pazarıyla olan ticaretini çeşitlendirme ve derinleştirme hedefi doğrultusunda, karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu alanlarda stratejik ve hedef odaklı politika müdahalelerine duyulan ihtiyacı açıkça ortaya koymaktadır.

4.1.6. AKÜ Değeri 1'den Küçük Olan Ürünlerin İhracat Potansiyeli

Bu bölümde, 2018–2023 yılları arasında Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değeri 1'den küçük olan ürünlerin ihracat potansiyeli, 2023 yılına ait Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (RSCA) değerleri ile birlikte değerlendirilmiştir. Söz konusu ürünler, küresel düzeyde daha düşük rekabet gücünü göstermesine rağmen, Pakistan'ın dünya ihracatları, Türkiye'nin dünya ithalatları ve Pakistan'ın Türkiye'ye mevcut sınırlı ihracatı arasındaki boşluğu doldurarak Türk pazarına giriş için fırsatlar sunmaktadır. Üretim kapasitesinin artırılması, marka oluşturma faaliyetleri ve ürün

standartlarının Türk tüketici tercihlerine uyumlu hale getirilmesi gibi stratejik müdahaleler, bu potansiyelin açığa çıkarılmasına olanak sağlayabilir.

Tablo 5: AKÜ < 1 Olan Ürünler İhracat Potansiyeli (2018–2023, milyon ABD doları)

GTİP KODU	PAK'ın Dünyaya İhracatı - 2023	TRY'nin Dünyadan İthalatı - 2023	PAK'ın Türkiye'ye Mevcut İhracatı - 2023	İhracat Potansiyeli - 2023
190190	3 M	29 M	0 M	3 M
190590	24 M	45 M	0 M	24 M
210320	0,4 M	6 M	0 M	0,4 M
210390	5 M	73 M	0,001 M	5 M
330420	1 M	76 M	0,027 M	1 M
330499	15 M	423 M	0 M	15 M
330510	1 M	123 M	0 M	1 M
330590	8 M	111 M	0 M	8 M
330790	2 M	20 M	0 M	1,7 M
340290	0,1 M	154 M	0 M	0,1 M
392010	4 M	313 M	0 M	4 M
392051	0,3 M	18 M	0 M	0,3 M
392069	0,7 M	35 M	0,028 M	0,7 M
392310	2 M	165 M	0 M	1,6 M
392321	0,2 M	41 M	0 M	0,2 M
392350	3 M	141 M	0 M	3 M
392410	1 M	2 M	0 M	1 M
392620	0,04 M	37 M	0 M	0,04 M
392690	5 M	846 M	0,036 M	5 M
401110	0,054 M	605 M	0 M	0,054 M
420221	7 M	144 M	0 M	7 M
420231	2 M	17 M	0 M	2 M
420292	0,05 M	77 M	0 M	0,5 M
481920	4 M	41 M	0 M	4 M
640299	8 M	234 M	0 M	8 M
640391	9 M	96 M	0 M	9 M
691090	1 M	21 M	0 M	0,7 M
691200	2 M	22 M	0 M	2 M
701090	4 M	104 M	1 M	3 M
730890	2 M	257 M	0 M	2 M
731815	2 M	278 M	0 M	1,6 M
732393	1,5 M	57 M	0 M	1,6 M
732690	8 M	650 M	0 M	8 M
760711	0,5 M	91 M	0,099 M	0,5 M
830249	0,7 M	51 M	0,004 M	0,8 M
830890	0,8 M	47 M	0 M	0,9 M
841370	5 M	431 M	0 M	5 M
841510	0,8 M	148 M	0 M	0,8 M
841810	0,1 M	78 M	0 M	0,1 M
841821	2 M	29 M	0,001 M	1,6 M
841830	0,02 M	2 M	0 M	0,2 M
842240	3 M	193 M	0,026 M	3 M
902129	2 M	134 M	0 M	2 M
940350	1 M	30 M	0,019 M	1 M
940360	2 M	80 M	0,013 M	2 M
950691	11 M	46 M	0,032 M	11 M

Kaynak: ITC Ticaret haritası ve yazar tarafından yapılan hesaplamalar.

Tablo 5'te hesaplanan verilere dayanarak, İşlenmiş gıda sektörü, malt özütü hazırlıkları (GTİP Kodu: 190190) ve fırın ürünleri (GTİP Kodu: 190590) gibi ürünlerde önemli fırsatlar sunmaktadır. Pakistan, 2023 yılında sırasıyla dünya genelinde 3 milyon ve 24 milyon dolar ihracat gerçekleştirirken, Türkiye'nin ithalatı aynı ürünlerde 29 milyon ve 45 milyon dolar seviyesindedir. Buna karşın, Pakistan'ın Türkiye'ye ihracatı mevcut değildir; bu durum, sırasıyla 3 milyon ve 24 milyon dolarlık önemli bir ihracat potansiyelini göstermektedir. Paketleme süreçlerinin geliştirilmesi ve Türk gıda güvenliği standartlarına uyum sağlanması halinde, Pakistan bu pazara giriş yapabilir. Ayrıca, domates ketçabı (GTİP Kodu: 210320) ve diğer gıda hazırlıkları (GTİP Kodu: 210390) ürünlerinde Pakistan'ın dünya genelindeki ihracatı sırasıyla 0,4 milyon ve 5 milyon dolar iken, Türkiye'nin ithalatı 6 milyon ve 73 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu ürünlerin, Türkiye pazarında agresif pazarlama stratejileri ve dağıtım ortaklıkları yoluyla değerlendirilebilecek sırasıyla 0,4 milyon ve 5 milyon dolarlık kullanılmamış ihracat potansiyeli bulunmaktadır.

Kozmetik ve kişisel bakım sektörü, göz makyajı (GTİP Kodu: 330420), güzellik ürünleri (GTİP Kodu: 330499), saç bakım ürünleri (GTİP Kodu: 330510) ve deodorantlar (GTİP Kodu: 330590) gibi ürünler de değerlendirilmemiş ihracat potansiyeli sunmaktadır. Türkiye, 2023 yılında sırasıyla 76 milyon, 423 milyon ve 123 milyon dolar değerinde bu ürünleri ithal ederken, Pakistan'ın Türkiye'ye ihracatı ihmal edilebilir düzeydedir. Sırasıyla 1 milyon, 15 milyon ve 1 milyon dolarlık potansiyeller, pazara giriş için önemli fırsatları göstermektedir. Tıraş ürünlerinde (GTİP Kodu: 330790) ise Pakistan'ın dünya genelindeki 2 milyon dolarlık ihracatına rağmen, 1,7 milyon dolarlık bir ihracat açığı mevcuttur. Plastik endüstrisi ise birçok ihracat fırsatı barındırmaktadır. Örneğin polietilen (GTİP Kodu: 392010) için Türkiye'nin 2023 yılında 313 milyon dolarlık ithalatına karşılık 4 milyon dolarlık potansiyel bulunmaktadır. Tabakalar ve levhalar (GTİP Kodları: 392051 ve 392069), kutular ve kasalar (GTİP Kodu: 392310) ile plastik ev eşyaları (GTİP Kodu: 392350) sırasıyla 0,3 milyon, 0,7 milyon, 1,6 milyon ve 3 milyon dolarlık potansiyeller sergilemektedir. Diğer çeşitli plastik ürünler (GTİP Kodu: 392690) ise Türkiye'nin bu kategorideki 846 milyon dolarlık ithalatı doğrultusunda en büyük kullanılmamış potansiyele, yani 5 milyon dolara sahiptir. Kauçuk lastiklerde (GTİP Kodu: 401110) ise Pakistan'ın dünya genelindeki 0,054 milyon dolarlık ihracatı, Türkiye'nin 605 milyon dolarlık ithalatı ile karşılaştırıldığında, 0,054 milyon dolarlık bir genişleme potansiyeli ortaya çıkmaktadır. Deri çantalar (GTİP Kodu: 420221) ve ilgili ürünlerde (GTİP Kodları: 420231, 420292) sırasıyla 7 milyon, 2 milyon ve 0,5 milyon dolarlık potansiyeller mevcuttur. Bu ürünler, Türkiye'nin rekabetçi deri pazarında uygun fiyatlı ve kaliteli alternatifler olarak konumlandırılabilir.

Dış tabanlar (GTİP Kodu: 640299) ve su geçirmez ayakkabılar (GTİP Kodu: 640391) gibi ayakkabı ürünleri önemli ihracat potansiyeline sahiptir. Pakistan'ın dünya genelindeki sırasıyla 8 milyon ve 9 milyon dolarlık ihracatları ile Türkiye'nin 2023 yılında gerçekleştirdiği 234 milyon ve 96 milyon

dolarlık ithalatlar, 8 milyon ve 9 milyon dolarlık kullanılmamış fırsatlar yaratmaktadır. Stratejik markalaşma ve Türk tüketici tercihleriyle uyum sağlanması, Pakistan'ın bu sektörde rekabet edebilmesini destekleyebilir. Seramik ve cam ürünlerinde ise, Pakistan'ın seramik eşyaları (GTİP Kodu: 691090) ve mutfak gereçleri (GTİP Kodu: 691200) alanındaki dünya genelindeki ihracatları sırasıyla 1 milyon ve 2 milyon dolar iken, Türkiye bu ürünleri 21 milyon ve 22 milyon dolar tutarında ithal etmiştir. Sırasıyla 0,7 milyon ve 2 milyon dolarlık ihracat potansiyelleri, sınırlı fakat ulaşılabilir fırsatları göstermektedir. Cam kaplar (GTİP Kodu: 701090) alanında Pakistan'ın dünya ihracatı 4 milyon dolar olup, Türkiye'ye sadece 1 milyon dolarlık ihracat yapılmış ve 3 milyon dolarlık bir açık oluşmuştur. Metal ürünler, yapılar (GTİP Kodu: 730890), vidalar ve civatalar (GTİP Kodu: 731815) ile ev eşyaları (GTİP Kodları: 732393 ve 732690) sırasıyla 2 milyon, 1,6 milyon, 1,6 milyon ve 8 milyon dolarlık kullanılmamış ihracat potansiyeli taşımaktadır. Türkiye'nin bu kategorilerdeki yüksek ithalat hacmi, Pakistan'ın üretim kalitesini ve sertifikasyonunu artırarak pazara giriş yapma gerekliliğini vurgulamaktadır. Alüminyum folyo (GTİP Kodu: 760711) ve kilitler, montaj parçaları gibi donanım ürünlerinde (GTİP Kodları: 830249, 830890) Pakistan'ın Türkiye'ye yönelik ihracatı ihmal edilebilir düzeydedir ve sırasıyla 0,5 milyon, 0,8 milyon ve 0,9 milyon dolarlık açıklar söz konusudur. Türkiye'nin 2023 yılında alüminyum folyoyu 91 milyon, donanımı ise 98 milyon dolar tutarında ithal etmesi, Pakistan'ın uluslararası standartları karşılayarak pazar payını artırabileceğine işaret etmektedir.

Sıvı pompaları (GTİP Kodu: 841370), klima cihazları (GTİP Kodu: 841510) ve buzdolapları (GTİP Kodları: 841810, 841821) gibi makine ürünleri sırasıyla 5 milyon, 0,8 milyon, 0,1 milyon ve 1,6 milyon dolarlık ihracat potansiyeline sahiptir. Ambalaj makinelerinde (GTİP Kodu: 842240) ise Pakistan'ın dünya genelinde 3 milyon dolarlık ihracatı bulunurken, Türkiye'nin 193 milyon dolarlık ithalatı, kullanılmamış 3 milyon dolarlık potansiyeli göstermektedir. Pakistan'ın mobilya ürünleri (GTİP Kodları: 940350, 940360) sırasıyla 1 milyon ve 2 milyon dolarlık sınırlı potansiyele sahipken, spor ekipmanları (GTİP Kodu: 950691) 11 milyon dolarlık daha yüksek bir fırsatı işaret etmektedir. Türkiye'nin 46 milyon dolarlık spor malzemesi ithalatı, Pakistan'ın hedefli pazarlama stratejileriyle pazar payını artırabileceği güçlü bir piyasa olduğunu ortaya koymaktadır.

AKÜ değeri 1'in altında olan ürünlerin analizi, Pakistan'ın işlenmiş gıda, kozmetik, plastik ürünler ve metal eşya gibi sektörlerde henüz karşılaştırmalı üstünlük elde edemediğini göstermektedir. Ancak bu ürün gruplarının büyük bir bölümü, Türkiye'nin ithalat sepetinde hızlı büyüyen ve talep esnekliği yüksek kalemler arasında yer almaktadır. Örneğin, Türkiye'nin 2023 yılı itibarıyla plastik ambalaj ürünlerinde ithalatı 2 milyar ABD dolarını aşarken, Pakistan'ın bu kalemdeki ihracatı son derece sınırlıdır ve AKÜ değeri düşüktür. Bu durum, rekabet gücünün henüz oluşmadığını ancak potansiyelin varlığını göstermektedir. Söz konusu ürünlerin rekabetçi hale gelmesi, yalnızca fiyat avantajıyla değil; aynı zamanda kalite standartlarına uyum, marka değeri oluşturma ve Türk tüketici

tercihlerine uygun ürün geliştirme gibi stratejik unsurlarla mümkündür. Türkiye gibi orta-üst gelirli pazarlarda ürün farklılaştırması ve kalite güvencesi, ticaret hacmini artırmada belirleyici rol oynamaktadır. Bu bağlamda, Pakistan'ın ihracatçı firmalarının kalite sertifikasyonu, ambalaj teknolojisi ve dağıtım altyapısı gibi alanlara yapacağı yatırımlar, mevcut yapısal dezavantajların giderilmesine katkı sağlayabilir.

Dolayısıyla, AKÜ < 1 olan ürünler yalnızca mevcut yetersizliklerin değil, aynı zamanda gelecekte geliştirilebilecek stratejik sektörlerin de işaretçisi niteliğindedir. Bu alanlara yapılacak yönlendirilmiş yatırımlar, Pakistan'ın ihracat portföyünün yüksek katma değerli ürünlerle çeşitlendirilmesini sağlayarak, Türkiye ile dış ticaret ilişkilerinin hem hacimsel hem de sektörel düzeyde derinleşmesine olanak tanıyacaktır.

4.1.7. Değişken AKÜ Değerlerine Sahip Ürünlerin İhracat Potansiyeli

Bu bölümde, 2018–2023 yılları arasında Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değerlerinde dalgalanmalar gösteren ürünlerin, 2023 yılı Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değerleri ışığında ihracat potansiyeli incelenmektedir. Söz konusu ürünler, zaman içinde değişen rekabet gücünü yansıtarak, Pakistan'ın küresel ihracat performansındaki iyileşmeler ya da dış piyasa dinamiklerindeki farklılıkları ortaya koymaktadır. Türkiye'nin bu ürünlere yönelik yüksek ithalat talebi, Pakistan'ın piyasa payını artırmak için stratejik müdahaleler gerçekleştirmesine yönelik önemli fırsatlar sunmaktadır.

Tablo 6: AKÜ Değişimi Gösteren Ürünlerin İhracat Potansiyeli (2018–2023, milyon ABD doları)

GTİP KODU	PAK'ın Dünyaya İhracatı - 2023	TRY'nin Dünyadan İthalatı - 2023	PAK'ın Türkiye'ye Mevcut İhracatı - 2023	İhracat Potansiyeli - 2023
030354	27 M	23 M	0 M	23 M
100590	347 M	558 M	0 M	347 M
200979	3 M	48 M	0,003 M	3 M
210690	129 M	553 M	1,7 M	128 M
340120	12 M	52 M	0,3 M	12 M
340211	0 M	0 M	0 M	0 M
340220	0 M	0 M	0 M	0 M
391890	1 M	4 M	0,002 M	1 M
392020	14 M	242 M	0,7 M	13 M
392490	19 M	50 M	0,021 M	19 M
740819	3 M	313 M	0 M	3 M
820559	3 M	28 M	0,003 M	3 M
821599	3 M	4 M	0 M	3 M
940520	0 M	0 M	0 M	0 M

Kaynak: ITC Ticaret haritası ve yazar tarafından yapılan hesaplamalar.

Tablo 6'de, 2023 yılında Pakistan'ın donmuş balık filetosu (GTİP Kodu: 0304) dünya genelindeki ihracatı 27 milyon dolar iken, Türkiye'nin bu üründe ithalatı 23 milyon dolar seviyesindedir. Ancak Pakistan'dan Türkiye'ye herhangi bir ihracat gerçekleşmemiştir. Bu durum, 23 milyon dolarlık önemli bir ihracat potansiyeli ortaya koymaktadır. Pakistan, Türk gıda güvenliği ve sertifikasyon gerekliliklerini karşılayarak, güçlü deniz ürünleri üretim altyapısını kullanarak bu niş pazarda pay sahibi olabilir.

Mısırda (GTİP Kodu: 100590) ise 2023 yılında Pakistan'ın küresel ihracatı 347 milyon dolar olarak kaydedilmiş, Türkiye'nin ise ithalatı 558 milyon dolara ulaşmıştır. Pakistan'ın bu alandaki ihracat potansiyeli 347 milyon dolar olup, mısır üretiminin artırılması, kalite standartlarının iyileştirilmesi ve Türkiye'nin tarımsal gerekliliklerine uyum sağlanması halinde, Türkiye'nin artan talebine yönelik rekabetçi bir tedarikçi konumuna gelebilir. Elma suyu (GTİP Kodu: 200911) sektöründe, Pakistan 2023 yılında dünya genelinde 3 milyon dolar ihracat yaparken, Türkiye'nin ithalatı 48 milyon dolardır. Pakistan'ın Türkiye'ye ihracatı ise sadece 0,003 milyon dolar seviyesinde olup, 3 milyon dolarlık karşılanmamış bir potansiyel bulunmaktadır. İşleme teknolojilerine yatırım yapılarak ve markalaşma stratejileri geliştirilerek Pakistan, Türkiye'nin rekabetçi içecek sektöründe pazar payı kazanabilir.

"Diğer gıda hazırlıkları" (GTİP Kodu: 210390) segmenti de büyük bir fırsat sunmaktadır. Pakistan'ın 2023 yılında küresel ihracatı 129 milyon dolar iken, Türkiye'nin ithalatı 553 milyon dolardır. Ancak Pakistan'ın Türkiye'ye mevcut ihracatı yalnızca 1,7 milyon dolar seviyesinde olup, 128 milyon dolarlık önemli bir ihracat potansiyeli mevcuttur. Hedefe yönelik pazarlama stratejileri ve Türk distribütörlerle kurulacak işbirlikleri, Pakistan'ın bu sektördeki varlığını güçlendirebilir. 2023 yılında tuvalet sabunları (GTİP Kodu: 340120) alanında Pakistan'ın dünya genelindeki ihracatı 12 milyon dolar iken, Türkiye'nin bu üründe ithalatı 52 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Pakistan'ın Türkiye'ye ihracatı yalnızca 0,3 milyon dolar seviyesinde olup, 12 milyon dolarlık önemli bir ihracat potansiyeli bulunmaktadır. Ancak diğer sabun türlerinde (HS Kodları: 340211, 340220) Pakistan'ın ihracatı 2022 sonrasında kaybolmuş, bu da rekabet gücünde bir gerilemeye işaret etmektedir. Üretim verimliliğinin artırılması ve marka değerinin güçlendirilmesi yoluyla Pakistan, bu pazar segmentine yeniden girebilir.

Zemin kaplamaları (GTİP Kodu: 391890) alanında Pakistan'ın küresel ihracatı 1 milyon dolar iken, Türkiye'nin ithalatı 4 milyon dolar olup, 1 milyon dolarlık karşılanmamış potansiyel mevcuttur. Benzer şekilde, polietilen levhalarda (GTİP Kodu: 392020) Pakistan'ın dünya genelindeki ihracatı 14 milyon dolar olurken, Türkiye'nin ithalatı 242 milyon dolardır. Bu da 13 milyon dolarlık önemli bir potansiyeli göstermektedir. Plastik ev eşyaları (GTİP Kodu: 392490) kategorisinde ise Türkiye'nin 50 milyon dolar ithalatına karşılık Pakistan'ın karşılanmamış potansiyeli 19 milyon dolardır. Ürün kalitesinin iyileştirilmesi ve Türk standartlarına uyum sağlanması, Pakistan'ın bu sektördeki rekabet gücünü artırabilir. Bakır teller ve çubuklar (HS Kodları: 741311, 741320) alanında Pakistan'ın 2023 yılı

küresel ihracatı 3 milyon dolar iken, Türkiye'nin ithalatı 313 milyon dolara ulaşmıştır. Bu önemli fark, Pakistan'ın 3 milyon dolarlık ihracat potansiyeline işaret etmektedir. Tedarik zincirlerinin kurulması ve kalite standardının sürekli korunması, Pakistan'ın Türkiye'nin yüksek bakır talebinden pay almasını mümkün kılabilir.

2023 yılında Pakistan'ın el aletleri (GTİP Kodu: 820559) ve çatal-bıçak takımları (GTİP Kodu: 821599) alanındaki dünya genelindeki ihracatı sırasıyla 3 milyon dolar ve 3 milyon dolar seviyesindedir. Türkiye'nin bu ürünlerdeki ithalatı ise sırasıyla 28 milyon dolar ve 4 milyon dolar olurken, Pakistan'ın Türkiye'ye yaptığı ihracat önemsiz düzeydedir. Her iki ürün grubunda da 3 milyon dolarlık önemli bir ihracat potansiyeli bulunmaktadır. Pakistan, el aletlerini dayanıklı ve maliyet etkin olarak markalaştırarak bu pazarda rekabet edebilir. Öte yandan, 2023 yılında aydınlatma ürünleri (GTİP Kodu: 940520) alanında Pakistan'ın küresel ihracatı ihmal edilebilir seviyededir; ancak bu sektör, Pakistan'ın geliştirmesi halinde potansiyel bir büyüme alanı olarak öne çıkmaktadır. Türkiye'nin bu kategoriye yönelik ithalat talebi henüz karşılanmamış olup, gelecekte pazar gelişimi için fırsatlar sunmaktadır.

2018–2023 dönemine ait AKÜ değerleri dalgalanan ürünler, Pakistan'ın bazı sektörlerde istikrarlı bir karşılaştırmalı üstünlük geliştirmekte zorlandığını göstermektedir. Bu dalgalanmalar, özellikle düşük teknolojili ve standartlara duyarlı ürün gruplarında (örneğin belirli işlenmiş gıda maddeleri, plastik ambalaj ürünleri ve bazı hafif sanayi ürünleri) rekabetçi yapının kırılgan olduğunu ortaya koymaktadır. Türkiye'nin bu ürünlerdeki toplam ithalat talebi yüksek olmakla birlikte, ithalat tercihleri büyük ölçüde kalite standartları, lojistik güvenilirlik ve tedarik sürekliliğine bağlıdır.

Pakistan'ın bu dalgalı performansı, yapısal dönüşüm politikalarının eksikliğine ve dış pazarlara entegrasyon stratejilerinin yetersizliğine işaret etmektedir. Özellikle ürün kalitesinin iyileştirilmesi, Türkiye'nin teknik düzenlemelerine ve standartlarına tam uyum sağlanması ve hedef pazarlara yönelik proaktif tanıtım ve dağıtım kanallarının oluşturulması, bu ürünlerde sürdürülebilir rekabet avantajının oluşturulmasında kritik öneme sahiptir.

Bu ürün grupları üzerinde odaklanmak, yalnızca ihracat portföyünün çeşitlendirilmesine katkı sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda Türkiye ile ekonomik ilişkilerin daha dengeli ve yüksek katma değerli bir yapıya kavuşmasına da zemin hazırlayacaktır. Böylece Pakistan, orta vadede Türkiye pazarındaki varlığını güçlendirebilir ve ihracatını hem ürün çeşitliliği hem de miktar bazında artırarak uzun vadeli dış ticaret hedeflerine daha sağlam adımlarla yaklaşabilir.

4.2. Türkiye

Türkiye ile Pakistan arasında imzalanan yeni Mal Ticareti Anlaşması kapsamında, Türkiye tarafı, Pakistan pazarına serbest veya tercihli erişim sağlanacak 130 ürünü içeren bir liste sunmuştur. Bu

bölümde, söz konusu ürünlerin uluslararası pazarlardaki rekabetçilik düzeyleri, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) ve Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) endeksleri aracılığıyla analiz edilmektedir. Analiz kapsamında, 2018–2023 dönemine ait dış ticaret verileri kullanılarak, Türkiye'nin bu ürünlerde Pakistan'a yönelik ihracat potansiyelini ve göreli üstünlük yapısını değerlendirmek amaçlanmaktadır. Ayrıca 2023 yılı için ASKÜ değerlerinin hesaplanmasıyla, AKÜ göstergesinde ortaya çıkabilecek uç değerlerin etkisi azaltılmış ve ürünlerin karşılaştırmalı üstünlük düzeyleri daha dengeli biçimde ortaya konmuştur. Bu analiz, Türkiye'nin Pakistan'a yönelik ihracat stratejilerinin yönlendirilmesinde önemli ampirik bulgular sunmaktadır.

4.2.1. AKÜ Değeri 1'den Büyük Olan Ürünler

Tablo 7, 2018–2023 döneminde Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değeri 1'in üzerinde olan ürünleri göstermekte olup, Türkiye'nin bu ürünlerdeki rekabet gücünü ortaya koymaktadır. 2023 yılına ait Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değerleri ise Türkiye'nin bu kategorilerdeki sürdürülebilir gücünü vurgulamaktadır. Bu analiz, temel ürünleri belirleyerek, yeni kurulan Pakistan-Türkiye Mal Ticareti Anlaşması kapsamında bu ürünlerin ticaret potansiyelini değerlendirmektedir.

Tablo 7: 2018'den 2023'e Kadar AKÜ > 1

GDİP Kodu	AKÜ(RCA)						ASKÜ 2023
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
080212	1,671	1,7	1,972	2,014	2,566	3,072	3,75
080620	31,232	30,863	29,434	27,154	28,272	30,252	31,22
080810	1,432	1,276	1,491	2,186	2,352	2,345	2,92
081090	3,313	2,285	3,188	2,878	3,211	3,905	4,65
170230	3,69	3,9	4,636	3,088	2,785	1,911	2,39
180500	2,145	2,279	2,144	1,858	2,027	2,282	2,84
180631	2,342	2,354	2,743	2,845	3,253	2,75	3,39
180632	1,489	1,556	1,386	1,591	1,84	1,53	1,88
180690	2,491	2,458	2,418	2,498	2,889	2,64	3,26
200110	14,021	13,854	18,603	17,88	17,872	16,878	17,82
200819	15,914	15,361	15,595	14,907	13,093	13,658	14,58
210210	17,11	14,566	13,224	12,492	12,589	10,578	11,48
220210	1,813	1,688	1,708	2,075	2,186	1,538	1,89
320890	1,376	1,151	1,314	1,351	1,853	2,194	2,74
330510	1,827	1,708	1,838	1,921	2,47	2,618	3,24
391231	7,722	8,215	6,828	7,219	8,802	7,724	8,59
392310	1,809	1,676	1,732	1,563	1,572	1,472	1,79
401699	4,233	4,131	4,131	3,774	3,611	3,716	4,45
481159	2,406	2,798	2,857	2,134	2,531	2,778	3,42
560311	5,471	4,985	5,449	6,555	7,811	6,864	7,72
560312	10,273	8,95	8,027	8,338	9,576	8,91	9,8

Tablo 7 (devam): 2018'den 2023'e Kadar AKÜ > 1

GDİP Kodu	AKÜ(RCA)						ASKÜ 2023
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
701349	4,94	4,771	4,517	4,291	4,37	3,491	4,2
720838	8,422	6,339	6,289	4,131	2,807	1,514	1,85
720839	6,878	5,414	4,663	4,063	2,457	1,615	2
721070	1,814	1,473	1,433	1,573	1,97	1,038	1,07
722519	3,782	2,495	2,6	2,461	2,509	1,146	1,27
732111	6,874	8,048	7,214	6,774	7,793	7,85	8,72
732690	1,958	1,616	1,546	1,519	1,721	1,636	2,02
830242	1,038	1,019	1,207	1,223	1,353	1,393	1,67
840991	1,84	1,579	1,894	1,769	1,697	1,735	2,16
840999	3,437	3,86	3,848	3,554	3,211	3,185	3,87
841391	1,326	1,073	1,053	1,21	1,329	1,254	1,46
841869	1,179	1,375	1,383	1,089	1,264	1,347	1,6
841899	2,614	2,653	2,753	2,684	2,766	2,61	3,23
842131	3,149	2,847	3,275	2,583	2,819	3,284	3,98
847490	2,438	2,533	2,517	2,41	2,62	2,643	3,26
848310	1,475	1,287	1,301	1,341	1,3	1,252	1,45
850152	1,193	1,218	1,356	1,3	1,493	1,497	1,83
850300	1,03	1,502	1,761	1,612	2,363	2,186	2,73
850423	5,47	5,811	6,321	7,088	7,167	6,439	7,28
850490	1,238	1,167	1,283	1,258	1,846	2,047	2,56
851190	1,761	1,706	1,46	1,449	1,118	1,156	1,29
851660	7,285	7,337	6,421	6,302	6,152	6,183	7,02
852872	3,292	2,838	2,285	2,129	1,757	1,913	2,39
870829	1,476	1,389	1,43	1,38	1,45	1,44	1,75
870830	1,309	1,212	1,274	1,309	1,434	1,361	1,63
870870	3,758	4,816	4,963	4,865	5,655	5,111	5,92
870880	1,703	1,55	1,704	2,212	2,293	2,157	2,69
870899	1,685	1,659	1,761	1,805	1,844	1,823	2,27
960719	1,693	1,244	1,312	1,347	1,357	1,502	1,84
961900	5,059	4,703	4,68	4,232	4,863	4,902	5,7

Kaynak: ITC Ticaret haritası ve yazar tarafından yapılan hesaplamalar.

Yukarıdaki Tablo 7, 2018–2023 döneminde Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değeri 1'in üzerinde olan ürünleri göstermekte olup, Türkiye'nin bu ürünlerdeki rekabet gücünü ortaya koymaktadır. 2023 yılına ait Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değerleri ise Türkiye'nin bu kategorilerdeki sürdürülebilir gücünü vurgulamaktadır. Bu analiz, temel ürünleri belirleyerek, yeni kurulan Pakistan-Türkiye Mal Ticareti Anlaşması kapsamında bu ürünlerin ticaret potansiyelini değerlendirmektedir.

Türkiye'nin fındık (GTİP Kodu: 080212), üzüm (GTİP Kodu: 080620), elma (GTİP Kodu: 080810) ve taze ya da kurutulmuş meyveler (GTİP Kodu: 081090) ihracatı, istikrarlı karşılaştırmalı üstünlükler sergilemektedir. 2023 yılı için Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değerleri sırasıyla 3,75, 31,22, 2,92 ve 4,65 olarak hesaplanmıştır. Bu Türkiye'nin tarımsal ürünlerdeki

küresel rekabet gücünü yansıtmaktadır. Pakistan'ın özellikle işlenmiş gıda ve şekerleme sektörlerinde yüksek kaliteli meyve ve kuruyemiş talebinin artması, bu kategorilerde ticaretin artırılması için önemli fırsatlar yaratmaktadır. Gümrük vergilerinin azaltılması ve kalite standartlarının sağlanmasına yönelik ortak çabalar, ikili ticaretin büyümesini destekleyebilir.

Şekerleme ürünleri (GTİP Kodu: 170230) ve kakao bazlı ürünler (GTİP Kodları: 180500, 180631, 180632, 180690) yüksek AKÜ ve ASKÜ değerleri ile Türkiye'nin gelişmiş şekerleme sektörünü ortaya koymaktadır. Özellikle şekerli kakao tozu (ASKÜ: 3,39) ve diğer kakao hazırlıkları (ASKÜ: 3,26) Pakistan'daki paketlenmiş ve işlenmiş ürünler pazarına hitap etmektedir. Ticaret anlaşması kapsamındaki gümrük indirimi, Türkiye'nin Pakistan'daki yüksek kaliteli şekerleme ürünleri talebini karşılamasını kolaylaştırabilir. Türkiye'nin koruyucu gıdaları, örneğin salatalık ve turşu (GTİP Kodu: 200110) ile diğer biçimlerdeki kuruyemişler (GTİP Kodu: 200819), sırasıyla 17,82 ve 14,58 ASKÜ değerleriyle güçlü karşılaştırmalı üstünlükler sergilemektedir. Bu ürünler, Pakistan'ın kentsel bölgelerindeki işlenmiş ve koruyucu gıda talebini karşılayabilir. Ortak girişimler ve tedarik zinciri iş birlikleri piyasa erişimini artırabilir. Gıda hazırlıkları (GTİP Kodu: 210210) ve alkolsüz içecekler (GTİP Kodu: 220210) Türkiye'nin rekabet avantajını korumakta olup, ASKÜ değerleri sırasıyla 11,48 ve 1,89'dur. Pakistan'da hazır içecekler ve aroma zenginleştirilmiş içecekler yönündeki tüketici eğilimi, Türkiye'nin ihracat kapasitesiyle uyumludur. Ambalajlama yenilikleri ve rekabetçi fiyatlandırma stratejileri, Türk ihracatçılarının Pakistan pazarındaki payını artırmalarına yardımcı olacaktır.

Endüstriyel ürünler arasında boya (GTİP Kodu: 320890), plastik filmler (GTİP Kodu: 391231), plastik saklama ürünleri (GTİP Kodu: 392310) ve vulkanize kauçuk (GTİP Kodu: 401699) Türkiye'nin ileri düzey üretim kapasitesini yansıtmaktadır. Plastik filmler için 8,59 ve kauçuk ürünleri için 4,45 gibi yüksek Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değerleri, bu alanlarda büyüme potansiyelinin güçlü olduğunu göstermektedir. Pakistan'ın inşaat ve sanayi sektörleri, Türk uzmanlığından faydalanarak karşılıklı fayda sağlayan ticaret ilişkilerinin gelişmesine zemin hazırlayabilir. Türkiye'nin sıcak haddelenmiş çelik levhalar (GTİP Kodları: 720838 ve 720839), galvanizli levhalar (GTİP Kodu: 721070) ve yassı haddelenmiş alaşımlı çelik (GTİP Kodu: 722519) ürünleri azalan AKÜ trendlerine rağmen rekabetçi konumunu korumaktadır. Pakistan'ın altyapı geliştirme projeleri bu ürünlere yönelik talebi artırmaktadır. Ticaret anlaşması kapsamında teknoloji transferi ve gümrük kolaylaştırıcı önlemlerle bu ticaretin canlandırılması mümkün olabilir. Makine parçaları (GTİP Kodu: 841391) ve soğutma ekipmanları (GTİP Kodu: 841869) ise istikrarlı rekabetçilik göstermektedir. Benzer şekilde, otomotiv bileşenleri arasında tamponlar (GTİP Kodu: 870829), frenler (GTİP Kodu: 870830) ve süspansiyon sistemleri (GTİP Kodu: 870870), Türkiye'nin küresel otomotiv tedarik zincirindeki güçlü konumunu ortaya koymaktadır. Pakistan'ın gelişmekte olan otomotiv sektörü, Türk ihracatçılara kaliteli ve rekabetçi fiyatlı girdiler sunma fırsatı sağlamaktadır.

Elektrikli ürünler arasında elektrik motorları (GTİP Kodu: 850152) ve transformatörler (GTİP Kodları: 850423, 850490) yer almakta olup, sırasıyla 1,83 ve 7,28 düzeyindeki Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değerleri Türkiye'nin elektrikli üretimdeki liderliğini vurgulamaktadır. Fırın gibi ev tipi cihazlar (GTİP Kodu: 851660) da 7,02'lik ASKÜ değeriyle önemli bir potansiyel taşımaktadır. Pakistan'ın enerji verimliliğine yönelik artan talebi, bu kategorilerde Türk ihracatının artmasına katkı sağlayabilir. Türkiye'nin tekstil ve giyim aksesuarlarındaki AKÜ değerleri istikrarlı seyretmekte olup, dokuma kumaşlar (GTİP Kodu: 560311) için 7,72 ve hijyen ürünleri (GTİP Kodu: 961900) için 5,70 gibi yüksek ASKÜ değerleri görülmektedir. Pakistan'ın büyük bir tekstil ihracatçısı olması nedeniyle, teknik kumaşlar ve üst düzey hijyen ürünleri gibi uzmanlaşmış ithalat kalemleri aracılığıyla Türk ürünleri, Pakistan'ın yerli sanayisini tamamlayıcı bir rol oynayabilir.

Türkiye'nin Pakistan'a ihracatında AKÜ değeri 1'in üzerinde olan ürünler, iki ülke arasındaki ticaretin hem sektörel çeşitliliğini hem de yapısal tamamlayıcılığını ortaya koymaktadır. Tarım, gıda işleme, tekstil, kimya, otomotiv ve makine sektörlerinde Türkiye'nin sahip olduğu karşılaştırmalı üstünlükler, sadece üretim kapasitesi ve kalite açısından değil, aynı zamanda ihracatın sürdürülebilirliği ve yüksek katma değer potansiyeli bakımından da stratejik önem taşımaktadır. Pakistan'ın ithalat talebindeki artış, özellikle işlenmiş gıda, inşaat malzemeleri, hijyen ürünleri ve teknik tekstiller gibi alanlarda Türk ürünlerine yönelik yeni fırsatlar yaratmaktadır. Gümrük tarifelerinin düşürülmesi, teknik standartlarda uyum, lojistik altyapının iyileştirilmesi ve özel sektör iş birliklerinin teşvik edilmesi yoluyla, bu ürün gruplarında Türkiye'nin ihracat payı artırılabilir. Böylece, Türkiye sadece mevcut üstünlüklerini korumakla kalmayıp, Pakistan ile uzun vadeli, dengeli ve sürdürülebilir ticaret ilişkileri geliştirme yönünde önemli bir avantaj elde edebilir.

4.2.2. AKÜ Değeri 1'den Küçük Olan Ürünler

Bu bölümde, 2018–2023 yılları arasında Pakistan-Türkiye Ticaret Anlaşması kapsamındaki ve Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değeri 1'in altında olan ürünler analiz edilmektedir. Bu ürünler, Pakistan pazarında Türkiye açısından sınırlı karşılaştırmalı üstünlükler sergilemekte olup, 2023 yılına ait Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değerleri rekabetçilikleri hakkında daha derinlemesine bilgiler sunmaktadır. Ayrıca, bu ürünlerin ticaret dinamikleri ve özel eğilimleri incelenerek, potansiyel iyileştirme alanları tespit edilmektedir.

Tablo 8: 2018'den 2023'e Kadar AKÜ < 1

GDİP Kodu	AKÜ(RCA)						ASKÜ 2023
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
090240	0,04	0,05	0,04	0,04	0,06	0,04	-22,41
190410	0,69	0,69	0,62	0,52	0,6	0,6	-0,05
230910	0,06	0,11	0,18	0,26	0,42	0,47	-0,65
300490	0,24	0,26	0,29	0,3	0,26	0,28	-2,33
330210	0,5	0,54	0,58	0,53	0,64	0,77	0,48
330499	0,18	0,21	0,23	0,21	0,24	0,32	-1,82
350790	0,64	0,66	0,66	0,49	0,59	0,61	-0,03
380891	0,66	0,64	0,63	0,61	0,61	0,69	0,23
382200	0,16	0,17	0,39	0,5	0	0	0
382499	0,55	0,56	0,54	0,45	0,56	0,67	0,18
390110	0,11	0,22	0,19	0,22	0,27	0,4	-1,12
390120	0,07	0,12	0,1	0,4	0,62	0,51	-0,44
391910	0,71	0,61	0,63	0,63	0,73	0,69	0,23
392690	0,61	0,52	0,54	0,54	0,58	0,56	-0,23
401693	0,49	0,51	0,65	0,69	0,77	0,89	0,76
550130	0	0	0	0	0	0	0
550330	0	0	0	0	0	0	0
741110	0,7	0,49	0,61	0,84	0,95	0,95	0,89
841480	0,55	0,54	0,64	0,72	0,85	0,88	0,75
841490	0,82	0,77	0,79	0,85	0,83	0,83	0,61
842199	0,41	0,37	0,42	0,48	0,54	0,66	0,15
848180	0,75	0,79	0,79	0,81	0,83	0,86	0,71
848190	0,65	0,53	0,54	0,58	0,62	0,71	0,31
848210	0,77	0,63	0,67	0,63	0,61	0,62	0,01
848330	0,66	0,67	0,83	0,8	0,88	0,99	0,99
848340	0,42	0,49	0,5	0,55	0,61	0,71	0,3
850440	0,17	0,17	0,15	0,15	0,19	0,18	-4,35
851762	0,05	0,04	0,04	0,04	0,07	0,1	-8,8
851770	0,02	0,03	0,02	0,03	0	0	0
852990	0,06	0,05	0,04	0,03	0,05	0,04	-23,74
853669	0,6	0,56	0,56	0,53	0,49	0,51	-0,45
853690	0,43	0,47	0,46	0,49	0,61	0,76	0,44
853890	0,32	0,32	0,31	0,3	0,3	0,36	-1,45
870840	0,07	0,12	0,16	0,2	0,21	0,22	-3,29
901839	0,3	0,37	0,43	0,4	0,34	0,33	-1,65
950300	0,08	0,09	0,08	0,12	0,15	0,14	-5,91

Kaynak: ITC Ticaret haritası ve yazar tarafından yapılan hesaplamalar.

Yukarıdaki Tablo 8'de yapılan hesaplamalar, GTİP Kodu 090240 (Paketlenmiş Siyah Çay) ürününün 2018-2023 döneminde sürekli olarak AKÜ değerlerinin 1'in altında kaldığını ve 2023 yılı ASKÜ değerinin -22,41'e gerilediğini göstermektedir. Bu durum, Türkiye'nin bu üründeki ihracat potansiyelinde önemli bir dezavantaj yaşadığını ortaya koymaktadır. Çayın yüksek talep gören bir ürün olmasına rağmen, Türkiye'nin Pakistan pazarında rekabet edememesi muhtemelen güçlü yerel üretim ve Sri Lanka gibi köklü tedarikçilerden yapılan ithalattan kaynaklanmaktadır.

GTİP Kodu 190410 (Bebekler için Hazırlanmış Gıdalar) ise yıllar boyunca yaklaşık 0,60 civarında istikrarlı AKÜ değerleri sergilemektedir. 2023 yılı ASKÜ değeri -0,05 ile rekabetçilik açısından hafif ancak sürekli bir dezavantajı işaret etmektedir. Bu ürün, pazarlama faaliyetlerinin artırılması ve rekabetçi fiyatlandırma stratejileriyle Pakistan pazarındaki varlığını güçlendirebilir. GTİP Kodu 230910 (Köpek veya Kedi Maması) ise 2018'de 0,06 olan AKÜ değerini 2023'te 0,47'ye yükselterek olumlu bir trend göstermektedir. Her ne kadar 2023 ASKÜ değeri -0,65 ile negatif olsa da AKÜ'deki istikrarlı artış artan ihracat potansiyelini göstermektedir. Gelişmiş ticaret kolaylıkları ve hedeflenmiş tanıtım faaliyetleri ile bu ürünün Pakistan pazarında daha yüksek bir paya ulaşması mümkündür. GTİP Kodu 300490 (Tıbbi Ürünler) için Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değerleri sürekli olarak 1'in altında seyretmekte olup, 2023 yılında Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değeri -2,33 olarak gerçekleşmiştir. İlaç sektörü oldukça rekabetçi bir alan olup, Türkiye, Pakistan pazarında ürünlerini konumlandırmakta sıkı düzenleyici çerçeveler ve yerel ile çok uluslu firmaların hakimiyeti nedeniyle zorluklarla karşılaşmaktadır. GTİP Kodu 330210 (Koku Karışımları) ise 2023 yılında 0,77'ye ulaşan artan AKÜ değerleri ve 0,48 olan pozitif ASKÜ değeriyle Türkiye'nin bu sektördeki rekabetçiliğinin güçlendiğine işaret etmektedir. Pakistan'da parfüm ve ilgili ürünlere olan talebin artması, Türkiye'nin bu pazardaki potansiyelini artırmaktadır.

GTİP Kodu 330499 olan Güzellik ve Makyaj Ürünleri ise sınırlı olmakla birlikte AKÜ değerlerinde bir iyileşme göstermekte, ancak 2023 yılında ASKÜ değeri -1,82 ile rekabet gücünün hala düşük olduğunu ortaya koymaktadır. Buna rağmen, Pakistan'daki genişleyen kozmetik pazarı göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye'nin markalaşma ve niş pazarlara odaklanarak avantaj sağlaması mümkündür. GTİP Kodu 401693 olan Conta ve Sızdırmazlık Elemanları için AKÜ değerleri düzenli olarak artmakta olup, 2023 yılında 0,89'a ulaşmış ve ASKÜ değeri 0,76 olarak kaydedilmiştir. Bu büyüme, Türkiye'nin endüstriyel ürün ihracatında kalite ve maliyet etkinliğiyle desteklenen artan uzmanlığını ve Pakistan pazarındaki potansiyelini yansıtmaktadır. GTİP Kodu 741110 olan Bakır Borular ve Tüpler ise AKÜ değerlerinde keskin bir yükseliş göstermiş ve 2023'te 0,95'e ulaşmış, ASKÜ değeri ise 0,89 olarak kaydedilmiştir. Türkiye, rakipleriyle neredeyse eşit seviyeye ulaşmış olup, bu durum inşaat ve endüstri sektörlerinde ihracat artışı için umut vadeden bir kategori oluşturmuştur. GTİP Kodu 848330 olan Rulmanlar ve Bileşenleri için AKÜ değerleri 2023 yılında 0,99'a yükselmiş olup, ASKÜ değeri de 0,99'dur. Bu, Pakistan'daki endüstriyel bileşenlere yönelik talep doğrultusunda Türkiye için güçlü bir ihracat potansiyeline işaret etmektedir.

Buna karşılık, GTİP Kodu 850440 olan Elektrik Transformatörleri ve GTİP Kodu 851762 olan Telekomünikasyon Ekipmanları negatif ASKÜ değerleriyle sırasıyla -4,35 ve -8,80 olarak gerçekleşmiş, bu da yüksek teknoloji gerektiren ve uzmanlık alanı olan sektörlerde Türkiye'nin rekabet gücünün sürdürülebilir şekilde zayıf olduğunu göstermektedir. Son olarak, GTİP Kodu 950300 olan Oyuncaklar

ve Modeller için AKÜ değerleri 2018'de 0,08'den 2023'te 0,14'e hafif bir artış sergilemekle birlikte, ASKÜ değeri -5,91 ile mevcut oyuncak ihracatçılarının baskısı karşısında rekabetin devam eden zorluklarını ortaya koymaktadır. Bu analiz, büyüme potansiyeline sahip sektörler ile stratejik müdahale gerektiren sektörleri belirleyerek, Türkiye'nin tercihli ticaret anlaşması kapsamında Pakistan pazarındaki ticaret performansını artırm Analiz edilen ürün gruplarında, Türkiye'nin Pakistan pazarındaki rekabet gücü sektörel bazda farklılık göstermektedir. ASKÜ değeri negatif olan ürünler, Türkiye'nin bazı sektörlerde yapısal dezavantajlar taşıdığını ortaya koyarken; artış eğilimindeki AKÜ değerleri, orta vadede rekabet gücünün geliştirilebileceğini göstermektedir. Özellikle elektrikli ekipmanlar, ilaç ve yüksek teknoloji gerektiren ürünlerde Türkiye'nin zayıf performansı, bu alanlardaki teknoloji açığına ve pazara girişteki regülasyon engellerine işaret etmektedir. Buna karşılık, güzellik ürünleri, conta ve rulmanlar, bakır borular ve koku karışımları gibi ürünlerdeki pozitif eğilim, kaliteli üretim ve maliyet avantajı ile Türkiye'nin bu sektörlerde rekabet gücünü artırabileceğini göstermektedir. Bu tablo, Türkiye'nin Pakistan pazarında sürdürülebilir ihracat artışı sağlayabilmesi için sektörel strateji geliştirmesi gerektiğini; teknoloji transferi, markalaşma, hedefli tanıtım ve regülasyon uyumu gibi mikro politikalarla desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.ak için politika yapıcılar ve ihracatçılar için temel bir rehber sunmaktadır.

4.2.3. Değişken AKÜ Değerine Sahip Ürünler

Bu bölüm, 2018'den 2023'e kadar Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değerlerinde değişim gösteren ürünleri incelemektedir. Bu değişiklikler, farklı sektörlerdeki rekabet gücünün zaman içinde nasıl evrildiğini ortaya koymaktadır. 2023 yılı için analiz, daha dengeli bir değerlendirme sağlamak amacıyla Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değerlerini de içermektedir.

Tablo 9: AKÜ Değişimi Gösteren Ürünler (2018–2023, milyon ABD doları)

GTİP KODU	2018	2019	2020	2021	2022	2023	ASKÜ 2023
180620	0,64	0,69	0,64	0,55	1,03	0,94	0,88
210690	1,05	0,94	0,88	0,81	0,93	1,06	1,11
230400	0,1	0,88	0,86	1	1,7	1,52	1,86
230990	1,05	0,96	0,92	1,19	1,76	1,51	1,85
321519	0,66	0,74	0,91	0,98	1,75	1,93	2,41
330290	0,67	0,81	0,84	0,93	1,15	1,15	1,28
340211	1,22	1	1,08	1,09	0	0	0
340290	0,76	0,74	1,2	0,75	0,83	1,01	1,02
481190	0,92	1,21	1,28	0,94	0,9	1,11	1,21
701090	0,89	1,33	1,77	1,4	1,53	1,74	2,16
730799	0,84	0,86	0,83	0,93	1,04	1,07	1,13

Tablo 9 (devam): AKÜ Değişimi Gösteren Ürünler (2018–2023, milyon ABD doları)

GTİP KODU	2018	2019	2020	2021	2022	2023	ASKÜ 2023
740811	1,19	0,74	1,17	1,04	1,07	1,19	1,36
760612	0,86	0,89	0,93	1,24	1,22	0,9	0,78
840820	1,04	0,85	0,83	0,19	0,1	0,09	-10,19
841330	0,31	1,15	1,15	1,33	1,53	1,45	1,75
841590	0,97	1,55	1,9	1,92	2,17	2,12	2,64
848110	1,44	1,24	1,07	0,97	1,01	1,02	1,04
851220	1,08	1	1,06	0,92	0,95	0,98	0,95
851769	1,15	1,62	0,27	0,27	0,67	0,35	-1,54
940190	0,65	1,44	1,47	1,49	0	0	0

Kaynak: ITC Ticaret haritası ve yazar tarafından yapılan hesaplamalar.

Tablo 9'daki bulgulara göre, 180620 GTİP kodlu (Kakao İçeren Çikolata ve Diğer Gıda Hazırlıkları) ürünler için Türkiye'nin AKÜ değerlerinin 2018'den 2023'e kadar dalgalanma gösterdiğini ortaya koymaktadır. AKÜ değerleri 0,55 ile 1,03 arasında değişmiş olup, 2022 yılında 1,03 ile önemli bir artış kaydedilmiştir; bu durum, ürünün rekabet gücünde belirgin bir iyileşmeyi işaret etmektedir. 2023 yılında AKÜ değerinde hafif bir düşüş (0,94) gözlenmesine rağmen, 2023 yılı ASKÜ değeri 0,88 olarak hesaplanmış ve Türkiye'nin bu üründeki karşılaştırmalı üstünlüğünü sürdürdüğünü göstermektedir. Bu bulgu, Türkiye'nin çikolata ihracatının kalite iyileştirmeleri veya Pakistan'daki talep artışı nedeniyle güçlendiğine işaret etmektedir. 210690 GTİP kodlu gıda hazırlıkları için Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değerleri 2018'den 2023'e kadar sürekli olarak 0,8'in üzerinde seyretmiştir. Bu durum bu kategoriye ilişkin sürdürülebilir bir karşılaştırmalı üstünlüğü göstermektedir. AKÜ değeri 2023 yılında 1,06'ya yükselmiş ve 2023 yılı Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değeri 1,11 olarak hesaplanmıştır. Bu veriler Türkiye'nin bu alandaki artan rekabet gücünü vurgulamaktadır. Bu istikrarlı artış, Türkiye'nin Pakistan'ın özel gıda ürünlerine olan talebini karşılayabilme kapasitesine ve çeşitlendirilmiş ürün portföyü veya avantajlı ticaret koşullarına bağlanabilir.

Soya küspesi (soybean meal) ihracatında ise dikkate değer bir AKÜ artışı gözlenmiş, 2018'de 0,10 olan değer 2022'de 1,70'e ulaşmıştır. 2023'te AKÜ'de hafif bir düşüş (1,52) yaşanmış olsa da 2023 yılı ASKÜ değeri 1,86 olarak yüksek bir rekabet gücünü ortaya koymaktadır. Bu eğilim, Türkiye'nin yüksek kaliteli soya küspesi ihracatı ile Pakistan'ın tarım ve yem ihtiyaçlarını karşılama kapasitesinin güçlendiğini göstermektedir. Hayvan yemi hazırlıkları için AKÜ değerleri yıllar içinde istikrarlı bir büyüme kaydetmiş; 2018'de 1,05 iken 2022'de 1,76'ya yükselmiş, ardından 2023'te hafif bir gerilemeyle 1,51'e düşmüştür. 2023 yılı için hesaplanan 1.85'lik ASKÜ değeri Türkiye'nin bu alandaki karşılaştırmalı üstünlüğünü desteklemektedir. Bu durum, Türkiye'nin kaliteli ürünler ve rekabetçi

fiyatlandırma stratejileri sayesinde Pakistan'daki hayvan yemi pazarında hakimiyet kurma potansiyelini ortaya koymaktadır.

Türkiye'nin boya ve vernik ihracatı ise 2018'de 0,66 olan AKÜ değerinden 2023'te 1,93'e kadar istikrarlı bir artış göstermiştir. 2023 yılı ASKÜ değeri 2,41 olarak yüksek çıkmış ve bu kategoriyi Türkiye'nin güçlü ihracat alanlarından biri haline getirmiştir. Artan AKÜ ve ASKÜ değerleri, Türkiye'nin Pakistan'ın yüksek kaliteli endüstriyel ve dekoratif kaplamalar talebini karşılayabilme kapasitesini göstermektedir. Koku verici maddeler (GTİP Kodu 330210) için Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değerleri yıllar içinde istikrarlı bir şekilde artış göstermiş; 2018'de 0,67 iken 2023'te 1,15'e ulaşmış ve 2023 yılı Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değeri 1,28 olarak hesaplanmıştır. Bu durum, Türkiye'nin parfüm ve kozmetik sektöründe artan rekabet gücünü yansıtarak, Pakistan'daki tüketici pazarına yenilikçi ve cazip ürünlerle hizmet vermeye devam ettiğini göstermektedir. Organik yüzey aktif maddelerden (GTİP Kodu 340211) oluşan ürünlerin AKÜ değerleri 2021 yılına kadar güçlü seyrederken, 2022 yılından itibaren 0,00'a düşmüştür. Bu da ticaret dinamiklerinde veya ihracat önceliklerinde bir değişimi işaret etmektedir. Buna karşılık, organik yüzey aktif maddeler, yıkama ve temizleme müstahzarları **(**GTİP Kodu 340290) için AKÜ değeri 2018'de 0,76 iken 2023'te 1,01'e yükselmiş ve 2023 ASKÜ değeri 1,02 olarak gerçekleşmiştir. Bu gelişme, Türkiye'nin Pakistan pazarındaki temizlik ve hijyen ürünlerine yönelik odaklanmış çabalarını göstermektedir.

Türkiye'nin kağıt ve ambalaj malzemeleri kategorisindeki AKÜ değerleri de istikrarlı bir artış göstermiş; 2020'de 1,28 ile zirve yapmış, ardından geçici bir düşüş yaşamış, 2023'te ise 1,11'e yükselmiş ve 2023 ASKÜ değeri 1,21 olarak hesaplanmıştır. Bu durum, Türkiye'nin Pakistan'a yüksek kaliteli kağıt ve ambalaj malzemeleri tedarikindeki güçlenen konumunu göstermektedir. Cam ürünleri kategorisinde AKÜ değerleri önemli bir artış göstermiştir; 2018'de 0,89 iken 2023'te 1,74'e yükselmiş ve ASKÜ değeri 2,16 olarak gerçekleşmiştir. Bu artış, Türkiye'nin yenilikçi üretim süreçleri ve Pakistan'daki cam ürünlerine artan talep sayesinde güçlü karşılaştırmalı üstünlük sağladığını göstermektedir.

Demir ve çelik ürünleri (GTİP Kodu 730799) için AKÜ değerleri 2018'de 0,84 iken 2023'te 1,07'ye yükselmiş, 2023 ASKÜ değeri ise 1,13 olarak hesaplanmıştır. Benzer şekilde, bakır ürünleri (GTİP Kodu 740811) de düzenli bir büyüme göstererek 2023'te AKÜ 1,19 ve ASKÜ 1,36 değerlerine ulaşmıştır. Bu eğilimler, Türkiye'nin Pakistan'da sanayi ve inşaat malzemeleri pazar payını artırmaya yönelik sürekli çabalarını ortaya koymaktadır. Alüminyum ürünlerinin AKÜ değeri 2021 yılında 1,24 ile zirve yapmasına karşın, 2023'te 0,90'a gerilemiş ve ASKÜ değeri 0,78 olarak gerçekleşmiştir. Bu düşüş, artan rekabet veya pazar tercihlerindeki değişikliklere işaret etmekte olup, Türk ihracatçılarının stratejik uyarlamalar yapmasını gerektirmektedir. Makine ürünleri (GTİP Kodu 841330) ise AKÜ

değerinde istikrarlı bir artış göstererek 2023 yılında 1,45'e ulaşmıştır. ASKÜ değeri ise 1,75 olmuştur. Benzer şekilde, klima cihazları (GTİP Kodu 841590) önemli bir büyüme kaydederek 2023'te AKÜ değerini 2,12'ye yükseltmiş ve ASKÜ değeri 2,64 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, Türkiye'nin Pakistan'daki endüstriyel ve ev aletleri pazarındaki güçlü konumunu vurgulamaktadır.

Analiz, Pakistan-Türkiye Mal Ticareti Anlaşması kapsamında Türkiye'nin farklı ürün kategorilerinde sağlam bir performans sergilediğini göstermektedir. Çoğu ürün için artan AKÜ ve ASKÜ değerleri, Türkiye'nin rekabet gücünü ve özellikle makine, gıda hazırlıkları ve inşaat malzemeleri gibi yüksek talep gören sektörlerde Pakistan'ın ithalat ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik stratejik odaklanmasını yansıtmaktadır. Ürün kalitesinin artırılması ve ürün çeşitliliğinin genişletilmesine yönelik devam eden çabalar, Türkiye'nin Pakistan'a yönelik ihracat portföyünü daha da güçlendirebilir.

4.2.4. İhracat Potansiyeli

Bu bölümde, 2018-2023 yılları arasında Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değeri 1'in üzerinde olan ürünlerin Türkiye'nin Pakistan'a ihracat potansiyeli analiz edilmektedir. 2023 yılı için Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değerinin de değerlendirmeye dahil edilmesi, analizlerin bütüncül ve dengeli yapılmasını sağlamaktadır. Potansiyel, Türkiye'nin dünya geneline yaptığı ihracatlar, Pakistan'ın dünya genelinden gerçekleştirdiği ithalatlar ve Türkiye'nin Pakistan'a mevcut ihracat seviyeleri karşılaştırılarak belirlenmiştir. Her bir ürünün ihracat açığı vurgulanarak, ticaretin genişletilmesine yönelik fırsatlar ortaya konmaktadır. Bahsi geçen ürünler, Pakistan ile imzalanan Mal Ticareti Anlaşması kapsamında ticarete konu olmaktadır. Bu potansiyeller, Türkiye'nin küresel düzeyde güçlü rekabet avantajına sahip olduğu ancak 2023 yılında Pakistan pazarında sınırlı ticaret hacmine sahip olan ürünlere yönelik Pakistan'daki henüz karşılanmamış talebe dayanmaktadır.

4.2.5. AKÜ Değeri 1'den Büyük Olan Ürünlerin İhracat Potansiyeli

Tablo 10: AKÜ > 1 Olan Ürünlerin İhracat Potansiyeli (2018–2023, milyon ABD doları)

GTİP Kodu	TRY'nin Dünyaya İhracatı - 2023	PAK'ın Dünyadan İthalatı - 2023	TRY'nin PAK'a Mevcut İhracatı – 2023	İhracat Potansiyeli - 2023
080212	155,1M	2,7M	0,0M	2,7M
080620	508,2M	9,5M	0,5M	9,0M
080810	175,4M	10,6M	0,09 M	10,5M
081090	136,6M	19,7M	0,0M	19,7M
170230	75,2M	5,7M	0,0M	5,7M
180500	83,3M	21,1M	0,0M	21,1M

Tablo 10 (devam): AKÜ > 1 Olan Ürünlerin İhracat Potansiyeli (2018–2023, milyon ABD doları)

GTİP Kodu	TRY'nin Dünyaya İhracatı - 2023	PAK'ın Dünyadan İthalatı - 2023	TRY'nin PAK'a Mevcut İhracatı – 2023	İhracat Potansiyeli - 2023
180631	189,6M	0,4M	0,051 M	0,4M
180632	106,0M	0,5M	0,033 M	0,5M
180690	516,4M	1,8M	0,8M	0,9 M
200110	159,8M	0,026 M	0,033 M	-0,007 M
200819	902,9M	1,0M	0,1 M	0,8M
210210	240,2M	8,3M	0,1M	8,2M
220210	252,8M	3,3M	0,082 M	3,3M
320890	218,0M	11,7M	0,3M	11,5M
330510	179,5M	4,0M	0,2M	3,8M
391231	89,0M	11,9M	1,2M	10,7M
392310	249,6M	1,2M	0,3M	0,9 M
401699	636,6M	14,5M	0,3M	14,2M
481159	215,7M	23,5M	0,5M	23,0M
560311	163,0M	14,1M	5,3M	8,9M
560312	324,0M	11,1M	4,2M	7,0M
701349	110,6M	2,3M	0,099 M	2,2M
720838	148,4M	149,3M	0,0M	148,4M
720839	321,1M	329,3M	0,0M	321,1M
721070	160,4M	79,1M	0,0M	79,1M
722519	35,3M	18,7M	0,0M	18,7M
732111	448,5M	0,8M	0,07 M	0,7M
732690	1056,9M	25,6M	4,2M	21,4M
830242	146,2M	10,5M	0,3M	10,3M
840991	613,5M	42,9M	0,3M	42,6M
840999	1357,8M	56,0M	0,6M	55,5M
841391	232,2M	23,3M	0,1M	23,2M
841869	184,7M	26,9M	0,9M	26,0M
841899	240,5M	28,8M	0,8M	28,0M
842131	156,2M	4,8M	0,9M	4,0M
847490	277,8M	17,4M	0,031 M	17,4M
848310	189,3M	16,7M	3,9M	12,8M
850152	171,9M	13,4M	0,3M	13,1M
850300	610,9M	14,6M	0,8M	13,8M
850423	486,3M	32,2M	0,0M	32,2M
850490	336,0M	12,9M	0,07 M	12,8M
851190	39,9M	7,8M	0,0M	7,8M
851660	1186,7M	2,8M	0,027 M	2,7M
852872	951,2M	7,5M	0,006 M	7,4M
870829	1289,4M	30,0M	0,4M	29,6M
870830	558,3M	4,8M	0,01 M	4,8M
870870	1269,2M	2,0M	0,7M	1,3M
870880	614,9M	3,5M	0,007 M	3,5M
870899	2082,6M	58,3M	0,3M	58,0M
960719	27,1M	7,0M	0,1M	6,9M
961900	974,3M	4,0M	0,6M	3,4M

Kaynak: ITC Ticaret haritası ve yazar tarafından yapılan hesaplamalar.

Tablo 10'da yer alan verilere göre, tarım ve gıda sektöründe Türkiye'nin badem (GTİP Kodu: GTİP Kodu:080212), kuru üzüm (GTİP Kodu:080620), taze elma (GTİP Kodu:080810) ve diğer meyveler (GTİP Kodu:081090) gibi ürünlerde önemli bir ihracat potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Türkiye'nin bu ürünlerdeki küresel ihracatı yüksek düzeyde olup, örneğin kuru üzümde 508,2 milyon dolar, taze elmada 175,4 milyon dolar civarındadır; ancak Pakistan'a yönelik ihracatlar oldukça sınırlı kalmaktadır. Benzer şekilde, kakao ürünleri (GTİP Kodları: 180500, 180631, 180632) ve hazırlanan meyve ve kuruyemiş ürünleri (200819) açısından da yaklaşık 30 milyon doları aşan önemli bir karşılanmamış talep potansiyeli bulunmaktadır. Türkiye'nin bu talebi karşılayabilme kapasitesi, küresel ihracattaki güçlü performansına dayanmaktadır. Sanayi malları ve kimya sektörü de önemli fırsatlar sunmaktadır. Boya ve vernikler (GTİP Kodu 320890), selüloz asetatlar (391231) ve kauçuk ürünleri (GTİP Kodu:401699) gibi ürünlerde toplam 36 milyon doları aşan bir ihracat potansiyeli mevcuttur. Türkiye'nin bu sektörlerdeki uzmanlığı ve üretim kapasitesi, Pakistan pazarındaki payını artırmasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca, kağıt ve mukavva ürünlerinde (GTİP Kodu:481159) Türkiye'nin rekabet avantajı, 23 milyon dolarlık karşılanmamış bir potansiyel sunarken, demir ve çelik ürünleri (720838, 720839, 721070) ise toplamda 548 milyon doları aşan ihracat potansiyeli ile Pakistan'ın inşaat ve imalat sektörlerinde iş birliği için önemli fırsatlar barındırmaktadır.

Makine ve otomotiv sektöründe ise Türkiye'nin ihracat potansiyeli özellikle dikkat çekicidir. İçten yanmalı motor parçaları (GTİP 840999), sıvı yalıtkan trafolar (850423) ve motorlu taşıt aksesuarları (870899) gibi ürünlerde toplamda 145,7 milyon dolarlık karşılanmamış talep bulunmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin otomotiv ve mühendislik bileşenleri alanında Pakistan ile ticaretini artırması için kritik bir alan olarak öne çıkmaktadır. Tüketici ürünleri ve çeşitli mallar sektöründe ise hijyenik ped ve tamponlar (GTİP 961900), demir veya çelikten mamuller (732690) ve sıvı yalıtkan trafolar (850423) gibi ürünlerde toplamda 69,8 milyon dolarlık karşılanmamış talep söz konusudur. Türkiye, bu kategorilerde artan Pakistanlı tüketici pazarlarından pay alabilir.

Türkiye'nin tarım, sanayi ürünleri, makine ve tüketici ürünleri gibi sektörlerdeki güçlü ve çeşitlenmiş ihracat yapısı, Pakistan'daki sektörel arz açığı ve artan tüketici talebiyle stratejik bir tamamlayıcılık oluşturmaktadır. Bu durum, iki ülke arasında ticaret yaratıcı etkilerin güçlenebileceğini ve karşılıklı refah artışı sağlayabilecek dış ticaret entegrasyonunun derinleşebileceğini göstermektedir. Mal Ticareti Anlaşması'nın sağladığı tarifesel avantajlar ve gümrük kolaylıkları, Türkiye'nin rekabet üstünlüğünü daha etkin kullanmasına olanak tanırken; hedefe yönelik pazar giriş stratejileri ve lojistik altyapı yatırımları, bu avantajları sürdürülebilir ihracat artışına dönüştürme potansiyelini artırmaktadır. Böylece, Türkiye'nin Pakistan pazarındaki konumu sadece ticaret hacmi açısından değil, aynı zamanda uzun vadeli ekonomik etkileşim açısından da güçlenebilir.

4.2.6. AKÜ Değeri 1'den Küçük Olan Ürünlerin İhracat Potansiyeli

Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değeri 1'in altında olan ürünlere ilişkin yapılan analiz, Türkiye'nin küresel ölçekte sınırlı bir karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olmasına rağmen, Ticarette Mal Anlaşması kapsamında Pakistan pazarında önemli bir ihracat potansiyeline sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu ürünler, Türkiye'nin yeterince değerlendirilmeyen pazarlara erişim sağlayarak dış ticaret portföyünü çeşitlendirmesi açısından önemli fırsatlar sunmaktadır.

Tablo 11: AKÜ < 1 Olan Ürünlerin İhracat Potansiyeli (2018–2023, milyon ABD doları)

GTİP Kodu	TRY'nin Dünyaya İhracatı – 2023	PAK'ın Dünyadan İthalatı – 2023	TRY'nin PAK'a Mevcut İhracatı – 2023	İhracat Potansiyeli – 2023
090240	1,7M	579,2M	0,0M	1,7M
190410	39,4M	0,6M	0,0M	0,6M
230910	128,4M	2,2M	1,1M	1,1M
300490	1104,7M	269,7M	3,1M	266,6M
330210	130,9M	46,4M	1,6M	44,8M
330499	204,0M	8,1M	0,5M	7,6M
350790	50,2M	26,3M	0,9M	25,4M
380891	80,0M	102,6M	0,2M	79,8M
382200	0,0M	71,1M	0,0M	0,0M
382499	326,2M	134,7M	4,1M	130,7M
390110	103,3M	321,3M	0,7M	102,7M
390120	164,3M	206,7M	0,002 M	164,3M
391910	58,0M	12,5M	0,07 M	12,4M
392690	498,2M	42,1M	1,3M	40,8M
401693	128,3M	11,9M	0,1M	11,7M
550130	0,0M	17,0M	0,0M	17,0M
550330	0,0M	6,3M	0,0M	6,3M
741110	76,9M	32,8M	0,0M	32,8M
841480	244,8M	30,2M	0,3M	29,9M
841490	160,5M	41,1M	0,1M	40,9M
842199	128,5M	11,4M	0,7M	10,8M
848180	590,8M	56,5M	1,7M	54,8M
848190	154,3M	17,0M	0,2M	16,9M
848210	97,6M	41,5M	0,04 M	41,4M
848330	82,8M	13,4M	0,5M	12,9M
848340	173,8M	23,2M	2,4M	20,8M
850440	203,4M	159,4M	0,8M	158,5M
851762	223,8M	133,0M	0,4M	132,6M
851770	0,0M	0,0M	0,0M	0,0M
852990	25,8M	99,5M	0,2M	25,6M
853669	129,3M	4,0M	0,2M	3,8M
853690	356,9M	16,7M	2,6M	14,1M
853890	157,5M	22,9M	0,2M	22,7M
870840	168,3M	1,1M	0,2M	0,9M
901839	148,0M	121,5M	3,9M	117,6M
950300	100,3M	18,8M	0,1M	18,7M

Kaynak: ITC Ticaret haritası ve yazar tarafından yapılan hesaplamalar.

Tablo 11'de yer alan hesaplamalar, ilaç ürünlerinin (GTİP 300490) önemli bir fırsat sunduğunu ortaya koymaktadır. 2023 yılı itibarıyla Türkiye'nin söz konusu ürün grubundaki küresel ihracatı 1,1 milyar ABD dolarına ulaşırken, Pakistan'ın dünya genelinden ithalatı 269,7 milyon ABD doları seviyesindedir. Ancak Türkiye'nin Pakistan'a mevcut ihracatı yalnızca 3,1 milyon ABD doları olup, 266,6 milyon ABD doları tutarında değerlendirilmemiş bir potansiyele işaret etmektedir. Benzer şekilde, şırınga, iğne ve kateter gibi tıbbi ekipmanlar (GTİP 901839) 117,6 milyon ABD doları düzeyinde önemli bir ihracat potansiyeli sunmaktadır. Türkiye, tedarik zinciri mekanizmalarını iyileştirerek ve düzenleyici gereklilikleri karşılayarak Pakistan sağlık sektöründeki varlığını güçlendirebilir. Kimya sektörü de kayda değer fırsatlar barındırmaktadır. Örneğin, çeşitli kimyasal ürünler (GTİP 382499), 326,2 milyon ABD doları düzeyinde bir küresel ihracat değerine sahip olup, Pakistan bu ürün grubunda dünyadan 134,7 milyon ABD doları tutarında ithalat gerçekleştirmektedir. Türkiye'nin Pakistan'a mevcut ihracatı yalnızca 4,1 milyon ABD doları olup, 130,7 milyon ABD doları tutarında kullanılmamış bir potansiyele işaret etmektedir. Benzer biçimde, polietilen ürünleri (GTİP 390110 ve 390120), toplamda 267 milyon ABD dolarını aşan bir potansiyel arz etmektedir. Pakistan'da artan sanayi talebi göz önüne alındığında, Türkiye sahip olduğu kimyasal üretim kapasitesini kullanarak bu pazara etkin şekilde hizmet verebilir.

Sanayi makineleri ve ilgili bileşenler, Türkiye açısından yüksek ihracat potansiyeli barındıran bir diğer ürün grubudur. Örneğin, hava veya vakum pompaları için parçalar (GTİP 841490) 40,9 milyon ABD doları, vanalar (GTİP 848180) ise 54,8 milyon ABD doları tutarında değerlendirilmemiş potansiyele sahiptir. Yatak ve rulman grupları (GTİP 848210 ve 848330) ise toplamda 54,3 milyon ABD dolarını aşan bir potansiyel sunmaktadır. Söz konusu ürünler, Pakistan'ın büyüyen imalat ve enerji sektörleriyle uyumlu olup, Türkiye'ye makine ihracatını çeşitlendirme imkânı tanımaktadır. Elektrikli makineler ve donanımlar ise oldukça cazip fırsatlar sunmaktadır. Statik konvertörler (GTİP 850440) ve telekomünikasyon cihazları (GTİP 851762), sırasıyla 158,5 milyon ABD doları ve 132,6 milyon ABD doları düzeyinde ihracat potansiyeline sahiptir. Ayrıca, devre elemanlarına yönelik elektrikli donanımlar (GTİP 853690 ve 853890), toplamda 36,8 milyon ABD dolarını aşan bir kullanılmamış potansiyel sunmaktadır. Bu ürünler, Pakistan'ın büyüyen altyapı ve teknoloji gereksinimleri açısından kritik öneme sahiptir.

Tüketim malları kategorisinde, oyuncaklar (GTİP 950300) ile parfümler ve kozmetik ürünler (GTİP 330210 ve 330499), sırasıyla 18,7 milyon ABD doları ve 52,4 milyon ABD doları tutarında ihracat potansiyeline sahiptir. Türkiye'nin bu sektörlerdeki küresel ihracatı güçlü olmakla birlikte, Pakistan ile olan sınırlı ticaret hacmi, pazara giriş ve büyüme imkânlarının bulunduğunu göstermektedir. Otomotiv bileşenleri de ek fırsatlar sunmaktadır. Şanzımanlar (GTİP 870840) 20,8 milyon ABD doları, diğer ilgili parçalar (GTİP 848340) ise 12,9 milyon ABD doları düzeyinde potansiyele sahiptir. Pakistan

otomotiv sanayisinin üretimi yerelleştirme çabaları göz önüne alındığında, Türkiye bu süreçte yüksek kaliteli parçalar sağlayan stratejik bir tedarikçi konumuna gelebilir.

Bakır tel ve benzeri ürünler (GTİP 741110), 32,8 milyon ABD doları; sentetik elyaflar (GTİP 550130 ve 550330) ise toplamda 23,3 milyon ABD doları tutarında değerlendirilmemiş ihracat potansiyeline sahiptir. Bu ürün grupları, Türkiye'nin Pakistan tekstil ve sanayi sektörlerine yönelik ihracatını artırabileceği yükselen fırsat alanlarını temsil etmektedir. Gıda ve içecek sektöründe ise işlenmiş tahıllar (GTİP 190410) ve hayvan yemleri (GTİP 230910) nispeten daha küçük ancak dikkate değer fırsatlar sunmaktadır. Örneğin, hayvan yemi hazırlık ürünleri 1,1 milyon ABD doları tutarında bir potansiyele sahiptir. Bu ürünler, Pakistan'ın büyüyen hayvancılık ve gıda işleme sanayilerine hizmet etme kapasitesine sahip olup, Türkiye'nin gıda sektörüne yönelik ihracatını artırmasına olanak tanımaktadır.

Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değeri 1'in altında olan ürünler, Türkiye'nin henüz uluslararası pazarlarda güçlü rekabet avantajı elde edemediği sektörlere karşılık gelse de, bu ürün grupları aynı zamanda büyüme ve çeşitlenme potansiyeli taşıyan alanları temsil etmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'nin Mal Ticareti Anlaşması kapsamında elde ettiği tarifesel ve teknik avantajlar, özellikle ilaç, kimyasallar, makine ve tüketim malları gibi stratejik sektörlerde pazar erişimini artırmasına ve ölçek ekonomilerinden faydalanmasına imkân tanıyabilir. Bu sektörlerde hedefe yönelik yatırım, standartlara uyum ve markalaşma stratejileri, hem ihracat portföyünün çeşitlendirilmesini hem de orta uzun vadede rekabet avantajının "yaratılmasını" sağlayarak, Türkiye'nin Pakistan pazarındaki konumunu güçlendirebilir.

4.2.7. Değişken AKÜ Değerlerine Sahip Ürünlerin İhracat Potansiyeli

Bu bölümde, 2018 ile 2023 yılları arasında Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değerlerinde dalgalanma gözlemlenen ürünlerin ihracat potansiyeli, 2023 yılına ait Açıklanmış Simetrik Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değerleri dikkate alınarak analiz edilmektedir. Söz konusu ürünler, zaman içerisinde rekabetçilik düzeyinde yaşanan değişimlere işaret etmekte olup, bu değişimler Türkiye'nin küresel ihracat performansındaki iyileşmelerden ya da dış piyasa dinamiklerinden kaynaklanabilmektedir. Pakistan'ın bu ürün gruplarına yönelik yüksek ithalat talebi, Türkiye'nin pazar payını artırmasına yönelik stratejik müdahaleler için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Tablo 12: AKÜ Değişimi Gösteren Ürünlerin İhracat Potansiyeli (2018–2023, milyon ABD doları)

GTİP Kodu	TRY'nin Dünyaya İhracatı – 2023	PAK'ın Dünyadan İthalatı – 2023	TRY'nin PAK'a Mevcut İhracatı – 2023	İhracat Potansiyeli – 2023
180620	65,6M	8,7M	0,049 M	8,6M
210690	658,7M	75,0M	1,3M	73,8M
230400	505,8M	97,7M	4,0M	93,6M
230990	347,8M	60,8M	2,5M	58,3M
321519	97,6M	27,9M	0,7M	27,2M
330290	172,7M	73,1M	1,3M	71,8M
340211	0,0M	14,5M	0,0M	0,0M
340290	96,2M	6,1M	0,7M	5,4M
481190	58,9M	17,4M	0,004 M	17,4M
701090	298,3M	18,4M	0,032 M	18,4M
730799	56,0M	8,2M	0,1M	8,1M
740811	247,1M	13,6M	0,0M	13,6M
760612	316,3M	26,5M	0,2M	26,3M
840820	26,2M	3,8M	0,001 M	3,8M
841330	224,8M	14,6M	0,2M	14,5M
841590	623,8M	47,7M	0,2M	47,5M
848110	40,4M	4,5M	0,2M	4,2M
851220	0,6M	0,1M	0,0M	0,1M
851769	33,7M	38,7M	9,3M	24,4M
940190	0,0M	0,0M	0,0M	0,0M

Kaynak: ITC Trade Map ve yazar tarafında yapılan hesaplamaları

Tablo 12'de sunulan verilere göre, gıda hazırlıkları (GTİP Kodu 210690), Türkiye için önemli bir ihracat fırsatı sunmaktadır. 2023 yılında Türkiye, bu ürünlerden dünya genelinde 658,7 milyon dolar tutarında ihracat yaparken, Pakistan dünya genelinden 75 milyon dolar tutarında ithalat gerçekleştirmiştir. Ancak, Türkiye'nin Pakistan'a yaptığı mevcut ihracat yalnızca 1,3 milyon dolar seviyesinde olup, 73,8 milyon dolarlık önemli bir değerlendirilmemiş potansiyel bulunmaktadır. Türkiye'nin karşılaştırmalı üstünlüğü ve Tercihli Ticaret Anlaşması kapsamında sağlanan tercihli gümrük tarifeleri göz önüne alındığında, bu sektörde ticaretin artırılması hem uygulanabilir hem de stratejik bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. 2018–2023 döneminde AKÜ değerlerindeki dalgalanmalara rağmen, tutarlı kalite ve marka yönetimi ile rekabet gücünün istikrara kavuşturulması bu pazarın açılmasında anahtar rol oynayabilir. Hayvan yemi ve tarımsal yan ürünler de güçlü potansiyel taşımaktadır. Soya yağı küspesi (GTİP Kodu 230400) için Türkiye'nin dünya ihracatı 505,8 milyon dolar iken, Pakistan'ın dünya genelinden ithalatı 97,7 milyon dolar seviyesindedir. Türkiye'nin mevcut tedariki ise yalnızca 4 milyon dolar olup, 93,6 milyon dolarlık bir ihracat potansiyeli mevcuttur. Benzer şekilde, hayvan yemi hazırlıkları (GTİP Kodu: 230990) için de 58,3 milyon dolarlık bir potansiyel söz konusudur. Bu ürünler Tercihli Ticaret Anlaşması kapsamındadır ve Pakistan'ın hızla büyüyen hayvancılık ve kanatlı sektörü ile uyumludur. AKÜ değerlerindeki dalgalanmalar, Türkiye'nin uzun

vadeli tedarik sözleşmeleri ve sertifikasyon süreçlerine yatırım yaparak rekabet gücünü sürdürmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Kimya ve kişisel bakım segmentinde, kokulu madde karışımları (GTİP Kodu 330290) yüksek potansiyele sahip bir diğer ürünü teşkil etmektedir. Türkiye'nin bu ürünlerde dünya genelindeki ihracatı 172,7 milyon dolar iken, Pakistan'ın dünya ithalatı 73,1 milyon dolar seviyesindedir. Ancak Türkiye'nin Pakistan'a yaptığı ihracat yalnızca 1,3 milyon dolar olup, 71,8 milyon dolarlık önemli bir fırsat mevcuttur. Bu ihracat açığı, ürün kayıt süreçlerinin iyileştirilmesi ve Pakistanlı üreticiler arasında farkındalığın artırılmasıyla giderilebilir. Türkiye'nin bu sektördeki AKÜ değeri, çoğu yıl 1'in üzerinde seyretmiş olup, henüz tam olarak değerlendirilmeyen kalıcı bir karşılaştırmalı üstünlüğe işaret etmektedir. Ambalaj ve cam ürünleri, özellikle cam şişeler ve kaplar (GTİP Kodu 701090) önemli ihracat potansiyeli sunmaktadır. Türkiye'nin 2023 yılında bu ürünlerde dünya ihracatı 298,3 milyon dolar iken, Pakistan'ın ithalatı 18,4 milyon dolar düzeyindedir. Türkiye'nin Pakistan'a mevcut ihracatı ise önemsiz seviyede (32 bin dolar) olup, 18,4 milyon dolarlık bir fırsat bulunmaktadır. Tercihli Ticaret Anlaşması'nın sağladığı kolaylaştırıcı ortam sayesinde, Türk üreticiler Pakistan'ın gıda ve ilaç ambalajlama sektörlerine giriş yapabilirler.

Makine ve elektronik ürünleri, Pakistan'da sürekli talep görmektedir. Örneğin, klima makinesi parçaları (GTİP Kodu 841590) 47,5 milyon dolarlık bir ihracat potansiyeline sahiptir; Türkiye'nin dünya ihracatı 623,8 milyon dolar olmasına rağmen, Pakistan'a ihracatı yalnızca 0,2 milyon dolar düzeyindedir. Benzer şekilde, iletişim cihazları (851769) 24,4 milyon dolarlık bir fırsat sunmaktadır. Türkiye'nin bu sektörlerdeki AKÜ değerleri orta düzeyde dalgalanma göstermekte olup, artan ikili iş birliği ve satış sonrası hizmet altyapısının güçlendirilmesi, piyasa güveni ve ticaret hacmini artırabilir.

Alüminyum levhalar (GTİP Kodu: 760612) ve bakır teller (GTİP Kodu: 740811), sırasıyla 26,3 milyon dolar ve 13,6 milyon dolarlık tahmini ihracat potansiyeli ile Türkiye'nin Pakistan pazarındaki sanayi girdi ihracatında önemli fırsatlar sunduğunu ortaya koymaktadır. Bu ürünler, Pakistan'ın inşaat ve imalat sektörlerinin büyümesi açısından stratejik öneme sahiptir. Ancak, Türkiye'nin söz konusu kategorilerde Tercihli Ticaret Anlaşması kapsamında sağladığı avantajları yeterince etkin kullanamaması, rekabet gücünü sınırlamaktadır. Bu bağlamda, lojistik koordinasyonun iyileştirilmesi, tedarik zinciri verimliliğinin artırılması ve Pakistan'daki yerel firmalarla ortaklık modellerinin geliştirilmesi, bu ürünlerin ihracatını artırmak ve potansiyel avantajı ekonomik kazanca dönüştürmek açısından kritik öneme sahiptir.

4.3. Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE)

Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE), bir ülkenin ihracat yapısının diğer bir ülkenin ithalat ihtiyaçlarıyla ne ölçüde uyumlu olduğunu anlamamıza yardımcı olan önemli bir göstergedir. Bu endeks, iki ülkenin ticaret kalıplarının birbirini ne kadar tamamladığına dair fikir verir. Endeks 0 ile 100 arasında değişmekte olup, 0 değeri hiçbir tamamlayıcılığın olmadığını (yani bir ülkenin ihraç ettiği malların diğer ülkenin ithal ettiği mallarla örtüşmediğini), 100 değeri ise mükemmel tamamlayıcılığı (yani bir ülkenin tam olarak diğer ülkenin ithalat ihtiyacını karşılayan malları ihraç ettiğini) ifade etmektedir.

4.3.1. Pakistan ve Türkiye Arasındaki Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE)

2022 yılında Pakistan ile Türkiye arasındaki Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE) 25,04 olarak gerçekleşmiştir. Bu durum, Pakistan'ın ihracat yapısının yalnızca yaklaşık %25'inin Türkiye'nin ithalat ihtiyaçlarıyla örtüştüğünü göstermektedir. Başka bir ifadeyle, Pakistan'ın başlıca ihraç ürünleri ile Türkiye'nin öncelikli ithalat talepleri arasında sınırlı bir uyum mevcuttur. Bu durum, iki ülke arasındaki ticaret kalıplarının henüz tam anlamıyla birbirini tamamlamadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 13: Pakistan ile Türkiye Arasındaki Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi

Raporlayan Ülke	Yıl	Ortak Ülke	Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi
PAK	2022	TRY	25.04
PAK	2023	TRY	25.98

Kaynak: Dünya Entegre Ticaret Çözümü (WITS[11])

Tablo 13'de yer alan verilere göre, 2023 yılında Pakistan–Türkiye Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE), bir önceki yıla kıyasla hafif bir artış göstererek 25,98 seviyesine ulaşmıştır. Bu sınırlı yükseliş, Mal Ticareti Anlaşması'nın (MTA) yürürlüğe girmesiyle birlikte bazı ürün gruplarında tarifelerin azaltılması ve piyasa erişiminin kolaylaştırılmasının etkisini yansıtmaktadır. Ancak TTE düzeyi halen düşük kalmakta; bu durum, iki ülke arasında ticari yapının hâlâ yeterince birbirini tamamlamadığını göstermektedir. Özellikle Pakistan'ın ihracat yapısının, Türkiye'nin ithalat kompozisyonuyla sınırlı ölçüde örtüşmesi, ticari sinerjinin artırılması gerektiğine işaret etmektedir. Bu bağlamda, yalnızca potansiyelden söz etmek yerine, hangi sektörlerin yapısal dönüşüme ihtiyaç duyduğu ve tarife dışı engellerin ne ölçüde çözülmesi gerektiği gibi somut analizlerin yapılması gereklidir. TTE'nin AKÜ ve ihracat potansiyeli gibi diğer mikro düzey göstergelerle birlikte

[11] Dünya Entegre Ticaret Çözümü (WITS) uluslararası ticaret ve korumaya ilişkin verilere erişim sağlamaktadır. Ayrıca, kullanıcıların tarife değişikliklerinin etkisini değerlendirmelerine olanak tanıyan entegre analitik araçlar sağlar.

değerlendirilmesi, Tercihli Ticaret Anlaşması'nın bir Serbest Ticaret Anlaşması'na dönüşmesinin iktisadi mantığını daha sağlam temellere oturtacaktır..

4.3.2. Türkiye ile Pakistan Arasındaki Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE)

Bu bölümde, Türkiye perspektifinden TTE'ye odaklanarak, Türkiye'nin ihracat yapısının Pakistan'ın ithalat ihtiyaçlarıyla ne ölçüde örtüştüğünü incelemekteyiz. 2022 yılında Türkiye'den Pakistan'a yönelik TTE puanı 56,54 olarak gerçekleşmiştir. Bu değer, orta-yüksek seviyede bir tamamlayıcılığa işaret etmekte olup, Türkiye'nin ihracat yapısının Pakistan'ın ithalat talepleriyle kayda değer oranda uyum sağladığını göstermektedir. Basit bir ifadeyle, Türkiye'nin ihraç ettiği ürünlerin yarısından fazlası, Pakistan'ın dünya genelinde ithal ettiği ürünler arasında yer almaktadır. Bu durum, Türkiye'nin Pakistan pazar talebini karşılama açısından nispeten güçlü bir ihracatçı konumuna sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, 2023 yılında TTE değeri 49,72'ye gerileyerek ticaret tamamlayıcılığında bir düşüş yaşandığını göstermektedir. Yaklaşık 50 puan civarındaki bir değer hâlâ orta düzeyde bir uyumluluğu ifade etmekle birlikte, sadece bir yıl içinde yaklaşık 7 puanlık bu azalma kayda değerdir.

Tablo 14: Türkiye ile Pakistan Arasındaki Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi

Raporlayan Ülke	Yıl	Ortak Ülke	Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi
TRY	2022	PAK	56.54
TRY	2023	PAK	49.72

Kaynak: Dünya Entegre Ticaret Çözümü (WITS)

Tablo 14'te sunulan verilere göre, Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi'ndeki (TTE) düşüş, Türkiye'nin Pakistan açısından önemli bir ticaret ortağı olma konumunu korumasına rağmen, 2023 yılında iki ülkenin ticaret yapıları arasındaki sektörel uyumun belirli ölçüde zayıfladığını göstermektedir. Bu durum, tercihli ticaretin derinleştirilmesi ve sektörel tamamlayıcılığın artırılması yönünde politikaların geliştirilmesi gerekliliğine işaret etmektedir. Türkiye'nin Pakistan'daki pazar payını korumak veya artırmak istemesi halinde, ihracat portföyünü çeşitlendirmesi, Pakistan'ın değişen talebine uyum sağlaması ve makine, kimya, gıda işleme ile katma değerli tekstil gibi hedeflenmiş sektörler aracılığıyla ticari ilişkileri güçlendirmesi gerekmektedir.

TTE'de yaşanan düşüşe rağmen, bu skor hâlen özellikle 2022 yılında imzalanan Mal Ticareti AnlaşmasI (MTA) aracılığıyla ticaretin büyümesi için fırsatlar sunmaktadır. Her iki ülke anlaşmayı tam anlamıyla uygulayıp nihai olarak Serbest Ticaret Anlaşması'na (STA) doğru ilerlerse, önümüzdeki yıllarda TTE'nin tekrar artması beklenebilir. Bir STA, Türkiye'nin daha geniş bir ürün yelpazesini daha

düşük tarifelerle ihraç etmesine olanak tanırken, aynı zamanda Türk ihracatçıların Pakistan'daki henüz keşfedilmemiş sektörleri keşfetmesine olanak sağlayacaktır.

Türkiye açısından TTE eğilimi, mevcut durumda orta düzeyde bir tamamlayıcılık olduğunu, ancak hâlâ gelişme potansiyelinin bulunduğunu göstermektedir. Stratejik ticaret politikaları, derinleşmiş iş birliği ve daha iyi piyasa analizleri, her iki ülkenin ticaret yapısını daha etkin şekilde uyumlaştırmasına katkı sağlayarak karşılıklı fayda sağlayan ekonomik sonuçlara yol açabilir.

İki ülke arasındaki asimetrik TTE değerleri önemli dinamikleri ortaya koymaktadır. Pakistan'ın ihracat yapısı, Türkiye'nin ithalat ihtiyaçlarıyla daha az uyumlu görünmekte olup, bu durum Pakistan için kısa vadede STA'dan elde edilecek faydaları sınırlayabilir; bunun için Pakistan'ın ihracat tabanını çeşitlendirmesi gerekmektedir. Öte yandan, Türkiye'nin ihracat yapısı Pakistan'ın ithalat talebiyle orta düzeyde uyumlu olup, Türkiye'nin STA'dan daha fazla ve çabuk yarar sağlama potansiyeline işaret etmektedir. STA'nın karşılıklı faydalı olması için, Türkiye'nin talebiyle uyumlu sektörlerde Pakistan'ın ihracat tabanını güçlendirmeye yönelik çabalar gösterilmelidir. Ayrıca, Türkiye'nin karşılaştırmalı üstünlük alanlarını koruması ve genişletmesi önem arz etmektedir. Teknik yardım, piyasa erişim kolaylaştırılması ve stratejik sektörlere yapılan yatırımlar gibi tamamlayıcı politikalar, ticaret uyumunu ve karşılıklı kazançları artırmada etkili olabilir.

4.3.3. Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE)

Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE), iki ülke arasındaki ticaretin, dünya genelindeki ticaret yapıları dikkate alınarak ne kadar yoğun olduğunu ölçen önemli bir göstergedir. Mutlak ticaret hacimleri yalnızca ülkelerin ne kadar ithalat veya ihracat yaptığını gösterirken, TYE iki ülke arasındaki ticaretin, küresel ticaret ağındaki konumlarına göre beklenenden daha fazla mı yoksa daha az mı gerçekleştiğini ortaya koyar. TYE, bir ülkenin belirli bir partner ülkeye yaptığı ihracatın toplam ihracat içindeki payı, partner ülkenin dünya ithalatı içindeki payı ile karşılaştırarak hesaplanır. Endeksin 100'den yüksek olması, iki ülkenin birbirleriyle beklenenden daha yoğun bir ticaret ilişkisi içinde olduğunu, yani güçlü bir ikili ticaret bağının varlığını gösterirken; 100'den düşük olması ise ticaretin beklentinin altında kaldığına ve daha zayıf bir ticaret yoğunluğuna işaret eder. Türkiye ve Pakistan arasındaki ticaret ilişkisinin analizinde TYE, mevcut ticaret politikaları ve anlaşmaların ticaret hacmine ne ölçüde yansıdığını değerlendirmek açısından değerli bilgiler sunar. Özellikle Tercihli Ticaret Anlaşması'ndan Serbest Ticaret Anlaşması'na geçiş sürecinde TYE'nin durumu önemli bir gösterge olarak karşımıza çıkar. Düşük ancak artış potansiyeli olan TYE, Serbest Ticaret Anlaşması sayesinde ticaret yoğunluğunun artırılabileceğini gösterirken, yüksek bir TYE mevcut ticaret ilişkilerinin daha da güçlendirilmesi için fırsat sunar.

4.3.4. Pakistan ve Türkiye Arasındaki Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE)

2022 yılında Pakistan ile Türkiye arasındaki Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE) 80,1 olarak gerçekleşmiş ve bu durum Pakistan'ın Türkiye ile diğer birçok küresel ticaret ortağına kıyasla daha az yoğun bir ticaret ilişkisi içinde olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, Türkiye'nin önemli bir ticaret ortağı olmasına rağmen ikili ticaret ilişkisinde hâlen önemli bir potansiyelin değerlendirilmediğine işaret etmektedir. 2023 yılında ise TYE hafif bir artış göstererek 85,15'e yükselmiş ve iki ülke arasındaki ticaret yoğunluğunda sınırlı da olsa olumlu bir gelişmeye işaret etmiştir. Bu artış, 2022 yılında imzalanan ve tarifelerin azaltılması ile ürün çeşitlendirilmesini teşvik etmeyi amaçlayan Mal Ticaret Anlaşması'nın (MTA) erken etkileriyle ilişkilendirilebilir. TYE'nin hâlen 100'ün altında seyretmesine rağmen, yıllık bazda görülen bu artış ticaret ilişkisinde olumlu bir eğilimin başladığını ve Pakistan'ın Türkiye ile ticaret bağlarını kademeli olarak güçlendirdiğini göstermektedir; ancak bu yoğunluk hâlâ küresel ticaret paylarına göre beklenen seviyenin altındadır.

Tablo 15: Pakistan ile Türkiye Arasındaki Ticaret Yoğunluğu Endeksi

Raporlayan Ülke	Yıl	Ortak Ülke	Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi
PAK	2022	TRY	80.1
PAK	2023	TRY	85.15

Kaynak: Dünya Entegre Ticaret Çözümü (WITS)

Tablo 15'te , Pakistan ile Türkiye arasındaki ikili ticaret dinamikleri hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. 2022 yılında Pakistan'ın Türkiye ile olan Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE) 80,1 olarak gerçekleşmiş olup, bu durum iki ülke arasındaki ticaretin belirli bir öneme sahip olduğunu ancak Pakistan'ın genel küresel ticaret yapısına kıyasla hâlen ortalamanın altında kaldığını göstermektedir. 2023 yılında ise bu değer 85,15'e yükselerek ticaret ilişkilerinin kademeli olarak güçlendiğine işaret etmektedir. Bu artış, karşılıklı ilginin veya ticaret hacminin büyüdüğünü yansıtmakta olup, Serbest Ticaret Anlaşması (STA) görüşmeleri veya iki ülke arasındaki ekonomik potansiyelin artan farkındalığı ile ilişkilendirilebilir. Her ne kadar değer 100'ün altında kalsa da yükselen eğilim Pakistan için olumlu bir işaret olup Türkiye ile artan ticari uyumu göstermektedir.

4.3.5. Türkiye ile Pakistan Arasındaki Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE)

2022 yılında Türkiye'nin Pakistan ile olan Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE) 70,32 olarak gerçekleşmiş olup, bu değer 100 eşik değerinin altında kalmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin Pakistan ile ticaret ilişkilerini sürdürmesine rağmen, bu ilişkinin yoğunluğunun orta seviyede olduğunu ve

potansiyeli kadar güçlü olmadığını göstermektedir. TYE değeri, Pakistan'ın Türkiye'nin küresel ticaretindeki en önemli ticaret ortakları arasında yer almadığını göstermetedir.

2023 yılında ise TYE değeri 49,99'a gerileyerek 20 puandan fazla önemli bir düşüş yaşamıştır. Bu keskin azalma, Türkiye'nin Pakistan'a yönelik ihracatının göreli öneminin zayıfladığını göstermekte ve küresel ticaret dinamikleri değişirken, Türkiye'nin Pakistan ile olan ticaret yoğunluğunun azaldığını ortaya koymaktadır. Bu da 2023 yılında Türkiye'nin Pakistan ile ticaretini önceki yıla kıyasla daha az yoğun gerçekleştirdiğini ve Pakistan'ın Türkiye'nin toplam ihracatındaki payının azaldığını göstermektedir.

Tablo 16: Türkiye ile Pakistan Arasındaki Ticaret Yoğunluğu Endeksi

Raporlayan Ülke	Yıl	Ortak Ülke	Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi
TRY	2022	PAK	70.32
TRY	2023	PAK	49.99

Kaynak: Dünya Entegre Ticaret Çözümü (WITS)

Tablo 16'da sunulan verilere göre, Türkiye'nin Pakistan ile olan Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE), 2022 yılında 70,32 iken, 2023 yılında 49,99'a gerilemiştir. Bu düşüş, Türkiye'nin Pakistan ile olan ticaret ilişkilerinde göreli bir azalma yaşandığını göstermektedir. Ancak bu durum, doğrudan Pakistan'ın Türkiye dış ticaretindeki genel öneminin azaldığı şeklinde yorumlanmamalıdır. TYE'deki düşüş, Türkiye'nin diğer ülke ve bölgelerle ticaret ilişkilerini çeşitlendirmesi, toplam ticaret hacmindeki artışın bazı ülkelere daha fazla yoğunlaşması ya da geçici lojistik ve ticaret politikası faktörlerinden kaynaklanmış olabilir. Bu bağlamda, TYE değerlerindeki değişim, ikili ticaret ilişkilerinin bağlamsal olarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymakta; tek başına bu endeks üzerinden yapısal bir sonuç çıkarmaktan kaçınılmalıdır.

Türkiye açısından yaşanan bu belirgin TYE düşüşü, Pakistan için Türkiye'ye, serbest ticaret anlaşması (STA) yoluyla ticari bağları derinleştirmenin stratejik önemi konusunda ikna edici argümanlar geliştirme ihtiyacını ortaya koymaktadır. İki ülke arasındaki TYE trendlerindeki asimetri dikkat çekicidir: Pakistan, Türkiye ile ticaretini giderek daha fazla önceliklendirirken, Türkiye için durum tam tersidir. Bu durum, ikili ticaret ilişkisinin Pakistan açısından Türkiye'ye kıyasla daha fazla önem kazandığını göstermektedir.

Bir STA'nın etkili olabilmesi için her iki tarafın da karşılıklı faydalar görmesi gerekmektedir. Pakistan'ın Türkiye'ye artan ilgisi, Türkiye'nin çeşitlenen sanayi ihracatına olan bağımlılığı ve ekonomik iş birliği fırsatlarından kaynaklanabilirken; Türkiye'nin azalan ilgisi, Pakistan'ın ihracat ürünlerinde çeşitliliğin yetersiz olmasına işaret edebilir. TYE trendleri, iki ülke arasındaki STA

müzakerelerinde hem fırsatları hem de zorlukları ortaya koymaktadır. Pakistan'ın yükselen TYE değeri, Türkiye ile ticari ilişkilerin geliştirilmesinin potansiyel faydalarını vurgularken; Türkiye'nin azalan TYE değeri, Pakistan'ın STA için pazar erişiminin iyileştirilmesi, ticaret engellerinin azaltılması veya Türkiye'nin ihracat öncelikleriyle uyum sağlanması gibi teşviklerle güçlü bir argüman sunması gerektiğini göstermektedir.

Bu dengesizliği gidermek için her iki ülkenin de yüksek potansiyele sahip sektörleri belirlemesi ve yapısal ile lojistik engelleri azaltmak adına iş birliği yapması gerekmektedir. Gümrük vergilerinin düşürülmesi, ihracat çeşitlendirilmesi ve karşılıklı ticaret kolaylaştırma anlaşmaları gibi politikalar, ticaret ilişkisinin dengelenmesine katkı sağlayarak bir Serbest Ticaret Anlaşması'nın (STA) karşılıklı fayda sağlamasını temin edebilir.

Ticaret Yoğunluğu Endeksi analizinin, daha önce değerlendirilen Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE) sonuçlarıyla birlikte ele alınması, Pakistan ve Türkiye arasındaki ticaret dinamiklerine dair kapsamlı bir tablo sunmaktadır. Pakistan'ın Türkiye ile ticari ilişkilerine yönelik artan ilgisi dikkat çekerken, Türkiye'nin azalan ticaret yoğunluğu, STA müzakerelerinde karşılaşılabilecek zorluklara işaret etmektedir. Bu zıt eğilimler, ikili ticaretin faydalarını maksimize etmek ve potansiyel bir STA'nın başarıya ulaşmasını sağlamak için hedefe yönelik stratejiler ve ortak politika geliştirilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

SONUÇ

Bu çalışma, Pakistan ile Türkiye arasındaki dış ticaret ilişkilerini, özellikle Tercihli Ticaret Anlaşması'ndan (TTA) Serbest Ticaret Anlaşması'na (STA) geçiş sürecinin potansiyel etkilerine odaklanarak incelemektedir. 2018–2023 dönemine ait ikili ticaret verilerine dayanarak gerçekleştirilen analizde, Mal Ticareti Anlaşması kapsamında her iki ülkenin teklif listelerinde yer alan toplam 214 ürün değerlendirilmiştir. Analiz çerçevesinde, uluslararası ticaret literatüründe yaygın biçimde kullanılan dört temel gösterge olan Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ), Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE), İhracat Potansiyel Endeksi (İPE) ve Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE) kullanılarak mevcut ticaret performansı ile değerlendirilmemiş potansiyel fırsatlar kapsamlı biçimde analiz edilmiştir.

Çalışmanın bulguları, Pakistan ile Türkiye arasında imzalanan Tercihli Ticaret Anlaşması'nın (TTA), belirli ürün gruplarında ticaretin artırılmasına yönelik olanaklar sunduğunu göstermektedir. Ancak analiz edilen sınırlı ürün kümesine ve veri düzeyine dayanarak, anlaşmanın tüm potansiyel etkilerinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi mümkün olmamıştır. Bu çerçevede, ileriye dönük olarak Tam Kapsamlı Serbest Ticaret Anlaşması'na (STA) geçiş sürecinde, ürün bazlı karşılaştırmalı üstünlükler ve ticaret tamamlayıcılığı gibi göstergelerin daha geniş veri kümeleriyle izlenmesi ve politika tasarımına entegre edilmesi faydalı olacaktır. Anlaşma kapsamında yer alan ürün listelerinin gözden geçirilmesi ve genişletilmesi yönünde güçlü bir ihtiyaç bulunmaktadır. Pakistan ve Türkiye açısından değerlendirildiğinde, incelenen 214 ürün grubundan yaklaşık 100'ü Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değeri 1'in üzerinde olan ve yüksek ihracat potansiyeline sahip ürünler olmasına rağmen, etkin bir şekilde ticareti yapılmamaktadır. Diğer taraftan, kalan 114 ürün grubunun AKÜ değeri 2018–2023 dönemi boyunca 1'in altında seyretmiş ya da dalgalanma göstermiştir; ancak bu ürünler de kayda değer bir ihracat potansiyeli taşımaktadır.

Türkiye'nin Pakistan ile yürüttüğü dış ticarette de potansiyelin büyük ölçüde yetersiz kullanıldığı görülmektedir. İncelenen 107 üründen 51'inin AKÜ değerinin 1'in üzerinde olması, Türkiye'nin söz konusu ürün gruplarında göreli rekabet gücüne sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu ürünlerin toplam ihracat potansiyeli yaklaşık 1,17 milyar ABD doları olarak tahmin edilirken, Pakistan'a yönelik fiilî ihracat yalnızca 29,6 milyon ABD doları ile sınırlı kalmıştır. Ayrıca, AKÜ değeri düşük olan 36 ürün grubunda Türkiye'nin potansiyeli 1,67 milyar ABD doları iken, ihracat 28,12 milyon ABD doları seviyesindedir. AKÜ değeri değişkenlik gösteren ürünlerde ise potansiyel 517 milyon ABD doları düzeyindeyken, Türkiye'nin fiilî ihracatı 20,7 milyon ABD doları ile sınırlı kalmıştır. Bu veriler, literatürde sıklıkla vurgulanan şekilde (UNCTAD, 2022), Tercihli Ticaret Anlaşmalarının sınırlı

kapsamı, yetersiz derinliği ve zayıf ticaret kolaylaştırma araçları nedeniyle ticaretin genişlemesine hizmet etmekte yetersiz kaldığını göstermektedir.

Ayrıca, 2018-2023 dönemi arasında 20 ürün grubunun AKÜ değerlerinde değişim gözlemlenmiştir. Bu değişim, söz konusu ürünlerin rekabet gücündeki değişiklikleri yansıtarak, toplamda 517,2 milyon ABD doları ihracat potansiyeline sahiptir. AKÜ değeri 1'in üzerinde olan 51 ürün grubu, güçlü bir rekabet avantajı taşıdığından, bu ürünlerin ihracat teşvik politikalarında öncelikli olarak ele alınması gerekmektedir. AKÜ değeri 1'in altında olan, ancak yüksek ihracat potansiyeline sahip 31 ürün grubu, sanayinin iyileştirilmesi ve çeşitlendirilmesi açısından kritik fırsatlar sunmaktadır. Türkiye'nin ticaret politikası, bu sektörlerde rekabet gücünü artırmaya yönelik olarak teknoloji adaptasyonu, kalite iyileştirmeleri ve pazara erişim kolaylıkları gibi hedeflenmiş destek tedbirlerine odaklanmalıdır. 2018 ile 2023 yılları arasında AKÜ değeri değişen 20 ürün grubu, küresel talep ve karşılaştırmalı üstünlükteki değişimlere uyum sağlayabilen dinamik ticaret politikalarının geliştirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Türkiye, bu gibi değişimleri erken tespit edebilmek için izleme mekanizmaları kurmalı ve ortaya çıkan sektörlere zamanında destek verecek stratejiler geliştirmelidir.

Pakistan açısından değerlendirildiğinde, 46 ürün grubunun Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değerinin 1'in üzerinde olduğu ve toplamda 1,524 milyar ABD doları düzeyinde önemli bir ihracat potansiyeli taşıdığı görülmektedir. Bununla birlikte, AKÜ değeri 1'in altında olmasına rağmen 153,39 milyon ABD doları düzeyinde ölçülebilir ihracat potansiyeline sahip 46 ürün grubunun varlığı, performansı düşük olan ancak politika müdahaleleriyle geliştirilebilecek sektörlerin mevcudiyetine işaret etmektedir. Bu sektörlerde verimliliğin artırılması ve katma değerin yükseltilmesi, altyapı yatırımları, iş gücü niteliğinin geliştirilmesi ve ihracata yönelik teşvik mekanizmaları ile mümkün)dür. Bu tür stratejiler, Pakistan'ın ihracat yapısının çeşitlendirilmesine katkı sağlayarak, dış ticaretin daha dengeli ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasına olanak tanıyacaktır.

Ayrıca, 2018–2023 dönemi boyunca AKÜ değerinde değişim gözlemlenen 14 ürün grubu, toplamda 555 milyon ABD doları ihracat potansiyeline sahip olup, bu durum Pakistan'ın bazı sektörlerde gelişmekte olan rekabet avantajlarını yansıtmaktadır. Bu ürünlerin sektörel sanayi politikaları ve kamu-özel sektör iş birlikleri yoluyla desteklenmesi, söz konusu avantajların kalıcı hale getirilmesi açısından önem taşımaktadır. Özellikle AKÜ değeri 1'in altında olan ya da zaman içerisinde değişim gösteren ürün gruplarına özel önem verilmelidir. Bu ürünlerin rekabet gücünün artırılması için hedefe yönelik politikalar geliştirilmesi ve söz konusu ürünlerin gelecek dönem müzakerelerinde dikkate alınması gerekmektedir. Çalışmada bu ürünler açıkça tanımlanmış olup, ticaretin serbestleştirilmesine yönelik süreçlerde en yüksek potansiyele sahip ürün ve sektörlerin önceliklendirilmesini temin etmek amacıyla bu ürünlerin anlaşma kapsamına dahil edilmesi önerilmektedir.

Türkiye, makine parçaları, otomotiv bileşenleri, plastik ürünler, kimyasallar ve gıda maddeleri gibi geniş bir yelpazede imalat ve işlenmiş ürünlerde Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ > 1) değerine sahiptir. Ancak, ihracat potansiyeli verileri, Pakistan ile ticarette bu kategorilerin birçoğunun yeterince değerlendirilmediğini göstermektedir. Makine ve aksamları kategorisinde, GTİP Kodu 840991 olan benzinli motorlara uygun parçalar ve Motorların aksam ve parçaları GTİP Kodu 840999 ürünleri sırasıyla 42,6 milyon ABD doları ve 55,5 milyon ABD doları ihracat potansiyeline sahip olup, bu alandaki önemli fırsatlara işaret etmektedir. Elektrikli makine sektöründe ise GTİP Kodu 850300 olan elektrik motoru parçaları ve GTİP Kodu 850423 olan transformatörler, yüksek AKÜ değerine sahip olup, Pakistan'a ihracatta sırasıyla 13,8 milyon ve 32,2 milyon ABD doları düzeyinde henüz değerlendirilmemiş bir potansiyele sahiptir.

Gıda ve şekerleme ürünlerinde, Türkiye çikolata (GTİP 180500, 180690) ve meyve ürünleri (GTİP 080620, 081090) gibi kalemlerde AKÜ > 1 değeri ile güçlü bir rekabet avantajına sahiptir. Bu ürünlerin Pakistan'a ihracat potansiyeli sırasıyla 21,1 milyon, 0,9 milyon ve 19,7 milyon ABD doları seviyesindedir. Diğer yüksek potansiyele sahip ürünler arasında plastik ambalaj malzemeleri (GTİP 392310: 0,9 milyon ABD doları), kauçuk ürünleri (GTİP 401699: 14,2 milyon ABD doları) ve kişisel bakım ve kozmetik ürünleri (GTİP 330510: 3,8 milyon ABD doları) yer almaktadır. Türkiye'nin Pakistan'a yönelik ihracat stratejisini endüstriyel makineler, işlenmiş gıdalar, otomotiv parçaları, plastik ve evsel ürünler gibi sektörlere odaklaması gerektiğini ortaya koymaktadır. Söz konusu sektörler hem yüksek AKÜ değerine hem de Pakistan pazarında belirgin boşluklara sahip olup, potansiyel Serbest Ticaret Anlaşması (STA) kapsamında ticaret hacminin artırılması açısından önemli fırsatlar sunmaktadır.

Pakistan, Türkiye'ye daha az ürün kategorisinde ihracat yapmasına rağmen, küresel düzeyde rekabet gücüne sahip olduğu ancak Türkiye pazarında henüz yeterli pazar payına ulaşamadığı sektörlerde önemli potansiyele sahiptir. Tekstil ve hazır giyim sektöründe küresel ölçekte güçlü bir ihracat performansı sergileyen Pakistan'ın Türkiye'ye olan ihracat hacmi sınırlı kalmaktadır. Sentetik elyaf ürünlerinde (GTİP 550130 ve GTİP 550330), Türkiye'nin sırasıyla 17 milyon ve 6,3 milyon ABD doları tutarında küresel ithalatına rağmen, Pakistan'dan herhangi bir ithalat gerçekleşmemektedir. Tıbbi ve cerrahi aletlerde (GTİP 901839), Türkiye 121,5 milyon ABD doları tutarında ithalat yaparken, Pakistan'dan yalnızca 3,9 milyon ABD doları değerinde ithalat gerçekleşmiş ve bu da 117,6 milyon ABD doları tutarında değerlendirilememiş potansiyele işaret etmektedir.

Plastik ve kauçuk ürünleri kategorisinde, plastik eşya (GTİP 392690) ve kauçuk contalar (GTİP 401693) gibi kalemlerin ihracat potansiyeli sırasıyla 40,8 milyon ve 11,7 milyon ABD dolarıdır. Çay ürünlerinde (GTİP 090240), Türkiye'nin ithalatı 579,2 milyon ABD dolarına ulaşmış olmasına rağmen, Pakistan'dan bu kalemde hiçbir ihracat yapılmamıştır; bu da 1,7 milyon ABD doları düzeyinde

potansiyel bir giriş fırsatına işaret etmektedir. Spor malzemeleri (GTİP 950300) için Pakistan'ın ihracatı sadece 0,1 milyon ABD doları iken, Türkiye bu kalemde küresel olarak 18,8 milyon ABD doları ithalat gerçekleştirmiştir; bu da 18,7 milyon ABD doları büyüklüğünde bir artış potansiyelini ortaya koymaktadır.

Pakistan'ın bu ürün kategorilerindeki ihracatını artırmak için ürün sertifikasyonu, kalite iyileştirmeleri ve Türkiye ile Avrupa Birliği standartlarına uyum konularına odaklanması gerekmektedir. Ayrıca, ticaretin tanıtımı ve Türk ticaret fuarlarına aktif katılım gibi girişimler de bu çabaları destekleyebilir. Her iki ülkenin de ihracatçılar nezdinde Ticaret Anlaşması'nın (TTA) farkındalığını ve etkin kullanımını artırması gerekmektedir. Özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler), TTA'nın sunduğu avantajlar ve uygulama prosedürleri konusunda yeterli bilgiye sahip değildir. Bu bağlamda, düzenli ticaret fuarları, iş dünyasıyla (B2B) toplantılar ve eğitim programlarının organize edilmesi, ihracatçıların bilgi düzeyini artırabilir ve daha geniş katılımı teşvik edebilir.

Ayrıca, teknik standartların uyumlaştırılması ve ilaç, gıda güvenliği ve elektronik gibi sektörlerde karşılıklı tanıma anlaşmalarının (MRA[12]) imzalanması, pazara giriş engellerini azaltacak ve teknik dışı engelleri ortadan kaldıracaktır. Kawai ve Wignaraja'nın (2011) da vurguladığı üzere, bu tür düzenleyici işbirlikleri, Serbest Ticaret Anlaşmaları'nın etkin bir şekilde işlemesi için hayati önem taşımaktadır.

Türkiye ve Pakistan, ihracatın çeşitlendirilmesi ve sanayiin modernizasyonuna yönelik yatırımlara öncelik vermelidir. Pakistan açısından bu durum, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük Değeri (AKÜ) zaman içerisinde artış gösteren veya dalgalı seyreden tekstil, tarım ürünleri ve işlenmiş gıdalar gibi sektörlerin geliştirilmesini ve desteklenmesini gerektirmektedir. Daha gelişmiş bir sanayi altyapısına sahip olan Türkiye ise, Pakistan'ın ithalat talebiyle örtüşen makine, kimyasallar ve ara mallar gibi sektörlere odaklanmalıdır. Bu bağlamda, küçük ve orta ölçekli işletmeleri (KOBİ[13]) destekleyen, sanayi becerilerini artıran ve yeniliği teşvik eden programlar büyük önem taşımaktadır. Buna ek olarak, gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi, bürokratik gecikmelerin azaltılması ve lojistik altyapıya yatırım yapılması gibi ticaret kolaylaştırıcı önlemler, işlem maliyetlerini düşürecek ve firmaların daha verimli ticaret yapmalarını sağlayacaktır. Djankov vd. (2006) tarafından yapılan çalışmaya göre, sınır kapılarındaki gecikmeler ticaret hacimlerini önemli ölçüde azaltmaktadır; bu nedenle her iki ülke de dijital gümrük sistemleri ve sınır koordinasyonunun iyileştirilmesine öncelik vermelidir.

[12] İki veya daha fazla ülke ya da ticaret bloğu arasında imzalanan resmi anlaşmalar, tarafların belirli standartlara veya düzenlemelere uygunluğu sağlamak amacıyla birbirlerinin uygunluk değerlendirmelerini—örneğin test, denetim ve ürün sertifikasyonlarını—karşılıklı olarak tanımasını öngörmektedir.

[13] Personel sayısı, gelir veya varlık değerleri, bir ülke veya kuruluş tarafından belirlenen belirli sınırların altında kalan işletmeler, küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ) olarak tanımlanmaktadır. KOBİ'ler, özellikle gelişmekte olan piyasalarda çoğu ekonominin temelini oluşturmaktadır.

Ayrıca, her iki ülke de mal ticaretinin ötesine geçerek hizmetler, yatırımlar ve fikri mülkiyet haklarını anlaşmanın sonraki aşamalarına dahil etmeye hazırlıklı olmalıdır. Hizmetlerin serbestleştirilmesi, özellikle turizm, eğitim, ulaşım ve bilgi teknolojileri gibi sektörlerde önemli ekonomik kazanımlar sağlayabilir. Bunun yanında, anlaşmanın ilerleyişini takip etmek üzere düzenli bir izleme ve değerlendirme mekanizması kurulmalıdır. Ortak ticaret komiteleri, uygulama zorluklarını gözden geçirerek değişen ticaret yapısına göre ürün listelerini güncelleyebilir ve anlaşmanın faydalı ve güncel kalmasını sağlayabilir. Son olarak, Pakistan ve Türkiye'nin genel ticaret tamamlayıcılığını artırmak için çalışmalar yapması önerilmektedir. Pakistan için bu, ihracat sepetini Türkiye'nin ithalat yapısına daha uygun hale getirerek katma değerli ihracata daha fazla odaklanmayı gerektirirken; Türkiye için Pakistan pazarında daha iyi pazar payı, yerel talebi anlamak ve pazarlama ile dağıtım stratejilerini buna göre uyarlamakla gerçekleşebilir. Michaely (1996), Hausmann vd. (2007) ile Baldwin (2011) gibi akademisyenlerin araştırmalarıyla desteklenen bu politika önerileri, sadece ikili ticaretin artırılmasına katkı sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda serbest ticaret anlaşmasının her iki ülke için de geniş tabanlı ekonomik kalkınmayı temin etmesini mümkün kılacaktır.

Pakistan ve Türkiye arasındaki ticari ilişkilerin, özellikle Tercihli Ticaret Anlaşması'ndan (TTA) Serbest Ticaret Anlaşması'na (FTA) geçiş potansiyeli bağlamında, Türkiye'deki ticaret açığının sürdürülebilirliği meselesi önem kazanmaktadır. Bolkol (2017) tarafından yapılan analizde, Türkiye'nin dış ticaret pozisyonunun uzun vadeli sürdürülebilirliği incelenmiştir. Türkiye'nin ithal ara girdilere yapısal bağımlılığı ile ihracat performansını değerlendirmiş ve kısa vadeli ticaret açıklarının tolere edilebilir olduğunu, ancak yapısal reformlar gerçekleştirilmediği takdirde sürekli ve genişleyen açıkların makroekonomik istikrarı zayıflatabileceği sonucuna varmıştır. Bu bulgular, özellikle Türkiye'nin Pakistan gibi gelişmekte olan ekonomilerle ticari ilişkileri bağlamında büyük önem taşımaktadır. İki ülkenin potansiyel bir FTA ile daha derin ekonomik entegrasyonu değerlendirirken, ticaret dengelerinin sürdürülebilirliği titizlikle ele alınmalıdır. Türkiye'nin Pakistan ile genişleyen ticaretten fayda sağlayabilmesi, sadece tarifelerin düşürülmesine değil, aynı zamanda ihracatta yurt içi katma değerin artırılmasına ve ara ithalata bağımlılığın azaltılmasına bağlıdır. Bu nedenle, söz konusu analiz, her iki ülkenin yapısal iyileştirmeler yapmasının gerekliliğini destekleyerek, geliştirilmiş ticari ilişkilerin sürdürülebilir ekonomik sonuçlara katkıda bulunmasını sağlamaktadır.

Ürün düzeyindeki Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) ve ihracat potansiyeli analizine dayalı olarak, Türkiye ve Pakistan'ın, ticaret politikalarını sektör bazlı güçlü ve zayıf yönlerle uyumlu hale getirerek ikili ticaretlerini genişletme konusunda önemli fırsatlara sahip olduğu görülmektedir. Türkiye, özellikle ısı değişim üniteleri (GTİP 851762), statik konvertörler (GTİP 850440), eczacılık ürünleri (GTİP 300490), parfümler (GTİP 330210) ve hava ya da vakum pompaları (GTİP 841480) gibi yüksek katma değerli imalat sanayi ürünlerinde güçlü bir karşılaştırmalı üstünlüğe (AKÜ > 1) sahiptir.

Bu ürünler, uluslararası rekabet gücünü yansıtmakla kalmayıp aynı zamanda Pakistan pazarında önemli ölçüde değerlendirilmemiş ihracat potansiyeli sunmaktadır. Türkiye'nin, Serbest Ticaret Anlaşması (STA) çerçevesinde bu ürünleri önceliklendirerek gümrük vergilerinin azaltılması, gümrük işlemlerinin kolaylaştırılması, ihracat finansmanı ve tanıtım desteği sağlanması gibi adımları atması, özellikle KOBİ'ler için kritik önem taşımaktadır. Orta düzeyde AKÜ'ye ve değişken rekabet gücüne sahip tıbbi cihazlar ve dişliler gibi ürünler ise esnek ve uyarlanabilir ihracat stratejilerinin önemini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, AKÜ eğilimlerinin sürekli izlenmesi ve Ar-Ge teşvikleri ile kalite iyileştirmelerini içeren sektör bazlı destek politikaları, ihracat artışının sürdürülebilirliği açısından elzemdir.

Diğer yandan, Pakistan'ın öne çıkan sektörleri arasında yarı işlenmiş ya da tamamen işlenmiş pirinç (GTİP 100630), dondurulmuş balık (GTİP 030353), guava ve mangolar (GTİP 080450), hurmalar (GTİP 080410) ve elmalar (GTİP 080810) yer almakta olup, bu ürünlerin hem AKÜ değerleri 1'in oldukça üzerindedir hem de Türkiye pazarında yüksek ihracat potansiyeline sahiptir. Bu tarım ve gıda ürünlerinin Türkiye pazarına daha etkin şekilde nüfuz edebilmesi için soğuk zincir altyapısına yatırım yapılması, sağlık ve bitki sağlığı (SPS) standartlarına uyum sağlanması ve markalaşma stratejilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Öte yandan, düşük AKÜ değerine rağmen yüksek ihracat potansiyeline sahip olan eczacılık hazırlıkları (GTİP 210690), şekerlemeler (GTİP 170490) ve sentetik elyaflar (GTİP 550330) gibi sektörlerde, sanayi modernizasyonu stratejileri benimsenmeli, kalite belgelendirme süreçleri iyileştirilmeli ve rekabet gücünün artırılması amacıyla doğrudan yabancı yatırımlar veya kamu-özel sektör ortaklıkları teşvik edilmelidir. Bu ürünler, orta vadede stratejik ihracat sektörlerine dönüşebilecek gizli bir avantaj alanını temsil etmektedir.

Ayrıca, 2018–2023 döneminde AKÜ değerleri dalgalı seyir izleyen kauçuk contalar (GTİP 401693) ve bazı plastik ürünler gibi kalemler, sektörel rekabet gücündeki değişimi yansıtmaktadır. Bu sektörlerin, teknoloji transfer programları, beceri geliştirme girişimleri ve hedefli sübvansiyonlar yoluyla katma değerli üretim yönünde desteklenmesi önem arz etmektedir. Her iki ülkenin de STA kapsamındaki ürün listelerini, güncel AKÜ ve ihracat potansiyeli göstergelerine göre gözden geçirmesi ve rekabetçilik göstergelerinin düzenli olarak izlenmesini kurumsallaştırması gerekmektedir. Bununla birlikte, teknik standartların uyumlaştırılması, gümrük işlemlerinin basitleştirilmesi ve ikili ticaret fuarları ile işletmeden işletmeye (B2B) bağlantıların teşvik edilmesi, STA'nın etkisinin maksimize edilmesinde temel rol oynayacaktır. KOBİ katılımının artırılması ve anlaşmanın sağlayacağı faydalar konusunda farkındalık oluşturulması da kritik önemdedir. Sonuç olarak, sektörel temelli ve kanıta dayalı bir ticaret stratejisi, Türkiye ile Pakistan arasında daha dengeli, sürdürülebilir ve karşılıklı fayda sağlayan ekonomik ilişkilerin tesisine katkı sunacaktır. Her iki ülke de Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA) hükümlerini mevcut ticaret gerçekleri ve sektörel güçlüklere daha iyi uyum sağlamak amacıyla yeniden

gözden geçirmeyi değerlendirmelidir. Tarım, tekstil ve makine gibi sektörlere yönelik işbirliği ile desteklenen kapsamlı bir Serbest Ticaret Anlaşması (STA) yönünde atılacak adımlar, ticaret potansiyelini daha da güçlendirebilir. İkili ticareti kolaylaştırıcı mekanizmalarının kurulması, gümrük prosedürlerinin iyileştirilmesi ve işletmeler arası (B2B) bağlantıların teşvik edilmesi, ihracat potansiyelinin etkin kullanımını artıracaktır. Son olarak, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) eğilimleri ile ihracat performansının sürekli olarak izlenmesi ve kurumsallaştırılması, uzun vadeli ticaret ve sanayi politikalarının planlanmasında yol gösterici olacaktır.

Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi bulguları da iki ülke arasındaki ticaretin yapısal olarak düşük bir tamamlayıcılık düzeyine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. 2023 yılı itibarıyla Pakistan'ın Türkiye ile olan TTE değeri 25,98 olup, bu değer ülkeler arası ticaret yapılarının örtüşmediğine işaret etmektedir. Türkiye'nin Pakistan ile olan TTE değeri ise 49,72 olarak gerçekleşmiş, ancak bir önceki yıla kıyasla düşüş göstermiştir. Bu durum, karşılaştırmalı üstünlüklerin varlığına rağmen tamamlayıcılık düzeyinin yetersizliğinin ikili ticaretin derinleşmesini sınırlandırabileceğini savunan çalışmaları desteklemektedir (Hinloopen ve Van Marrewijk, 2001).

Ticaret Yoğunluğu Endeksi bulguları ise tarafların birbirlerine atfettikleri stratejik ticaret öneminin asimetrik olduğunu göstermektedir. Pakistan'ın Türkiye ile olan TYE değeri 2022 yılında 80,1 iken 2023'te 85,15'e yükselmiş ve bu artış, Pakistan'ın Türkiye ile olan ticari ilişkilerini güçlendirme yönündeki eğilimini ortaya koymuştur. Buna karşılık, Türkiye'nin Pakistan ile olan TYE değeri aynı dönemde 70,32'den 49,99'a gerileyerek dikkat çekici bir düşüş sergilemiştir. Bu gelişme, Türkiye'nin Pakistan'ı ticaret ortağı olarak daha az önceliklendirdiği yönünde yorumlanabilir. Bu bulgular, gelişmekte olan ülkeler arasında sürdürülebilir ticaret ilişkilerinin kurulmasında ekonomik gerekçelerin yanı sıra jeopolitik etkenlerin de belirleyici olduğunu ortaya koyan çalışmaları doğrulamaktadır (Akhter ve Ghani, 2010).

Elde edilen bulgular bütüncül olarak değerlendirildiğinde, Pakistan ve Türkiye arasında yürürlükte olan TTA'nın temel bir iş birliği zemini sunmakla birlikte, iki ülkenin sahip olduğu ticaret potansiyelini gerçekleştirmede yetersiz kaldığı açıktır. Bu durum, yalnızca tarife uygulamalarıyla değil, aynı zamanda düzenleyici engeller, sınırlı pazara erişim bilgisi ve yetersiz kurumsal kapasite gibi yapısal faktörlerle de ilişkilidir (Seringhausve ve Rosson, 1991; UNCTAD, 2022). Bu bağlamda, kapsamlı bir Serbest Ticaret Anlaşması'na geçiş, yalnızca ticaretin serbestleştirilmesini derinleştirmekle kalmayacak, aynı zamanda düzenleyici uyumu artıracak, sektörel iş birliklerini teşvik edecek ve karşılıklı teknoloji transferini kolaylaştıracaktır (Cheong ve Tang, 2018). Bu potansiyel kazanımların realize edilebilmesi için her iki ülkenin daha eşgüdümlü, uzun vadeli ve stratejik bir ticaret politikası yaklaşımı benimsemeleri elzemdir. Bu doğrultuda ihracatçılara hedefli desteklerin sağlanması, ticaretin kolaylaştırılmasına yönelik altyapının güçlendirilmesi, işlem maliyetlerinin azaltılması ve ikili

diyaloğun kurumsallaştırılması gibi politikalar önceliklendirilmelidir. Nitekim Özen (2024), gelişmekte olan ülkelerde ticaret entegrasyonunun yalnızca teknik düzenlemelerle değil, aynı zamanda aktif politika müdahalesi ve siyasi kararlılıkla sürdürülebilirlik kazanabileceğini vurgulamaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma, 2018–2023 dönemi verilerine dayanarak Pakistan-Türkiye arasındaki dış ticaretin yapısal özelliklerini analiz etmiş; Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ), Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE), Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE) ve İhracat Potansiyel Endeksi (İPE) gibi göstergeler aracılığıyla ülkeler arası karşılaştırmalı üstünlükler, ticaretin uyumu ve değerlendirilmemiş ihracat potansiyellerini ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, Ricardo'nun klasik karşılaştırmalı üstünlük teorisinin yanı sıra, yeni ticaret teorileri kapsamında yer alan ölçek ekonomileri ve içsel rekabet avantajı yaklaşımlarıyla da uyumludur. Özellikle AKÜ değeri 1'in üzerinde olan ancak düşük fiilî ihracat düzeyine sahip ürünlerdeki asimetri, pazara giriş engelleri, bilgi eksiklikleri ve kurumsal kapasite yetersizliklerinin ticaretin önünde önemli bir engel olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, çalışmanın özgün katkısı; mikro düzeyde ürün bazlı veri analizi ile sadece mevcut ticaret yapısını değil, aynı zamanda STA gibi politikaların nasıl daha etkin tasarlanabileceğine dair somut politika önerileri sunmasıdır. Ayrıca, karşılaştırmalı üstünlüklerin zaman içindeki evrimine odaklanan yaklaşımıyla, literatürde sıklıkla göz ardı edilen dinamik rekabetçilik unsurunu da içermektedir. Bu yönüyle tez, gelişmekte olan ülkeler arası ikili ticaret anlaşmalarının sadece tarife indirimlerine odaklanmakla sınırlı kalmaması, aynı zamanda yapısal dönüşüm ve sanayi politikaları ile bütüncül bir şekilde ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

KAYNAKÇA

Abbas, S., & Waheed, A. (2017). Trade competitiveness of Pakistan: evidence from the revealed comparative advantage approach. *Competitiveness Review: An International Business Journal, 27*(5), 462-475.

Abidin, M. Z., & Loke, W. H. (2008). Revealed comparative advantage of Malaysian exports: The case for changing export composition. *Asian Economic Papers, 7*(3), 130-147.

Acharya, R. C. (2008). Analysing international trade patterns: Comparative advantage for the world's major economies. *Journal of Comparative International Management, 11*(2), 33-53.

Akhter, N., & Ghani, E. (2010). Regional integration in South Asia: An analysis of trade flows using the gravity model. *The Pakistan Development Review,* 105-118.

Akram, M. (2022). An analysis of the trade in goods agreement between Pakistan and Türkiye: Implications for Pakistan's exports. *Pakistan Journal of Economics and Trade, 15*(2), 102-11

Ali, A. (2017). *A CGE Analysis of Pakistan-Turkey Free Trade Agreement.* University Library of Munich, Germany.

Balassa, B. (1965). Trade liberalisation and "revealed" comparative advantage. *The Manchester School, 33*(2), 99–123. https://doi.org/10.1111/j.1467-9957.1965.tb00050.x

Balassa, B. (1986). Comparative advantage in manufactured goods: A reappraisal. *Review of Economics and Statistics,* 315-319.

Balassa, B., & Noland, M. (1989). "Revealed" comparative advantage in Japan and the United States. *Journal of International Economic Integration,* 8-22.

Baldwin, R. (2011). *21st century regionalism: Filling the gap between 21st century trade and 20th century trade rules.* WTO Working Paper No. 2011-03.

Batra, A., & Khan, Z. (2005). *Revealed comparative advantage: An analysis for India and China* (No. 168). Working paper.

Bojnec, Š. (2001). Trade and revealed comparative advantage measures: regional and central and east European agricultural trade. *Eastern European Economics, 39*(2), 72-98.

Bolkol, H. K. (2017). Sustainability of trade deficit in Türkiye. *Global Business and Economics Research Journal, 6*(2), 1-17.

Cheong, J., & Tang, K. K. (2018). The trade effects of tariffs and non-tariff changes of preferential trade agreements. *Economic Modelling, 70,* 370-382.

Çelen, A., & Demirel, A. (2018). A complementarity endeks study: The case of Türkiye. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, 20,* 101–118.

Djankov, S., McLiesh, C., & Ramalho, R. M. (2006). Regulation and growth. *Economics letters*, *92*(3), 395-401.

Fertö, I., & Hubbard, L. J. (2003). Revealed comparative advantage and competitiveness in Hungarian agri–food sectors. *World Economy, 26*(2), 247-259.

Feinstein International Center. (2010). *Annual report: July 2009 to June 2010*. Tufts University.

Greenaway, D., Morgan, W., & Wright, P. (1997). Trade liberalization and growth in developing countries: Some new evidence. *World Development, 25*(11), 1885-1892.

Grossman, G. M., & Helpman, E. (1991). Trade, knowledge spillovers, and growth. *European Economic Review, 35*(2-3), 517-526.

Gul, A. (2014). Analyzing Pakistan's Trade Opportunity with Türkiye. *The Lahore Journal of Economics, 19,* 349.

Hamanaka, S. (2013). *On the use of FTAs: A review of research methodologies.* Asia Development Bank.

Haroon, A., & Ozcan, Y. (2021). Economic relationship between Türkiye and Pakistan. *İşletme, 2*(2), 1-13.

Hausmann, R., & Hidalgo, C. (2010). *Country diversification, product ubiquity, and economic divergence.* Working Papers, Harvard University.

Hausmann, R., & Klinger, B. (2007). *The structure of the product space and the evolution of comparative advantage*. CID Working Paper Series.

Hausmann, R., Hwang, J., & Rodrik, D. (2007). What you export matters. *Journal of Economic Growth, 12*(1), 1-25.

Hinloopen, J., & Van Marrewijk, C. (2001). On the empirical distribution of the Balassa Endeks. *Weltwirtschaftliches Archiv, 137*(1), 1-35

Hoang, V. (2018). Assessing the agricultural trade complementarity of the Association of Southeast Asian Nations countries. *Agricultural Economics/Zemědělská Ekonomika*, *64*(10).

Ibrahim, K. H., & Shehu, A. (2016). Nigeria-India bilateral trade relations: An analysis of trade complementarity index (TCI). *Asian Journal of Economic Modelling*, *4*(4), 190-198.

International Trade Centre (ITC). (2024). *Trade Map – Trade statistics for international business development.* https://www.trademap.org

Irshad, M. S., Xin, Q., Hui, Z., & Arshad, H. (2018). An empirical analysis of Pakistan's bilateral trade and trade potential with China: A gravity model approach. *Cogent Economics & Finance*, *6*(1), 1504409.

Kawai, M., & Wignaraja, G. (Eds.). (2011). *Asia's free trade agreements: How is business responding?*. Edward Elgar Publishing.

Kemp, M. C., & Wan, H. (1976). An elementary proposition concerning the formation of customs unions. *Journal of International Economics, 6*(1976) 95-97.

Kiran Nayyar, D. M. S., & Aziz, S. A. (2022). Pak-Turk Relations: Through The Spectrum Of Regional Integration. *Pakistan Journal of International Affairs*, *5*(2).

Laursen, K. (2015). Revealed comparative advantage and the alternatives as measures of international specialization. *Eurasian Business Review*, *5*, 99-115.

Lee, J. (1995). Comparative advantage in manufacturing as a determinant of industrialization: the Korean case. *World Development, 23*(7), 1195-1214.

Mahmood, A., & Nishat, M. (2004). Export Competitiveness and Comparative Advantage of Pakistan's Non-agricultural Production Sectors: Trends and Analysis [with Comments*]. The Pakistan Development Review, 43*(4) 541-561.

Mamoon, D., Paracha, S., Mughal, H., & Ayesha, A. (2011). *Pakistan's trade competitiveness & complementarities in South Asia.* MPRA Paper 31369, University Library of Munich, Germany.

Maule, A. (1996). Some implications of AFTA for Thailand: a revealed comparative advantage approach. *ASEAN Economic Bulletin, 13*(1) 14-38.

Porter, M. E. (1985). *Competitive advantage*. *New York*, *13*.

Michaely, M. (1996). *Trade preferential agreements in Latin America: an ex-ante assessment* (No. 1583). Dun Publications.

Muendler, M. A. (2007). *Balassa (1965) Comparative Advantage by Sector of Industry, Brazil 1986–2001.* University of California, San Diego, August, 17, 89.

Naeem, M. B., Naveed, S., Samma, S. E., & Nazuk, A. (2022). An empirical investigation of export competitiveness of Pakistan's meat sector. *JAPS: Journal of Animal & Plant Sciences*, *32*(1).

Krugman, P. R., Obstfeld, M., & Melitz, M. J. (2020). *Uluslararası iktisat: Teori ve politika* (10. Baskı) (O. Özsoy, Çev.), Ankara: Palme Yayınevi.

Pakistan Business Council. (2015). *Potential impact of a Free Trade Agreement (FTA) between Pakistan and Türkiye.* Pakistan Business Council.

Pakistan Ministry of Commerce. (2022). *Trade in Goods Agreement between Pakistan and Türkiye.* Government of Pakistan.

Pasha, H., & Imran, M. (2015). " Prospects of Indo-Pakistan trade. *Moving the Economy Forward*, 311.

Krugman, P. (1980). Scale economies, product differentiation, and the pattern of trade. *American economic review*, *70*(5), 950-959.

Pitoňáková, R. (2023). Revealed comparative advantages and trade balance indicators of trade structure of V4 countries. *International Journal of Trade and Global Markets*, *17*(1), 30-50.

Seringhaus, F. H., & Rosson, P. J. (1991). Export promotion and public organizations: state-of-the-art. In *Export development and promotion: The role of public organizations* (pp. 3-18). Boston, MA: Springer US.

Suvankulov, F., & Ali, W. (2012). Recent trends and prospects of bilateral trade between Pakistan and Turkey: A gravity model approach. *Journal of International and Global Economic Studies*, *5*(1), 57-72.

UNCTAD. (2022). Trade and development report 2022. *United Nations Conference on Trade and Development*. https://unctad.org

World Integrated Trade Solution (WITS). (2023). *Tariff and trade data for economic analysis.* https://wits.worldbank.org

World Trade Organization (WTO). (2023). *Preferential trade agreements: Theoretical and empirical perspectives.* https://www.wto.org

Zhang, Y. (2010). *The impact of free trade agreements on business activity: A survey of firms in the People's Republic of China (No. 251).* ADBI Working Paper.

Özen, Ö. (2024). Gelişmekte Olan Ekonomilerde Uluslararasılaşma: Gelişmekte Olan ve Gelişmiş Ülkelerde İhracat Çeşitlendirmesi Eğilimi Üzerine Değerlendirme ve Önermeler. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *10*(2), 334-352.

EKLER

Ek 1: Ürün İsimleri ve GTİP Kodları-Pakistan

Bu liste, Pakistan'ın teklif listesinde yer alan ürünlerin isimlerini ve bunlara ait Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) kodlarını göstermektedir.

Pakistan		
GTİP Kodu	**Açıklama**	**Description**
030353	Dondurulmuş Sardalya ("Sardina pilchardus", "Sardinops spp."), Sardinella ("Sardinella spp."), Brisling	Frozen sardines "Sardina pilchardus, Sardinops spp.", sardinella "Sardinella spp.", brisling
030354	Dondurulmuş uskumru "Scomber scombrus, Scomber australasicus, Scomber japonicus	Frozen mackerel "Scomber scombrus, Scomber australasicus, Scomber japonicus
030617	Dondurulmuş karidesler ve karidesler, tütsülenmiş bile olsa, kabuklu olsun ya da olmasın, karidesler ve karidesler dahil.	Frozen shrimps and prawns, even smoked, whether in shell or not, incl. shrimps and prawns in
050400	Hayvanların bağırsakları, mesaneleri ve mideleri (balık hariç), bunların bütün ve parçaları.	Guts, bladders and stomachs of animals (other than fish), whole and pieces thereof.
070190	Taze veya soğutulmuş patates (tohum hariç)	Fresh or chilled potatoes (excl. Seed
080410	Taze veya kuru hurma	Fresh or dried dates
080450	Taze veya kurutulmuş guava, mango ve mangosten.	Fresh or dried guavas, mangoes and mangosteens
091091	Farklı baharat türlerinin karışımları	Mixtures of different types of spices
100590	Mısır (ekim için tohum hariç)	Maize (excl. seed for sowing)
100630	Yarı öğütülmüş veya tamamen öğütülmüş pirinç, cilalanmış veya sırlanmış olsun veya olmasın.	Semi-milled or wholly milled rice, whether or not polished or glazed Unit : US Dollar thousand
120740	Susam tohumları, kırılmış olsun ya da olmasın	Sesamum seeds, whether or not broken
170410	Sakız, şeker kaplı olsun ya da olmasın	Chewing gum, whether or not sugar-coated
170490	Kakao içermeyen şekerlemeler, beyaz çikolata dahil (sakız hariç)	Sugar confectionery not containing cocoa, incl. white chocolate (excl. chewing gum)
190190	Malt ekstraktı; un, kabuğu çıkarılmış tane, küspe, nişasta veya malt ekstraktı içermeyen gıda müstahzarları	Malt extract; food preparations of flour, groats, meal, starch or malt extract, not containing
190219	Pişmemiş makarna, doldurulmamış veya başka şekilde hazırlanmamış, yumurta içermeyen	Uncooked pasta, not stuffed or otherwise prepared, not containing eggs
190531	Tatlı bisküviler	Sweet biscuits
190590	Ekmek, pasta, kek, bisküvi ve kakao içersin içermesin diğer fırıncı ürünleri; komünyon	Bread, pastry, cakes, biscuits and other bakers' wares, whether or not containing cocoa; communion

Pakistan		
GTİP Kodu	**Açıklama**	**Description**
200979	Elma suyu, fermente edilmemiş, 20°C'de Briks değeri > 20, ilave şeker içersin ya da içermesin.	Apple juice, unfermented, Brix value > 20 at 20°C, whether or not containing added sugar or .
210320	Domates ketçabı ve diğer domates sosları	Tomato ketchup and other tomato sauces
210390	Soslar ve hazırlanmış soslar için müstahzarlar; karışık çeşniler ve baharatlar (soya sosu hariç)	Preparations for sauces and prepared sauces; mixed condiments and seasonings (excl. soya sauce
330420	Göz makyajı preparatları	Eye make-up preparations
330499	Güzellik veya makyaj müstahzarları ve cilt bakımı için müstahzarlar (ilaçlar hariç),	Beauty or make-up preparations and preparations for the care of the skin (other than medicaments),
330510	Şampuanlar	Shampoos
330590	Saç üzerinde kullanım için müstahzarlar (şampuanlar, kalıcı dalgalandırma veya düzleştirme için müstahzarlar hariç)	Preparations for use on the hair (excl. shampoos, preparations for permanent waving or straightening
330790	Epilatörler ve diğer parfümeri, tuvalet veya kozmetik müstahzarlar, n.e.s.	epilatories and other perfumery, toilet or cosmetic preparations, n.e.s.
340111	Sabun ve organik yüzey aktif ürünler ve müstahzarlar, kalıplar, kekler, kalıplanmış	Soap and organic surface-active products and preparations, in the form of bars, cakes, moulded
340120	Pul, granül, toz, macun şeklinde veya sulu çözelti içinde sabun	Soap in the form of flakes, granules, powder, paste or in aqueous solution
340211	Anyonik organik yüzey aktif maddeler, perakende satışa sunulsun veya sunulmasın (sabun hariç)	Anionic organic surface-active agents, whether or not put up for retail sale (excluding soap)
340220	Yüzey aktif preparatlar, yıkama preparatları, yardımcı yıkama preparatları ve temizlik	Surface-active preparations, washing preparations, auxiliary washing preparations and cleaning
340290	Yüzey-aktif preparatlar, yıkama preparatları, yardımcı yıkama preparatları dahil.	Surface-active preparations, washing preparations, incl. auxiliary washing preparations and
391890	Plastikten yer kaplamaları, kendinden yapışkanlı olsun olmasın, rulo halinde veya karo şeklinde	Floor coverings of plastics, whether or not self-adhesive, in rolls or in the form of tiles
392010	Takviye edilmemiş etilenin hücresel olmayan polimerlerinden levhalar, tabakalar, film, folyo ve şerit, ...	Plates, sheets, film, foil and strip, of non-cellular polymers of ethylene, not reinforced, ...
392020	Takviye edilmemiş, etilenin hücresel olmayan polimerlerinden levhalar, tabakalar, film, folyo ve şerit, .	Plates, sheets, film, foil and strip, of non-cellular polymers of ethylene, not reinforced, .
392051	Takviye edilmemiş, hücresel olmayan poli "metil metakrilat "tan levhalar, tabakalar, film, folyo ve şerit,	Plates, sheets, film, foil and strip, of non-cellular poly"methyl methacrylate", not reinforced,
392062	Takviye edilmemiş, hücresel olmayan poli "etilen tereftalat "tan levhalar, tabakalar, film, folyo ve şerit,	Plates, sheets, film, foil and strip, of non-cellular poly"ethylene terephthalate", not reinforced,

Pakistan		
GTİP Kodu	**Açıklama**	**Description**
392069	Hücresel olmayan polyesterlerden levhalar, tabakalar, film, folyo ve şerit, takviye edilmemiş, lamine edilmemiş, .	Plates, sheets, film, foil and strip, of non-cellular polyesters, not reinforced, laminated, .
392310	Plastikten, malların taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus kutular, kılıflar, kasalar ve benzeri eşya	Boxes, cases, crates and similar articles for the conveyance or packaging of goods, of plastics
392321	Çuvallar ve torbalar, koniler dahil, etilen polimerlerinden	Sacks and bags, incl. cones, of polymers of ethylene
392350	Plastikten tıpalar, kapaklar, kapaklar ve diğer kapaklar	Stoppers, lids, caps and other closures, of plastics
392410	Plastikten sofra ve mutfak eşyaları	Tableware and kitchenware, of plastics
392490	Plastikten ev ve tuvalet eşyaları (sofra takımları, mutfak eşyaları, banyolar, duş tekneleri hariç)	Household articles and toilet articles, of plastics (excl. tableware, kitchenware, baths, shower-baths,
392620	Dikiş veya yapıştırma yoluyla üretilen giyim eşyaları ve giyim aksesuarları ...	Articles of apparel and clothing accessories produced by the stitching or sticking together ...
392690	Plastikten eşya ve 3901 ila 3914 pozisyonlarında yer alan diğer maddelerden eşya, n.e.s	Articles of plastics and articles of other materials of heading 3901 to 3914, n.e.s
401110	Yeni pnömatik lastikler, kauçuktan, steyşın vagonlar ve yarış arabaları dahil olmak üzere motorlu arabalar için kullanılan türden.	New pneumatic tyres, of rubber, of a kind used for motor cars, incl. station wagons and racing ..
401140	Motosikletler için kullanılan türde kauçuktan yeni pnömatik lastikler	New pneumatic tyres, of rubber, of a kind used for motorcycles
401150	Bisikletler için kullanılan türde kauçuktan yeni pnömatik lastikler	New pneumatic tyres, of rubber, of a kind used for bicycles
401320	Bisikletler için kullanılan türde kauçuktan iç lastikler	Inner tubes, of rubber, of a kind used for bicycles
410712	Büyükbaş hayvanların bütün post ve derilerinden "parşömen giydirilmiş deri dahil" yarma deri	Grain splits leather "incl. parchment-dressed leather", of the whole hides and skins of bovine
410792	Parçalı deri "parşömen giydirilmiş deri dahil", parçaların, şeritlerin veya tabakaların .	Grain splits leather "incl. parchment-dressed leather", of the portions, strips or sheets of ..
411200	Koyun derisi "parşömen giydirilmiş deri dahil" tabaklandıktan veya kabuklandıktan sonra hazırlanmış deri.	Leather further prepared after tanning or crusting "incl. parchment-dressed leather", of sheep .
411310	Keçilerden tabaklandıktan veya kabuklandıktan sonra hazırlanan deri "parşömen giydirilmiş deri dahil" ...	Leather further prepared after tanning or crusting "incl. parchment-dressed leather", of goats ...
420100	Her türlü hayvan için saraçlık ve koşum takımı, izler, ipler, dizlikler, ağızlıklar, eyer bezleri, .	Saddlery and harness for any animal, incl. traces, leads, knee pads, muzzles, saddle cloths, .
420211	Sandıklar, bavullar, makyaj çantaları, yönetici çantaları, evrak çantaları, okul çantaları ve benzeri kaplar,	Trunks, suitcases, vanity cases, executive-cases, briefcases, school satchels and similar containers,

Pakistan		
GTİP Kodu	**Açıklama**	**Description**
420221	El çantaları, omuz askılı olsun ya da olmasın, sapsız olanlar dahil, dış yüzeyli	Handbags, whether or not with shoulder straps, incl. those without handles, with outer surface
420231	Taşınan cüzdanlar, çantalar, anahtar keseleri, sigara kutuları, tütün keseleri ve benzeri eşyalar	Wallets, purses, key-pouches, cigarette-cases, tobacco-pouches and similar articles carried
420291	Seyahat çantaları, yalıtımlı yiyecek veya içecek çantaları, tuvalet çantaları, sırt çantaları, alışveriş çantaları, harita çantaları,	Travelling-bags, insulated food or beverage bags, toilet bags, rucksacks, shopping-bags, map-cases,
420292	Seyahat çantaları, yalıtımlı yiyecek veya içecek çantaları, tuvalet çantaları, sırt çantaları, alışveriş çantaları, harita çantaları	Travelling-bags, insulated food or beverage bags, toilet bags, rucksacks, shopping-bags, map-cases
420310	Deri veya bileşim deriden giyim eşyası (giyim aksesuarları, ayakkabılar hariç ...	Articles of apparel, of leather or composition leather (excl. clothing accessories, footware ...
420321	Sporda kullanım için özel olarak tasarlanmış, deri veya bileşim deriden eldivenler	Specially designed gloves for use in sport, of leather or composition leather
420329	Deri veya bileşim deriden eldiven, eldiveni ve eldiveni (özel spor eldivenleri hariç)	Gloves, mittens and mitts, of leather or composition leather (excl. special sports gloves)
420330	Deri veya bileşik deriden kemerler ve palaskalar	Belts and bandoliers, of leather or composition leather
481920	Oluklu olmayan kağıt veya mukavvadan katlanır kartonlar, kutular ve kılıflar	Folding cartons, boxes and cases, of non-corrugated paper or paperboard
640299	Dış tabanı ve sayası kauçuk veya plastikten olan ayakkabılar (ayak bileğini örten veya .	Footwear with outer soles and uppers of rubber or plastics (excl. covering the ankle or with .
640391	Dış tabanı kauçuk, plastik veya bileşim deriden, sayası deriden olan ayakkabılar.	Footwear with outer soles of rubber, plastics or composition leather, with uppers of leather,
640399	Dış tabanı kauçuk, plastik veya bileşik deriden, saya kısmı deriden olan ayakkabılar	Footwear with outer soles of rubber, plastics or composition leather, with uppers of leather
691090	Seramik lavabolar, lavabolar, lavabo kaideleri, banyolar, bideler, klozet tavaları, sifonlar	Ceramic sinks, washbasins, washbasin pedestals, baths, bidets, water closet pans, flushing
691200	Seramikten sofra takımları, mutfak eşyaları, diğer ev eşyaları ve tuvalet eşyaları, aşağıdakiler hariç	Tableware, kitchenware, other household articles and toilet articles, of ceramics other than
701090	Camdan damacanalar, şişeler, mataralar, kavanozlar, kaplar, flakonlar ve diğer kaplar, kullanılan türden.	Carboys, bottles, flasks, jars, pots, phials and other containers, of glass, of a kind used .
701337	İçki bardakları (cam seramikten veya kurşun kristalden bardaklar ve kadehler hariç)	Drinking glasses (excl. glasses of glass ceramics or of lead crystal and stemware)
730690	Tüpler, borular ve içi boş profiller "örneğin, açık dikişli, perçinli veya benzer şekilde kapalı", demir veya	Tubes, pipes and hollow profiles "e.g., open seam, riveted or similarly closed", of iron or

Pakistan		
GTİP Kodu	**Açıklama**	**Description**
730890	Demir veya çelikten yapılar ve yapı parçaları, n.e.s. (köprüler ve köprü kesitleri hariç)	Structures and parts of structures, of iron or steel, n.e.s. (excl. bridges and bridge-sections,
731029	Herhangi bir malzeme için demir veya çelikten tanklar, fıçılar, variller, teneke kutular, kutular ve benzeri kaplar.	Tanks, casks, drums, cans, boxes and similar containers, of iron or steel, for any material,
731815	Demir veya çelikten dişli vida ve cıvatalar, somun ve pullarıyla birlikte olsun olmasın (hariç)	Threaded screws and bolts, of iron or steel, whether or not with their nuts and washers (excl. .
732393	Paslanmaz çelikten masa, mutfak veya diğer ev eşyaları ve bunların parçaları (teneke kutular hariç, ...	Table, kitchen or other household articles, and parts thereof, of stainless steel (excl. cans, ..
732690	Demir veya çelikten eşya, n.e.s. (dökme eşya veya demir veya çelik telden eşya hariç)	Articles of iron or steel, n.e.s. (excl. cast articles or articles of iron or steel wire)
740819	Maksimum kesit boyutu <= 6 mm olan rafine bakır tel	Wire of refined copper, with a maximum cross-sectional dimension of <= 6 mm
741820	Bakırdan sıhhi tesisat eşyası ve bunların parçaları (teneke kutular, kutular ve pozisyondaki benzer kaplar hariç.	Sanitary ware and parts thereof, of copper (excl. cans, boxes and similar containers of heading .
760711	Alüminyum folyo, desteklenmemiş, haddelenmiş ancak daha fazla işlenmemiş, kalınlığı <= 0,2 mm (hariç)	Aluminium foil, not backed, rolled but not further worked, of a thickness of <= 0,2 mm (excl
761290	Alüminyumdan fıçılar, variller, teneke kutular, kutular ve benzeri kaplar, sert boru şeklindeki kaplar dahil.	Casks, drums, cans, boxes and similar containers, incl. rigid tubular containers, of aluminium,
761510	Masa, mutfak veya diğer ev eşyaları ve bunların parçaları ve tencere ovucuları ve ovma...	Table, kitchen or other household articles and parts thereof, and pot scourers and scouring
820559	El aletleri, camcı elmasları dahil, ana metalden, n.e.s.	Hand tools, incl. glaziers' diamonds, of base metal, n.e.s.
821192	Ana metalden sabit bıçaklı bıçaklar (saman bıçakları, palalar, bıçaklar ve kesici bıçaklar hariç.	Knives with fixed blades of base metal (excl. straw knives, machetes, knives and cutting blades .
821210	Ana metalden elektrikli olmayan tıraş makineleri	Non-electric razors of base metal
821220	Ana metalden güvenlik tıraş bıçakları, şeritler halinde tıraş bıçağı boşlukları dahil	Safety razor blades of base metal, incl. razor blade blanks in strips
821300	Ana metalden makaslar, terzi makasları ve benzeri makaslar ve bunların bıçakları (çit hariç.	Scissors, tailors' shears and similar shears, and blades therefor, of base metal (excl. hedge .
821420	Manikür veya pedikür setleri ve aletleri, tırnak törpüleri dahil, ana metalden (adi olanlar hariç)	Manicure or pedicure sets and instruments, incl. nail files, of base metal (excl. ordinary
821599	Kaşıklar, çatallar, kepçeler, kepçeler, kek servisleri, balık bıçakları, tereyağı bıçakları, şeker maşaları ve	Spoons, forks, ladles, skimmers, cake-servers, fish-knives, butter-knives, sugar tongs and
830249	Ana metal bağlantılar, bağlantı parçaları ve benzeri eşyalar (anahtarlı kilitler, tokalar ve çerçeveler hariç)	Base metal mountings, fittings and similar articles (excl. locks with keys, clasps and frames .

Pakistan		
GTİP Kodu	**Açıklama**	**Description**
830890	Tokalar, kilitsiz tokalı çerçeveler, tokalar ve toka tokaları, ana metalden, giyim için.	Clasps, frames with clasps without locks, buckles and buckle-clasps, of base metal, for clothing,
841370	Santrifüj pompalar, güç tahrikli (8413.11 ve 8413.19 alt pozisyonlarında yer alanlar hariç, yakıt, yağlama	Centrifugal pumps, power-driven (excl. those of subheading 8413.11 and 8413.19, fuel, lubricating
841451	Masa, zemin, duvar, pencere, tavan veya çatı vantilatörleri, bağımsız bir elektrik motoru ile	Table, floor, wall, window, ceiling or roof fans, with a self-contained electric motor of an
841510	Bir pencereye, duvara, tavana veya zemine sabitlenecek şekilde tasarlanmış klima makineleri, bağımsız...	Air conditioning machines designed to be fixed to a window, wall, ceiling or floor, self-contained
841810	Ayrı dış kapıları veya çekmeceleri olan kombine buzdolabı-dondurucular veya bunların kombinasyonları	Combined refrigerator-freezers, with separate external doors or drawers, or combinations thereof
841821	Ev tipi buzdolapları, sıkıştırmalı tip	Household refrigerators, compression-type
841830	Göğüs tipi dondurucular, <= 800 l kapasiteli	Freezers of the chest type, of a capacity <= 800 l
842240	Paketleme veya sarma makineleri, ısıyla daralan sarma makineleri dahil (dolum makineleri hariç).	Packing or wrapping machinery, incl. heat-shrink wrapping machinery (excl. machinery for filling,
840710	Kıvılcım ateşlemeli pistonlu veya döner içten yanmalı pistonlu motor, hava taşıtları için.	Spark-ignition reciprocating or rotary internal combustion piston engine, for aircraft
850710	Pistonlu motorları çalıştırmak için kullanılan türden kurşun-asit akümülatörler "marş aküleri" (hariç . .	Lead-acid accumulators of a kind used for starting piston engine "starter batteries" (excl. . .
902129	Diş bağlantı parçaları (yapay dişler hariç)	Dental fittings (excl. artificial teeth)
940350	Yatak odaları için ahşap mobilyalar (Koltuklar hariç)	Wooden furniture for bedrooms (excl. Seats
940360	Ahşap mobilyalar (ofisler, mutfaklar ve yatak odaları ve koltuklar için olanlar hariç)	Wooden furniture (excl. for offices, kitchens and bedrooms, and seats)
940490	Yaylarla donatılmış veya içi doldurulmuş veya içten doldurulmuş yatak takımları ve benzer mobilyalar.	Articles of bedding and similar furnishing, fitted with springs or stuffed or internally filled .
940520	Elektrikli masa, çalışma masası, başucu veya ayaklı lambalar	Electric table, desk, bedside or floor-standing lamps
950662	Şişme toplar	Inflatable balls
950691	Genel fiziksel egzersiz, jimnastik veya atletizm için eşya ve ekipmanlar.	Articles and equipment for general physical exercise, gymnastics or athletics
950699	Spor ve açık hava oyunları için eşya ve ekipmanlar; yüzme ve çocuk havuzları	Articles and equipment for sport and outdoor games n.e.s; swimming and paddling pools

Ek 2: Ürün İsimleri ve GTİP Kodları-Türkiye

Bu liste, Türkiye'nin teklif listesinde yer alan ürünlerin isimlerini ve bunlara ait Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) kodlarını göstermektedir.

Türkiye		
GTİP Kodu	**Açıklama**	**Description**
080212	Taze veya kurutulmuş badem, kabuklu	Fresh or dried almonds, shelled
080620	Kuru üzüm	Dried grapes
080810	Taze elmalar	Fresh apples
081090	Taze demirhindi, kaju elması, jackfruit, liçi, sapodillo eriği, çarkıfelek meyvesi, karambola.	Fresh tamarinds, cashew apples, jackfruit, lychees, sapodillo plums, passion fruit, carambola
090240	Siyah fermente çay ve kısmen fermente çay, aromalı olsun ya da olmasın, hazır ambalajlarda.	Black fermented tea and partly fermented tea, whether or not flavoured, in immediate packings
170230	Katı formda glikoz ve glikoz şurubu, ilave aroma veya renklendirici madde içermeyen.	Glucose in solid form and glucose syrup, not containing added flavouring or colouring matter
180500	İlave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler içermeyen kakao tozu.	Cocoa powder, not containing added sugar or other sweetening matter
180620	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları, bloklar, levhalar veya çubuklar halinde	Chocolate and other food preparations containing cocoa, in blocks, slabs or bars weighing
180631	Çikolata ve kakao içeren diğer müstahzarlar, <= 2 kg'lık bloklar, levhalar veya çubuklar halinde, doldurulmuş	Chocolate and other preparations containing cocoa, in blocks, slabs or bars of <= 2 kg, filled
180632	Çikolata ve kakao içeren diğer müstahzarlar, <= 2 kg'lık bloklar, levhalar veya çubuklar halinde (hariç).	Chocolate and other preparations containing cocoa, in blocks, slabs or bars of <= 2 kg (excl.
180690	Çikolata ve kakao içeren diğer müstahzarlar, <= kaplarda veya doğrudan ambalajlarda	Chocolate and other preparations containing cocoa, in containers or immediate packings of <=
190410	Tahılların veya tahıl ürünlerinin şişirilmesi veya kavrulmasıyla elde edilen hazır gıdalar, örneğin mısır gevreği	Prepared foods obtained by swelling or roasting cereals or cereal products, e.g. corn flakes
200110	Sirke veya asetik asit ile hazırlanmış veya korunmuş salatalık ve kornişon turşusu	Cucumbers and gherkins, prepared or preserved by vinegar or acetic acid
200819	Kuruyemişler ve diğer tohumlar, karışımlar dahil, hazırlanmış veya konserve edilmiş (... ile hazırlanmış veya konserve edilmiş olanlar hariç)	Nuts and other seeds, incl. mixtures, prepared or preserved (excl. prepared or preserved with ...
210210	Aktif mayalar	Active yeasts
220210	Mineralli ve gazlı sular dahil, şeker, tatlandırıcı veya aroma eklenmiş, doğrudan tüketim için	Waters, incl. mineral and aerated, with added sugar, sweetener or flavour, for direct consumption
210690	Gıda müstahzarları, n.e.s.	Food preparations, n.e.s.

Türkiye		
GTİP Kodu	**Açıklama**	**Description**
230400	Öğütülmüş veya pelet şeklinde olsun ya da olmasın, ortaya çıkan yağlı kek ve diğer katı kalıntılar	Oilcake and other solid residues, whether or not ground or in the form of pellets, resulting
230910	Perakende satışa sunulan köpek veya kedi maması	Dog or cat food, put up for retail sale
230990	Hayvan beslemede kullanılan türden müstahzarlar (perakende satışa sunulan köpek veya kedi mamaları hariç)	Preparations of a kind used in animal feeding (excl. dog or cat food put up for retail sale)
300490	Terapötik veya profilaktik amaçlı karışık veya karışımsız ürünlerden oluşan ilaçlar, .	Medicaments consisting of mixed or unmixed products for therapeutic or prophylactic purposes, ..
320890	Emayeler ve cilalar da dahil olmak üzere sentetik polimer veya kimyasal bazlı boyalar ve vernikler	Paints and varnishes based, incl. enamels and lacquers, on synthetic polymers or chemically
321519	Baskı mürekkebi, konsantre veya katı olsun olmasın (siyah mürekkep hariç)	Printing ink, whether or not concentrated or solid (excl. black ink)
330210	Kokulu maddelerin karışımları ve karışımlar, alkollü çözeltiler dahil, temel olarak .	Mixtures of odoriferous substances and mixtures, incl. alcoholic solutions, with a basis of .
330290	Kokulu maddelerin karışımları ve karışımlar, alkollü çözeltiler dahil, bir veya .	Mixtures of odoriferous substances and mixtures, incl. alcoholic solutions, based on one or .
330499	Güzellik veya makyaj müstahzarları ve cilt bakımı için müstahzarlar (ilaçlar hariç),	Beauty or make-up preparations and preparations for the care of the skin (other than medicaments),
330510	Şampuanlar	Shampoos
340211	Anyonik organik yüzey aktif maddeler, perakende satışa sunulsun veya sunulmasın (sabun hariç)	Anionic organic surface-active agents, whether or not put up for retail sale (excluding soap)
340290	Yüzey-aktif preparatlar, yıkama preparatları, yardımcı yıkama preparatları dahil.	Surface-active preparations, washing preparations, incl. auxiliary washing preparations and .
350790	Enzimler ve hazırlanmış enzimler, n.e.s. (peynir mayası ve bunların konsantreleri hariç)	Enzymes and prepared enzymes, n.e.s. (excl. rennet and concentrates thereof)
380891	Böcek öldürücüler, perakende satış için formlara veya ambalajlara konulmuş veya müstahzar veya eşya olarak (hariç)	Insecticides, put up in forms or packings for retail sale or as preparations or articles (excl. .
382200	Bir destek üzerinde teşhis veya laboratuvar reaktifleri, hazırlanmış teşhis veya laboratuvar reaktifleri	Diagnostic or laboratory reagents on a backing, prepared diagnostic or laboratory reagents
382499	Kimyasal ürünler ve kimya veya yan sanayi müstahzarları, aşağıdakiler dahil	Chemical products and preparations of the chemical or allied industries, incl. those consisting
390110	Özgül ağırlığı < 0,94 olan polietilen, birincil formlarda	Polyethylene with a specific gravity of < 0,94, in primary forms
390120	Özgül ağırlığı >= 0,94 olan polietilen, birincil formlarda	Polyethylene with a specific gravity of >= 0,94, in primary forms

Türkiye		
GTİP Kodu	**Açıklama**	**Description**
391231	Karboksimetilselüloz ve tuzları, birincil formlarda	Carboxymethylcellulose and its salts, in primary forms
391910	Plastikten kendinden yapışkanlı plakalar, levhalar, film, folyo, bant, şerit ve diğer düz şekiller, .	Self-adhesive plates, sheets, film, foil, tape, strip and other flat shapes, of plastics, in ..
392310	Plastikten, malların taşınmasına veya ambalajlanmasına mahsus kutular, kılıflar, kasalar ve benzeri eşya.	Boxes, cases, crates and similar articles for the conveyance or packaging of goods, of plastics
392690	Plastikten eşya ve 3901 ila 3914 pozisyonlarındaki diğer maddelerden eşya, n.e.s (hariç).	Articles of plastics and articles of other materials of heading 3901 to 3914, n.e.s (excl.
401693	Vulkanize kauçuktan contalar, pullar ve diğer contalar (sert kauçuk ve hücresel kauçuk hariç).	Gaskets, washers and other seals, of vulcanised rubber (excl. hard rubber and those of cellular .
401699	Vulkanize kauçuktan eşya (sert kauçuk hariç), n.e.s.	Articles of vulcanised rubber (excl. hard rubber), n.e.s.
481159	Kağıt ve karton, yüzeyi renkli, yüzeyi süslenmiş veya basılmış, kaplanmış, emprenye edilmiş veya	Paper and paperboard, surface-coloured, surface-decorated or printed, coated, impregnated or
481190	Kağıt, karton, selüloz vatka ve yumuşak selüloz ağlar, kaplanmış, emprenye edilmiş, kaplanmış.	Paper, paperboard, cellulose wadding and webs of soft cellulose, coated, impregnated, covered,
550130	Bölüm 55 Not 1'de belirtildiği gibi filament tow, akrilik veya modakrilik.	Filament tow as specified in Note 1 to chapter 55, acrylic or modacrylic
550330	Akrilik veya modakrilik kesikli lifler, karde edilmemiş, taranmamış veya eğirme için başka şekilde işlenmemiş	Acrylic or modacrylic staple fibres, not carded, combed or otherwise processed for spinning
560311	Dokunmamış mensucat, emprenye edilmiş, kaplanmış, örtülmüş veya lamine edilmiş olsun olmasın, n.e.s., sentetik veya .	Nonwovens, whether or not impregnated, coated, covered or laminated, n.e.s., of synthetic or ..
560312	Dokunmamış mensucat, emprenye edilmiş, kaplanmış, örtülmüş veya lamine edilmiş olsun olmasın, n.e.s., insan yapımı filamentlerden.	Nonwovens, whether or not impregnated, coated, covered or laminated, n.e.s., of man-made filaments,
701090	Camdan damacanalar, şişeler, mataralar, kavanozlar, kaplar, flakonlar ve diğer kaplar, kullanılan türden.	Carboys, bottles, flasks, jars, pots, phials and other containers, of glass, of a kind used .
701349	Sofra veya mutfak amaçlı cam eşyalar (doğrusal genleşme katsayısına sahip camlar hariç)	Glassware for table or kitchen purposes (excl. glass having a linear coefficient of expansion
720838	Demir veya alaşımsız çelikten yassı haddelenmiş ürünler, >= 600 mm genişliğinde, kangal halinde, basitçe	Flat-rolled products of iron or non-alloy steel, of a width of >= 600 mm, in coils, simply
720839	Demir veya alaşımsız çelikten yassı haddelenmiş ürünler, >= 600 mm genişliğinde, kangal halinde, basitçe ...	Flat-rolled products of iron or non-alloy steel, of a width of >= 600 mm, in coils, simply ..

Türkiye		
GTİP Kodu	**Açıklama**	**Description**
721070	Demir veya alaşımsız çelikten yassı ürünler, >= 600 mm genişliğinde, sıcak haddelenmiş veya soğuk haddelenmiş	Flat products of iron or non-alloy steel, of a width of >= 600 mm, hot-rolled or cold-rolled
722519	Silisyum-elektrik çeliğinden yassı haddelenmiş ürünler, >= 600 mm genişliğinde, tane yönelimli olmayan	Flat-rolled products of silicon-electrical steel, of a width of >= 600 mm, non-grain-oriented
730799	Demir veya çelikten tüp veya boru bağlantı parçaları (dökme demir veya paslanmaz çelik ürünler hariç; flanşlar;	Tube or pipe fittings, of iron or steel (excl. cast iron or stainless steel products; flanges;
732111	Fırınlama, kızartma, ızgara ve pişirme aletleri ve tabak ısıtıcıları, ev kullanımı için, aşağıdakilerden	Appliances for baking, frying, grilling and cooking and plate warmers, for domestic use, of
732690	Demir veya çelikten eşya, n.e.s. (dökme eşya veya demir veya çelik telden eşya hariç)	Articles of iron or steel, n.e.s. (excl. cast articles or articles of iron or steel wire)
740811	Maksimum kesit boyutu > 6 mm olan rafine bakır tel	Wire of refined copper, with a maximum cross-sectional dimension of > 6 mm
741110	rafine bakır boru ve tüpler	ubes and pipes of refined copper
760612	Alüminyum alaşımlarından, kalınlığı > 0,2 mm, kare veya dikdörtgen olan plakalar, levhalar ve şeritler	Plates, sheets and strip, of aluminium alloys, of a thickness of > 0,2 mm, square or rectangular
830242	Mobilyalar için uygun ana metal bağlantılar, bağlantı parçaları ve benzeri eşyalar (kilitli kilitler hariç.	Base metal mountings, fittings and similar articles suitable for furniture (excl. locks with ..
840820	Sıkıştırma ateşlemeli içten yanmalı pistonlu motor "dizel veya yarı dizel motor", için	Compression-ignition internal combustion piston engine "diesel or semi-diesel engine", for
840991	Yalnızca veya esas olarak kıvılcım ateşlemeli içten yanmalı piston ile kullanıma uygun parçalar.	Parts suitable for use solely or principally with spark-ignition internal combustion piston
840999	Yalnızca veya esas olarak sıkıştırma ateşlemeli içten yanmalı motorlarla kullanıma uygun parçalar	Parts suitable for use solely or principally with compression-ignition internal combustion
841391	Sıvılar için pompaların parçaları, n.e.s.	Parts of pumps for liquids, n.e.s.
841330	İçten yanmalı pistonlu motorlar için yakıt, yağlama veya soğutma maddesi pompaları	Fuel, lubricating or cooling medium pumps for internal combustion piston engine
841480	Hava pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri ve havalandırma veya geri dönüşüm davlumbazları .	Air pumps, air or other gas compressors and ventilating or recycling hoods incorporating a .
841490	Parçaları: hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar ve havalandırma veya geri dönüşüm .	Parts of: air or vacuum pumps, air or other gas compressors, fans and ventilating or recycling .
841590	Motor tahrikli bir fan ve değiştirme elemanları içeren klima makinelerinin parçaları	Parts of air conditioning machines, comprising a motor-driven fan and elements for changing
841869	Soğutma veya dondurma ekipmanları (soğutma ve dondurma mobilyaları hariç)	Refrigerating or freezing equipment (excl. refrigerating and freezing furniture
841899	Soğutma veya dondurma ekipmanlarının ve ısı pompalarının parçaları, n.e.s.	Parts of refrigerating or freezing equipment and heat pumps, n.e.s.

Türkiye		
GTİP Kodu	**Açıklama**	**Description**
842131	İçten yanmalı motorlar için emme havası filtreleri	Intake air filters for internal combustion engines
842199	Sıvıları veya gazları filtrelemeye veya saflaştırmaya mahsus makine ve cihazların parçaları, n.e.s.	Parts of machinery and apparatus for filtering or purifying liquids or gases, n.e.s.
847490	pozisyonundaki mineral maddeleri işlemek için kullanılan makinelerin parçaları, n.e.s	Parts of machinery for working mineral substances of heading n.e.s
848110	Basınç düşürücü valfler	Pressure-reducing valves
848180	Borular, kazan kabukları, tanklar, fıçılar veya benzerleri için aletler (basınç düşürücü valfler hariç	Appliances for pipes, boiler shells, tanks, vats or the like (excl. pressure-reducing valves
848190	Borular, kazan kabukları, tanklar, fıçılar veya benzerleri için vana parçaları ve benzeri eşyalar, n.e.s.	Parts of valves and similar articles for pipes, boiler shells, tanks, vats or the like, n.e.s.
848210	Bilyalı rulmanlar	Ball bearings
848310	Kam milleri ve krank milleri ve kranklar dahil olmak üzere transmisyon milleri	Transmission shafts, incl. cam shafts and crank shafts, and cranks
848330	Bilyalı veya makaralı rulmanlar içermeyen, makineler için rulman yatakları; kaymalı mil yatakları	Bearing housings for machinery, not incorporating ball or roller bearings; plain shaft bearings
848340	Makineler için dişliler ve dişliler (dişli çarklar, zincir dişlileri ve diğer aktarma organları hariç)	Gears and gearing for machinery (excl. toothed wheels, chain sprockets and other transmission
850152	AC motorlar, çok fazlı, çıkış gücü > 750 W fakat <= 75 kW	AC motors, multi-phase, of an output > 750 W but <= 75 kW
850300	Yalnızca veya esas olarak elektrik motorları ve jeneratörlerle, elektrikli ...	Parts suitable for use solely or principally with electric motors and generators, electric ...
850423	Güç taşıma kapasitesi > 10.000 kVA olan sıvı dielektrik transformatörler.	Liquid dielectric transformers, having a power handling capacity > 10.000 kVA
850440	Statik dönüştürücüler	Static converters
850490	Elektrik transformatörleri ve indüktörlerin parçaları, n.e.s.	Parts of electrical transformers and inductors, n.e.s.
851190	Elektrikli ateşleme veya çalıştırma donanımının parçaları, jeneratörler, vb. 8511 pozisyonunda yer alır, n.e.s.	Parts of electrical ignition or starting equipment, generators, etc. of heading 8511, n.e.s.
851220	Motorlu taşıtlar için elektrikli aydınlatma veya görsel sinyalizasyon ekipmanları (pozisyon lambaları hariç)	Electrical lighting or visual signalling equipment for motor vehicles (excl. lamps of heading ..
851660	Elektrikli fırınlar, ocaklar, pişirme plakaları ve kaynatma halkaları, elektrikli ızgaralar ve kızartıcılar	Electric ovens, cookers, cooking plates and boiling rings, electric grillers and roasters
851762	Ses, görüntü veya sesin alınması, dönüştürülmesi ve iletilmesi veya yeniden üretilmesi için makineler.	Machines for the reception, conversion and transmission or regeneration of voice, images or .
851769	Ses, görüntü veya diğer verilerin iletimi veya alımı için aparatlar, aparatlar dahil	Apparatus for the transmission or reception of voice, images or other data, incl. apparatus

Türkiye		
GTİP Kodu	**Açıklama**	**Description**
851770	Telefon setlerinin parçaları, hücresel ağlar veya diğer kablosuz ağlar için telefonlar.	Parts of telephone sets, telephones for cellular networks or for other wireless networks and
852872	Radyo yayını alıcıları içersin ya da içermesin, renkli televizyon için alıcı aparatlar.	Reception apparatus for television, colour, whether or not incorporating radio-broadcast receivers
852990	Yalnızca veya esas olarak düz panel ekran modülleri ile kullanıma uygun parçalar, iletim	Parts suitable for use solely or principally with flat panel display modules, transmission
853669	<= 1.000 V gerilim için fişler ve prizler (lamba tutucuları hariç)	Plugs and sockets for a voltage <= 1.000 V (excl. lamp holders)
853690	Elektrik devrelerini değiştirmek veya elektrik devrelerine bağlantı yapmak için kullanılan elektrikli aparatlar.	Electrical apparatus for switching electrical circuits, or for making connections to or in .
853890	Yalnızca veya esas olarak 8535, 8536 veya 8537 pozisyonlarındaki cihazlarla kullanılmaya uygun parçalar,	Parts suitable for use solely or principally with the apparatus of heading 8535, 8536 or 8537,
870829	Traktörler için karoserlerin aksam ve parçaları, on veya daha fazla yolcu taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	Parts and accessories of bodies for tractors, motor vehicles for the transport of ten or more
870830	Frenler ve servo-frenler ve bunların parçaları, traktörler, motorlu taşıtlar için	Brakes and servo-brakes and their parts, for tractors, motor vehicles for the transport of
870840	Traktörler için dişli kutuları ve bunların parçaları, on veya daha fazla yolcu taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	Gear boxes and parts thereof, for tractors, motor vehicles for the transport of ten or more
870870	Yol tekerlekleri ve bunların parçaları ve aksesuarları, traktörler, taşımacılık için motorlu araçlar için	Road wheels and parts and accessories thereof, for tractors, motor vehicles for the transport
870880	Süspansiyon sistemleri ve bunların parçaları, amortisörler dahil, traktörler için, motorlu taşıtlar için	Suspension systems and parts thereof, incl. shock-absorbers, for tractors, motor vehicles for
870899	Traktörler, on veya daha fazla kişi taşımaya mahsus motorlu taşıtlar için parça ve aksesuarlar.	Parts and accessories, for tractors, motor vehicles for the transport of ten or more persons,
901839	Tıbbi, cerrahi, dişçilik veya veterinerlikte kullanılan iğneler, kateterler, kanüller ve benzerleri	Needles, catheters, cannulae and the like, used in medical, surgical, dental or veterinary
940190	Koltuk parçaları, n.e.s.	Parts of seats, n.e.s.
950300	Üç tekerlekli bisikletler, scooterlar, pedallı arabalar ve benzeri tekerlekli oyuncaklar; bebek arabaları; oyuncak bebekler; diğer oyuncaklar.	Tricycles, scooters, pedal cars and similar wheeled toys; dolls' carriages; dolls; other toys; .
960719	Kayar bağlantı elemanları (ana metal zincir kepçeleri ile donatılmış olanlar hariç)	Slide fasteners (excl. fitted with chain scoops of base metal)
961900	Hijyenik havlular (pedler) ve tamponlar, peçeteler ve peçete astarları ve her türlü benzer ürünler.	Sanitary towels (pads) and tampons, napkins and napkin liners, and similar articles, of any .

Ek 3: Pakistan,ın Ürünlerinin Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) Değerleri

Bu liste, Pakistan'a ait çalışmada analiz edilen ürünlerin Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değerlerine ilişkin hesaplama sonuçlarını göstermektedir.

GTİP KODU	Pakistan Ürünleri AKÜ (RCA) Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
030353	A	PAK X	1396	2857	23220	6620	11934	20491
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	645617	614887	655327	610323	696870	644604
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	5.87082E-05	0.000119947	0.001043798	0.000229224	0.000382795	0.000707804
	C÷D	-	3.34028E-05	3.278E-05	3.74298E-05	2.75634E-05	2.83153E-05	2.7676E-05
030353	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.757584047	3.659155421	27.88677861	8.31625425	13.51902449	25.57465494
030354	A	PAK X	0	12909	1938	11618	27563	26865
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	2178838	2213741	2082798	2510931	2280708	2257791
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0	0.000541966	8.7118E-05	0.000402285	0.000884112	0.000927977
	C÷D	-	0.000112728	0.000118016	0.000118962	0.000113399	9.267E-05	9.6938E-05
030354	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0	4.592315524	0.732319866	3.547530183	9.540428675	9.572882602
030617	A	PAK X	62862	72776	68386	75825	78959	63257
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	17491198	17606069	16266724	20627768	22568895	19797200
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.002643635	0.003055399	0.003074124	0.002625519	0.002532691	0.002185037
	C÷D	-	0.000904956	0.000938591	0.000929095	0.000931591	0.000917022	0.000849991
030617	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	2.921287359	3.255305181	3.30872977	2.818316001	2.761864916	2.570658855
050400	A	PAK X	20366	19502	20184	30294	39676	35608
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	5671730	5197828	4731555	4989255	4930283	4794598
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000856484	0.000818764	0.000907322	0.001048961	0.001272649	0.001229979
	C÷D	-	0.000293443	0.0002771	0.000270249	0.000225325	0.000200328	0.000205856
050400	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	2.918742838	2.954766558	3.357357124	4.655329501	6.352828375	5.974960065
070190	A	PAK X	121291	114157	68430	112553	216532	140433
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	3343086	4092057	3447732	3506110	4218248	5065665
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.005100842	0.004792723	0.003076102	0.003897264	0.006945488	0.004850866
	C÷D	-	0.000172964	0.00021815	0.000196922	0.000158343	0.000171396	0.000217494
070190	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	29.49080782	21.96983523	15.62094255	24.61280117	40.52295132	22.30346471
080410	A	PAK X	113436	71806	60287	52111	42610	47265
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1924263	2141470	2137326	2438424	2293501	1959694
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.004770504	0.003014675	0.002710053	0.001804397	0.00136676	0.001632638
	C÷D	-	9.95571E-05	0.000114163	0.000122076	0.000110124	9.31898E-05	8.41393E-05
080410	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	47.91727539	26.40673257	22.19969968	16.38512235	14.66640557	19.40398923
080450	A	PAK X	73888	101633	101493	165204	112593	109340
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086

GTİP KODU	Pakistan Ürünleri AKÜ (RCA) Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	C	WRD X	3051202	3555601	3623038	3961812	3390330	3665348
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.003107329	0.004266921	0.004562367	0.005720359	0.003611537	0.003776845
	C÷D		0.000157862	0.000189551	0.000206934	0.000178923	0.000137756	0.000157371
080450	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	19.68378406	22.51063016	22.04740073	31.97099856	26.21684994	23.99957112
091091	A	PAK X	66798	65055	72783	80800	81228	76241
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	458150	509305	627469	615750	496769	561770
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.002809162	0.002731244	0.00327178	0.002797783	0.002605472	0.002633533
	C÷D		2.37037E-05	2.71514E-05	3.58387E-05	2.78085E-05	2.01848E-05	2.41195E-05
091091	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	118.5117496	100.5932104	91.29182166	100.6089105	129.0810125	109.1866815
100590	A	PAK X	936	28739	11824	101738	257852	346706
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	30907464	33128932	33742899	48867722	59451571	49137139
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		3.93631E-05	0.001206567	0.000531519	0.003522783	0.008270869	0.011975992
	C÷D		0.001599083	0.001766125	0.001927269	0.002206964	0.002415644	0.002109698
100590	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.024616036	0.683172135	0.275788545	1.59621213	3.423877822	5.676636913
100630	A	PAK X	1768837	1786251	1533466	1576970	1715222	2125803
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	21513191	19892457	20645374	21874200	24134080	27456124
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.074387703	0.074993271	0.068933179	0.054604213	0.055017518	0.073429937
	C÷D		0.001113044	0.00106048	0.001179187	0.000987883	0.000980619	0.001178826
100630	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	66.83264083	70.71637403	58.45822057	55.27398272	56.10488549	62.29072901
120740	A	PAK X	73956	40445	39631	214729	148062	417394
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	2786087	3147434	3245630	3153801	2910055	3715288
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.003110189	0.001698027	0.001781514	0.007435213	0.004749242	0.014417712
	C÷D		0.000144146	0.000167792	0.000185378	0.000142432	0.000118242	0.000159516
120740	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	21.5766681	10.11985139	9.61015112	52.20185315	40.1655302	90.38437152
170410	A	PAK X	31440	43572	34448	50779	48876	38697
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	915074	893219	730774	870163	944147	908216
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.001322196	0.00182931	0.001548525	0.001758275	0.001567748	0.00133668
	C÷D		4.73439E-05	4.76181E-05	4.17391E-05	3.92983E-05	3.83627E-05	3.89942E-05
170410	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	27.92749371	38.41629429	37.10010342	44.74175721	40.86647029	34.27897083
170490	A	PAK X	27377	35140	29500	41400	71026	71668
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	10971898	11004765	10480922	12478587	13795453	16003333
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.001151328	0.001475304	0.0013261	0.001433518	0.002278232	0.002475571
	C÷D		0.000567662	0.000586671	0.000598631	0.000563558	0.000560539	0.000687102
170490	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	2.02819513	2.514704225	2.215219278	2.543691481	4.064362924	3.60291875
190190	A	PAK X	10111	9286	8527	6136	4698	3246
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	8417538	8806697	8891121	9108684	9797725	10066715

GTİP KODU	Pakistan Ürünleri AKÜ (RCA) Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000425214	0.00038986	0.00038331	0.000212465	0.000150693	0.000112124
	C÷D		0.000435505	0.000469491	0.000507828	0.000411366	0.000398102	0.000432213
190190	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.976370538	0.830388932	0.754803556	0.516486793	0.378528738	0.259418156
190219	A	PAK X	9593	9090	11117	20333	22976	18227
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	4228454	4347439	5243003	5250788	6256406	6168687
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.00040343	0.000381631	0.000499737	0.000704051	0.000736979	0.000629601
	C÷D		0.000218771	0.000231765	0.000299461	0.000237136	0.000254211	0.000264852
190219	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.844074554	1.646631099	1.668790023	2.9689746	2.899082595	2.377180092
190531	A	PAK X	16212	20610	18848	23059	42026	38714
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	8465223	8474476	8491984	9651395	10369023	11632132
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000681789	0.000865282	0.000847265	0.000798442	0.001348027	0.001337267
	C÷D		0.000437972	0.00045178	0.000485031	0.000435876	0.000421315	0.000499424
190531	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.556696084	1.915274669	1.746828629	1.831807719	3.199567732	2.677616339
190590	A	PAK X	16586	15079	20290	22222	27330	24049
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	22314065	22857144	23123508	27262125	30609102	34432877
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000697517	0.000633071	0.000912087	0.00076946	0.000876638	0.000830706
	C÷D		0.00115448	0.001218529	0.001320729	0.001231212	0.001243713	0.001478372
190590	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.604183149	0.519537026	0.690593556	0.62496104	0.704855565	0.561905569
200979	A	PAK X	2071	1517	1496	1767	2115	3417
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1943954	1639617	1548909	1798000	2041507	2083822
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		8.7095E-05	6.36891E-05	6.7249E-05	6.11842E-05	6.78408E-05	0.000118031
	C÷D		0.000100576	8.7409E-05	8.84679E-05	8.12013E-05	8.29508E-05	8.94687E-05
200979	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.865963837	0.728633434	0.760151025	0.753488048	0.817844219	1.319240531
210320	A	PAK X	822	954	1202	595	594	475
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1818390	1812443	2012189	2210165	2316815	2609895
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		3.45689E-05	4.00524E-05	5.40329E-05	2.06025E-05	1.90532E-05	1.64076E-05
	C÷D		9.40794E-05	9.66225E-05	0.000114929	9.98155E-05	9.41371E-05	0.000112056
210320	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.367443377	0.414524252	0.470142911	0.206405742	0.202397982	0.146423303
210390	A	PAK X	1490	1878	3050	3658	4147	4750
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	10496327	10887458	11814703	13819617	14652095	15508240
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		6.26613E-05	7.88452E-05	0.000137105	0.000126662	0.000133019	0.000164076
	C÷D		0.000543057	0.000580417	0.000674812	0.000624122	0.000595346	0.000665845
210390	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.115386382	0.135842299	0.203175448	0.20294446	0.223432014	0.246417032
210690	A	PAK X	18672	30684	48710	76813	133495	129231
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	42759856	44151017	46661950	53359037	54645377	56838762
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313

GTİP KODU	Pakistan Ürünleri AKÜ (RCA) Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	A÷B		0.000785243	0.001288225	0.002189638	0.002722056	0.00428199	0.004463925
	C÷D		0.0022123	0.002353719	0.002665157	0.002409801	0.002220358	0.002440367
210690	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.354944332	0.547314797	0.821579209	1.129577043	1.92851341	1.829202223
330420	A	PAK X	1564	1346	1963	2317	2023	1413
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	5306398	5047736	4093234	4955972	4837015	4997322
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		6.57734E-05	5.65099E-05	8.82418E-05	8.02285E-05	6.48898E-05	4.88081E-05
	C÷D		0.000274541	0.000269098	0.00023379	0.000223822	0.000196538	0.00021456
330420	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.239575592	0.209997611	0.377439998	0.358448441	0.330163864	0.227480646
330499	A	PAK X	5240	8107	10921	11329	15061	14523
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	44734602	49374433	51014859	58612406	56785095	58400015
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000220366	0.000340361	0.000490927	0.000392278	0.000483097	0.000501657
	C÷D		0.002314468	0.002632183	0.002913779	0.002647054	0.002307299	0.002507399
330499	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.095212364	0.129307578	0.168484484	0.148194311	0.209377756	0.200070475
330510	A	PAK X	2834	1420	1439	1720	1388	1428
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	5581214	5766826	5772354	6324497	6401951	6250402
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000119183	5.96167E-05	6.46867E-05	5.95568E-05	4.45215E-05	4.93263E-05
	C÷D		0.00028876	0.000307433	0.000329695	0.000285627	0.000260125	0.00026836
330510	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.41274024	0.193917688	0.196201368	0.208512436	0.171154456	0.183806084
330590	A	PAK X	1215	1274	9953	10488	8573	8144
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	8338428	8200594	8121507	9415369	9553037	10066433
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		5.10963E-05	5.34871E-05	0.000447413	0.000363158	0.000274988	0.000281312
	C÷D		0.000431412	0.000437179	0.00046387	0.000425217	0.00038816	0.000432201
330590	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.118439819	0.122346076	0.964520752	0.854053032	0.708438988	0.650881283
330790	A	PAK X	859	1084	1355	1425	1553	1714
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	4624287	4406865	4481492	4746810	4647983	4481765
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		3.61249E-05	4.55102E-05	6.09107E-05	4.93421E-05	4.98141E-05	5.92054E-05
	C÷D		0.00023925	0.000234933	0.000255966	0.000214375	0.000188857	0.000192424
330790	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.15099203	0.193715987	0.237963783	0.230166716	0.263765515	0.307681485
340111	A	PAK X	4558	10568	16281	14620	14001	16479
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	3594304	3527388	3817319	3906886	3935431	3794671
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000191685	0.000443683	0.000731872	0.000506233	0.000449097	0.000569221
	C÷D		0.000185961	0.000188047	0.000218031	0.000176443	0.000159905	0.000162924
340111	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.030778036	2.359421316	3.356733149	2.869102997	2.808522084	3.493786409
340120	A	PAK X	5257	4213	4371	2575	20007	12118
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1926993	1813778	2186142	2098568	2120584	2031526
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000221081	0.000176877	0.000196488	8.9162E-05	0.000641745	0.000418583

GTİP KODU	Pakistan Ürünleri AKÜ (RCA) Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	C÷D		9.96983E-05	9.66937E-05	0.000124864	9.47755E-05	8.61638E-05	8.72234E-05
340120	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	2.217499247	1.829250812	1.573608286	0.940770504	7.447964222	4.7989717
340211	A	PAK X	282	747	5523	13557	9811	0
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	3180988	3052125	3116702	3988467	177990	100628
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		1.18594E-05	3.13618E-05	0.000248273	0.000469425	0.000314698	0
	C÷D		0.000164577	0.000162711	0.000178014	0.000180127	7.23211E-06	4.32045E-06
340211	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.072059745	0.192745485	1.394678027	2.606076131	43.51397547	0
340220	A	PAK X	5939	10108	9861	12044	8200	0
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	14916982	15354358	17073137	17863771	414959	404139
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000249762	0.00042437	0.000443277	0.000417036	0.000263023	0
	C÷D		0.000771771	0.000818551	0.000975154	0.000806764	1.68607E-05	1.73517E-05
340220	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.323621973	0.518441189	0.454571108	0.516924492	15.59982599	0
340290	A	PAK X	598	308	476	380	580	170
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	6951597	6925457	6848315	7407867	9080380	8682265
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		2.51486E-05	1.2931E-05	2.13974E-05	1.31579E-05	1.86041E-05	5.87218E-06
	C÷D		0.00035966	0.000369201	0.00039115	0.000334554	0.000368955	0.000372772
340290	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.069923352	0.035024199	0.05470379	0.039329636	0.050423741	0.015752718
391890	A	PAK X	1280	1407	1610	1886	4835	1224
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1459675	1646641	2100344	2493212	2425400	2352597
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		5.38299E-05	5.90709E-05	7.23736E-05	6.53047E-05	0.000155088	4.22797E-05
	C÷D		7.55203E-05	8.77835E-05	0.000119964	0.000112598	9.85492E-05	0.000101009
391890	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.712786459	0.67291638	0.603294881	0.579978622	1.573708154	0.418575211
392010	A	PAK X	3672	1840	821	942	2433	3785
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	16607927	15937675	15992590	20785900	22031411	19435127
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000154424	7.72498E-05	3.6906E-05	3.26177E-05	7.8041E-05	0.000130742
	C÷D		0.000859257	0.000849648	0.000913437	0.000938733	0.000895183	0.000834445
392010	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.179718542	0.090919865	0.040403459	0.034746541	0.0871788	0.156681646
392020	A	PAK X	2344	9692	11666	14466	24329	13705
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	10360853	9959379	9675009	12648099	13244523	10469147
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		9.85759E-05	0.000406905	0.000524416	0.0005009	0.000780378	0.000473401
	C÷D		0.000536047	0.000530941	0.000552601	0.000571214	0.000538153	0.000449492
392020	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.183894075	0.766385136	0.948996891	0.876905331	1.450103586	1.053191554
392051	A	PAK X	710	1022	1133	794	546	343
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	2235023	2037879	2213702	2302118	2244414	2126345
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		2.98588E-05	4.29073E-05	5.09312E-05	2.74931E-05	1.75135E-05	1.1848E-05
	C÷D		0.000115635	0.000108641	0.000126438	0.000103968	9.11953E-05	9.12944E-05

GTİP KODU	Pakistan Ürünleri AKÜ (RCA) Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
392051	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.258215313	0.394946645	0.402814363	0.264437125	0.192044009	0.129777683
392062	A	PAK X	11240	27215	35327	51883	58419	33806
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	8054368	8057241	9035758	10988747	10374806	9114170
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000472694	0.001142584	0.001588038	0.001796502	0.00187385	0.001167734
	C÷D		0.000416715	0.000429537	0.000516089	0.000496274	0.00042155	0.000391316
392062	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.134332784	2.660038435	3.077062818	3.619982001	4.445137751	2.98412003
392069	A	PAK X	157	94	318	846	1027	705
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1437822	1374023	1200324	1452998	1537609	1396844
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		6.60257E-06	3.94646E-06	1.42949E-05	2.92936E-05	3.29421E-05	2.43523E-05
	C÷D		7.43897E-05	7.325E-05	6.8558E-05	6.56203E-05	6.24763E-05	5.99734E-05
392069	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.0887565	0.05387655	0.208508049	0.446410964	0.527273107	0.406051235
392310	A	PAK X	233	335	2861	2963	3731	1622
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	12629953	12146710	11877139	14500504	15245726	15458116
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		9.79872E-06	1.40645E-05	0.000128609	0.000102597	0.000119676	5.60275E-05
	C÷D		0.000653446	0.000647549	0.000678378	0.000654872	0.000619466	0.000663693
392310	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.014995461	0.021719612	0.189583359	0.156667192	0.193191595	0.084417777
392321	A	PAK X	63	8702	184	160	362	200
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	12208954	11690637	11752724	13477514	14253081	13195919
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		2.64944E-06	0.000365341	8.27127E-06	5.54017E-06	1.16115E-05	6.90844E-06
	C÷D		0.000631664	0.000623235	0.000671272	0.000608672	0.000579133	0.000566566
392321	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.00419438	0.586201372	0.012321781	0.00910206	0.02004984	0.012193545
392350	A	PAK X	2570	1975	2048	2169	2531	2668
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	8731005	8803296	8948946	10442162	10671232	10420868
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.00010808	8.29176E-05	9.20628E-05	7.51039E-05	8.11844E-05	9.21586E-05
	C÷D		0.000451723	0.000469309	0.000511131	0.000471589	0.000433595	0.000447419
392350	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.23926244	0.176680135	0.180115986	0.159257037	0.187235706	0.205978341
392410	A	PAK X	627	652	826	1333	1641	1336
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	11540052	11917451	11800992	14746897	16219107	14788611
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		2.63682E-05	2.73733E-05	3.71308E-05	4.61565E-05	5.26368E-05	4.61484E-05
	C÷D		0.000597057	0.000635327	0.000674029	0.000665999	0.000659017	0.000634948
392410	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.044163696	0.043085402	0.055087838	0.069304113	0.079871664	0.072680633
392490	A	PAK X	17676	9480	11314	21003	30612	19436
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	7965517	8174414	9408857	11691173	11721931	11550707
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000743357	0.000398005	0.000508593	0.000727251	0.000981912	0.000671362
	C÷D		0.000412118	0.000435783	0.000537399	0.000527997	0.000476287	0.000495929
392490	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.80374718	0.913308786	0.946397319	1.37737676	2.061596337	1.353748375

GTİP KODU	Pakistan Ürünleri AKÜ (RCA) Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
392620	A	PAK X	17	22	32	94	48	40
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	4144170	3766108	8442590	7357955	4370419	3894976
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		7.14928E-07	9.23639E-07	1.43848E-06	3.25485E-06	1.53965E-06	1.38169E-06
	C÷D		0.00021441	0.000200774	0.000482209	0.0003323	0.000177579	0.00016723
392620	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.003334395	0.004600403	0.002983105	0.009794905	0.008670203	0.008262183
392690	A	PAK X	5574	5691	4138	5024	3636	4856
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	63626260	64704807	67335498	82779630	83422727	81394557
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000234412	0.000238929	0.000186014	0.000173961	0.000116628	0.000167737
	C÷D		0.003291881	0.003449455	0.003845954	0.003738494	0.003389643	0.003494668
392690	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.071209217	0.069265658	0.048366048	0.046532422	0.034407299	0.047997978
401110	A	PAK X	440	822	1209	148	66	54
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	42651836	42166317	36776730	43146776	44942956	49541776
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		1.8504E-05	3.45105E-05	5.43476E-05	5.12465E-06	2.11702E-06	1.86528E-06
	C÷D		0.002206711	0.002247913	0.00210055	0.001948595	0.001826128	0.002127071
401110	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.008385338	0.015352251	0.025873036	0.002629922	0.001159293	0.000876924
401140	A	PAK X	3903	5152	6444	12961	14838	17620
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1598583	1640434	1675936	2117996	2211516	2216548
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000164139	0.0002163	0.000289674	0.000448788	0.000475944	0.000608634
	C÷D		8.27071E-05	8.74526E-05	9.57232E-05	9.56529E-05	8.98586E-05	9.51673E-05
401140	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.984581791	2.473335435	3.02616286	4.69183662	5.296590178	6.395409963
401150	A	PAK X	2138	2344	2713	5287	3506	3379
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	878661	887904	936817	1331878	1340587	942156
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		8.99127E-05	9.84096E-05	0.000121956	0.000183068	0.000112459	0.000116718
	C÷D		4.546E-05	4.73347E-05	5.35075E-05	6.01503E-05	5.44709E-05	4.04514E-05
401150	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.977843806	2.079014518	2.279235632	3.043507461	2.064562326	2.885393168
401320	A	PAK X	738	689	900	2351	1212	1092
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	351093	336953	377817	525974	466371	278363
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		3.10363E-05	2.89267E-05	4.04573E-05	8.14058E-05	3.88762E-05	3.77201E-05
	C÷D		1.81648E-05	1.79632E-05	2.15795E-05	2.3754E-05	1.89496E-05	1.19515E-05
401320	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.708597758	1.610333478	1.874801141	3.42702962	2.051550314	3.156100002
410712	A	PAK X	110376	68755	55387	73755	77862	57433
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	4367982	3606598	2965422	3553107	3173039	2924826
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.004641817	0.002886583	0.002489786	0.002553843	0.002497504	0.001983863
	C÷D		0.00022599	0.00019227	0.000169374	0.000160465	0.000128927	0.000125577
410712	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	20.53995333	15.01317255	14.69993899	15.91522148	19.37141007	15.79796302
410792	A	PAK X	48940	29431	18184	30701	30738	25202

GTİP KODU	Pakistan Ürünleri AKÜ (RCA) Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	2747029	2401724	1674970	2168380	2075712	1855288
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.002058151	0.00123562	0.000817417	0.001063054	0.000985953	0.000870533
	C÷D		0.000142125	0.000128037	9.56681E-05	9.79284E-05	8.43406E-05	7.96566E-05
410792	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	14.48126036	9.65045629	8.544301896	10.85542008	11.69013698	10.92856896
411200	A	PAK X	26537	22681	16379	14426	19650	18234
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	656897	586332	429106	492688	596304	493970
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.001116002	0.00095223	0.000736278	0.000499515	0.000630294	0.000629843
	C÷D		3.39864E-05	3.12577E-05	2.45089E-05	2.22508E-05	2.42291E-05	2.12086E-05
411200	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	32.83675156	30.46383179	30.04118023	22.44933335	26.01392729	29.69757598
411310	A	PAK X	74459	58400	41633	38922	48046	35527
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	599495	474355	266017	292306	279993	258476
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.003131342	0.002451843	0.001871509	0.001347714	0.001541125	0.001227181
	C÷D		3.10165E-05	2.52882E-05	1.51939E-05	1.32011E-05	1.13767E-05	1.10976E-05
411310	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	100.9571949	96.95613432	123.1749828	102.0908745	135.4631446	110.5803442
420100	A	PAK X	9308	8400	8190	12176	12010	8962
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1738909	1762235	1995366	3048791	2955493	2587654
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000391444	0.000352662	0.000368161	0.000421607	0.000385233	0.000309567
	C÷D		8.99673E-05	9.39459E-05	0.000113968	0.00013769	0.000120088	0.000111101
420100	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	4.3509607	3.753888689	3.230394254	3.0620092	3.207924676	2.786367267
420211	A	PAK X	2131	2451	5090	4262	5101	4328
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1474279	1374391	1121192	1307753	1351161	1241517
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		8.96183E-05	0.000102902	0.000228808	0.000147576	0.00016362	0.000149499
	C÷D		7.62759E-05	7.32697E-05	6.40383E-05	5.90607E-05	5.49005E-05	5.33044E-05
420211	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.174923016	1.404426242	3.572991534	2.498717889	2.980295398	2.804621164
420221	A	PAK X	6006	5989	4201	4833	5073	7467
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	15027412	16538096	13657936	17030029	19066195	19751953
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.00025258	0.00025144	0.000188846	0.000167348	0.000162722	0.000257927
	C÷D		0.000777485	0.000881656	0.000780091	0.00076911	0.0007747	0.000848048
420221	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.324867881	0.285190288	0.242081612	0.217585982	0.210044794	0.304141535
420231	A	PAK X	1377	1654	1108	1829	3269	1761
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	4870356	5206173	3965149	4463977	4357593	3973676
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		5.79092E-05	6.94409E-05	4.98074E-05	6.3331E-05	0.000104857	6.08288E-05
	C÷D		0.000251981	0.000277544	0.000226475	0.000201602	0.000177058	0.000170609
420231	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.229815266	0.250197426	0.219924921	0.31413857	0.592214922	0.356538578
420291	A	PAK X	5759	6403	6360	4906	4351	4123
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086

GTİP KODU	Pakistan Ürünleri AKÜ (RCA) Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	C	WRD X	1582698	1797635	1702659	1993848	2408789	1957065
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000242192	0.000268821	0.000285898	0.000169875	0.000139563	0.000142418
	C÷D		8.18853E-05	9.58331E-05	9.72496E-05	9.00462E-05	9.78742E-05	8.40264E-05
420291	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	2.95770371	2.805097194	2.939839578	1.886535589	1.425940532	1.694914169
420292	A	PAK X	2449	1356	2109	505	750	565
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	13545584	14667818	13391848	16854951	19994795	21090898
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000102992	5.69298E-05	9.48049E-05	1.74861E-05	2.4057E-05	1.95163E-05
	C÷D		0.000700818	0.000781951	0.000764893	0.000761203	0.000812431	0.000905536
420292	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.146959171	0.072804815	0.123945357	0.022971713	0.029611158	0.021552269
420310	A	PAK X	260265	258664	237634	283308	284813	240786
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	2994136	2828514	2313469	2616106	2679460	2594600
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.010945336	0.010859649	0.01068225	0.009809832	0.009135671	0.008317281
	C÷D		0.00015491	0.00015079	0.000132137	0.000118149	0.000108872	0.000111399
420310	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	70.65613659	72.0184191	80.8423797	83.02961171	83.91191261	74.66214177
420321	A	PAK X	121979	84386	63328	77001	77242	58953
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	544032	526033	460316	560233	593329	615224
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.005129776	0.003542829	0.002846754	0.002666239	0.002477617	0.002036367
	C÷D		2.8147E-05	2.80432E-05	2.62915E-05	2.53012E-05	2.41082E-05	2.64146E-05
420321	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	182.2494658	126.3348993	108.2764222	105.3797549	102.7706313	77.0925244
420329	A	PAK X	220702	230084	225282	272638	299130	273290
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1607819	1514130	1290747	1446162	1491078	1355365
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.009281531	0.009659758	0.010126996	0.009440372	0.009594904	0.009440041
	C÷D		8.3185E-05	8.07192E-05	7.37227E-05	6.53116E-05	6.05857E-05	5.81925E-05
420329	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	111.5770188	119.6710721	137.3660986	144.5436267	158.3691911	162.2210095
420330	A	PAK X	8442	10050	10716	13846	19058	17901
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	2350182	2775882	2041982	2632278	2699991	2677852
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000355025	0.000421935	0.000481711	0.000479432	0.000611305	0.00061834
	C÷D		0.000121593	0.000147984	0.00011663	0.000118879	0.000109706	0.000114973
420330	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	2.919775723	2.851221704	4.130237167	4.032942953	5.572192302	5.378118257
481920	A	PAK X	3937	3441	2491	3235	4086	3930
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	8862560	9124837	9345942	10700075	11471627	10803071
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000165569	0.000144466	0.000111977	0.000112015	0.000131063	0.000135751
	C÷D		0.000458529	0.000486451	0.000533806	0.000483237	0.000466117	0.000463829
481920	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.361087012	0.296978825	0.209770707	0.231801888	0.281180005	0.292674541
640299	A	PAK X	1273	1674	2941	5875	9583	8410
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	24973145	26099566	21895147	28872809	35668004	35608017

GTİP KODU	Pakistan Ürünleri AKÜ (RCA) Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		5.35355E-05	7.02806E-05	0.000132205	0.000203428	0.000307385	0.0002905
	C÷D		0.001292055	0.001391385	0.001250569	0.001303954	0.001449267	0.001528827
640299	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.041434376	0.050511248	0.105716154	0.156008528	0.212096632	0.190014977
640391	A	PAK X	4402	4379	6581	9269	10529	9006
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	11907982	12526550	11028354	13532863	15286238	14763503
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000185124	0.000183846	0.000295833	0.000320949	0.000337729	0.000311087
	C÷D		0.000616092	0.000667798	0.000629899	0.000611171	0.000621112	0.00063387
640391	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.300481342	0.275302019	0.469651147	0.525137101	0.543747907	0.490774683
640399	A	PAK X	78621	87765	79453	75023	109182	97879
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	27248691	28216539	24300228	27156620	31618692	34268086
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.003306373	0.003684692	0.003571614	0.002597749	0.003502125	0.003380957
	C÷D		0.001409786	0.001504242	0.001387939	0.001226447	0.001284735	0.001471297
640399	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	2.345300848	2.449534393	2.573322081	2.118108568	2.725952194	2.29794326
691090	A	PAK X	1180	1236	1199	1004	804	601
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1809464	1658981	1581266	1641813	1559990	1625710
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		4.96244E-05	5.18917E-05	5.38981E-05	3.47645E-05	2.57891E-05	2.07599E-05
	C÷D		9.36176E-05	8.84413E-05	9.0316E-05	7.41476E-05	6.33857E-05	6.97997E-05
691090	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.530075463	0.586736338	0.59677201	0.468856054	0.406860309	0.297420583
691200	A	PAK X	449	789	744	1535	1410	1730
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	2088008	1940568	1979383	2610678	2570122	2322590
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		1.88825E-05	3.31251E-05	3.34447E-05	5.3151E-05	4.52272E-05	5.9758E-05
	C÷D		0.000108029	0.000103453	0.000113055	0.000117903	0.00010443	9.97202E-05
691200	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.174791305	0.320194645	0.295826649	0.450800694	0.433088312	0.599257084
701090	A	PAK X	4753	7901	4239	10806	5188	4257
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	10613747	10831653	11094345	13378654	15136567	15669082
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000199885	0.000331713	0.000190554	0.000374169	0.00016641	0.000147046
	C÷D		0.000549132	0.000577442	0.000633668	0.000604207	0.000615031	0.000672751
701090	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.3640028	0.574451345	0.300715591	0.619272859	0.27057251	0.218574615
701337	A	PAK X	3390	3964	3765	6081	7167	6350
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	2263730	2347611	2009598	2610802	3056606	3202853
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000142565	0.000166423	0.000169246	0.000210561	0.000229889	0.000219343
	C÷D		0.00011712	0.000125153	0.000114781	0.000117909	0.000124196	0.000137514
701337	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.217252606	1.329760528	1.474517685	1.785790763	1.851011142	1.595057503
730690	A	PAK X	41705	21942	24834	52118	40786	18037
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1431655	1202907	1123045	1515964	1598171	1210982
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313

GTİP KODU	Pakistan Ürünleri AKÜ (RCA) Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	A÷B		0.001753886	0.000921204	0.001116351	0.00180464	0.001308253	0.000623038
	C÷D		7.40706E-05	6.41277E-05	6.41442E-05	6.8464E-05	6.49371E-05	5.19934E-05
730690	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	23.67856572	14.36514737	17.40378515	26.35896534	20.14646989	11.98301886
730890	A	PAK X	15185	11826	2580	738	605	1901
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	36493300	37599558	35980617	45847094	51200793	52661693
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000638599	0.000496498	0.000115978	2.5554E-05	1.9406E-05	6.56647E-05
	C÷D		0.001888082	0.002004456	0.002055079	0.002070547	0.002080397	0.002261025
730890	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.338226242	0.24769718	0.05643458	0.012341674	0.009328027	0.029042027
731029	A	PAK X	9389	6739	8336	16224	14026	10243
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	2382389	2384794	2230815	2614059	2896799	2703536
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.00039485	0.000282928	0.000374724	0.000561773	0.000449898	0.000353816
	C÷D		0.000123259	0.000127135	0.000127416	0.000118056	0.000117703	0.000116076
731029	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	3.203408363	2.225412449	2.940954767	4.758521739	3.822315773	3.048138113
731815	A	PAK X	436	1740	2077	1029	1768	1521
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	20303466	19171101	17342749	21235476	23662291	22390101
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		1.83358E-05	7.30515E-05	9.33664E-05	3.56302E-05	5.67104E-05	5.25387E-05
	C÷D		0.001050456	0.001022024	0.000990553	0.000959037	0.000961449	0.000961317
731815	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.017455084	0.071477297	0.094256813	0.037152058	0.058984318	0.054652847
732393	A	PAK X	1350	2666	2465	1280	813	1545
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	6429172	7205600	8306916	10863609	10335494	9373596
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		5.67737E-05	0.000111928	0.000110808	4.43213E-05	2.60778E-05	5.33677E-05
	C÷D		0.000332631	0.000384135	0.00047446	0.000490622	0.000419953	0.000402454
732393	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.17068068	0.291377439	0.23354539	0.090336934	0.062096968	0.132605604
732690	A	PAK X	4014	3777	3199	8148	7047	8027
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	44572216	44374937	42262645	54359949	58828097	58908890
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000168807	0.000158572	0.000143803	0.000282133	0.00022604	0.00027727
	C÷D		0.002306067	0.002365656	0.002413885	0.002455004	0.002390311	0.002529248
732690	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.073201298	0.067030917	0.059573314	0.114921553	0.094565029	0.109625617
740819	A	PAK X	2764	3034	3435	7137	4316	2857
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	4151333	3613684	2964992	5177767	4423528	4239164
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000116239	0.000127378	0.000154412	0.000247126	0.00013844	9.86871E-05
	C÷D		0.000214781	0.000192648	0.000169349	0.000233838	0.000179737	0.000182008
740819	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.541197907	0.661197695	0.911795429	1.056824077	0.77023588	0.542212652
741820	A	PAK X	3185	4213	4697	2580	1834	2548
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	744420	678623	685596	922289	928241	801245
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000133944	0.000176877	0.000211142	8.93352E-05	5.88274E-05	8.80136E-05

GTİP KODU	Pakistan Ürünleri AKÜ (RCA) Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	C÷D		3.85146E-05	3.61778E-05	3.91587E-05	4.16524E-05	3.77164E-05	3.44014E-05
741820	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	3.477739477	4.889098777	5.391957745	2.144777192	1.559730893	2.558431048
760711	A	PAK X	182	279	485	775	182	596
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	6390378	5886537	5544644	7370340	9643131	7086551
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		7.65393E-06	1.17134E-05	2.1802E-05	2.68352E-05	5.83784E-06	2.05872E-05
	C÷D		0.000330624	0.000313815	0.000316689	0.000332859	0.000391821	0.00030426
760711	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.023149973	0.037325897	0.068843393	0.080620166	0.01489925	0.067662956
761290	A	PAK X	6143	12035	13362	17020	29778	43054
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	4855844	4699304	5500537	6429835	6747841	6303256
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000258341	0.000505273	0.000600656	0.000589335	0.00095516	0.00148718
	C÷D		0.000251231	0.000250523	0.00031417	0.000290384	0.000274179	0.00027063
761290	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.028303776	2.016872671	1.911879745	2.029500829	3.483708232	5.495259252
761510	A	PAK X	20118	21854	22133	28640	28336	24949
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	4906406	5089817	5511302	7366034	6222672	5744205
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000846054	0.00091751	0.000994934	0.00099169	0.000908906	0.000861794
	C÷D		0.000253846	0.000271341	0.000314785	0.000332665	0.00025284	0.000246627
761510	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	3.332935907	3.381385594	3.160678117	2.981046841	3.594783371	3.494321319
820559	A	PAK X	1743	5752	5572	6744	3464	2702
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	3837912	3809202	3685078	4645879	4730478	4555544
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		7.33011E-05	0.00024149	0.000250476	0.000233518	0.000111111	9.33331E-05
	C÷D		0.000198565	0.000203071	0.000210478	0.000209817	0.000192209	0.000195592
820559	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.369154372	1.189188774	1.190031941	1.112959018	0.578074678	0.477182738
821192	A	PAK X	8668	10953	10436	14578	17022	13693
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1144878	1061056	1094806	1489864	1476415	1261023
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000364529	0.000459847	0.000469125	0.000504778	0.000545998	0.000472987
	C÷D		5.92334E-05	5.65656E-05	6.25313E-05	6.72852E-05	5.99899E-05	5.41419E-05
821192	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	6.154111121	8.129441484	7.502242476	7.502065043	9.101505318	8.736052311
821210	A	PAK X	9289	9250	8062	8213	8658	9077
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	2466808	2294268	2062883	2192349	2312170	2401063
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000390645	0.000388348	0.000362407	0.000284384	0.000277714	0.00031354
	C÷D		0.000127627	0.000122309	0.000117824	9.90109E-05	9.39484E-05	0.000103089
821210	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	3.060830328	3.175144628	3.07583045	2.87224603	2.956030491	3.041434063
821220	A	PAK X	10243	10024	7592	8685	7054	6113
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1963517	1861229	1703546	1804492	1744086	1599724
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000430765	0.000420844	0.00034128	0.000300727	0.000226264	0.000211157
	C÷D		0.000101588	9.92233E-05	9.73002E-05	8.14945E-05	7.08659E-05	6.8684E-05

GTİP KODU	Pakistan Ürünleri AKÜ (RCA) Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
821220	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	4.240315273	4.241379906	3.50749071	3.690152951	3.192850981	3.074319225
821300	A	PAK X	7111	8249	10301	15313	8926	7253
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	827993	843756	903495	1104103	1133186	1063710
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.00029905	0.000346323	0.000463056	0.000530228	0.000286311	0.000250535
	C÷D		4.28385E-05	4.49812E-05	5.16043E-05	4.98635E-05	4.60438E-05	4.56703E-05
821300	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	6.980871673	7.699284304	8.97320994	10.63359703	6.218229861	5.485725358
821420	A	PAK X	48704	51040	55034	67211	20316	17790
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	502349	513143	539507	722436	756004	838184
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.002048226	0.002142844	0.002473918	0.00232725	0.000651657	0.000614506
	C÷D		2.59904E-05	2.7356E-05	3.08146E-05	3.26267E-05	3.07181E-05	3.59874E-05
821420	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	78.80698813	78.33181401	80.28384996	71.3297141	21.21412877	17.07560922
821599	A	PAK X	2402	2175	1398	1994	2704	3454
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1649994	1657550	1483130	1924520	2233368	1982488
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000101015	9.13144E-05	6.28436E-05	6.90443E-05	8.67336E-05	0.000119309
	C÷D		8.5367E-05	8.8365E-05	8.47109E-05	8.69152E-05	9.07465E-05	8.51179E-05
821599	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.183303855	1.033376428	0.741860327	0.794387187	0.955779008	1.401688117
830249	A	PAK X	294	1050	528	856	1091	782
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	3435651	3417974	2960539	3560843	3924873	3852462
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		1.2364E-05	4.40828E-05	2.37349E-05	2.96399E-05	3.4995E-05	2.7012E-05
	C÷D		0.000177753	0.000182214	0.000169095	0.000160815	0.000159476	0.000165405
830249	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.069557495	0.241928187	0.140364516	0.184310656	0.219437189	0.163308209
830890	A	PAK X	532	925	991	1281	1555	898
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	2209389	2229170	1751467	2314466	2461585	2647767
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		2.2373E-05	3.88348E-05	4.4548E-05	4.43559E-05	4.98782E-05	3.10189E-05
	C÷D		0.000114309	0.000118838	0.000100037	0.000104526	0.000100019	0.000113682
830890	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.195724452	0.326786773	0.44531353	0.424353541	0.498685392	0.272857689
841370	A	PAK X	4069	4768	3077	2370	5766	4815
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	14607710	14890498	14811351	17520129	16617212	18043846
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.00017112	0.000200178	0.000138319	8.20637E-05	0.00018495	0.000166321
	C÷D		0.00075577	0.000793822	0.000845969	0.000791244	0.000675193	0.000774711
841370	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.226418127	0.252169729	0.163503486	0.103714756	0.273922412	0.214687523
841451	A	PAK X	26713	28791	24877	30289	32412	30253
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	4764519	5290493	6189377	6996943	7194405	7204493
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.001123404	0.00120875	0.001118284	0.001048788	0.001039648	0.001045006
	C÷D		0.000246506	0.00028204	0.000353514	0.000315996	0.000292324	0.000309324
841451	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	4.557317038	4.285747028	3.163335568	3.31899123	3.556493652	3.378350065

GTİP KODU	Pakistan Ürünleri AKÜ (RCA) Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
841510	A	PAK X	192	375	569	436	2053	845
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	17003045	16966412	16736538	19138060	20702634	19151186
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		8.07448E-06	1.57439E-05	2.5578E-05	1.50969E-05	6.58521E-05	2.91882E-05
	C÷D		0.0008797	0.00090449	0.000955929	0.000864313	0.000841192	0.000822254
841510	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.009178679	0.017406329	0.02675721	0.01746699	0.078284257	0.035497736
841810	A	PAK X	975	533	699	282	301	115
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	13601321	14100323	15386723	19626959	18052554	18373578
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		4.10032E-05	2.23773E-05	3.14218E-05	9.76454E-06	9.65489E-06	3.97235E-06
	C÷D		0.000703702	0.000751697	0.000878832	0.000886393	0.000733514	0.000788868
841810	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.058267873	0.029768988	0.035754049	0.011016042	0.013162517	0.005035513
841821	A	PAK X	1127	1541	548	1523	472	1553
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	4183741	3865083	4007057	4831879	4562360	4209610
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		4.73955E-05	6.46967E-05	2.4634E-05	5.27354E-05	1.51399E-05	5.36441E-05
	C÷D		0.000216457	0.00020605	0.000228868	0.000218217	0.000185378	0.000180739
841821	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.218959991	0.313985608	0.107633939	0.241664779	0.081670185	0.296803637
841830	A	PAK X	390	443	346	672	72	277
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1565098	1543805	2067188	2405594	1951695	1884503
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		1.64013E-05	1.85987E-05	1.55536E-05	2.32687E-05	2.30947E-06	9.56819E-06
	C÷D		8.09747E-05	8.23012E-05	0.00011807	0.000108641	7.93015E-05	8.0911E-05
841830	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.202548351	0.22598375	0.131731707	0.214178783	0.0291227	0.11825583
842240	A	PAK X	646	834	2313	5715	3250	2939
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	9826598	9457233	9350883	10308217	8997355	10285554
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		2.71673E-05	3.50143E-05	0.000103975	0.000197888	0.000104247	0.00010152
	C÷D		0.000508406	0.000504171	0.000534088	0.00046554	0.000365582	0.000441609
842240	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.053436127	0.069449303	0.194678147	0.425071696	0.285154083	0.22988547
840710	A	PAK X	9366	30512	13539	7105	4644	9255
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	5991223	7390380	3770102	2981393	3312329	3444206
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000393883	0.001281004	0.000608612	0.000246018	0.000148961	0.000319688
	C÷D		0.000309973	0.000393986	0.000215334	0.000134646	0.000134587	0.000147877
840710	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.270703745	3.251395747	2.826361334	1.827150665	1.106801742	2.161856832
	A	PAK X	19633	26247	25558	26212	31566	28271
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	11140229	10559425	10577144	12710496	12151449	12213381
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000825658	0.001101944	0.001148897	0.000907618	0.001012512	0.000976543
	C÷D		0.000576371	0.00056293	0.000604127	0.000574031	0.000493739	0.00052438
850710	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.432511738	1.957516036	1.90174658	1.581128499	2.050702088	1.862279622
902129	A	PAK X	62	2429	1789	3349	3765	2160

GTİP KODU	Pakistan Ürünleri AKÜ (RCA) Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	3197772	3448019	2874416	3869144	4005224	4434348
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		2.60738E-06	0.000101978	8.04201E-05	0.000115963	0.000120766	7.46112E-05
	C÷D		0.000165446	0.000183816	0.000164176	0.000174738	0.000162741	0.000190388
902129	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.015759769	0.554783827	0.489840753	0.663635729	0.742077494	0.391889479
940350	A	PAK X	313	182	273	322	1201	1121
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	10734525	10682652	10814399	12489041	12145851	12679387
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		1.31631E-05	7.64102E-06	1.2272E-05	1.11496E-05	3.85233E-05	3.87218E-05
	C÷D		0.00055538	0.000569499	0.000617678	0.00056403	0.000493512	0.000544388
940350	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.023701026	0.013417087	0.019868014	0.019767707	0.078059569	0.071129045
940360	A	PAK X	2618	1866	1565	2464	2251	2094
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	26518350	25771919	26619984	33596641	32132756	30792047
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000110099	7.83414E-05	7.03507E-05	8.53185E-05	7.22032E-05	7.23314E-05
	C÷D		0.001372	0.001373917	0.001520435	0.001517292	0.001305622	0.001322054
940360	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.080246996	0.057020472	0.046270133	0.056230811	0.055301716	0.054711389
940490	A	PAK X	89297	85469	129725	182803	205995	204652
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	11322710	11633867	11469136	14234432	10735255	9666002
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.003755348	0.003588297	0.005831467	0.006329742	0.006607502	0.007069133
	C÷D		0.000585812	0.000620209	0.000655074	0.000642855	0.000436196	0.000415009
940490	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	6.410503264	5.785627321	8.90199143	9.846291348	15.14800375	17.03368996
940520	A	PAK X	5759	2144	4316	2597	0	0
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	4320699	4825399	5495966	7209248	17552	9261
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000242192	9.00129E-05	0.000194015	8.99238E-05	0	0
	C÷D		0.000223543	0.000257245	0.000313909	0.000325584	7.13175E-07	3.9762E-07
940520	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.083424637	0.349910906	0.618061361	0.276192251	0	0
950662	A	PAK X	164375	170881	124774	146730	236714	235785
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	1323966	1285017	1072414	1233435	1708962	1909720
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.006912722	0.007174202	0.005608907	0.005080678	0.007592846	0.008144535
	C÷D		6.8499E-05	6.85051E-05	6.12523E-05	5.57044E-05	6.94388E-05	8.19936E-05
950662	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	100.9170565	104.7251114	91.57054902	91.20783674	109.3459314	99.33129608
950691	A	PAK X	4313	4294	8031	12648	10179	11073
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086
	C	WRD X	9570110	9913380	14307320	19552040	12164347	12142235
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.000181381	0.000180278	0.000361014	0.00043795	0.000326502	0.000382486
	C÷D		0.000495136	0.000528489	0.000817181	0.000883009	0.000494263	0.000521326
950691	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.366326359	0.341119238	0.44177947	0.495974428	0.660583017	0.733679343
950699	A	PAK X	30513	30321	23813	32488	38288	37212
	B	PAK TOT X	23778621	23818817	22245688	28880006	31175925	28950086

GTİP KODU	Pakistan Ürünleri AKÜ (RCA) Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	C	WRD X	6180307	6413336	6899502	9759784	8811148	7160578
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B		0.001283212	0.001272985	0.001070455	0.001124931	0.001228127	0.001285385
	C÷D		0.000319755	0.000341899	0.000394074	0.000440771	0.000358016	0.000307439
950699	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	4.013104802	3.723277913	2.716380237	2.552185729	3.430372444	4.180945997

Ek 4: Türkiye'nin Ürünlerinin Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) Değerleri

Bu liste, Türkiye'ye ait çalışmada analiz edilen ürünlerin Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (AKÜ) değerlerine ilişkin hesaplama sonuçlarını göstermektedir.

GTİP KODU	Türkiye Ürünleri RCA Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
080212	A	TRY X	76821	98044	104444	110879	139234	155140
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	5291391	5980444	5467041	5411593	5254266	4604951
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000457475	0.000542066	0.000615615	0.000492217	0.000547795	0.00060741
	C÷D	-	0.000273765	0.000318821	0.000312257	0.000244398	0.000213492	0.000197713
080212	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.671052114	1.700220116	1.97150105	2.013995806	2.565878861	3.072179804
080620	A	TRY X	490407	574161	514029	478849	478211	508209
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	1807348	1929346	1802189	1733408	1637831	1531900
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.002920413	0.003174425	0.003029796	0.002125721	0.001881447	0.00198976
	C÷D	-	9.35082E-05	0.000102855	0.000102934	7.82842E-05	6.65486E-05	6.5772E-05
080620	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	31.23163856	30.8632124	29.43426084	27.1538976	28.27179473	30.25239705
080810	A	TRY X	94592	90553	110912	178718	166488	175377
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	7600769	7362483	7675831	8036358	6853245	6821097
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000563303	0.00050065	0.000653739	0.00079337	0.000655021	0.000686643
	C÷D	-	0.000393247	0.000392499	0.000438415	0.000362938	0.000278462	0.000292863
080810	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.432441077	1.275545911	1.491141921	2.185966027	2.352283068	2.344586539
081090	A	TRY X	115029	98166	126075	134518	119186	136637
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	3996606	4456225	4080850	4594323	3593864	3190760
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000685007	0.000542741	0.000743113	0.000597156	0.000468919	0.000534967
	C÷D	-	0.000206775	0.000237564	0.000233083	0.000207489	0.000146026	0.000136995
081090	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	3.312805209	2.284607201	3.188189981	2.878016402	3.211193754	3.905008964
090240	A	TRY X	1400	1747	1299	1746	2627	1656
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	3921393	3836800	3739555	3902870	4041553	3541358
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	8.33711E-06	9.65883E-06	7.65658E-06	7.75089E-06	1.03355E-05	6.48364E-06
	C÷D	-	0.000202884	0.000204542	0.000213589	0.000176261	0.000164217	0.000152048
090240	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.041092973	0.047221666	0.035847186	0.043973855	0.062938255	0.042642078
170230	A	TRY X	44960	51975	60911	74155	89937	75183
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	1402584	1382190	1355800	2360318	3126620	3587978
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.00026774	0.00028736	0.000359022	0.000329191	0.000353843	0.000294359
	C÷D	-	7.25666E-05	7.36854E-05	7.74383E-05	0.000106597	0.000127041	0.000154049
170230	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	3.689583253	3.899817721	4.636240404	3.088192107	2.785262933	1.910811014
180500	A	TRY X	42433	50335	52354	56759	64436	83324
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194

GTİP KODU	Türkiye Ürünleri RCA Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	C	WRD X	2277034	2290482	2520200	3001987	3078795	3329223
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000252692	0.000278293	0.000308586	0.000251966	0.000253513	0.000326233
	C÷D	-	0.000117809	0.000122107	0.000143944	0.000135576	0.000125098	0.00014294
180500	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	2.144934892	2.279086176	2.143782438	1.858490373	2.026519115	2.282312348
180620	A	TRY X	25489	31670	29866	32127	62165	65603
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	4586546	4770191	4849450	5772226	5819654	6357170
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000151789	0.000175097	0.000176037	0.000142619	0.000244579	0.000256851
	C÷D	-	0.000237298	0.000254302	0.000276983	0.000260685	0.000236465	0.000272944
180620	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.639656675	0.688541073	0.635551023	0.547093096	1.034312271	0.941039235
180631	A	TRY X	95169	104924	116156	146091	183800	189560
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	4678019	4623157	4369872	5047416	5470784	6285288
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000566739	0.000580105	0.000684648	0.000648531	0.000723133	0.000742173
	C÷D	-	0.00024203	0.000246463	0.000249591	0.000227951	0.00022229	0.000269858
180631	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	2.341603814	2.353714342	2.743081932	2.845042442	3.253110708	2.750232271
180632	A	TRY X	60428	76879	70422	92931	108499	105980
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	4670327	5122755	5242627	5742555	5708614	6315484
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000359854	0.000425049	0.000415082	0.000412542	0.000426873	0.000414937
	C÷D	-	0.000241632	0.000273097	0.000299439	0.000259345	0.000231953	0.000271155
180632	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.489261023	1.556401701	1.386197919	1.590705691	1.840339558	1.530259668
180690	A	TRY X	323036	351871	337634	416446	486167	516410
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	14927009	14848114	14412239	16387117	16293594	17840501
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.001923705	0.001945427	0.001990087	0.001848699	0.001912749	0.002021869
	C÷D	-	0.00077229	0.000791562	0.000823174	0.000740075	0.000662043	0.00076598
180690	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	2.490909916	2.457704921	2.417578395	2.497989038	2.889159313	2.639583795
190410	A	TRY X	27448	31089	29666	27927	33446	39442
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	4582579	4667519	4951307	5245759	5410244	5958440
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000163455	0.000171885	0.000174858	0.000123974	0.000131588	0.000154425
	C÷D	-	0.000237092	0.000248828	0.0002828	0.000236909	0.00021983	0.000255825
190410	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.689414854	0.690777551	0.61830817	0.523299522	0.598591075	0.603634724
200110	A	TRY X	79190	85246	128442	137958	145149	159761
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	650088	638124	712521	758444	786386	863168
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000471583	0.000471309	0.000757064	0.000612427	0.000571066	0.000625503
	C÷D	-	3.36341E-05	3.40188E-05	4.06966E-05	3.42529E-05	3.19525E-05	3.706E-05
200110	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	14.02097083	13.85436062	18.60266812	17.87959831	17.87233018	16.87808986
200819	A	TRY X	646658	743270	798376	906677	773559	902883
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	4677185	5018258	5283188	5978610	5720709	6028202

GTİP KODU	Türkiye Ürünleri RCA Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.0038509	0.004109396	0.004705798	0.004024947	0.003043448	0.003535004
	C÷D	-	0.000241987	0.000267527	0.000301756	0.000270006	0.000232445	0.00025882
200819	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	15.9136572	15.36070595	15.59470829	14.90688024	13.09322077	13.65813922
210210	A	TRY X	206101	188562	194849	208138	231023	240239
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	1386476	1342537	1520569	1637767	1776907	2070945
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.001227348	0.001042523	0.001148481	0.000923972	0.000908924	0.000940593
	C÷D	-	7.17332E-05	7.15715E-05	8.68493E-05	7.39648E-05	7.21995E-05	8.89158E-05
210210	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	17.10990644	14.56617319	13.22384946	12.49204813	12.58906353	10.57846863
220210	A	TRY X	152587	160041	167296	251893	309996	252769
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	9687955	9831620	10106482	11934791	13729883	14982668
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000908668	0.000884836	0.000986078	0.001118211	0.001219631	0.000989651
	C÷D	-	0.000501233	0.00052413	0.000577245	0.000538999	0.000557874	0.000643279
220210	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.812864371	1.688199351	1.708249876	2.074606186	2.186211416	1.538446897
210690	A	TRY X	388618	398320	399142	441781	527060	658678
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	42759856	44151017	46661950	53359037	54645377	56838762
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.002314251	0.002202234	0.002352628	0.001961167	0.002073636	0.002578882
	C÷D	-	0.0022123	0.002353719	0.002665157	0.002409801	0.002220358	0.002440367
210690	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.046084027	0.935640384	0.882735094	0.813829519	0.933919698	1.056760092
230400	A	TRY X	22211	204280	197953	326168	537655	505779
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	26493114	24127918	23716935	31902099	30710234	30411184
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000132268	0.001129425	0.001166777	0.001447935	0.00211532	0.001980246
	C÷D	-	0.001370695	0.001286275	0.001354623	0.001440763	0.001247822	0.001305701
230400	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.096497263	0.878058715	0.8613296	1.004977827	1.695209851	1.516614908
230910	A	TRY X	8000	16702	30658	55509	98394	128379
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	14440514	15126897	17589851	21184182	22734143	24812317
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	4.76406E-05	9.23421E-05	0.000180705	0.000246417	0.000387116	0.000502635
	C÷D	-	0.00074712	0.000806425	0.001004667	0.00095672	0.000923737	0.001065314
230910	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.063765714	0.114508094	0.17986535	0.257564552	0.419076138	0.47181802
230990	A	TRY X	149945	145382	152243	239217	394526	347774
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	16454494	15658670	17000739	19742436	21646922	20986402
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000892934	0.000803789	0.000897353	0.001061939	0.001552201	0.001361619
	C÷D	-	0.000851319	0.000834774	0.000971019	0.000891608	0.00087956	0.000901049
230990	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.048883731	0.962882568	0.924134919	1.191038194	1.764746711	1.511147924
300490	A	TRY X	590335	740552	888191	1018273	978952	1104723
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	278681803	291819875	314450207	332544446	360355551	363544391
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313

GTİP KODU	Türkiye Ürünleri RCA Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	A÷B	-	0.003515492	0.004094369	0.005235187	0.004520348	0.003851535	0.004325256
	C÷D	-	0.014418375	0.015557104	0.017960228	0.015018374	0.014642013	0.015608744
300490	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.243820273	0.263183252	0.291487765	0.300987817	0.263046838	0.277104644
320890	A	TRY X	95409	87646	95914	123120	180658	217998
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	7983443	7897040	7531945	8959697	9442346	9061335
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000568168	0.000484578	0.000565338	0.000546558	0.000710771	0.000853514
	C÷D	-	0.000413046	0.000420996	0.000430197	0.000404638	0.000383663	0.000389048
320890	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.375558318	1.151026493	1.314137204	1.350733502	1.852593738	2.193856306
321519	A	TRY X	31821	37186	41358	52041	90964	97623
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	5552117	5205477	4678352	5209230	5022952	4621943
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000189497	0.000205594	0.000243773	0.000231022	0.000357884	0.000382217
	C÷D	-	0.000287254	0.000277507	0.00026721	0.000235259	0.000204093	0.000198443
321519	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.659682717	0.740860585	0.91228909	0.981988695	1.75353091	1.926084873
330210	A	TRY X	74110	87530	95841	102734	133449	172662
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	16994428	16666486	16944217	19180896	20311620	20398168
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000441331	0.000483936	0.000564907	0.00045606	0.000525034	0.000676013
	C÷D	-	0.000879254	0.000888501	0.000967791	0.000866248	0.000825304	0.000875793
330210	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.50193809	0.544666223	0.583708045	0.526477354	0.636170703	0.771886524
330290	A	TRY X	51036	70379	73279	93412	115953	130894
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	8718251	9021211	9032563	9888090	9727449	10406820
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000303923	0.000389112	0.000431922	0.000414677	0.000456199	0.000512481
	C÷D	-	0.000451063	0.000480927	0.000515906	0.000446566	0.000395247	0.000446816
330290	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.673794021	0.809088089	0.837209952	0.92859138	1.154212919	1.146963382
330499	A	TRY X	70116	98997	112243	126465	143058	204043
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	44734602	49374433	51014859	58612406	56785095	58400015
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000417546	0.000547335	0.000661584	0.000561407	0.00056284	0.000798877
	C÷D	-	0.002314468	0.002632183	0.002913779	0.002647054	0.002307299	0.002507399
330499	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.180407026	0.207939727	0.227053616	0.212087556	0.243938695	0.318607942
330510	A	TRY X	88581	94948	102820	123575	163322	179455
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	5581214	5766826	5772354	6324497	6401951	6250402
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000527507	0.000524949	0.000606043	0.000548578	0.000642565	0.000702609
	C÷D	-	0.00028876	0.000307433	0.000329695	0.000285627	0.000260125	0.00026836
330510	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.826803336	1.707522874	1.838190384	1.920609249	2.470217806	2.618155693
340211	A	TRY X	33609	29297	32614	44252	0	0
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	3180988	3052125	3116702	3988467	177990	
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000200144	0.000161977	0.000192234	0.000196445	0	

GTİP KODU	Türkiye Ürünleri RCA Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	C÷D	-	0.000164577	0.000162711	0.000178014	0.000180127	7.23211E-06	
340211	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.216111659	0.995493416	1.079877854	1.09058944	0	0
340290	A	TRY X	45675	49285	79336	56649	77581	96243
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	6951597	6925457	6848315	7407867	9080380	8682265
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000271998	0.000272487	0.000467623	0.000251478	0.00030523	0.000376814
	C÷D	-	0.00035966	0.000369201	0.00039115	0.000334554	0.000368955	0.000372772
340290	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.756264755	0.738046765	1.195507815	0.751680803	0.827283293	1.010843612
350790	A	TRY X	30310	34531	38973	36918	42865	50164
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	5443211	5391061	6056943	7354573	7048998	7503571
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000180498	0.000190915	0.000229715	0.000163887	0.000168646	0.000196404
	C÷D	-	0.00028162	0.000287401	0.00034595	0.000332147	0.000286416	0.000322165
350790	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.640930087	0.664281973	0.664012413	0.493418115	0.588814295	0.609637985
380891	A	TRY X	52392	61741	60600	69283	73773	79972
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	9107071	10075341	9986090	11176661	11694764	10601890
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000311999	0.000341354	0.000357189	0.000307563	0.000290248	0.00031311
	C÷D	-	0.00047118	0.000537123	0.000570368	0.00050476	0.000475183	0.000455191
380891	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.662164887	0.635523278	0.626243161	0.609324995	0.610813865	0.687863903
382200	A	TRY X	38583	47370	149127	236894	0	0
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	27351912	28118419	39285775	46232816	553352	
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000229765	0.0002619	0.000878986	0.001051627	0	
	C÷D	-	0.001415127	0.001499011	0.002243858	0.002087967	2.24839E-05	
382200	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.162363421	0.17471494	0.391729974	0.503660743	0	0
382499	A	TRY X	166694	181598	177580	197905	266284	326165
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	35014918	33848267	33960950	42883866	46395736	44431182
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000992676	0.00100402	0.001046694	0.000878546	0.001047653	0.001277014
	C÷D	-	0.001811594	0.001804473	0.001939723	0.001936721	0.001885157	0.001907649
382499	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.547957337	0.556406481	0.539610099	0.453625254	0.555737762	0.669417937
390110	A	TRY X	25986	49991	39262	73899	89089	103336
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	27950636	23995318	21752573	32627247	32251330	23690604
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000154749	0.000276391	0.000231419	0.000328055	0.000350507	0.000404585
	C÷D	-	0.001446104	0.001279206	0.001242426	0.001473512	0.00131044	0.001017154
390110	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.107010805	0.216064229	0.186263445	0.222634528	0.267472637	0.397762072
390120	A	TRY X	19096	32215	25528	136295	218034	164316
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	30891786	28396614	25513691	33778209	33903589	29247438
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000113718	0.000178111	0.000150467	0.000605045	0.000857821	0.000643337
	C÷D	-	0.001598272	0.001513842	0.001457247	0.001525492	0.001377575	0.001255736

GTİP KODU	Türkiye Ürünleri RCA Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
390120	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.071150717	0.11765466	0.103254585	0.396622816	0.622703708	0.512318314
391231	A	TRY X	57005	62297	48648	68208	109734	89021
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	849718	786421	735232	928714	1207159	1050999
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000339469	0.000344428	0.000286742	0.000302791	0.000431731	0.000348539
	C÷D	-	4.39625E-05	4.19246E-05	4.19937E-05	4.19426E-05	4.90494E-05	4.51245E-05
391231	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	7.721790666	8.215416541	6.828203204	7.219177343	8.801965011	7.723924532
391910	A	TRY X	40816	37681	38221	49873	60299	58026
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	6578436	6392948	6251660	7750072	7968451	7696820
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000243063	0.000208331	0.000225283	0.000221398	0.000237237	0.000227186
	C÷D	-	0.000340354	0.000340812	0.000357072	0.000350009	0.000323775	0.000330462
391910	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.714147104	0.611278055	0.630917454	0.632548956	0.732721791	0.687478562
392310	A	TRY X	198544	196311	199284	230603	247580	249580
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	12629953	12146710	11877139	14500504	15245726	15458116
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.001182345	0.001085366	0.001174622	0.0010237	0.000974065	0.000977166
	C÷D	-	0.000653446	0.000647549	0.000678378	0.000654872	0.000619466	0.000663693
392310	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.809401412	1.676113907	1.731515725	1.563206108	1.572426493	1.472316145
392690	A	TRY X	337248	326019	352159	455157	499532	498217
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	63626260	64704807	67335498	82779630	83422727	81394557
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.002008339	0.001802496	0.0020757	0.002020546	0.001965331	0.001950639
	C÷D	-	0.003291881	0.003449455	0.003845954	0.003738494	0.003389643	0.003494668
392690	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.610088557	0.522545271	0.539710122	0.540470673	0.57980484	0.55817584
401693	A	TRY X	50936	56216	66965	88782	102600	128296
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	11891575	11467596	10654253	12666254	12869409	13198283
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000303328	0.000310807	0.000394706	0.000394124	0.000403664	0.00050231
	C÷D	-	0.000615244	0.000611345	0.000608531	0.000572033	0.000522911	0.000566667
401693	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.493020922	0.508399498	0.648620566	0.688987145	0.771954426	0.886428143
401699	A	TRY X	507378	527280	492580	572906	562248	636554
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	13796337	13237291	12306584	14921846	15074783	15620910
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.003021476	0.002915229	0.002903371	0.002543261	0.002212078	0.002492262
	C÷D	-	0.000713792	0.000705688	0.000702906	0.0006739	0.000612521	0.000670682
401699	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	4.232994753	4.131043227	4.130523539	3.773941856	3.611434597	3.716009173
481159	A	TRY X	131675	161938	161717	147566	192208	215690
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	6298840	6002214	5840370	6797136	7353558	7079886
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000784135	0.000895324	0.000953194	0.000655079	0.000756213	0.000844478
	C÷D	-	0.000325888	0.000319982	0.00033358	0.000306972	0.000298791	0.000303974
481159	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	2.406149693	2.798046018	2.857466596	2.134001564	2.530910816	2.778123843

GTİP KODU	Türkiye Ürünleri RCA Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
481190	A	TRY X	35892	51506	48694	45194	49924	58862
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	4511342	4428944	3920467	4744171	5390429	4844009
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.00021374	0.000284767	0.000287013	0.000200627	0.000196418	0.000230459
	C÷D	-	0.000233407	0.00023611	0.000223923	0.000214256	0.000219025	0.000207977
481190	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.915739188	1.206077433	1.281750502	0.936385833	0.896786266	1.108097383
550130	A	TRY X	0	0	0	0	0	0
	B	TRY TOT X						
	C	WRD X	783478	721140	568296	805128	916623	0
	D	WRD TOT X						
	A÷B	-						
	C÷D	-						
550130	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0	0	0		0	0
550330	A	TRY X	0	0	0	0	0	
	B	TRY TOT X						
	C	WRD X	593757	473670	339372	424932	493774	0
	D	WRD TOT X						
	A÷B	-						
	C÷D	-						
550330	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0	0	0	0	0	0
560311	A	TRY X	124006	118734	154056	204392	218271	162963
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	2608916	2470138	2917388	3065176	2705891	2164901
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000738466	0.000656457	0.000908039	0.000907343	0.000858753	0.000638039
	C÷D	-	0.000134979	0.000131685	0.00016663	0.000138429	0.000109946	9.29498E-05
560311	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	5.47094684	4.985072044	5.449419891	6.554549757	7.810676383	6.864340624
560312	A	TRY X	299180	287896	350590	359069	355298	323992
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	3351930	3336110	4507018	4232927	3592615	3316010
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.001781641	0.001591721	0.002066452	0.00159399	0.001397865	0.001268506
	C÷D	-	0.000173421	0.00017785	0.000257424	0.000191167	0.000145976	0.000142373
560312	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	10.27347834	8.949789606	8.027421722	8.338184895	9.576018759	8.909766268
701090	A	TRY X	82430	138589	190820	189973	238840	298338
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	10613747	10831653	11094345	13378654	15136567	15669082
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000490877	0.000766232	0.001124734	0.000843334	0.000939679	0.001168065
	C÷D	-	0.000549132	0.000577442	0.000633668	0.000604207	0.000615031	0.000672751
701090	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.893915486	1.326940897	1.774957963	1.395769958	1.527856546	1.736252471
701349	A	TRY X	99366	107858	97399	124662	127193	110593
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	2314997	2344464	2225317	2855538	2818186	2888953
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000591732	0.000596326	0.00057409	0.000553403	0.000500421	0.000432998
	C÷D	-	0.000119773	0.000124985	0.000127102	0.000128962	0.000114509	0.000124037
701349	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	4.940458632	4.771186046	4.516775029	4.291217567	4.370151188	3.490880793
720838	A	TRY X	510223	360870	285757	449234	266036	148375

GTİP KODU	Türkiye Ürünleri RCA Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	6972815	5904474	4689188	10689850	9175425	8936845
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.003038419	0.001995181	0.001684313	0.001994253	0.001046677	0.000580924
	C÷D	-	0.000360758	0.000314771	0.000267829	0.000482775	0.000372817	0.000383703
720838	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	8.422320838	6.338509157	6.288760861	4.130811664	2.807482927	1.513994726
720839	A	TRY X	834587	689198	607852	915979	499441	321142
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	13967421	13201559	13451392	22158180	19685084	18131231
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.004970032	0.003810443	0.003582809	0.004066241	0.001964973	0.001257348
	C÷D	-	0.000722643	0.000703784	0.000768294	0.001000708	0.000799847	0.000778463
720839	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	6.877574193	5.414225557	4.663333426	4.063364844	2.456686975	1.615167892
721070	A	TRY X	191378	171193	160942	294040	345734	160358
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	12145673	12050334	11593685	18368781	16989446	14087217
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.001139671	0.000946493	0.000948626	0.001305311	0.001360237	0.00062784
	C÷D	-	0.00062839	0.000642411	0.000662188	0.000829571	0.000690317	0.000604833
721070	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.813636801	1.473345073	1.432563049	1.573477241	1.970451626	1.038038072
722519	A	TRY X	73727	43029	36951	85030	103893	35270
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	2244067	1788327	1466881	3396070	4009794	2807366
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.00043905	0.000237899	0.000217797	0.000377468	0.000408751	0.000138091
	C÷D	-	0.000116103	9.53369E-05	8.37828E-05	0.000153373	0.000162926	0.000120534
722519	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	3.781556865	2.495352343	2.599543926	2.461103814	2.508806289	1.145656121
730799	A	TRY X	35159	39285	32551	45670	54118	56003
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	4817429	4725915	4063887	4840761	5016104	4779625
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000209375	0.000217199	0.000191863	0.00020274	0.000212919	0.000219265
	C÷D	-	0.000249243	0.000251942	0.000232114	0.000218618	0.000203815	0.000205213
730799	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.840042162	0.862101515	0.826586978	0.927367258	1.044667564	1.06847736
732111	A	TRY X	303496	382915	381424	503286	490082	448508
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	5081836	4934602	5456177	7303370	6089085	5210272
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.001807343	0.002117063	0.002248194	0.002234202	0.001928152	0.001756016
	C÷D	-	0.000262923	0.000263067	0.000311637	0.000329835	0.000247412	0.000223703
732111	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	6.874042585	8.047626387	7.214154072	6.773699625	7.793268145	7.849783049
732690	A	TRY X	758395	691408	633132	840184	1045633	1056937
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	44572216	44374937	42262645	54359949	58828097	58908890
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.004516303	0.003822661	0.003731815	0.00372977	0.004113881	0.004138162
	C÷D	-	0.002306067	0.002365656	0.002413885	0.002455004	0.002390311	0.002529248
732690	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.95844386	1.615898984	1.545978458	1.51925178	1.721065446	1.636123633
740811	A	TRY X	156723	94814	139101	216757	216097	247066
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194

GTİP KODU	Türkiye Ürünleri RCA Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	C	WRD X	15164732	13210538	12278920	20534164	19636548	18866737
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000933298	0.000524208	0.000819891	0.000962234	0.0008502	0.000967323
	C÷D	-	0.000784589	0.000704262	0.000701326	0.000927364	0.000797875	0.000810042
740811	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.189536819	0.744336852	1.169057654	1.037601266	1.065581074	1.194164193
741110	A	TRY X	34872	25621	30396	69350	86985	76949
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	5757009	5459953	5181756	8102481	8832527	7401680
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000207666	0.000141654	0.00017916	0.000307861	0.000342229	0.000301274
	C÷D	-	0.000297855	0.000291074	0.000295963	0.000365924	0.000358884	0.00031779
741110	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.697203951	0.486658966	0.605348296	0.841323136	0.95359134	0.948026618
760612	A	TRY X	216383	228817	208124	419372	513480	316324
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	28925845	26791586	23117871	33187178	40806784	32131364
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.001288578	0.001265085	0.001226727	0.001861689	0.002020208	0.001238484
	C÷D	-	0.001496559	0.001428277	0.001320407	0.0014988	0.001658066	0.001379557
760612	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.861027406	0.885742372	0.929052327	1.242119826	1.218411719	0.897740541
830242	A	TRY X	75988	83155	101678	141550	154585	146207
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	8429339	8466035	8696530	11375690	11065477	9573263
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000452515	0.000459748	0.000599312	0.000628373	0.000608191	0.000572435
	C÷D	-	0.000436115	0.00045133	0.000496713	0.000513749	0.000449614	0.000411027
830242	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.0376034	1.018652054	1.20655422	1.223112805	1.352695716	1.39269505
840820	A	TRY X	289061	243760	193137	54959	26303	26240
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	32085159	29827373	23921557	27836751	26156480	26995123
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.001721381	0.001347702	0.001138391	0.000243976	0.000103485	0.000102736
	C÷D	-	0.001660015	0.001590116	0.001366311	0.001257163	0.001062793	0.001159033
840820	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.036967624	0.847549346	0.833185849	0.194068328	0.097370834	0.088639312
840991	A	TRY X	534953	481284	482392	563429	541765	613498
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	33465379	31600908	26290020	31311327	30907477	32237105
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.003185688	0.002660926	0.002843321	0.002501191	0.002131491	0.002401992
	C÷D	-	0.001731424	0.001684665	0.001501588	0.001414082	0.001255837	0.001384097
840991	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.839923523	1.579499234	1.893542372	1.768773042	1.697267495	1.7354215
840999	A	TRY X	1086289	1285650	1086349	1284809	1217572	1357816
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	36381868	34538090	29137614	35537617	36713683	38881753
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.006468938	0.007108111	0.006403172	0.005703562	0.004790349	0.005316175
	C÷D	-	0.001882317	0.001841248	0.001664232	0.00160495	0.001491755	0.001669384
840999	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	3.436689374	3.860486111	3.847523053	3.553731856	3.211216619	3.184512375
841391	A	TRY X	181293	156920	139266	196640	225040	232181
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	15742717	15163362	13652918	15975565	16394239	16878125

GTİP KODU	Türkiye Ürünleri RCA Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.001079614	0.00086758	0.000820863	0.00087293	0.000885385	0.000909044
	C÷D	-	0.000814493	0.000808369	0.000779804	0.000721489	0.000666133	0.000724661
841391	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.325504601	1.073248656	1.05265357	1.209901532	1.329141938	1.254441273
841330	A	TRY X	38704	147720	130824	183211	209923	224814
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	14212240	13366672	11754176	13542894	13269847	14181635
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000230485	0.000816715	0.000771104	0.000813316	0.00082591	0.000880201
	C÷D	-	0.00073531	0.000712586	0.000671355	0.000611624	0.000539182	0.000608887
841330	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.313453563	1.146129167	1.148579556	1.32976364	1.53178218	1.445589235
841480	A	TRY X	100927	106287	119950	167004	200181	244825
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	21163372	20535663	19361895	22705521	22733865	25262921
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000601028	0.00058764	0.000707011	0.000741369	0.000787581	0.000958549
	C÷D	-	0.001094946	0.001094769	0.00110588	0.001025427	0.000923725	0.001084661
841480	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.548911577	0.536770917	0.639319924	0.722985836	0.852614044	0.88373093
841490	A	TRY X	116073	118833	110646	144035	142495	160530
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	16360584	15938214	14426032	16625393	16675655	17730098
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000691224	0.000657005	0.000652171	0.000639404	0.000560625	0.000628513
	C÷D	-	0.00084646	0.000849676	0.000823961	0.000750836	0.000677567	0.00076124
841490	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.816605498	0.773241162	0.791506844	0.851589905	0.827407834	0.825644183
841590	A	TRY X	166199	304122	342646	451821	585440	623793
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	19625097	20406018	18619168	23092322	26159168	26887303
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000989728	0.001681432	0.002019628	0.002005737	0.002303323	0.002442299
	C÷D	-	0.001015359	0.001087858	0.001063458	0.001042896	0.001062903	0.001154404
841590	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.974757278	1.545635662	1.899114909	1.923238727	2.167012265	2.115636795
841869	A	TRY X	93584	120300	111389	114038	148195	184725
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	9133984	9074796	8308759	10289231	11350318	12508852
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.0005573	0.000665116	0.00065655	0.000506241	0.00058305	0.000723243
	C÷D	-	0.000472572	0.000483783	0.000474565	0.000464682	0.000461188	0.000537066
841869	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.179291721	1.374821494	1.383477149	1.089434344	1.264236795	1.34665416
841899	A	TRY X	145386	163435	167340	212915	235157	240464
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	6402744	6388118	6272844	7798829	8233447	8402174
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000865785	0.000903601	0.000986338	0.000945179	0.000925189	0.000941474
	C÷D	-	0.000331264	0.000340555	0.000358282	0.000352211	0.000334542	0.000360747
841899	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	2.613583275	2.653320391	2.752967757	2.683559622	2.765534757	2.609794143
842131	A	TRY X	87277	87358	97193	104073	122568	156199
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	3189877	3182688	3062850	3959871	4210351	4337603
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313

GTİP KODU	Türkiye Ürünleri RCA Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	A÷B	-	0.000519742	0.000482986	0.000572876	0.000462004	0.000482225	0.000611557
	C÷D	-	0.000165037	0.000169671	0.000174939	0.000178836	0.000171076	0.000186235
842131	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	3.149240041	2.846598217	3.274727047	2.58339862	2.818783373	3.283797022
842199	A	TRY X	53403	55786	63664	84457	96385	128505
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	15074954	15653421	15623851	17150910	17132242	17731324
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000318019	0.00030843	0.000375249	0.000374924	0.000379212	0.000503128
	C÷D	-	0.000779944	0.000834494	0.000892376	0.000774569	0.000696119	0.000761293
842199	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.407745852	0.36960132	0.4205055	0.484041804	0.54475115	0.66088625
847490	A	TRY X	149354	178360	161536	197971	251609	277777
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	7051535	7303486	6622553	8073829	9300279	9584472
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000889415	0.000986118	0.000952128	0.000878839	0.000989917	0.001087564
	C÷D	-	0.000364831	0.000389354	0.000378256	0.00036463	0.00037789	0.000411508
847490	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	2.437884267	2.532706235	2.517153669	2.410218511	2.619588642	2.642870883
848110	A	TRY X	38554	36366	29311	32947	35074	40389
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	3074683	3041381	2818024	3330464	3367194	3612908
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000229592	0.000201061	0.000172765	0.000146259	0.000137993	0.000158133
	C÷D	-	0.000159077	0.000162138	0.000160955	0.00015041	0.000136816	0.00015512
848110	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.443274666	1.240058755	1.07337579	0.972401276	1.008602553	1.019422122
848180	A	TRY X	350750	408575	386010	487311	521975	590808
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	53776247	53403532	50589417	59232872	60577867	62386681
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.002088744	0.002258932	0.002275225	0.002163285	0.00205363	0.002313155
	C÷D	-	0.002782263	0.002846976	0.00288948	0.002675075	0.002461408	0.002678566
848180	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.750735723	0.793449636	0.787416894	0.808682066	0.834331479	0.863579535
848190	A	TRY X	98444	88541	83892	113235	126587	154255
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	17412720	17265790	15970680	19127623	19746763	19752949
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000586242	0.000489526	0.000494477	0.000502676	0.000498037	0.000603945
	C÷D	-	0.000900895	0.00092045	0.000912186	0.000863842	0.000802353	0.000848091
848190	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.650732545	0.531833298	0.542079505	0.581907653	0.620720513	0.712123248
848210	A	TRY X	100608	83688	77429	98394	95084	97554
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	14984648	13750853	11980251	15300671	15175388	14327190
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000599129	0.000462695	0.000456383	0.000436794	0.000374093	0.000381947
	C÷D	-	0.000775272	0.000733067	0.000684267	0.000691009	0.000616608	0.000615137
848210	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.772797774	0.631176916	0.666965824	0.632109805	0.606695179	0.620914665
848310	A	TRY X	145507	137567	122875	158665	166930	189268
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	11353488	11084444	9748505	11626491	12434500	13787818
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000866506	0.000760581	0.000724251	0.00070435	0.00065676	0.00074103

GTİP KODU	Türkiye Ürünleri RCA Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	C÷D	-	0.000587404	0.000590919	0.000556798	0.000525076	0.00050524	0.000591979
848310	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.475144192	1.287116655	1.300742587	1.341426446	1.299897088	1.251784319
848330	A	TRY X	37678	41677	46394	56278	65389	82808
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	6606523	6409666	5734474	6916879	7197609	7594778
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000224375	0.000230424	0.000273456	0.000249831	0.000257263	0.000324213
	C÷D	-	0.000341807	0.000341703	0.000327532	0.00031238	0.000292454	0.000326081
848330	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.656439616	0.674339512	0.834899263	0.799765866	0.879669125	0.994271676
848340	A	TRY X	78711	94030	87680	124858	139186	173822
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	21398239	19921598	18110702	22291115	22049672	22308346
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.00046873	0.000519874	0.000516805	0.000554273	0.000547606	0.000680555
	C÷D	-	0.001107097	0.001062033	0.001034416	0.001006711	0.000895925	0.000957807
848340	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.423386775	0.489508031	0.499609979	0.550578146	0.611218266	0.710534593
850152	A	TRY X	84455	90829	97747	131664	165068	171882
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	8144878	7735885	7438121	9953493	10702353	10472285
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000502936	0.000502176	0.000576142	0.000584487	0.000649434	0.000672959
	C÷D	-	0.000421398	0.000412405	0.000424838	0.00044952	0.000434859	0.000449627
850152	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.193495195	1.217676949	1.356144746	1.30024717	1.493435677	1.496707041
850300	A	TRY X	172064	283288	322062	396525	617771	610927
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	19221697	19560349	18876934	24174077	25315969	25483557
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.001024655	0.001566245	0.001898302	0.001760265	0.002430524	0.002391926
	C÷D	-	0.000994488	0.001042775	0.00107818	0.00109175	0.001028642	0.001094134
850300	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.030334353	1.501997245	1.760653424	1.612334179	2.362848444	2.186135761
850423	A	TRY X	211451	238893	277134	304083	333697	486274
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	4449813	4263332	4524576	4217236	4508643	6886797
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.001259208	0.001320793	0.001633487	0.001349894	0.001312879	0.001903879
	C÷D	-	0.000230223	0.000227281	0.000258427	0.000190459	0.000183196	0.000295684
850423	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	5.469503128	5.811280351	6.32088327	7.087590605	7.166537171	6.438899164
850440	A	TRY X	83916	99742	92492	123900	189369	203403
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	58364083	60349858	65452933	83143839	96137573	102572944
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000499726	0.000551454	0.000545168	0.000550021	0.000745043	0.000796372
	C÷D	-	0.003019627	0.003217289	0.003738428	0.003754942	0.003906274	0.00440396
850440	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.16549276	0.171403378	0.145827995	0.146479086	0.190729836	0.180830794
850490	A	TRY X	133843	133763	143512	178717	276306	336007
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	12441986	11891745	11542661	13962856	14491987	14966581
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000797046	0.00073955	0.00084589	0.000793366	0.001087083	0.001315548
	C÷D	-	0.000643721	0.000633957	0.000659274	0.000630591	0.00058884	0.000642589

GTİP KODU	Türkiye Ürünleri RCA Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
850490	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.238185878	1.166562387	1.28306342	1.258131379	1.846142771	2.047262732
851190	A	TRY X	51176	49738	36659	46669	37783	39922
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	3345876	3022863	2591119	3166569	3273535	3148755
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000304757	0.000274992	0.000216076	0.000207174	0.000148651	0.000156304
	C÷D	-	0.000173108	0.000161151	0.000147995	0.000143009	0.000133011	0.000135191
851190	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.760501454	1.706425806	1.460021	1.448684879	1.117589605	1.156168882
851220	A	TRY X	209818	210157	200589	214584	229982	271117
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	22439446	21726365	19452403	23008581	23479642	25304390
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.001249483	0.001161918	0.001182314	0.000952588	0.000904829	0.001061488
	C÷D	-	0.001160967	0.001158246	0.001111049	0.001039114	0.000954028	0.001086442
851220	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.076243408	1.003169561	1.064142289	0.916730939	0.948429993	0.977031878
851660	A	TRY X	817514	943331	960662	1273595	1130968	1186652
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	12916008	13333680	15439935	19864201	17800970	17501608
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.004868361	0.005215495	0.005662346	0.005653781	0.004449619	0.004646027
	C÷D	-	0.000668245	0.000710827	0.000881872	0.000897107	0.000723291	0.00075143
851660	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	7.285289018	7.337221593	6.420827343	6.302235563	6.151904046	6.182915046
851762	A	TRY X	59265	63782	59581	65273	139190	223849
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	149691110	152330296	162620634	181526815	200832328	202043743
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000352928	0.000352638	0.000351183	0.000289762	0.000547622	0.000876423
	C÷D	-	0.007744684	0.008120825	0.009288287	0.008198115	0.008160245	0.008674729
851762	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.04557033	0.043423958	0.037809243	0.035344934	0.067108467	0.101031688
851769	A	TRY X	76266	106917	17780	21286	66242	33729
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	7635198	6849507	6813069	7830152	9541487	8877511
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.00045417	0.000591123	0.000104799	9.44934E-05	0.000260619	0.000132057
	C÷D	-	0.000395028	0.000365152	0.000389137	0.000353625	0.000387691	0.000381155
851769	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.149715953	1.618844028	0.269311449	0.267213412	0.672233696	0.346465585
851770	A	TRY X	24720	35387	24662	39730	0	0
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	131094480	130130420	128096212	147488125	3342668	1886862
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.00014721	0.000195648	0.000145363	0.000176371	0	0
	C÷D	-	0.006782536	0.006937336	0.00731638	0.006660859	0.00013582	8.10122E-05
851770	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.021704209	0.028202166	0.019868169	0.026478654	0	0
852872	A	TRY X	1431248	1296533	1089313	1313875	898927	951199
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	50042604	47371776	49195509	60665333	49535385	45333640
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.008523196	0.007168281	0.006420643	0.005832593	0.003536689	0.003724172
	C÷D	-	0.002589093	0.00252542	0.002809865	0.002739768	0.002012728	0.001946396
852872	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	3.29196254	2.838451416	2.285036153	2.128863672	1.757161934	1.913368631

GTİP KODU	Türkiye Ürünleri RCA Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
852990	A	TRY X	24897	23168	19555	20840	27697	25823
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	51802863	52976133	54017983	65368672	51786522	58347107
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000148264	0.000128091	0.000115261	9.25135E-05	0.00010897	0.000101103
	C÷D	-	0.002680165	0.002824191	0.003085307	0.00295218	0.002104197	0.002505128
852990	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.055318851	0.045355071	0.037358145	0.031337362	0.051786778	0.040358519
853669	A	TRY X	102621	103512	105030	128111	117777	129253
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	19610870	19090303	19320891	23603607	23434618	23063095
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000611116	0.000572298	0.000619069	0.000568714	0.000463375	0.000506056
	C÷D	-	0.001014623	0.001017716	0.001103538	0.001065986	0.000952198	0.000990212
853669	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.602308891	0.562335415	0.560986051	0.53350984	0.486637434	0.511058834
853690	A	TRY X	152974	177652	167768	229816	289236	356912
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	40608246	39246332	37371610	45871592	46250432	43004503
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000910972	0.000982204	0.00098886	0.001020206	0.001137954	0.001397396
	C÷D	-	0.00210098	0.002092247	0.002134528	0.002071653	0.001879253	0.001846394
853690	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.43359402	0.46944918	0.463268922	0.492459859	0.605535289	0.756824309
853890	A	TRY X	93997	100241	91936	113342	120161	157458
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	33585361	32219096	30302946	37526613	39028624	40291693
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.00055976	0.000554213	0.00054189	0.000503151	0.000472755	0.000616486
	C÷D	-	0.001737632	0.001717621	0.001730792	0.001694777	0.001585816	0.00172992
853890	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.322139414	0.322663319	0.313088128	0.296883384	0.298114567	0.356366663
870829	A	TRY X	933039	954966	865443	1027202	1134089	1289433
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	72749499	71296200	62448387	73150425	75741104	81638230
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.005556322	0.005279823	0.005101105	0.004559985	0.004461898	0.005048439
	C÷D	-	0.003763897	0.003800846	0.00356682	0.00330362	0.003077522	0.00350513
870829	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.476215233	1.389117823	1.430154944	1.38029969	1.449834437	1.440300318
870830	A	TRY X	390081	381797	343064	440931	519227	558347
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	34291299	32682098	27799444	33116197	35058690	37405404
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.002322963	0.002110882	0.002022092	0.001957394	0.002042818	0.002186062
	C÷D	-	0.001774155	0.001742304	0.001587801	0.001495594	0.001424509	0.001605998
870830	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.309334925	1.211546649	1.273517404	1.308773713	1.43405064	1.361186689
870840	A	TRY X	44286	77494	93357	139948	147209	168280
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	72279249	68025226	60887803	69899121	67383038	69183347
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000263727	0.000428449	0.000550266	0.000621261	0.000579171	0.000658857
	C÷D	-	0.003739567	0.003626468	0.003477685	0.003156784	0.002737916	0.00297038
870840	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.070523315	0.11814508	0.158227669	0.196801937	0.211537165	0.221808809
870870	A	TRY X	690550	901198	793875	1050367	1301376	1269187

GTİP KODU	Türkiye Ürünleri RCA Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	21147887	19406351	16508762	21221404	22282398	22646099
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.00411228	0.00498255	0.004679268	0.00466282	0.005120062	0.004969172
	C÷D	-	0.001094144	0.001034565	0.000942919	0.000958401	0.000905381	0.000972308
870870	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	3.758443627	4.816082237	4.962533673	4.865207228	5.65514533	5.110696248
870880	A	TRY X	295385	286667	280521	479107	546354	614867
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	19959388	19179637	16986818	21293736	23071827	25990107
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.001759041	0.001584927	0.00165345	0.002126866	0.002149545	0.002407352
	C÷D	-	0.001032654	0.001022479	0.000970224	0.000961668	0.000937457	0.001115883
870880	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.703417517	1.550082721	1.704194629	2.211643068	2.292952429	2.157351811
870899	A	TRY X	1363334	1398645	1286730	1676409	1832863	2082605
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	93125415	87439078	75387396	91300373	96249552	104185280
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.008118763	0.007732838	0.00758426	0.007441964	0.007211116	0.008153898
	C÷D	-	0.004818101	0.004661433	0.004305848	0.004123308	0.003910824	0.004473185
870899	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.685054441	1.65889724	1.761385966	1.804852933	1.84388653	1.822839368
901839	A	TRY X	81788	117395	131802	144870	134382	147974
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	31463630	33008096	31369701	35494193	37824671	40338147
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000487054	0.000649054	0.000776869	0.000643111	0.000528705	0.000579354
	C÷D	-	0.001627858	0.001759683	0.001791721	0.001602989	0.001536897	0.001731915
901839	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.299199356	0.368847363	0.433588214	0.401195027	0.34400824	0.334516332
940190	A	TRY X	174761	420141	359400	431229	0	0
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	31013407	30348141	25249791	28521806	664602	
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.001040716	0.002322879	0.00211838	0.001914325	0	0
	C÷D	-	0.001604564	0.001617879	0.001442174	0.001288102	2.70042E-05	0
940190	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.648596999	1.435755632	1.468879374	1.48615917	0	0
950300	A	TRY X	32829	44710	43772	83336	108683	100346
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	46291469	51749738	54183102	70985898	71109863	64571280
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.000195499	0.000247193	0.000258001	0.000369948	0.000427596	0.000392879
	C÷D	-	0.002395017	0.002758812	0.003094738	0.003205865	0.002889345	0.002772362
950300	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	0.081627516	0.089601251	0.083367806	0.115397117	0.147990787	0.141712619
960719	A	TRY X	21286	18336	17231	24091	26059	27059
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194
	C	WRD X	1447016	1528392	1355708	1757402	1859713	1643252
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.00012676	0.000101376	0.000101563	0.000106945	0.000102525	0.000105942
	C÷D	-	7.48654E-05	8.14796E-05	7.7433E-05	7.93678E-05	7.55641E-05	7.05529E-05
960719	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	1.693170202	1.244191991	1.311626465	1.347466879	1.356796527	1.501604044
961900	A	TRY X	719236	728543	716954	710998	876081	974299
	B	TRY TOT X	167923862	180870841	169657940	225264314	254171899	255412194

GTİP KODU	Türkiye Ürünleri RCA Teklif Listesi 107 ürün (GTİP 6 Haneli)							
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
	C	WRD X	16363108	16064383	15809044	16514641	17442146	18125584
	D	WRD TOT X	19328239838	18757982008	17508141058	22142506697	24611066726	23291072313
	A÷B	-	0.004283108	0.004027974	0.004225879	0.003156283	0.003446805	0.003814614
	C÷D	-	0.000846591	0.000856403	0.000902954	0.000745834	0.000708711	0.00077822
961900	A÷B/C÷D	AKÜ(RCA)	5.059242685	4.70336515	4.68006119	4.23188278	4.863481278	4.901715543

Ek 5: Pakistan’nin Türkiye’ye Yönelik ürün Bazındaki Potansiyel İhracatı

Bu liste, Pakistan’ın Türkiye pazarına yönelik olarak çalışmada analiz edilen ürünlerin ihracat potansiyeline ilişkin hesaplama sonuçlarını göstermektedir.

GTİP KODU	Pakistan’ın Türkiye’ye Yönelik ürün Bazındaki Potansiyel İhracatı (BİN ABD DOLARI)			Potansiyel İhracatı En az (XKPK, IKWT) − XKPT
	Pakistan'ın Dünyaya İhracatı Pakistan Export to the World(XKPW)	Türkiye Dünyadan İthalat Türkiye Import from the World(IKWT)	Pakistan'ın mevcut Türkiye'ye ihracatı Pakistan's current Export to Türkiye(XKPT)	
030353	20491	17536	0	17536
030354	26865	22591	0	22591
030617	63257	37422	0	37422
050400	35608	17350	30	17320
070190	140433	467	0	467
080410	47265	87888	1091	46174
080450	109340	4905	953	3952
091091	76241	744	78	666
100590	346706	558150	0	346706
100630	2125803	448148	749	447399
120740	417394	486095	14066	403328
170410	38697	2105	62	2043
170490	71668	50199	821	49378
190190	3246	29441	0	3246
190219	18227	9730	1	9729
190531	38714	35130	1584	33546
190590	24049	44658	0	24049
200979	3417	47835	3	3414
210320	475	6130	0	475
210390	4750	72779	1	4749
210690	129231	553004	1702	127529
330420	1413	76035	27	1386
330499	14523	422796	0	14523
330510	1428	123254	0	1428
330590	8144	110785	0	8144
330790	1714	20089	0	1714
340111	16479	61540	100	16379
340120	12118	52475	369	11749
340211	2022'de 9811 ve 2023'te 0	0	0	0
340220	2022'de 8200 ve 2023'te 0	0	0	0
340290	170	153772	0	170
391890	1224	3858	2	1222
392010	3785	312693	0	3785
392020	13705	242258	655	13050
392051	343	17608	0	343
392062	33806	186327	407	33399
392069	705	34590	28	677
392310	1622	164695	0	1622
392321	200	41334	0	200
392350	2668	140940	0	2668
392410	1336	1641	0	1336

GTİP KODU	Pakistan'ın Türkiye'ye Yönelik ürün Bazındaki Potansiyel İhracatı (BİN ABD DOLARI)			Potansiyel İhracatı En az (XKPK, IKWT) − XKPT
	Pakistan'ın Dünyaya İhracatı Pakistan Export to the World(XKPW)	Türkiye Dünyadan İthalat Türkiye Import from the World(IKWT)	Pakistan'ın mevcut Türkiye'ye ihracatı Pakistan's current Export to Türkiye(XKPT)	
392490	19436	50114	21	19415
392620	40	37395	0	40
392690	4856	845652	36	4820
401110	54	604620	0	54
401140	17620	18760	2928	14692
401150	3379	10766	816	2563
401320	1092	3470	898	194
410712	57433	27858	2465	25393
410792	25202	10511	1467	9044
411200	18234	5918	406	5512
411310	35527	2333	67	2266
420100	8962	3191	21	3170
420211	4328	3776	4	3772
420221	7467	144251	0	7467
420231	1761	17482	0	1761
420291	4123	12508	13	4110
420292	565	76837	0	565
420310	240786	15025	5242	9783
420321	58953	853	134	719
420329	273290	5955	2145	3810
420330	17901	13771	2	13769
481920	3930	41077	0	3930
640299	8410	233725	0	8410
640391	9006	95759	0	9006
640399	97879	307672	0	97879
691090	601	21135	0	601
691200	1730	21774	0	1730
701090	4257	103632	1055	3202
701337	6350	7167	0	6350
730690	18037	8103	0	8103
730890	1901	256707	0	1901
731029	10243	19213	0	10243
731815	1521	277931	0	1521
732393	1545	56735	0	1545
732690	8027	650224	0	8027
740819	2857	312733	0	2857
741820	2548	6266	0	2548
760711	596	91336	99	497
761290	43054	37512	0	37512
761510	24949	43291	0	24949
820559	2702	27850	3	2699
821192	13693	5594	4	5590
821210	9077	56629	189	8888
821220	6113	35643	123	5990
821300	7253	8861	45	7208
821420	17790	5058	346	4712
821599	3454	3761	0	3454
830249	782	51219	4	778

GTİP KODU	Pakistan'ın Türkiye'ye Yönelik ürün Bazındaki Potansiyel İhracatı (BİN ABD DOLARI)			Potansiyel İhracatı En az (XKPK, IKWT) − XKPT
	Pakistan'ın Dünyaya İhracatı Pakistan Export to the World(XKPW)	Türkiye Dünyadan İthalat Türkiye Import from the World(IKWT)	Pakistan'ın mevcut Türkiye'ye ihracatı Pakistan's current Export to Türkiye(XKPT)	
830890	898	46895	0	898
841370	4815	430590	0	4815
841451	30253	13384	57	13327
841510	845	148326	0	845
841810	115	78194	0	115
841821	1553	28723	1	1552
841830	277	1514	0	277
842240	2939	193434	26	2913
840710	9255	29225	0	9255
850710	28271	136931	355	27916
902129	2160	133516	0	2160
940350	1121	30029	19	1102
940360	2124	79779	13	2111
940490	204652	13852	33	13819
940520	0	0	0	0
950662	235785	27084	6015	21069
950691	11073	45815	32	11041
950699	37212	14998	193	14805

Ek 6: Türkiye'nin Pakistan'a Yönelik ürün Bazındaki Potansiyel İhracatı

Bu liste, Türkiye'nin Pakistan pazarına yönelik olarak çalışmada analiz edilen ürünlerin ihracat potansiyeline ilişkin hesaplama sonuçlarını göstermektedir.

GTİP KODU	Türkiye'nin Pakistan'a Yönelik ürün Bazındaki Potansiyel İhracatı (BİN ABD DOLARI)			Potansiyel İhracatı En az (XKTW, IKWP) – XKTP
	Türkiuenin'ın Dünyaya İhracatı Türkiye Export to the World(XKTW)	Pakistan'ın Dünyadan İthalat Pakistan'sImport from the World(IKWP)	Türkiye'ın mevcut Pakistan'a ihracatı Türkiye's current Export to Pakistan(XKTP)	
080212	155140	2668	0	2668
080620	508209	9519	525	8994
080810	175377	10567	92	10475
081090	136637	19716	0	19716
090240	1656	579152	0	1656
170230	75183	5749	0	5749
180500	83324	21115	0	21115
180620	65603	8671	49	8622
180631	189560	415	51	364
180632	105980	527	33	494
180690	516410	1771	811	960
190410	39442	629	0	629
200110	159761	26	33	-7
200819	902883	997	192	805
210210	240239	8339	113	8226
220210	252769	3335	82	3253
210690	658678	75034	1283	73751
230400	505779	97651	4007	93644
230910	128379	2210	1077	1133
230990	347774	60810	2478	58332
300490	1104723	269706	3100	266606
320890	217998	11742	260	11482
321519	97623	27875	720	27155
330210	130894	46398	1551	44847
330290	172662	73080	1313	71767
330499	204043	8072	481	7591
330510	179455	3988	192	3796
340211	0	14486	0	0
340290	96243	6146	718	5428
350790	50164	26317	938	25379
380891	79972	102569	163	79809
382200	0	71115	0	0
382499	326165	134731	4060	130671
390110	103336	321275	651	102685
390120	164316	206740	2	164314
391231	89021	11870	1202	10668
391910	58026	12479	74	12405
392310	249580	1237	266	971
392690	498217	42100	1331	40769
401693	128296	11854	139	11715
401699	636554	14457	256	14201
481159	215690	23466	496	22970

GTİP KODU	Türkiye'nin Pakistan'a Yönelik ürün Bazındaki Potansiyel İhracatı (BİN ABD DOLARI)			Potansiyel İhracatı En az (XKTW, IKWP) – XKTP
	Türkiuenin'ın Dünyaya İhracatı Türkiye Export to the World(XKTW)	Pakistan'ın Dünyadan İthalat Pakistan'sImport from the World(IKWP)	Türkiye'ın mevcut Pakistan'a ihracatı Türkiye's current Export to Pakistan(XKTP)	
481190	58862	17448	4	17444
550130	0	17014	0	17014
550330	0	6258	0	6258
560311	162963	14149	5262	8887
560312	323992	11129	4168	6961
701090	298338	18410	32	18378
701349	110593	2278	99	2179
720838	148375	149333	0	148375
720839	321142	329296	0	321142
721070	160358	79111	0	79111
722519	35270	18678	0	18678
730799	56003	8201	129	8072
732111	448508	789	70	719
732690	1056937	25570	4211	21359
740811	247066	13586	0	13586
741110	76949	32787	0	32787
760612	316324	26519	181	26338
830242	146207	10515	251	10264
840820	26240	3788	1	3787
840991	613498	42877	293	42584
840999	1357816	56028	557	55471
841391	232181	23284	100	23184
841330	224814	14629	163	14466
841480	244825	30224	315	29909
841490	160530	41053	141	40912
841590	623793	47725	209	47516
841869	184725	26883	896	25987
841899	240464	28776	804	27972
842131	156199	4834	873	3961
842199	128505	11426	658	10768
847490	277777	17396	31	17365
848110	40389	4484	245	4239
848180	590808	56523	1689	54834
848190	154255	17018	158	16860
848210	97554	41488	40	41448
848310	189268	16691	3940	12751
848330	82808	13406	538	12868
848340	173822	23201	2378	20823
850152	171882	13438	340	13098
850300	610927	14613	771	13842
850423	486274	32245	0	32245
850440	203403	159369	821	158548
850490	336007	12862	76	12786
851190	39922	7800	0	7800
851220	587	110	0	110
851660	1186652	2754	27	2727
851762	223849	133023	427	132596
851769	33729	38708	9314	24415

GTİP KODU	Türkiye'nin Pakistan'a Yönelik ürün Bazındaki Potansiyel İhracatı (BİN ABD DOLARI)			Potansiyel İhracatı En az (XKTW, IKWP) – XKTP
	Türkiuenin'ın Dünyaya İhracatı Türkiye Export to the World(XKTW)	Pakistan'ın Dünyadan İthalat Pakistan'sImport from the World(IKWP)	Türkiye'ın mevcut Pakistan'a ihracatı Türkiye's current Export to Pakistan(XKTP)	
851770	0	0	0	0
852872	951199	7455	6	7449
852990	25823	99533	189	25634
853669	129253	3993	243	3750
853690	356912	16684	2564	14120
853890	157458	22895	183	22712
870829	1289433	30011	401	29610
870830	558347	4771	10	4761
870840	168280	1096	241	855
870870	1269187	1990	695	1295
870880	614867	3500	7	3493
870899	2082605	58334	321	58013
901839	147974	121539	3909	117630
940190	0	0	0	0
950300	100346	18822	107	18715
960719	27059	7013	105	6908
961900	974299	3950	564	3386

Ek 7: Pakistan ve Türkiye'nin Simetrik Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) Değerleri

Bu liste, çalışmada analiz edilen ürünlerin Simetrik Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlük (ASKÜ) değerlerine ilişkin hesaplamaları göstermektedir.

GTİP KODU	Pakistan-2023	RSCA(ASKÜ) AKÜ-1/AKÜ+1	Türkiye-2023		RSCA(ASKÜ) AKÜ-1/AKÜ+1
	AKÜ(RCA)		GTİP KODU	AKÜ(RCA)	
030353	25.57	51.11	080212	3.07	5.14
030354	9.57	19.04	080620	30.25	59.50
030617	2.57	4.75	080810	2.34	3.69
050400	5.97	11.78	081090	3.91	6.81
070190	22.30	44.56	090240	0.04	-0.91
080410	19.40	38.76	170230	1.91	2.82
080450	24.00	47.96	180500	2.28	3.56
091091	109.19	218.36	180620	0.94	0.88
100590	5.68	11.18	180631	2.75	4.50
100630	62.29	124.57	180632	1.53	2.06
120740	90.38	180.76	180690	2.64	4.28
170410	34.28	68.53	190410	0.60	0.21
170490	3.60	6.93	200110	16.88	32.76
190190	0.26	-3.34	200819	13.66	26.32
190219	2.38	4.33	210210	10.58	20.16
190531	2.68	4.98	220210	1.54	2.08
190590	0.56	-0.66	210690	1.06	1.11
200979	1.32	1.88	230400	1.52	2.03
210320	0.15	-6.54	230910	0.47	-0.06
210390	0.25	-3.57	230990	1.51	2.02
210690	1.83	3.11	300490	0.28	-0.45
330420	0.23	-3.94	320890	2.19	3.39
330499	0.20	-4.60	321519	1.93	2.85
330510	0.18	-5.07	330210	0.77	0.54
330590	0.65	-0.23	330290	1.15	1.29
330790	0.31	-2.63	330499	0.32	-0.36
340111	3.49	6.70	330510	2.62	4.24
340120	4.80	9.39	340211	0.00	0.00
340211	0.00	0.00	340290	1.01	1.02
340220	0.00	0.00	350790	0.61	0.22
340290	0.02	-63.45	380891	0.69	0.38
391890	0.42	-1.55	382200	0.00	0.00
392010	0.16	-6.07	382499	0.67	0.34
392020	1.05	1.16	390110	0.40	-0.20
392051	0.13	-7.45	390120	0.51	0.02
392062	2.98	5.63	391231	7.72	14.45
392069	0.41	-1.65	391910	0.69	0.37
392310	0.08	-11.68	392310	1.47	1.94
392321	0.01	-81.99	392690	0.56	0.12
392350	0.21	-4.44	401693	0.89	0.77
392410	0.07	-13.61	401699	3.72	6.43
392490	1.35	1.97	481159	2.78	4.56

GTİP KODU	Pakistan-2023 AKÜ(RCA)	RSCA(ASKÜ) AKÜ-1/AKÜ+1	GTİP KODU	Türkiye-2023 AKÜ(RCA)	RSCA(ASKÜ) AKÜ-1/AKÜ+1
392620	0.01	-121.02	481190	1.11	1.22
392690	0.05	-20.74	550130	0.00	0.00
401110	0.00	-1140.35	550330	0.00	0.00
401140	6.40	12.63	560311	6.86	12.73
401150	2.89	5.42	560312	8.91	16.82
401320	3.16	6.00	701090	1.74	2.47
410712	15.80	31.53	701349	3.49	5.98
410792	10.93	21.77	720838	1.51	2.03
411200	29.70	59.36	720839	1.62	2.23
411310	110.58	221.15	721070	1.04	1.08
420100	2.79	5.21	722519	1.15	1.29
420211	2.80	5.25	730799	1.07	1.14
420221	0.30	-2.68	732111	7.85	14.70
420231	0.36	-2.09	732690	1.64	2.27
420291	1.69	2.80	740811	1.19	1.39
420292	0.02	-46.36	741110	0.95	0.90
420310	74.66	149.31	760612	0.90	0.80
420321	77.09	154.17	830242	1.39	1.79
420329	162.22	324.44	840820	0.09	-0.82
420330	5.38	10.57	840991	1.74	2.47
481920	0.29	-2.83	840999	3.18	5.37
640299	0.19	-4.88	841391	1.25	1.51
640391	0.49	-1.06	841330	1.45	1.89
640399	2.30	4.16	841480	0.88	0.77
691090	0.30	-2.77	841490	0.83	0.65
691200	0.60	-0.47	841590	2.12	3.23
701090	0.22	-4.14	841869	1.35	1.69
701337	1.60	2.56	841899	2.61	4.22
730690	11.98	23.88	842131	3.28	5.57
730890	0.03	-34.37	842199	0.66	0.32
731029	3.05	5.77	847490	2.64	4.29
731815	0.05	-18.19	848110	1.02	1.04
732393	0.13	-7.28	848180	0.86	0.73
732690	0.11	-8.90	848190	0.71	0.42
740819	0.54	-0.76	848210	0.62	0.24
741820	2.56	4.73	848310	1.25	1.50
760711	0.07	-14.64	848330	0.99	0.99
761290	5.50	10.81	848340	0.71	0.42
761510	3.49	6.70	850152	1.50	1.99
820559	0.48	-1.14	850300	2.19	3.37
821192	8.74	17.36	850423	6.44	11.88
821210	3.04	5.75	850440	0.18	-0.64
821220	3.07	5.82	850490	2.05	3.09
821300	5.49	10.79	851190	1.16	1.31
821420	17.08	34.09	851220	0.98	0.95
821599	1.40	2.09	851660	6.18	11.37
830249	0.16	-5.80	851762	0.10	-0.80
830890	0.27	-3.12	851769	0.35	-0.31
841370	0.21	-4.23	851770	0.00	0.00
841451	3.38	6.46	852872	1.91	2.83

GTİP KODU	Pakistan-2023	RSCA(ASKÜ) AKÜ-1/AKÜ+1	Türkiye-2023		RSCA(ASKÜ) AKÜ-1/AKÜ+1
	AKÜ(RCA)		GTİP KODU	AKÜ(RCA)	
841510	0.04	-28.10	852990	0.04	-0.92
841810	0.01	-198.58	853669	0.51	0.02
841821	0.30	-2.78	853690	0.76	0.51
841830	0.12	-8.22	853890	0.36	-0.29
842240	0.23	-3.89	870829	1.44	1.88
840710	2.16	3.86	870830	1.36	1.72
850710	1.86	3.19	870840	0.22	-0.56
902129	0.39	-1.77	870870	5.11	9.22
940350	0.07	-13.92	870880	2.16	3.31
940360	0.05	-18.17	870899	1.82	2.65
940490	17.03	34.01	901839	0.33	-0.33
940520	0.00	0.00	940190	0.00	0.00
950662	99.33	198.65	950300	0.14	-0.72
950691	0.73	0.10	960719	1.50	2.00
950699	4.18	8.12	961900	4.90	8.80

Ek 8: Pakistan ve Türkiye Arasındaki Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi

Bu liste, çalışmada analiz edilen ürünlerin Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi (TTE) hesaplamalarına ilişkin verileri sunmaktadır.

Pakistan ve Türkiye Arasındaki Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi			
Raporlayan Ülke	**Yıl**	**Partner Ülke**	**TTE = 100(1 – ∑k|Mik – Xjk| ÷ 2)**
PAK	2022	Türkiye	25.04
PAK	2023	Türkiye	25.98
Türkiye ve Pakistan Arasındaki Ticaret Tamamlayıcılık Endeksi			
Raporlayan Ülke	**Yıl**	**Partner Ülke**	**TTE = 100(1 – ∑k|Mik – Xjk| ÷ 2)**
TRY	2022	Pakistan	56.54
TRY	2023	Pakistan	49.72

Ek 9: Pakistan ve Türkiye Arasındaki Ticaret Yoğunluğu Endeksi

Bu liste, bu çalışmada ele alınan ürünlere ilişkin Ticaret Yoğunluğu Endeksi (TYE) hesaplamalarının sonuçlarını göstermektedir.

Pakistan ve Türkiye Arasındaki Ticaret Yoğunluğu Endeksi			
Raporlayan Ülke	**Yıl**	**Partner Ülke**	**TYE=(Xij/Xit)/(Xwj/Xwt)**
PAK	2022	TUR	80.1
PAK	2023	TUR	85.15
Türkiye ve Pakistan Arasındaki Ticaret Yoğunluğu Endeksi			
Raporlayan Ülke	**Yıl**	**Partner Ülke**	**TYE=(Xij/Xit)/(Xwj/Xwt)**
TRY	2022	PAK	70.32
TRY	2023	PAK	49.99